

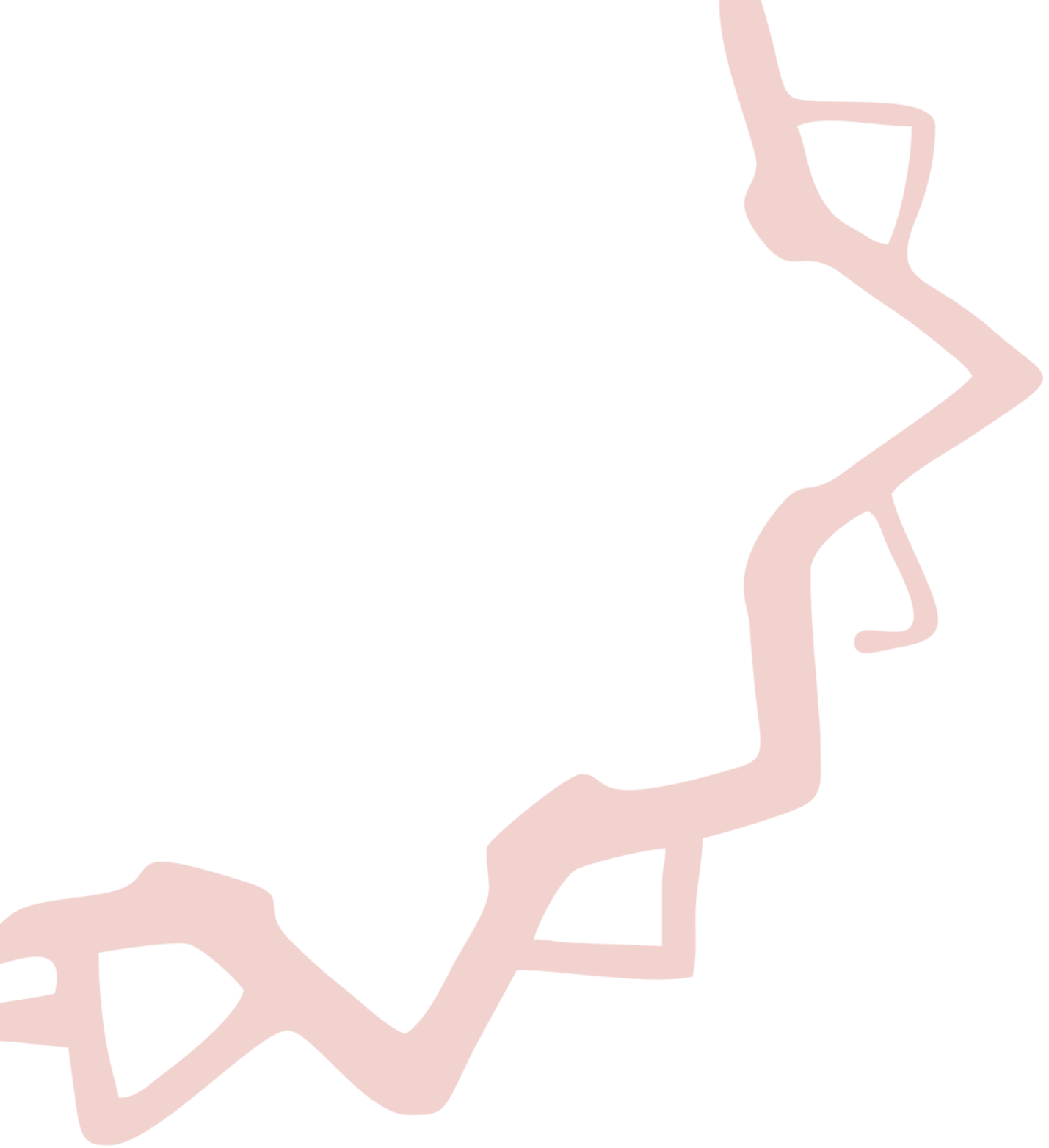

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Økonomiplan 2023–2026 og årsbudsjett 2023

BYSTYRET 08. DESEMBER 2022

Forsidefoto:

Jaume Plensa,
I min tro, i mitt håp, i min kjærlighet

Foto: André Løyning

Innhold

Bystyrets vedtak – 08.12.22	1
Innledning	3
Kommunedirektørens innledning	6
Organisering	8
Utviklingstrekk	12
Kommuneplanen	19
Å leve i Fredrikstad	20
Å skape i Fredrikstad	21
Å møte framtiden i Fredrikstad	22
Mål- og resultatstyring – overordnet strategikart og målekort	23
Målekort – Innbyggere og samfunn	27
Målekort – Økonomi	29
Målekort – Interne prosesser	32
Målekort – Medarbeidere og organisasjon	34
Økonomistyring	39
Klimabudsjett	64
Helse og velferd	75
Satsinger og utfordringer	75
Økonomi – helse og velferd	77
Utdanning og oppvekst	84
Satsinger og utfordringer	84
Økonomi – utdanning og oppvekst	87
Kultur, miljø og byutvikling	94
Satsinger og utfordringer	94
Økonomi – kultur, miljø og byutvikling	97
Teknisk drift	105
Satsinger og utfordringer	105
Økonomi – teknisk drift	110
Kommunedirektørens sentrale staber	116
Satsinger og utfordringer	116
Økonomi – VIRØK og INNUT	118
Politisk ledelse	121
Fredrikstad kirkelige fellesråd	122
Satsinger og utfordringer	122
Økonomi – Fredrikstad kirkelige fellesråd	123
Investeringer	125

Vedlegg:

- Detaljoversikt investeringer
- Budsjettnotat selvkost
- Oversikt over låneporteføljen per 30. september 2022
- Budsjettskjemaer
- Verbalvedtak per 2022

Bystyrets vedtak – 08.12.2022

1. Økonomiplan 2023–2026 og årsbudsjett 2023 for Fredrikstad kommune vedtas, jf. kommunedirektørens budsjettforslag, supplerende budsjettnotater og flertallspartienes budsjettforslag.
2. Med hjemmel i kommunelovens paragraf 14-3 og 14-4 vedtas Fredrikstad kommunes økonomiplan for perioden 2023–2026 og årsbudsjett for 2023, i henhold til bevilgningsoversikt på side 53 og netto driftsrammer på side 58.
3. Investeringsbudsjettet for 2023 med finansiering vedtas, slik det framkommer i investeringsoversikten på side 62 og i vedlegg 1.
4. Kommunale avgifter, egenbetaling og gebyrer fastsettes i samsvar med dokumentet «Egenbetalinger, gebyrer og betalingsbetingelser 2023».
5. Det godkjennes låneopptak på 793,6 millioner kroner for finansiering av investeringer i 2023. Rebudsjettering av investeringer med finansiering fra 2022 vedtas i egen sak.
6. Investeringsstilskudd til Fredrikstad kirkelige fellesråd overføres netto (fratrasket merverdikompensasjon).
7. Det godkjennes låneopptak i Husbanken til videre utlån med inntil 250,0 millioner kroner for 2023. Rebudsjettering fra 2022 vedtas i egen sak.
8. Kassekreditt i bank på 150 millioner kroner kan benyttes for å overholde økonomiske forpliktelser i løpet av året.
9. Det godkjennes en ramme for leasingavtaler for utskifting av biler og andre mindre behov på inntil 10,0 millioner kroner for 2023.
10. Det godkjennes en ramme for leasing av el-sykler til ansatte på inntil 5,0 millioner kroner for 2023.
11. Det godkjennes en garantiramme på til sammen 18,0 millioner kroner til dekning av depositum og husleiegarantier ved NAV.
12. Kommunedirektøren gis fullmakt til å foreta mindre justeringer i budsjetterte kalkulatoriske renter og avdrag og budsjetterte finansposter, der avvik i framdriften av prosjektet fører til forsinket låneopptak.
13. For selvkostområdene vann, avløp, renovasjon, slam og feier skal eventuelle underskudd framføres til neste års selvkostberegning og dekkes over kommende års gebyrer.
14. Låneporteføljen til Fredrikstad kommune, som framkommer i vedlegg 3 vedtas og legges til grunn for refinansieringer i 2023.
15. For eiendomsskatt gjelder:
 - 15.1. Det utskrives eiendomsskatt for 2023 i henhold til lov om eiendomsskatt av 6. juni 1975 § 3 a på alle faste eiendommer i hele kommunen.
 - 15.2. Ved utskriving av eiendomsskatt for 2023 gjøres det i henhold til eiendomsskattelovens § 8 A-3, med takster vedtatt 1. mars 2023 med virkning fra 1. januar 2023, jf. eiendomsskattelovens § 14.
 - 15.3. Etter overgangsreglene i lov av 19.12.2017 utskrives eiendomsskatt på produksjonsutstyr og installasjoner. For 2023 utskrives skatten på 5/7 deler av differansen mellom eiendomsskattegrunnlagene for slikt utstyr for 2018 og 2019.
 - 15.4. Med de unntak som nevnt under i vedtakets pkt. 15.5, skal skatteøre i Fredrikstad kommune være 6,4 % jf. eiendomsskattelovens § 11.
 - 15.5. Med hjemmel i eiendomsskattelovens § 12 litra a skal «skatteøre for bustaddelen i eieedomar med sjølvstendig bustaddelar og fritidseieedomar» være 3,2 %. I henhold til § 8 A-2 vil skattegrunnlaget for bustader og fritidsbustader bli sett til verdet multiplisert med 0,7.
 - 15.6. Bolig- og fritidseiendommer tilordnes et bunnfradrag etter lov om eiendomsskatt § 11. 2. ledd på 1 million kroner per boenhet for skatteåret 2023.
Som selvstendig boenhet som har krav på bunnfradrag anses:
 1. Bolig som er godkjent av plan- og bygningsmyndighetene som selvstendig boenhet etter gjeldende regelverk på godkjenningstidspunktet.
 2. Alle fritidsboliger.

3. Hver enkelt leilighet/boenhet i boligsammenslutninger som boligsameier, boligselskap, borettslag, eierseksjonssameier mv.
4. Andre boenheter som:
 - a. er fysisk adskilt fra øvrig boareal i eksisterende bolig,
 - b. er godkjent til varig opphold,
 - c. har egen separat inngang og
 - d. har alle hovedfunksjoner (stue, kjøkken, soverom (soveplass), bad og wc) for en bolig.
- 15.7. Med hjemmel i eiendomsskattelovens § 7 fritas følgende eiendommer for eiendomsskatt:
 - litra a, «Eigedomar åt stiftingar og institusjonar som tek sikte på å gagne ein kommune, eit fylke eller staten.
 - litra b, Bygning som har historisk verdi, som er fredet gjennom fredningsvedtak jf. lov om kulturminner.»
- 15.8. Eiendommer som spesifisert i eiendomsskattelovens § 5, er fritatt for eiendomsskatt. Eiendommer som blir drevet som gårdsbruk og skogsbruk, jf. § 5h, skal svare eiendomsskatt for våningshuset og kårboligen med garasje og uthus og passende tomt. Eiendomsskatten svares etter samme satser som for andre boligeiendommer.
- 15.9. Ved utskriving av eiendomsskatt, taksering og klager over utskrevet eiendomsskatt, gjelder «Veiledende rammer og retningslinjer for taksering i Fredrikstad kommune i henhold til lov om eiendomsskatt» vedtatt av skattetakstutvalget og klageutvalget for eiendomsskatt 25.05.2020.
- 15.10. Eiendomsskatten for 2023 betales i 4 årlige terminer. Eiendomsskatt for boliger og fritidsboliger betales med samme antall terminer som offentlige avgifter for øvrig.
- 15.11. Klager over utskriving av eiendomsskatt avgjøres av klageutvalget for eiendomsskatt oppnevnt av bystyret, jf. lov om eiendomsskatt § 20.
16. Bystyrets innstilling til økonomiplan 2023–2026 og budsjett 2023 offentliggjøres i samsvar med bestemmelsene i kommunelovens § 14-3 fjerde ledd.

Bystyrets innledning

Økonomi og verdivalg

Hvis vi skal nå målene vi setter oss er det helt avgjørende at vi har kontroll på økonomien. Vår samarbeidsavtale er ambisiøs på vegne av fredrikstadsamfunnet. Evnen til å gjennomføre målene våre er avhengig av at kommunens økonomi er i balanse, og at vi har trygg økonomisk styring.

De siste årene har overføringene fra staten over statsbudsjettet gitt utfordringer for både drift og investeringer. Fredrikstad kommune har fått en rekke oppgaver som ikke har blitt fullfinansiert. For Fredrikstad kommune har dette betydd kostnadskutt. Vi ber kommunedirektøren om å løfte eventuelle tilførte oppgaver som viser seg å være betydelig underfinansiert til politisk behandling, før situasjonen eventuelt løses ved interne omprioriteringer.

Budsjettet for 2023 er stramt og vil kreve budsjettdisiplin. Det er ikke anledning til å gå ut over tildelte rammer på noe nivå, uten at det først er behandlet og avklart av overordnet ledelse. Om nødvendig, må kommunedirektøren tidlig løfte konkrete budsjettutfordringer til behandling og avklaring i bystyret. Rapportering om økonomi fortsetter som et fast punkt på hvert eneste møte i formannskapet i 2023.

Når det gjelder økonomiske måltall for kommunen, foreslår kommunedirektøren å legge anbefalingene til TBU til grunn, men presiserer at disse må vurderes ut fra situasjonen kommunen er i. Det har også kommunedirektøren tatt innover seg i sitt budsjettforslag, og flertallspartiene påpeker at disse måltallene er veiledende.

Det legges fram et positivt netto driftsresultat fra 2025, med avsetning til fritt disposisjonsfond.

Situasjonsbilde

Ett år har gått siden fjorårets budsjett ble lagt på bordet. Da hadde samfunnet åpnet opp etter lang tid med mange restriksjoner, og etter bare noen uker måtte vi nok en gang ta siste innspurt av pandemien, og stenge ned igjen. I hele kommunen har vi hele tiden måttet innrette driften for å følge smittevernsregler. Heldigvis kom tiden for gjenåpning – til stor glede for mange.

I februar i år opplevde vi at vårt naboland gikk i krig med sitt naboland. Usikkerheten i Europa har ført til krevende økonomiske tider med prisstigning som rammer mange mennesker – også i Fredrikstad. Det er også viktig å ta innover seg at vi heller ikke vet hvordan situasjonen vil være i månedene og åra som kommer.

Inntektssystemet gjør at vi blir underfinansiert og vi har store utfordringer knyttet til levekår. Dette budsjettet tar innover seg situasjonsbildet av hva vi står i, og har lagt vekt på å skjerme de som trenger det mest – barn og eldre.

Hovedprioriteringer i budsjettet

Dette budsjettet har som hovedmål å sikre kontroll på økonomien i Fredrikstad kommune i en krevende tid. Bystyret vil i stor grad videreføre våre prioriteringer, og vi følger opp samarbeidsplattformen som har vært et førende politisk dokument siden 2019.

Dette er et rødgrønt budsjett med fokus på barn, eldre og miljø. Innen utdanning og oppvekst satser vi videre på en sosial profil, med fokus på tidlig innsats. Det er viktig at hvert enkelt barn blir sett og hørt. Bystyret ønsker ingen reduksjon av antall årsverk i skolen og vi fortsetter satsingen i levekårsutsatte soner.

Fredrikstad kommune må i enda større grad dreie sine tjenester mot forebyggende og tilretteleggende tjenester i midtre og nedre del av omsorgstrappa. Det vil gjøre det mulig å bo hjemme lenger, og er helt avgjørende for å møte de demografiske endringene vi som samfunn står overfor.

Etterspørselen etter heldøgns omsorgsplasser i Fredrikstad er i dag stort, derfor legger vi ikke ned Fjeldberg sykehjem i 2023 og vi avvikler heller ikke +Huset.

Bystyret er opptatt av frivillighet. Uten de frivillige organisasjonene ville mange oppgaver vært uløste, og byens sosiale og kulturelle liv ville vært fattigere. Vi vil, tross stramt budsjett, styrke det frivillige arbeidet blant annet gjennom å reversere kuttforslag om tilskudd til kultur og idrett, og frivillige innenfor helse og velferd. Vi gir også et driftstilskudd til StjerneVærste.

Vi fortsetter vår forutsigbare og tydelige kurs med-satsing på klima- og miljøtiltak, fortsatt gratis ferge, og en ny elferge, samt opprettholder rabatt for el-biler i våre lukkede parkeringshus.

Å sikre kontroll på økonomien i krevende tider handler om å prioritere – og sette noe på vent når det kreves. Det er helt avgjørende for bystyret å ta grep for å sikre kontroll på økonomien, og dette budsjettet gjenspeiler våre prioriteringer.

Bystyret har i dette dokumentet antydnet hva styrkingene til det enkelte utvalg kan benyttes til. Det er opp til det enkelte utvalg å foreta den endelige prioriteringen innenfor sin budsjetttramme.

Verbalforslag og bestillinger

Bystyret anerkjenner at kommunen står overfor et krevende omstillingsarbeid i tiden som kommer, og har derfor foreslått et begrenset antall nye verbalforslag og bestillinger for å ha fokus på tidligere vedtatte verbalforslag og bestillinger.

For å lette arbeidsbelastningen for administrasjonen ber bystyret kommunedirektøren prioritere fokus på politiske bestillinger vedtatt i Handlingsplan 2020-2023 og Budsjett 2020, og følgende 10 kulepunkter:

- I forbindelse med oppfølging av organisasjons- og ledelsesgjennomgangen skal det foretas en nedjustering i antall ledere, sett i sammenheng med kortere lederlinjer og et slankere byråkrati.
- Kommunedirektøren gjennomgår tilskudd og støtte som ytes til eksterne aktører, med tanke på å belyse hvilke tilskudd som er avtalebundet/juridisk forpliktende, og hvilke kommunen står fritt til å trekke seg fra uten betydelig konsekvens.
- Ressursbruk på omfattende planarbeid (ikke plan- og bygningssaker) reduseres, og det skal brukes mindre tid på utredninger som ikke gjelder oppfølging av politiske vedtak.
- Fredrikstad kommune går i dialog med Sarpsborg kommune om utvikling av felles interkommunale barneboliger for å møte de store økonomiske utfordringene i barnevernet som skyldes kjøp av private tjenester, i tillegg til utvikling av felles barnevernvakt.
- Det igangsettes en tverrkommunal dialog med Sarpsborg kommune for å identifisere områder og tiltak hvor man kan spare betydelige midler ved å samarbeide om drift og/eller investeringer.
- Kommunedirektøren følger opp vedtak fra behandlingen av program #bærekraft25 vedrørende åpen barnehage og mulighet for å bruke kommunalt eide lokaler framfor å leie.
- Det foretas en helhetlig gjennomgang av lokaler som benyttes av kommunen til administrativt arbeid, med sikte på å terminere kontrakter, alternativt framleie, og samle flere ansatte på færre steder.
- Kommunedirektøren jobber for å hindre tomgang i kommunale utleieboliger.
- I forbindelse med arbeid med kommende investeringer i stor størrelsesorden skal kommunedirektøren sikre at prosjektene sees i sammenheng, og at det jobbes tverrsektorielt og helhetlig både med tanke på utforming og sambruk/samløkalisering
- Kommunedirektøren bes i større grad arbeide for å bruke reserverte kontrakter opp imot Unikom, FASVO og Viuno.

Kommunedirektørens innledning

Kommunedirektørens innledning er ikke justert etter bystyrets vedtak.

Store globale endringer og hendelser

Året 2022 har så langt vært svært spesielt. Tirsdag 1. februar presenterte statsminister Jonas Gahr Støre planen for den gradvise gjenåpningen av samfunnet etter koronapandemien. Mindre enn én måned senere, tidlig om morgenen den 24. februar, gikk Russland til militær invasjon av Ukraina. Krigen har medført en strøm av flyktninger fra de rammede områdene, også til Norge og Fredrikstad.

Samtidig som krigen i Ukraina truer stabiliteten og sikkerheten i Europa, ser vi økende klima- og miljøutfordringer, med hetebølger, tørke og vannmangel, uvær og oversvømmelser. Også Fredrikstadsamfunnet får vår del av utfordringene, og må ta vår del av ansvaret for en mer bærekraftig utvikling framover.

Det globale påvirker det nasjonale

De eksterne rammebetingelsene har endret seg svært raskt gjennom 2022. Russlands angrepskrig mot Ukraina, økonomiske etterdønninger etter koronapandemien og fortsatt strenge koronatiltak i Kina, har medført knapphet på råvarer, energikrise, inflasjon og økte renter. Sistnevnte er en motvekt mot inflasjonen, som er langt over målsettingene, både i Norge og globalt. I tillegg har vi en periode hatt fallende arbeidsledighet, som nå er på et svært lavt nivå, samtidig som økonomien i Norge lenge har gått godt.

Både regjeringen og Norges Bank forsøker å dempe den høye inflasjonen, gjennom et stramt forslag til statsbudsjett for 2023, og heving av styringsrenta.

Svært stramt og utfordrende kommunebudsjett

Når regjeringen har lagt fram et stramt forslag til statsbudsjett for 2023, der den reelle veksten i kommuneøkonomien er tilnærmet null, gjøres dette med visshet om at de fleste kommunene i Norge har hatt relativt gode økonomiske rammer de siste par årene. Det er derfor ventet at de fleste kommunene vil kunne håndtere en langt strammere kommuneøkonomi.

De siste årene har Fredrikstad kommune endt med negative driftsresultater. Når regjeringen nå strammer inn, skaper dette naturlig nok store utfordringer i en allerede anstrengt Fredrikstadøkonomi.

Høy lønns- og prisvekst, høye energipriser og økende renter medfører betydelige og ytterligere utfordringer for Fredrikstad kommune. Med et svært stramt forslag til statsbudsjett på toppen av dette, er det svært krevende å utarbeide et balansert og saldert kommunebudsjett for 2023, herunder å ivareta det økende tjenestebehovet vi ser, spesielt i barnevernet og helse- og velferdstjenestene, som må ses i sammenheng med det stadig økende innbyggertallet, inkludert flere flyktninger.

Forslaget til økonomiplan og budsjett tar utgangspunkt i de politiske prioriteringene som er uttrykt i økonomiplanene for perioden fra 2020 og framover, de politiske føringene og bestillingene som foreligger, og den rapporten som ble lagt fram om kostnadsreduksjonsprogrammet #bærekraft25, i juni 2022.

Vi har ikke sett strammere budsjetttrimmer i Fredrikstad kommune enn det som nå ligger for 2023. Når kommunedirektøren nå legger fram forslag til økonomiplan for perioden 2023–2026 og årsbudsjett 2023, er det med dette som bakteppe.-Med bakgrunn i den tiltakende stramme økonomiske situasjonen, med ytterligere betydelig forverring av økonomiske rammebetingelser på kort tid, er det ikke funnet budsjettmessig rom for alle vedtatte og bestilte tiltak, og enkelte tiltak som ikke har vært politisk ønsket er likevel tatt inn i budsjettforslaget.

Leve, skape og møte framtiden i Fredrikstad

Fredrikstad kommune står overfor store økonomiske utfordringer. Den største utfordringen er manglende samsvar mellom finansieringsbehov og finansieringsevne. Vi har behov over snitt, og inntekter under snitt.

Den reelle kostnadsveksten i Fredrikstad kommune fra 2022 er høyere enn det statsbudsjettet legger opp til. Dette innebærer økt effektiviseringskrav i 2023, utover det som framkommer av de direkte styringssignalene i statsbudsjettet.

Innbyggervekst, forventninger og økte normer og standarder øker etterspørselen etter tjenester mer enn kommunens inntektsnivå gir rom for. I tillegg er både levekårsutfordringene og tjenestebehovet høyere enn landssnittet. Vi mener at dette ikke er fanget godt nok opp i dagens inntektssystem for kommunene, og heller ikke i forslaget til nytt inntektssystem. I Fredrikstad kommune var disponibel inntekt per innbygger i 2021, 2 984 kroner lavere enn landsgjennomsnittet. Dette innebærer en mindreinntekt på 249 millioner kroner. I forslaget til nytt inntektssystem er det lite som tyder på at dette vil endre seg positivt i noe særlig grad.

Samtidig opplever kommunen at flere statlige pålegg er kostnadsdrivende, reduserer handlingsrommet, og i flere omganger har vist seg å ikke være reelt fullfinansierte. Fredrikstad kommune må også, som resten av landet, forberede seg på å møte den demografiske utviklingen, som utfordrer både økonomisk og sosial bærekraft fram mot 2040.

Kommunen har samtidig et stort brutto driftsbudsjett, på nærmere 8 milliarder kroner, som finansierer døgkontinuerlige gode tjenester på mange områder, i regi av nærmere 7 000 dedikerte medarbeidere. Med disse omfattende menneskelige og økonomiske ressursene har vi fremdeles et stort potensial for fornyelse og forbedring av tjenestene, også innenfor de svært stramme rammene som kommunen nå må forholde seg til.

Vi må møte den demografiske utviklingen, bekjempe utenforskap og sosial ulikhet – spesielt blant barn og unge, og fortsette arbeidet med reduksjon av klimautslippene. Innenfor et svært stramt handlingsrom er det fokus på tiltak som kan bidra til utjevning av levekår og folkehelse, aktive liv, forebygging framfor reparasjon, tjenester lengst mulig ned i tjenestetrappa, samt etablering av arbeidsplasser og det grønne skiftet.

Tiltak mot høy risiko

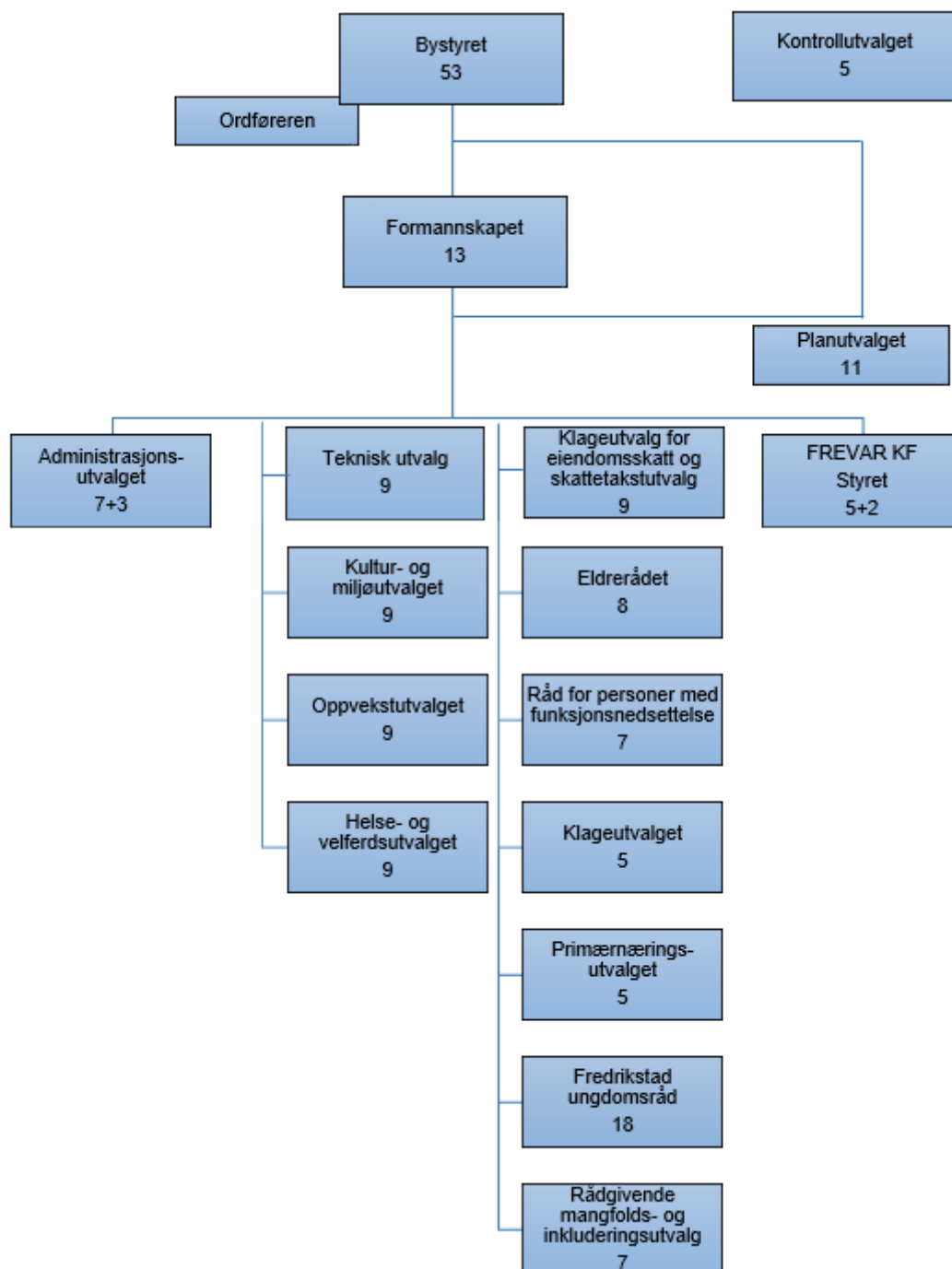
Utfordringene vi nå står overfor, krever at kommunen og innbyggerne står sammen om å se mulighetene og finne løsningene.

Forslaget til kommunebudsjett for 2023 har svært høy risiko for manglende måloppnåelse. Dette skyldes de svært stramme, og til dels uforutsigbare, rammebetingelsene, i kombinasjon med et stort antall ambisiøse, krevende og komplekse innsparingstiltak, både fra kostnadsreduksjonsprogrammet #bærekraft25, og ytterligere, nye tiltak. Dette vil utfordre både politikere, ledere og medarbeidere, og det anbefales et sterkt fokus på informasjon, involvering og samspill mellom de folkevalgte, kommuneadministrasjonen og innbyggerne.

Organisering

Politisk organisering

Figuren nedenfor viser den politiske organiseringen i Fredrikstad kommune. Tallene viser antall medlemmer i de ulike organene.

Bystyret (53 representanter) ledes av ordføreren og er kommunens øverste myndighet. Det bestemmer hvilke utvalg og råd som skal etableres, hva de skal gjøre og hvilken myndighet de skal få.

De ulike tjenesteområdene ledes av fire politiske hovedutvalg: oppvekstutvalget, helse- og velferdsutvalget, kultur- og miljøutvalget og teknisk utvalg. Utvalgene disponerer de økonomiske rammene som bystyret tildeler dem.

Administrativ organisering

Figuren nedenfor viser den administrative organiseringen.

Kommunedirektørens sentrale staber består av stab for virksomhetsstyring og økonomi (VIRØK) og stab for innovasjon og utvikling (INNUT). Organisatorisk ligger politisk ledelse, kommunedirektør og brukerombud utenfor stabsseksjonen, men utgiftene til disse er en del av den totale budsjettrammen. Stabsseksjonen har også en del fellesutgifter i budsjettrammen, som gjelder hele kommuneorganisasjonen.

Seksjon for helse og velferd er organisert i fire etater og to virksomheter; etat omsorgssentre, etat hjemmesykepleie, etat tjenester til funksjonshemmede, etat friskliv og mestring, virksomhet mat, vaskeri og praktisk bistand og tildelingskontoret for helse og velferd. NAV Fredrikstad rapporterer også til seksjonen. I tillegg kommer en fagstab, som ivaretar drifts- og utviklingsoppgaver.

Seksjon for utdanning og oppvekst er organisert i tre etater; barnehageetaten, skoleetaten og etat for tjenester til barn og familier. I tillegg kommer en fagstab, som ivaretar drifts- og utviklingsoppgaver.

Seksjon for teknisk drift er organisert i tre etater og to virksomheter; etat for bygg og eiendom, etat for vann, avløp og renovasjon, etat for bydrift, prosjektutvikling og brann og redning. I tillegg kommer en fagstab, som ivaretar drifts- og utviklingsoppgaver.

Seksjon for kultur, miljø og byutvikling er organisert i tre etater; kulturetaten, miljø- og byutviklingsetaten og etat aktive liv. Seksjonen har ansvar for prosjektet The Tall Ships Races Fredrikstad 2023, og for programsatsingen Aktive Fredrikstad.

Tjenesteyting organisert i kommunale foretak og interkommunale selskaper

Kommunale foretak (KF) og eierandeler i interkommunale selskaper (IKSer) er en del av Fredrikstad kommune som konsern. Dette inngår i analyser av kommunens tjenesteproduksjon, sammenlignet med andre kommuner.

FREVAR KF

FREVAR KF skal forvalte og drifte kommunens prosessanlegg for avløpsrensing, vannproduksjon, energigjenvinning og avfallshåndtering. Tjenesteproduksjonen er delt i næringsvirksomhet og kommunale oppgaver. FREVAR driver også aktivt behandling av næringsavfall. Virksomheten skal drives etter forretningsmessige prinsipper og levere tjenester på konkurransedyktige vilkår, sammenlignet med tilsvarende foretak og bedrifter. Alle avgiftsfinansierte tjenester som leveres til Fredrikstad kommune, leveres til selvkost. FREVARs tjenester skal ytes til Fredrikstad kommune, men kan i tillegg tilbys andre.

FREVAR har omfattende aktivitet i tilknytning til miljø, sirkulærøkonomi og ressursgjenvinning. Det skal gjøres betydelige investeringer i forbrenningsanlegg, avfallssortering og vann- og avløpsrensing i ulike anlegg. FREVAR eier 43,6 prosent av aksjene i Fredrikstad Fjernvarme AS.

Østfold kontrollutvalgsssekretariat (ØKUS)

Østfold kontrollutvalgsssekretariat (ØKUS) er et interkommunalt samarbeid. Samarbeidet er en videreføring av Østfold Kommunerevisjon, etter at hoveddelen (utøvende revisjon) er utskilt som eget IKS. Sekretariatet var tidligere et interkommunalt samarbeid opprettet med hjemmel i den gamle kommunelovens § 27. Fra 2021 er ØKUS omdannet til et kommunalt oppgavefelleskap og et eget rettssubjekt, og inngår ikke lenger i kommunekassens regnskap.

Interkommunalt utvalg mot akutt forurensning (IUA Østfold)

Kommunene har, ifølge forurensningsloven § 43, plikt til å sørge for nødvendig beredskap mot mindre tilfeller av akutt forurensning som kan inntreffe eller medføre skadevirkninger i kommunen. Videre har kommunene plikt til å samarbeide regionalt om beredskap mot akutt forurensning. IUA Østfold er organisert som et interkommunalt samarbeid etter kommunelovens § 19 Kommunalt oppgavefelleskap. Selskapet legger til rette for samarbeid om beredskap mot akutt forurensning mellom kommuner i Østfold-regionen, Viken Øst. Fredrikstad kommune er vertskommune for selskapet.

Borg Havn IKS

Borg Havn IKS er et interkommunalt selskap eid av Fredrikstad, Sarpsborg og Hvaler kommuner. Sarpsborg og Fredrikstad har begge eierandel på 48 prosent, og Hvalers eierandel er 4 prosent. Formålet med selskapet er offentlig havnevirksomhet. Selskapet er både et forvaltningsorgan og næringslivets tilrettelegger og partner innen sjøtransport og logistikk. Borg Havn IKS har som formål å samordne all kommunal havnevirksomhet i nedre Glommaregionen, og ivareta pålagte oppgaver etter havne- og farvannsloven. Borg Havn IKS driver også aktiv eiendomsutvikling av egne arealer for havnerelatert næringsutvikling. For at havnen skal kunne opprettholde og videreutvikle trafikkgrunnlaget, skal de kunne engasjere seg i alle former for havnetilknyttet virksomhet som vurderes hensiktsmessig og økonomisk fordelaktig for havnen og det næringsliv havnen skal betjene.

Østre Viken kommunerevisjon IKS

Østre Viken kommunerevisjon IKS er en interkommunal revisjonsordning, som utfører revisjonstjenester, selskapskontroll, etterlevelserevisjon og forvaltningsrevisjon. Selskapet reviderer også andre kommunale foretak og bedrifter. Oppdragsgivere er kontrollutvalgene i kommunene. Østre Viken kommunerevisjon IKS eies av de 12 kommunene Aremark, Fredrikstad, Halden, Hvaler, Indre Østfold, Marker, Moss, Rakkestad, Råde, Sarpsborg, Skiptvet og Våler.

Driftsassistansen i Viken IKS

Driftsassistansen i Viken IKS er et interkommunalt selskap som eies av 11 kommuner i Viken. Selskapets hovedoppgave er å bistå eierkommunene med rådgivende ingeniørtjenester og teknisk assistanse innen vann- og avløpsfagfeltet. Selskapet skal bistå kommunene slik at deres

vannforsynings- og avløpssystemer tilfredsstillende egne og myndighetenes krav, og være en faglig veileder og et kompetanseorgan for medlemmene. En felles målsetting for alle kommunene er å gi innbyggerne best mulig drikkevannskvalitet og trygghet for at avløpsvann blir behandlet ved hjelp av de best mulig tilgjengelige teknikker, slik at rekreasjonsområder og øvrige resipienter blir minst mulig belastet. Selskapet skal også være et ressurs- og kompetansesenter innenfor vann- og avløpstjenester for eierkommunene.

Øst 110-Sentral IKS

I forbindelse med politireformen er brannvesenets 110-sentraler samlokalisert med politiets operasjonssentraler. Det er en felles 110-sentral for Follo, Romerike og Østfold, som dekker 29 kommuner. Selskapet drifter alarmsentral for brann og redning til kommuner i Øst politidistrikt. Hovedoppgavene er mottak og registrering av nødmeldinger, å kunne opprettholde kommunikasjon med den som melder ulykken, alarmering av mannskaper og kommunikasjon med innsatsstyrkene, samt samordning med nødalarmsentralene for helse og politi. Selskapet skal sikre alarmering og utkalling av tilstrekkelig innsatsstyrke og overordnet vakt etter mottak av nødmelding, samt sikre best mulig støtte, informasjon, og samordning til innsatsstyrke, stab og relevant ledelse, samt etablering av samband med innsatsstyrken, overordnet vakt og øvrige nødetater.

Østfold Avfallssortering IKS

Østfold Avfallssortering IKS er et interkommunalt selskap som eies av Movar IKS og Indre Østfold Renovasjon IKS sammen med 5 kommuner (Fredrikstad, Halden, Hvaler, Rakkestad og Sarpsborg). Selskapet skal etablere og drifte et nytt og effektivt avfallssorteringsanlegg for deltakerkommunene.

Søndre Viken IPR

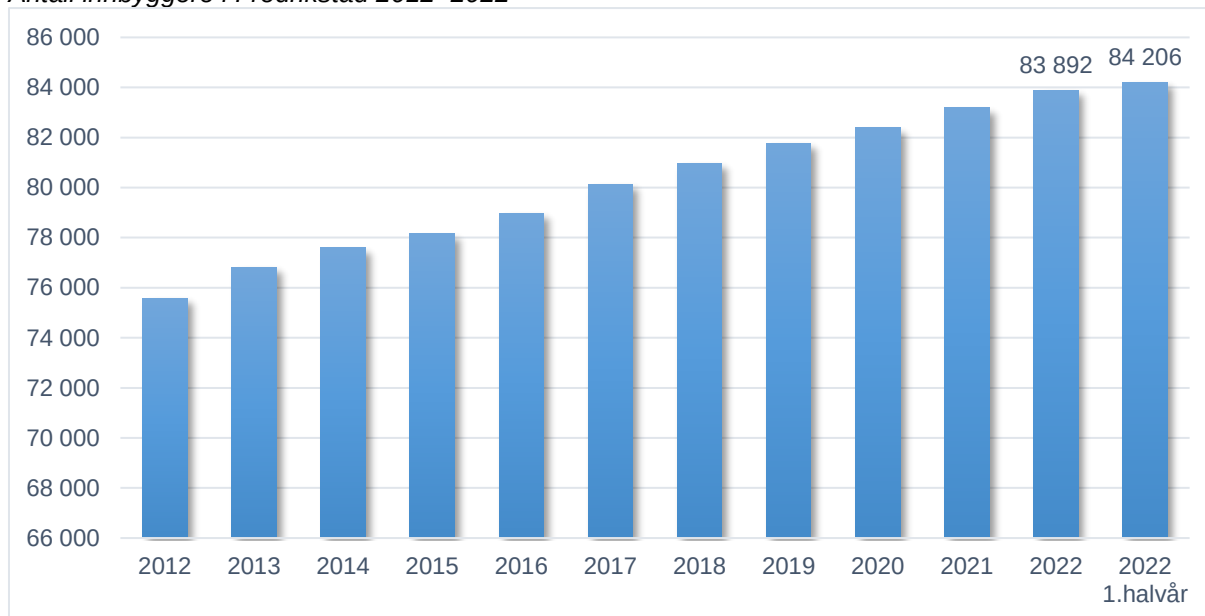
Søndre Viken IPR er et regionalt politisk samarbeidsorgan. Det interkommunale politiske rådet skal legge til rette for samarbeid mellom kommunene og felles forståelse for utfordringene i regionen, og arbeide for en samfunnsutvikling som bidrar til at regionen er bærekraftig, et godt sted å leve, og attraktiv for næringsdrivende og besøkende. Rådet vil kunne samarbeide om, og behandle saker innen, områder som arealplanlegging, transport (NTP), kollektivtrafikk, havner og fergesamband, klima og miljø, videregående opplæring, fagskole, tannhelse, kulturminner, idrett og friluftsliv og næringsutvikling, samt generelt kommune- og regionsamarbeid. Rådet er et politisk organ, hvor konsensus tilstrebes for å finne felles løsninger og uttale seg i politiske og strategiske spørsmål.

Utviklingstrekk

Befolkningsutvikling

1. januar 2022 var det 83 892 innbyggere i Fredrikstad. I løpet av første halvår 2022 har befolkningstallet økt til 84 206 innbyggere, en økning på 314 nye innbyggere.

Antall innbyggere i Fredrikstad 2012–2022

Kilde: SSB

I løpet av første halvår flyttet 1 932 personer til Fredrikstad. Av disse hadde 701 personer flyttet fra en annen kommune til Fredrikstad. Samtidig flyttet 1 583 personer ut av kommunen. Dette gir et flytteoverskudd på 349 personer for første halvår. Fødselsoverskuddet er negativt det første halvåret. Antall fødte er på 341 og antall døde er på 376. Differansen mellom antall fødte og antall døde er minus 35 første halvår. Per nå ligger det samlede fruktbarhetstallet rekordlavt, på 1,49. Det forventes enda en liten nedgang før det blir en svak stigning etter planperioden.

Befolkningsprognose 2022–2027

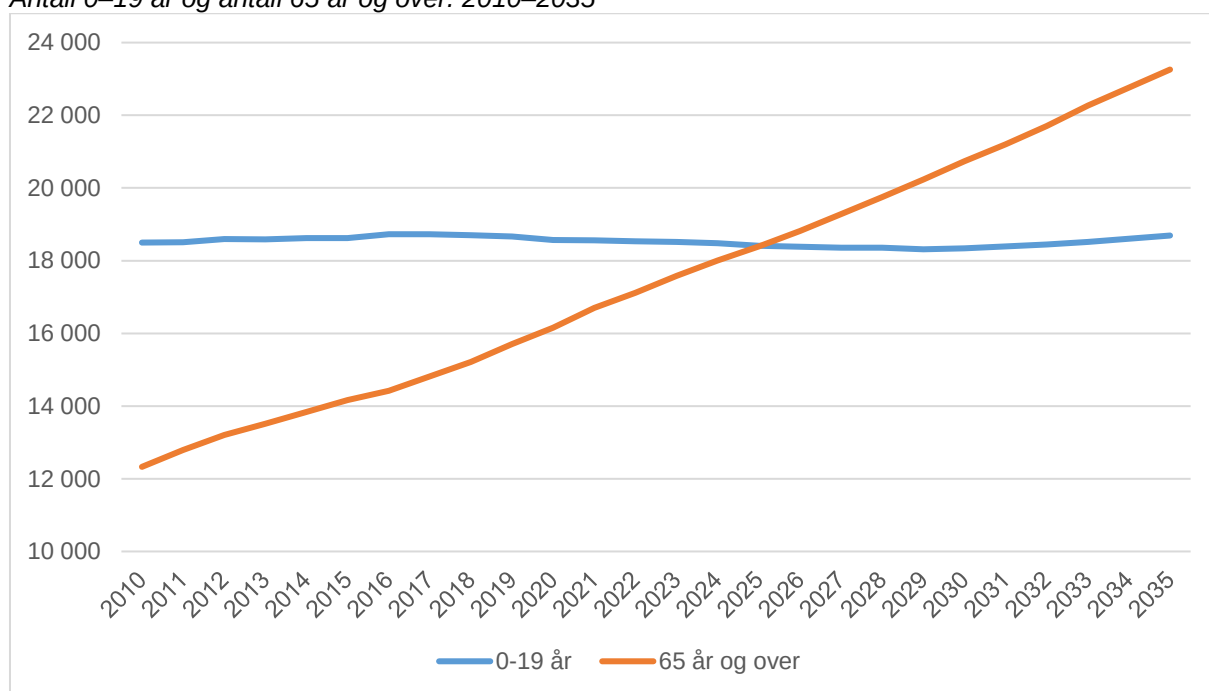
Per 31.12:	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
0 år	710	748	747	740	737	744	755	766
1-2 år	1 572	1 516	1 534	1 562	1 554	1 545	1 550	1 568
3-5 år	2 580	2 551	2 493	2 449	2 446	2 462	2 480	2 474
6-12 år	6 583	6 572	6 481	6 456	6 431	6 378	6 343	6 340
13-15 år	3 063	3 037	3 120	3 101	3 094	3 013	2 986	2 969
16-18 år	3 078	3 116	3 143	3 181	3 144	3 221	3 204	3 195
19-44 år	26 223	26 486	26 670	26 850	27 122	27 359	27 602	27 791
45-66 år	25 179	25 200	25 337	25 373	25 437	25 444	25 495	25 604
67-79 år	10 294	10 733	10 972	11 323	11 476	11 684	11 747	11 760
80-89 år	3 247	3 259	3 373	3 500	3 741	3 976	4 301	4 612
90+ år	664	674	677	685	686	693	711	751
Totalt	83 193	83 892	84 546	85 219	85 868	86 518	87 173	87 830

Fredrikstad kommunes befolkningsprognose for 2022–2027 viser vekst, men ikke like sterk som tidligere forventet prognose. Nedjusteringen skyldes endrede forventninger om innvandring, flytting og

fruktbarhet, og er gjort i tråd med SSBs forventninger i de nasjonale og regionale prognosene fra juli 2022. Kommunens prognose ligger imidlertid noe over SSBs alternativer når det gjelder tilflytting, på grunn av forventninger om framtidig boligbygging. Dette gir en gjennomsnittlig årlig tilvekst på 0,8 prosent, og et forventet befolkningstall i 2035 på 93 096 innbyggere i Fredrikstad.

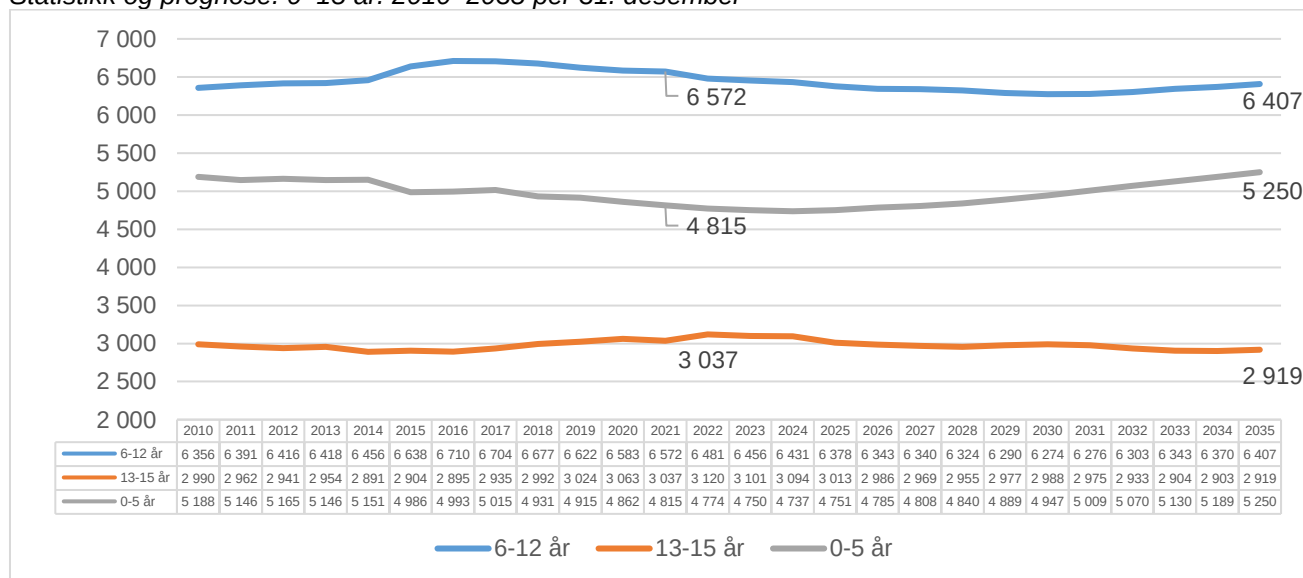
Antall eldre øker, og dette vil påvirke befolkningssammensetningen. Andel eldre i aldersgruppen 65 år og eldre forvente å overstige antall yngre 0–19 år i 2026. Dette er tidligere enn SSB forventer for landet, men senere enn andre sentrale kommuner.

Antall 0–19 år og antall 65 år og over. 2010–2035

Kilde: KOMPAS/SSB

Statistikk og prognose. 0–15 år. 2010–2035 per 31. desember

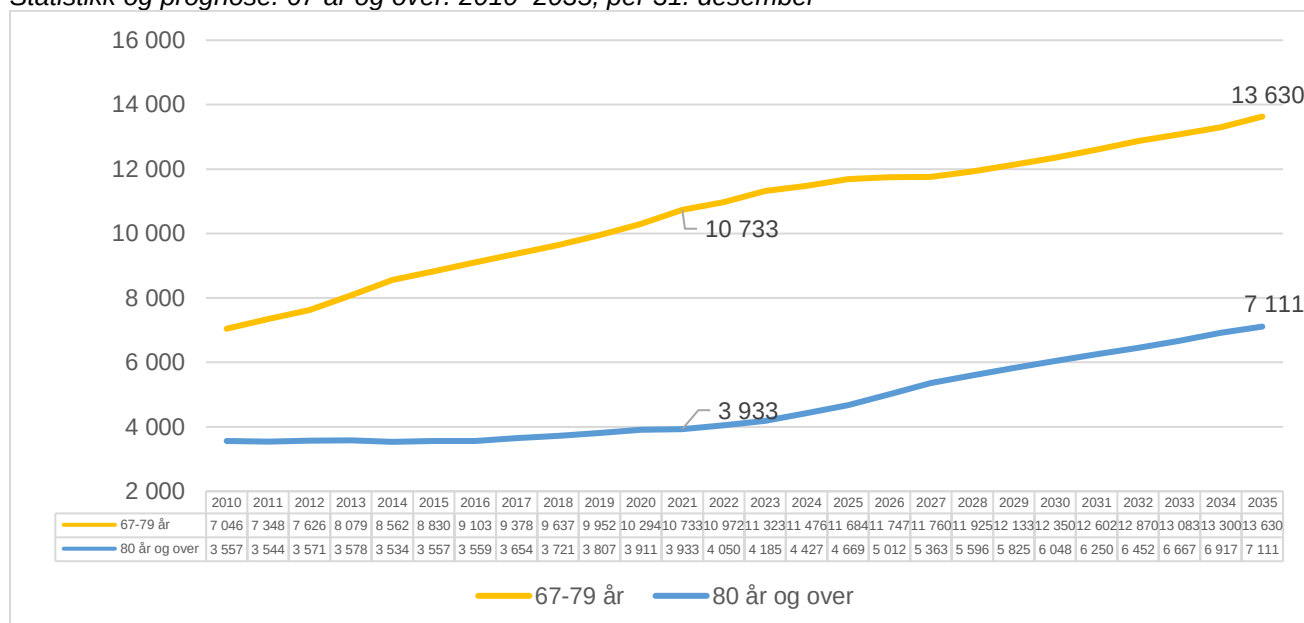
Kilde: KOMPAS/SSB

Antall barn og unge forventes å være stabilt. Dette er imidlertid de mest usikre tallene i prognosen, og vi følger derfor utviklingen tett. Prognosen tar ikke hensyn til Ukraina-krigen og en potensiell

flyktningestrøm herfra. SSB antar at dette ikke vil få langsiktig påvirkning. Hvis dette bildet endres, vil det endre forutsetningene for våre egne framskrivinger, og dermed også for resultatene.

Figuren under viser utviklingen for eldre mellom 67–79 år og 80 år og over.

Statistikk og prognose. 67 år og over. 2010–2035, per 31. desember

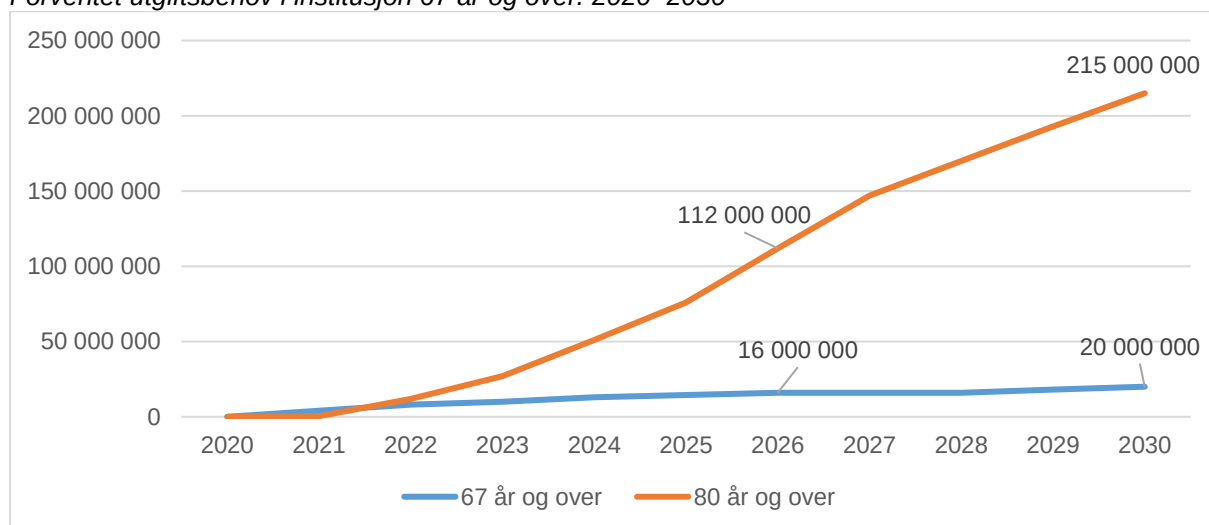
Kilde: KOMPAS/SSB

Som figuren viser, vil aldersgruppen 67 år og over og 80 år og over vokse i perioden framover. Graden av usikkerhet er liten når det gjelder anslagene for den eldre delen av befolkningen.

Befolkningsutviklingen vil øke behovet for helse- og omsorgstjenester, samtidig som det ikke ligger an til noen markant økning i innbyggere til å utføre oppgavene og finansiere kommunens tjenester. Befolkningsutviklingen de kommende årene medfører behov for effektivisering, endret prioritering og omstrukturering av det kommunale tjenestetilbudet.

Utvikling i tjenestebehov

Forventet utgiftsbehov i institusjon 67 år og over. 2020–2030

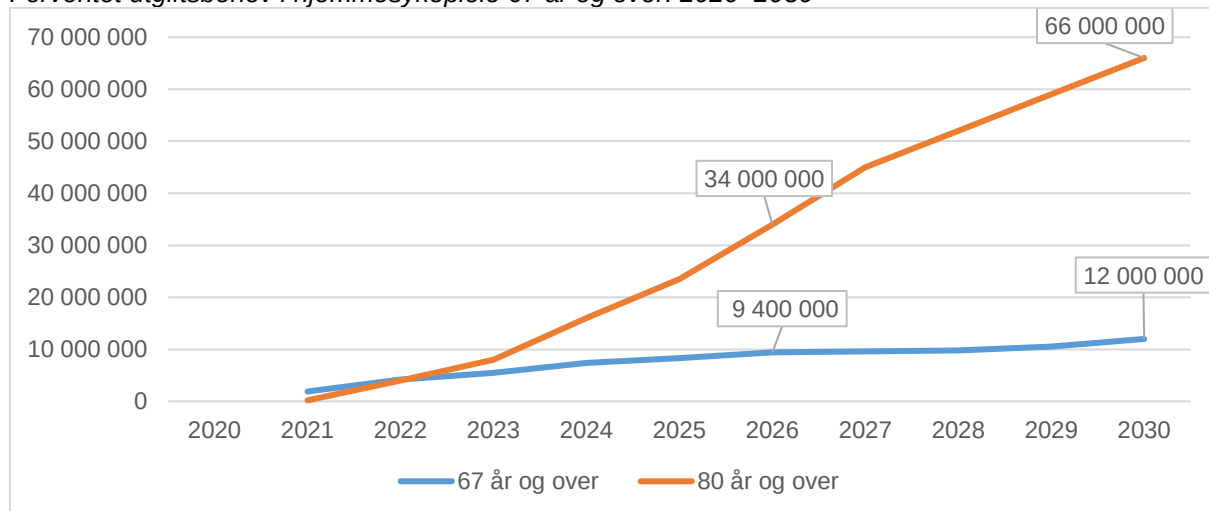

Kilde: KOMPAS/SSB

Etterspørselen etter sykehjemsplasser er høy. Det er en økende problematikk, hvor brukere med langtidsvedtak midlertidig bor i korttidsplasser mens de venter på ledig langtidsplass. Per juli 2022 har det månedlige snittet ligget på 51 brukere med langtidsvedtak i korttidsplass. I 2022 er det opprettet ekstra korttids- og langtidsplasser, men behovet for flere korttidsplasser vil trolig vedvare inn i 2023.

Helseparken Onsøyheimen ferdigstilles med 120 plasser og er planlagt innflyttingsklart første kvartal 2023. Fredrikstad korttidssenter flytter inn i bygget, med 96 korttids- og langtidsplasser. I økonomiplan 2021–2024 styrket bystyret en opptrapping av antall sykehjemsplasser med 21,7 millioner kroner i 2023 og ytterligere 10 millioner kroner i 2024, til finansiering av 30 nye sykehjemsplasser og 12 dagsenterplasser. Det vises til kapitlet om Helse og velferd for nærmere omtale av dette.

Forventet utgiftsbehov i hjemmesykepleie 67 år og over. 2020–2030

En økende andel hjemmeboende brukere har mer omfattende og komplekst sykdomsbilde. Kort liggetid på sykehuset fører til press på kommunale tjenestetilbud, og pasienter er som oftest sykere ved utskrivningstidspunktet. Kommunen må ha nødvendig kompetanse til å motta, observere og behandle i hjemmet og i korttidsplasser.

Det skal igangsettes et prosjekt hvor hjemmesykepleien skal benytte digital hjemmeoppfølging av kronisk syke. Prosjektet skal sikre en mer helhetlig sammenhengende tjeneste for kronisk syke pasienter.

Det er en økende andel pasienter som har en demenstilstand. Pårørende har ofte et stort behov for avlastningstilbud, veiledning og støtte. Det er flere alvorlig syke pasienter som ønsker å dø i sitt eget hjem. I år har det vært en dobling av antall pasienter som døde hjemme, sammenlignet med samme periode i fjor. Dette krever ressurser og kompetanse.

Når det gjelder tjeneste til funksjonshemmede, viser tall fra august 2022 at det er en økning i andel yngre brukere. Aldersgruppe 0–29 år utgjorde 61 prosent av tjenestemottakerne. I 2020 utgjorde samme gruppe 55 prosent. Fra 2020 til 2022 har det vært en reduksjon i andel tjenestemottakere over 30 år. Det har vært en reduksjon fra 26 til 23 prosent når det gjelder aldersgruppen 30–49 år og fra 19 til 15 prosent for aldersgruppen 50 og over.

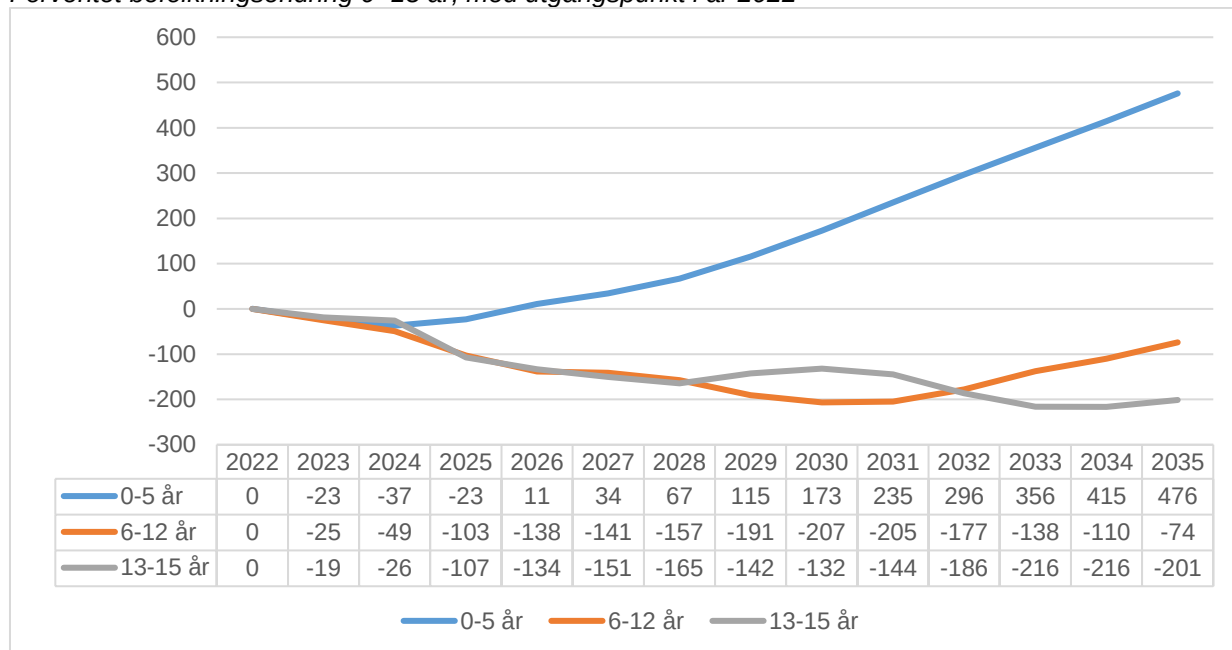
Behovet for flere boliger, og tilbud om ambulerende tjenester for barn og unge med psykiske helseutfordringer og sammensatte utfordringer, er økende. Det har også vært økning i antall vedtak om tvang overfor enkeltpersoner med psykisk utviklingshemming det siste året. Dette øker kravet til kompetanse og bemanning.

Det er etablert en tverrsektoriell styringsgruppe for utvikling av differensierte boliger til vanskeligstilte innen psykisk helse og rus. Styringsgruppen skal iverksette konkrete bo- og tjenestetiltak for unge,

eldre og voksne med alvorlige psykiske lidelser og rusproblematikk. Det forventes at pågangen i lavterskeltilbudene, både individuelt og i gruppe, vil fortsette å øke.

Det er stor etterspørsel etter helsetjenester, levekårstiltak og tilrettelagte botilbud. I tillegg er opprettet en ny avdeling, Fredrikstadhjelpa 2, for å møte den store pågangen i lavterskeltilbudene.

Forventet befolkningsendring 0–15 år, med utgangspunkt i år 2022

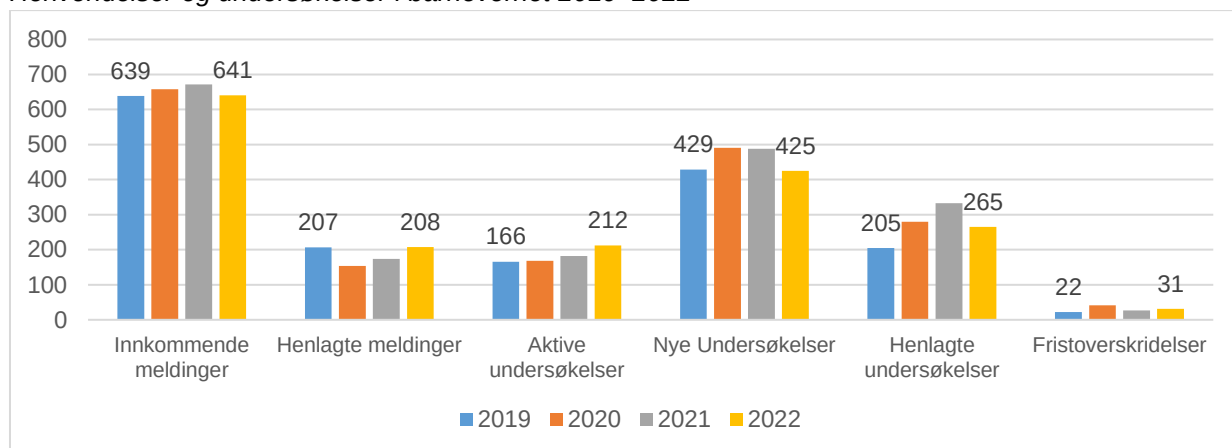

Oppdatert befolkningsprognose viser en økning for barnehagebarn på lengre sikt. I planperioden ventes en flat, eller svakt nedadgående, trend i aldersgruppen 0–5 år. Barnetallet er imidlertid forventet å stige utover i prognoseperioden, og fra 2023 til 2035 øker det med om lag 500 barn 0–5 år. Hvis vi antar at alle disse barna begynner i en barnehage vil dette tilsvare en utgiftsøkning på anslagsvis 95 millioner kroner utover prisvekst fram til 2035.

Elevtallet i Fredrikstad kommunes skoler har gått jevnt ned siden skoleåret 2018–19. Elevtallet endres i hovedsak som følge av størrelser på elevkull, flytting mellom kommuner, innvandring og overgang til private grunnskoler. Det uoffisielle elevtallet er nå 8 991, som er en nedgang på 46 elever fra 2022.

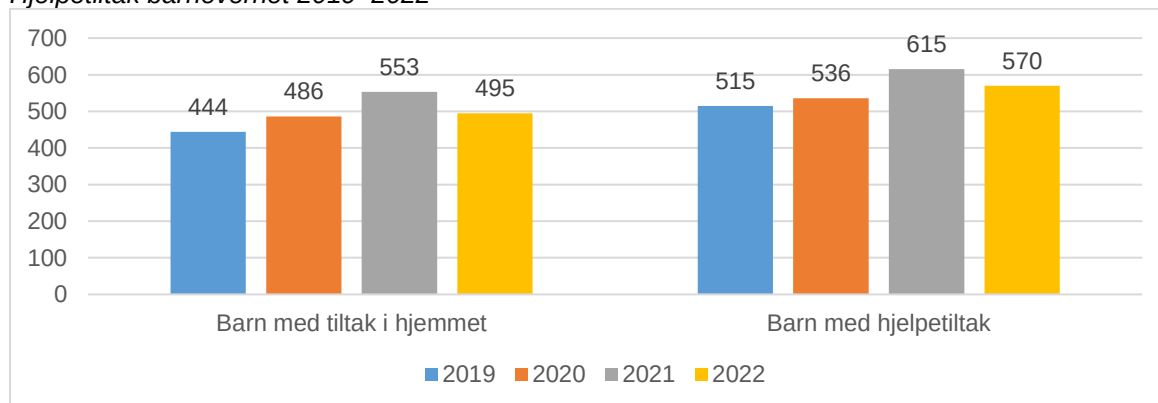
Oppvekst- og barnevernsreformen trådte i kraft 1. januar 2022. Kommunen har fått økt ansvar for barneverntjenester, samt at kjøp av statlige tilbud har blitt dyrere. Kommunen skal kunne gi tidlig innsats, større grad av forebyggende arbeid og flere tiltak i hjemmet, for å unngå plasseringer i fosterhjem og på institusjon. Det er viktig med økt tverrfaglig samarbeid på tvers av ulike tjenestetilbud. Det er en økning i etterspørsel av tjenester. Det oppleves lange ventelister til lavterskeltilbud, lang saksbehandlingstid, fristoverskridelser for utredning av PP-tjenesten, og økt behov for barneverntiltak, både i hjemmet og med plasseringer utenfor hjemmet.

Henvelndelser og undersøkelser i barnevernet 2019–2022

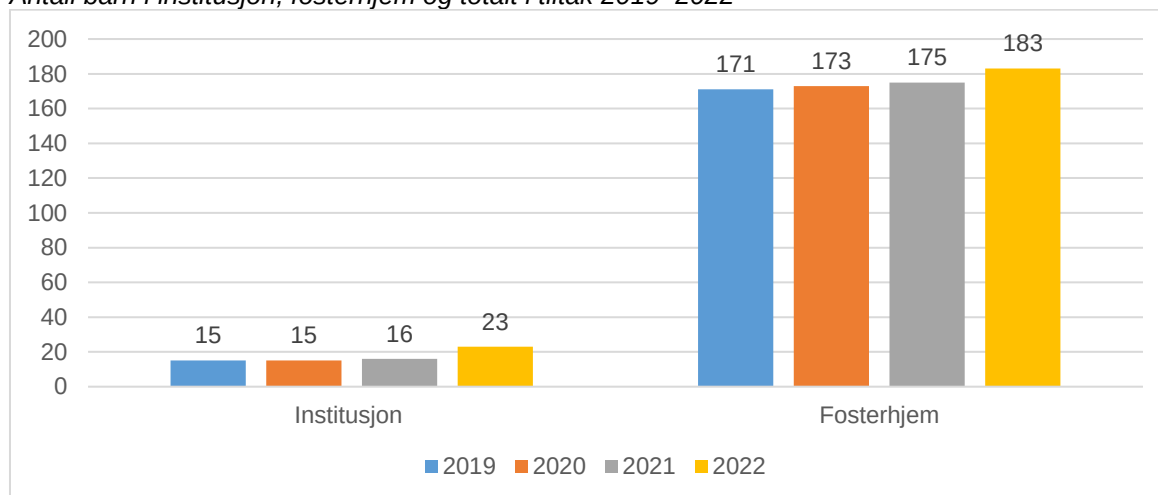
Barnevernet har under pandemien opplevd en økt på gang av bekymringsmeldinger, men – sammenlignet med 2019 – er nivået stabilt, sett opp mot 2022. Det er en økning i aktive undersøkelser, og selv om antall henlagte undersøkelser også øker, avdekkes det flere tilfeller der det er behov for å sette inn ulike hjelpetiltak. Det er, per september 2022, 31 saker med fristoverskridelser, og dette skyldes blant annet høy saksmengde hos hver enkelt saksbehandler i barnevernet. Anbefalt saksmengde er på 15 saker per saksbehandler, mens i Fredrikstad kommune er antall saker per saksbehandler oppe i 20–25 saker. Håndtering av fristoverskridelser er en tidkrevende prosess, og fører til merarbeid hos saksbehandler.

Hjelpetiltak barnevernet 2019–2022

Grafen over viser oversikt over antall barn med hjelpetiltak i hjemmet og hjelpetiltak totalt. Hjelpetiltak er det laveste nivået på tiltak som barnevernet gir, med veiledning og støtte i hjemmet og andre miljørettede tiltak. Differansen mellom de to kategoriene er barn med ettervernstiltak. Det kom en lovendring i 2021 som ga økt ettervern for unge voksne, fra tidligere for alderen 0–22 år, som økte til 0–24 år. Dette gjelder ofte oppfølging, botrening og forberedelser til et selvstendig voksenliv.

Antall barn i institusjon, fosterhjem og totalt i tiltak 2019–2022

Det er en markant økning i antall plasseringer av barn i institusjon. Dette er i stor grad barn som har et symptombilde som krever en annen type spesialisert oppfølging enn hva hjemmet eller plassering kan tilby. Dette er det dyreste barneverntiltaket, med en kommunal egenandel på 170 000 kroner per plassering per måned.

Målet med barnevernsreformen er økt tidlig innsats for å redusere behovet for bruk av institusjon som tiltak. Det er en økning av barn i fosterhjem i 2022, i forhold til 2019. Økningen skyldes plasseringer i spesialiserte fosterhjem siste halvåret av 2022. Dette er barn som har behov utover hva ordinært fosterhjem kan tilby. Plassering i spesialisert fosterhjem koster per plassering 1,02 millioner kroner i året.

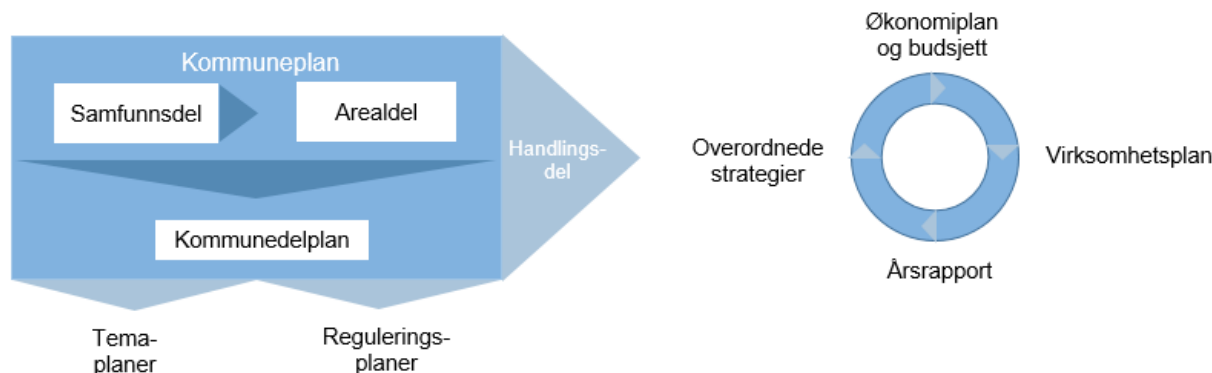
Økt befolkningsvekst vil stille større krav til tekniske tjenester, som for eksempel vann- og avløpsanlegg, renovasjonstjenester, kommunal infrastruktur, tilrettelegging av friluftsområder med mer. Veksten vil trolig også bety økte og endrede behov for arealer og bygg, og økte kostnader til vedlikehold, drift og renhold.

Ny levekårskartlegging og folkehelseoversikt fastslår systematisk ulikhet i helse. Levekårskartleggingen viser stor ulikhet innad i kommunen. I enkelte områder i kommunen lever over 40 prosent av barna i lavinntektshusholdninger. Andelen barn i lavinntektshusholdninger og vedvarende lavinntekt øker i Fredrikstad. Utviklingen skiller seg fra landet for øvrig. De siste tallene er for årene 2018–2020, og viser at 2 832 barn, eller 19,1 prosent av barna, bor i husholdninger med vedvarende lav inntekt (målt ved EU60). Den tilsvarende andelen for landet er på 11,7 prosent.

Samfunnssituasjonen i 2020 og 2021 medførte økt arbeidsledighet. NAV beskriver i sin arbeidsmarkedsprognose fra juni 2022 (utarbeidet av prognosegruppen i Arbeids- og velferdsdirektoratet) et arbeidsmarked som i dag generelt preges av svært lav arbeidsledighet, høy sysselsetting og stor mangel på arbeidskraft. Dette er også situasjonen i Fredrikstad, med en arbeidsledighet lavere enn før pandemisituasjonen oppstod. Imidlertid forventer NAV i sin prognose en økning i arbeidsledigheten, som følge av den høye inflasjonen. Det antas at arbeidsledigheten trolig vil øke utover høsten 2022 og i 2023, men at den fremdeles vil være på det laveste nivået siden 2008.

Antall sosialhjelpsmottakere har over flere år vært stigende. Hvordan behovet for sosialhjelp vil være i årene framover er veldig usikkert. Et godt arbeidsmarked påvirker positivt, men samfunnssituasjonen med generell stor prisvekst, høye strømpriser, renteøkninger og flyktningestrømmen fra Ukraina påvirker behovet negativt. I tillegg kan endringer i beregningsgrunnlag og statlig tiltaksforskrift bidra til at flere får behov for sosialhjelp.

Kommuneplanen

Kommuneplanens samfunnsdel er kommunens overordnede styringsdokument. Planen beskriver langsiktige utfordringer, mål og strategier for samfunnet som helhet og kommunen som organisasjon.

Samfunnsdelen danner grunnlaget for alt annet planarbeid i kommunen. Økonomiplanen har status som kommuneplanens handlingsdel. Dette innebærer at det skal være en tydelig sammenheng mellom den langsiktige kommuneplanen og den mer kortsiktige økonomiplanen, som rulleres hvert år.

Fredrikstad kommunes visjon er «Den lille verdensbyen». Samfunnsdelen beskriver Fredrikstad som den lille byen i verden og den store byen i Østfold. Vi inngår i et globalt fellesskap, og må ta ansvar for å bidra til at utviklingen i Fredrikstad er bærekraftig, og i tråd med FNs bærekraftsmål.

Gjennom kommunens økonomiplan og årsbudsjett skal kommuneplanen operasjonaliseres, med målrettede tiltak. Dette betyr at økonomiplanen ikke bare skal tydeliggjøre kommuneplanens prioriteringer og innsatsområder, men omsette disse til konkrete tiltak.

Kommuneplanen er basert på FNs innsatsområder, som legges til grunn for planleggingen:

- Sosial bærekraft
- Økonomisk bærekraft
- Miljømessig bærekraft

Kommuneplanen er inndelt i tre innsatsområder for å svare på disse bærekraftselementene:

- Å LEVE I FREDRIKSTAD
- viser hvordan vi skal jobbe med den sosiale bærekraften
- Å SKAPE I FREDRIKSTAD
- viser hvordan vi skal jobbe med økonomisk bærekraft
- Å MØTE FRAMTIDEN I FREDRIKSTAD
- viser hvordan vi skal jobbe med miljømessig bærekraft

Å leve i Fredrikstad

SLIK VIL VI HA DET:

Alle opplever trygghet, mestrer hverdagen og har flere aktive leveår med god helse og trivsel

SLIK GJØR VI DET:

- Prioritere forebygging, helsefremming og reduksjon av sosial ulikhet i helse og levekår.
- Vektlegge innbyggernes egne ressurser og erfaringer.
- Legge til rette for at folk tar sunne valg.
- Gi alle innbyggere mulighet til å delta i kulturaktiviteter og oppleve et mangfold av kulturuttrykk.
- Jobbe for et inkluderende arbeidsliv og tilrettelagte arbeidsplasser.
- Utvikle likeverdige, trygge og effektive helse- og velferdstjenester.
- Forebygge skader, vold og ulykker i hjem, skole, fritid og i trafikken.

Alle har en oppvekst der de opplever mestring, tilhørighet og inkludering

- Sikre at barn og unge utvikler ferdigheter for å møte morgendagens samfunn.
- Styrke foreldrenes mulighet til å gi barna en trygg og god oppvekst.
- Sikre tidlig innsats på tvers av tjenestene.
- Gi tett og langsiktig oppfølging til de med særlige utfordringer.

Alle bor godt i rause og aktive lokalsamfunn

- Fremme frivillighet og deltakelse ved å mobilisere lokalsamfunnens ressurser.
- Overløpstrafikk¹⁾ inn i boområdene skal reduseres.
- Sikre arealer og planlegge for gode grøntområder, friluftsområder, møteplasser og infrastruktur, gjennom blant annet universell utforming, som er tilgjengelig for alle.
- Legge til rette for lek, aktivitet, kulturtilbud, naturopplevelser og fritidstilbud.
- Gi innbyggerne mulighet til å bo i eget hjem så lenge som mulig.
- Sikre bomiljø med god alderssammensetning, som inkluderer vanskeligstilte i boligmarkedet.
- Legge til rette for trygghet og deltakelse i sosiale fellesskap.

Et urbant sentrum som oppfordrer til økt byliv

- Skape gode byrom med møteplasser som gir økt utfoldelse, aktivitet og sosialt fellesskap.
- Sikre fortetting med kvalitet og vektlegge god arkitektur og byplanlegging.
- Bruke kunst og kultur i kulturhusene og i byrommene til å overraske, vekke undring og debatt.
- Sikre at langsiktige samfunnsinteresser knyttet til byens historiske verdier blir ivaretatt.
- Bruke kulturminner og kulturmiljøer som en ressurs i byutviklingen.
- Sikre at sentrum inneholder boliger og handel og variasjon i kulturtilbud og opplevelser.

Note: 1) Overløpstrafikk er når bilister velger å kjøre småveier gjennom boområder i stedet for hovedveier, for å unngå kø.

Å skape i Fredrikstad

SLIK VIL VI HA DET:

SLIK GJØR VI DET:

Bedrifter ønsker å etablere seg i Fredrikstad og Nedre Glomma

- Sikre arealer til nye bedrifter.
- Være en aktiv pådriver for næringsutvikling som en del av Osloregionen.
- Aktivt søke etablering av statlige arbeidsplasser.

Det er attraktivt å drive næringsvirksomhet, og eksisterende bedrifter finner rom for vekst

- Legge til rette for bedrifter som ønsker å vokse.
- Legge til rette for infrastruktur med god kapasitet som veg, havn, jernbanebane, tilgang til flyplass, vann og avløp og IoT¹⁾.
- Videreutvikle samarbeidet med Fredrikstad Næringsforening.
- Styrke samarbeidet om næringsutvikling i Nedre Glomma.

En kommune, et forsknings- og utviklingsmiljø og et næringsliv som sammen stimulerer til nyskaping, innovasjon og entreprenørskap

- Støtte opp om næringsklynger som er i positiv utvikling og miljøer som tiltrekker seg gründere.
- Utnytte samskapingspotensialet i utviklingen av «smart kommune».
- Fokus på det grønne skiftet og sirkulærøkonomi.
- Stimulere til digitalisering av produkter og tjenester.
- Styrke samarbeidet mellom besøksnæring og destinasjonsutvikling
- Styrke samhandlingen mellom kommunen, lokalt næringsliv, Høgskolen i Østfold og Norges miljø- og biovitenskapelige universitet på Ås.

Næringslivet og offentlig sektor har tilgang til relevant kompetanse for morgendagens utfordringer

- Styrke samarbeidet mellom det offentlige og næringslivet for å etablere flere lærlingplasser.
- Motivere ungdom til å fullføre videregående skole og ta høyere utdanning.
- Utvikle et transportsystem som gjør det lett å komme til og fra arbeidsplasser i Nedre Glomma.
- Videreutvikle Fredrikstad som studentby.
- Styrke kunnskapen om, og formidlingen av, hva som finnes av kompetansemiljøer i Nedre Glomma.

Note: 1) Internet of things (tingenes internett). I praksis innebærer det å utstyre gjenstander med sendere og mottagere slik at de kan kommunisere via internett eller radiosamband, uten at mennesker må ta initiativ.

Å møte framtiden i Fredrikstad

SLIK VIL VI HA DET:

Fredrikstad er en grønn by, hvor ansvarlig produksjon og forbruk prioriteres

SLIK GJØR VI DET:

- Styrke kunnskapen om, og hensynet til, naturmangfoldet.
- Sikre at innbyggerne har frisk luft, rent vann og frefylte og stille områder.
- Ivareta markagrensen og definere nye områder.
- Sikre og ivareta grønne korridorer fra elva til marka, et bynært friluftsliv, og sammenhengende turmuligheter langs elv og kyst.
- Sikre dyrket og dyrkbar mark.
- Skog- og havressursene brukes og forvaltes på en bærekraftig måte.
- Redusere utslippene som oppstår andre steder som en konsekvens av vårt forbruk.
- Forbruk dekkes gjennom lavest mulig bruk av ressurser.

Fredrikstad er en kompakt by der klimavennlig transport, og nye og eksisterende bygg bidrar til å løse klimautfordringene

- Prioritere høy arealutnyttelse i sentrumsområdet og nært knutepunkt for kollektivtransport.
- Utvikle en by der de funksjoner innbyggerne trenger i hverdagen ligger i gang- og sykkelavstand.
- Prioritere fossilfrie og effektive transportløsninger.
- Basere utbygging på sirkulær tankegang¹⁾, miljøvennlige materialer og energiløsninger og lave klimagassutslipp.
- Det utvikles analysegrunnlag for transportsystemet slik at de beslutninger som tas sikrer god måloppnåelse.
- Utvikle et transportsystem som er sikkert, fremmer verdiskaping og bidrar til omstilling til lavutslippssamfunnet.

Fredrikstad integrerer klimatilpasning i all fysisk planlegging

- Videreutvikle blågrønne løsninger og øke fokus på arealutvikling som håndterer intens nedbør.
- Tilpasse og sikre byen mot konsekvensene av ekstremnedbør og kombinasjonen av havnivåstigning og stormflo.

Note: 1) Sirkulær tankegang innebærer å redusere råvarebruk, avfallsmengder, utslipp og energiforbruk til et minimum. Dette kan innebære alt fra biogassproduksjon til redesign av brukte klær.

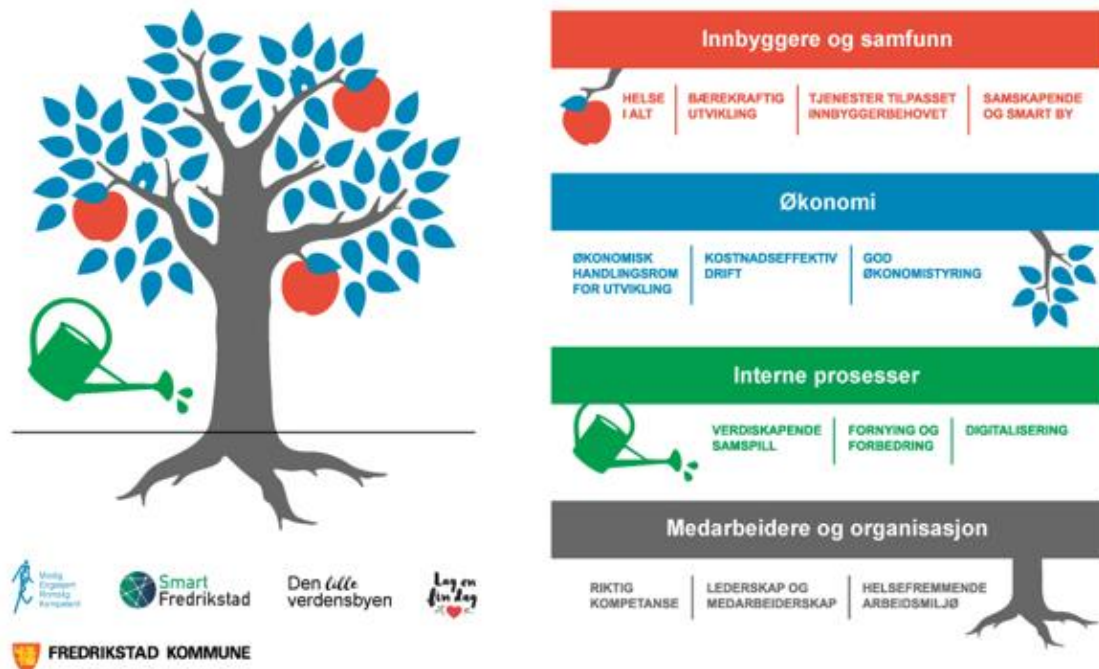
Mål- og resultatstyring – overordnet strategikart og målekort

Fredrikstad kommunes virksomhetsstyring har de siste 16 årene bygget på styringsmodellen *balansert målstyring* (BMS). Balansert målstyring handler om å tydeliggjøre visjon, strategier og mål, og omsette disse til konkrete handlinger og tiltak. Strategier og mål konkretiseres ned til målbare indikatorer, og gjennom året rapporteres det på status og måloppnåelse.

Balansert målstyring er også et rammeverk, basert på fire ulike perspektiver. Perspektivene Fredrikstad kommune benytter er alle viktige med hensyn til styring, prioritering og ressursbruk; innbyggere og samfunn, økonomi, interne prosesser, og medarbeidere og organisasjon.

Kommunedirektøren har utarbeidet et strategikart for Fredrikstad kommune. Et strategikart er en del av styringselementene og et uttrykk for kommunens visjon og veivalg. Strategikartet brukes for å visualisere og kommunisere kommunens strategi til hele organisasjonen. Dette skal bidra til at alle delene av organisasjonen trekker i samme retning, det vil si at det er samsvar mellom kommunens og seksjonenes mål, og ledernes og medarbeidernes handlinger. Dagens strategikart er nå under revisjon.

Fredrikstad — Den lille verdensbyen

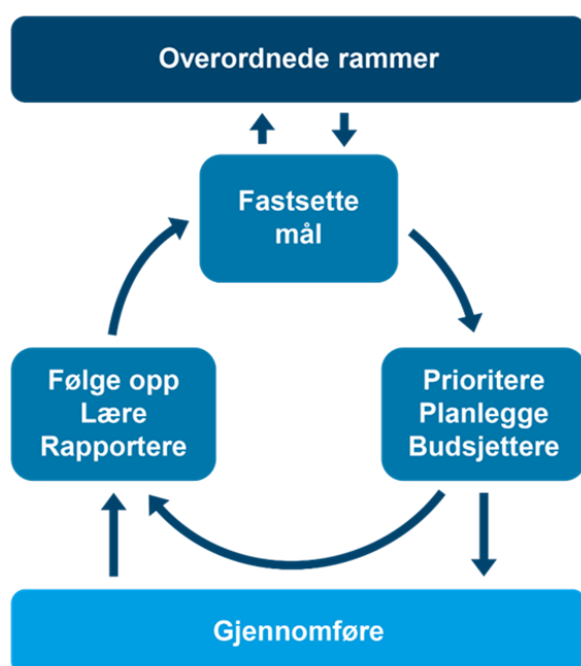

Strategikartet er ment å danne grunnlaget for arbeidet med å definere gode, målbare parametere innenfor hvert mål. En helhetlig oversikt over organisasjonens mål, med tilhørende måleindikatorer, presenteres som et målekort i styringssystemet Fredrikstadkompasset (Corporater). Hver indikator måler resultat opp mot et på forhånd tallfestet mål, og måloppnåelse skisseres ved hjelp av statuslys.

Det pågår for tiden et prosjekt for å forbedre, videreutvikle og systematisere arbeidet med mål- og resultatstyring i kommunen. Det utvikles nytt strategikart, nye og bedre prinsipper for styring, nye maler og reviderte rapporteringsrutiner mv.

Helhetlig mål- og resultatstyring innebærer:

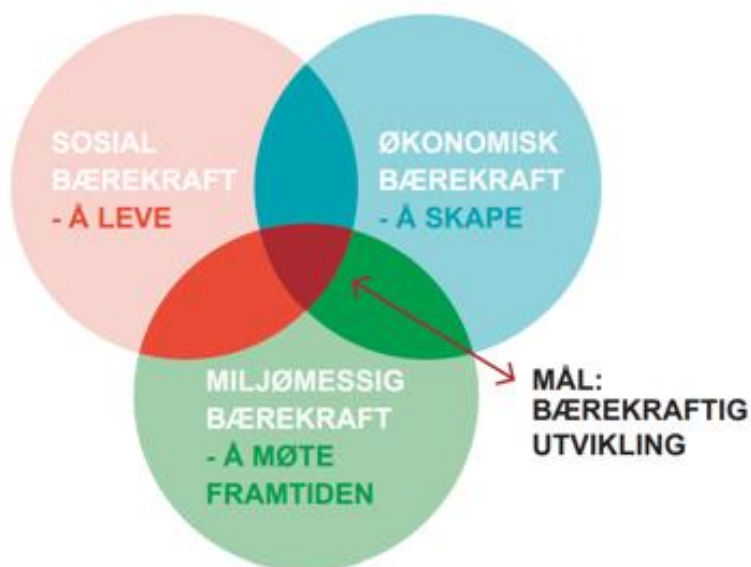
- Å sette mål for hva virksomheten skal oppnå
- Å måle resultater og sammenligne dem med målene
- Å bruke denne informasjonen til styring, kontroll og læring, for å utvikle og forbedre virksomheten

Det overordnede formålet med å få et bedre system for helhetlig mål- og resultatstyring, er at Fredrikstad kommune skal sikre en effektiv utnyttelse av ressursene, tydeliggjøre sammenhengen mellom budsjettmidler og resultat, få en drift som er i tråd med overordnede føringer og instruksjoner, og god iverksettelse av alle politiske vedtak. Gjennom mål- og resultatstyring gis i tillegg kommunedirektøren et viktig redskap for god og effektiv rapportering til bystyret, samtidig som øvrige ledere får bedre oversikt over ressursbruk og måloppnåelse innen egen virksomhet.

Begrepet balansert målstyring fases etter dette ut, og erstattes med mål- og resultatstyring. Begrepet mål- og resultatstyring er mer dynamisk enn balansert målstyring, og derfor lettere å tilpasse en stor og kompleks organisasjon som Fredrikstad kommune.

Mål- og resultatstyringen vil fra og med 2023 ta utgangspunkt i de tre innsatsområdene fra kommuneplanens samfunnsdel; å leve i Fredrikstad, å skape i Fredrikstad, og å møte fremtiden i Fredrikstad. Dette skal bidra til å forsterke sammenhengen og skape en rød tråd mellom overordnede planer og den løpende oppfølgingen og rapporteringen.

Målekort Fredrikstad kommune

Som et ledd i utviklingen av en ny og helhetlig virksomhetsstyring vil målekortet revideres i planperioden, og inneholder inntil videre et minimum av de viktigste nøkkelindikatorene.

INNBYGGERE OG SAMFUNN					
	RESULTAT	MÅL	STATUS	TREND	HISTORIKK
Tjenester tilpasset innbyggerbehovet			●		⋮
Samskapende og smart by			●		⋮
▼ Bærekraftig utvikling			●		⋮
Matsvinn - kg kastet mat	1 068		●		⋮
Helse i alt			●		⋮

Resultater per oktober 2022 (Kilde: Fredrikstadkompasset)

ØKONOMI					
	RESULTAT	MÅL	STATUS	TREND	HISTORIKK
▼ God økonomistyring			◆	➔	⋮
Budsjettavvik (netto) hittil i år	-4,4%	0%	▲	➔	⋮
Årsprognose	Kr. -208 157 437	Kr. 0	◆	➔	⋮
Økonomisk handlingsrom for utvikling			●		⋮
▼ Kostnadseffektiv drift			●		⋮
Vikarforbruk (ekskl. sosiale utgifter), kr hittil i år	Kr. 273 395 122	Kr. 138 710 547	◆	➔	⋮
Overtid, kr hittil i år	Kr. 68 019 220	Kr. 21 814 084	◆	➔	⋮

Resultater per oktober 2022 (Kilde: Fredrikstadkompasset)

INTERNE PROSESSER						
	RESULTAT	MÅL	STATUS	TREND	HISTORIKK	
Verdiskapende samspill			●			⋮
▼ Fornying og forbedring			◆	↘		⋮
Avvik - HMS, antall hittil i år	1 692	-	●			
Avvik - Informasjonssikkerhet og personvern (GDPR), antall	51	-	●			
Avvik - Tjenestekvalitet, antall hittil i år	2 028	3 333	◆	→		
Forbedringsforslag/innovasjon, antall hittil i år	87	167	◆	↘		
Avvik - Legemiddelhåndtering, antall hittil i år	2 664	-	●			
Avvik - Hjelpemiddelformidling, antall hittil i år	3	-	●			
Avvik - Opplæringsloven § 13-10, antall hittil i år	-	-	●			
Avvik - Fredrikstadmodellen, antall hittil i år	-	-	●			
Digitalisering			●			⋮

Resultater per oktober 2022 (Kilde: Fredrikstadkompasset)

MEDARBEIDERE OG ORGANISASJON						
	RESULTAT	MÅL	STATUS	TREND	HISTORIKK	
Riktig kompetanse			●			⋮
Lederskap og medarbeiderskap			●			⋮
▼ Helsefremmende arbeidsmiljø			◆	→		⋮
Sykefravær hittil i år	10,0%	7,8%	◆	→		
AML-brudd, antall hittil i år (hovedarbeidsgiver)	12 330	-	●			
AML-brudd, antall hittil i år (sted)	12 330	-	●			
▼ 10-Faktor resultater			●	→		⋮
10-F Autonomi	4,2	4,0	●	→		
10-F Mestringsorientert ledelse	4,0	4,0	●	→		
10-F Rolleklarhet	4,4	4,0	●	→		
10-F Mestringsklima	4,2	4,0	●	→		

Resultater per oktober 2022 (Kilde: Fredrikstadkompasset)

Måltall 2023

Indikator	Resultat per okt. 2022 ¹⁾	Måltall 2022	Måltall 2023
Budsjettavvik (netto) hittil i år	-4,4 %	0,0 %	0,0 %
Årsprognose	-208 157 437	0	0
Sykefravær hittil i år	10 %	7,8 %	7,8 %
Avvik – HMS, antall hittil i år	1 692	1 500	1 500
Avvik – Informasjonssikkerhet og personvern (GDPR), antall hittil i år	51	100	100
Avvik – Tjenestekvalitet, antall hittil i år ²⁾	4 695	6 000	6 000
Forbedringsforslag/innovasjon, antall hittil i år	87	133	167

Noter: 1) Resultat per okt. 2022 inkluderer avvik på ferge drift rapportert gjennom Sjøfartsdirektoratets avvikshåndteringsverktøy CCOM

2) Avvikskategoriene legemiddelhåndtering, hjelpemiddelformidling og opplæringsloven § 13-10 er i tabellen inkludert i Avvik – Tjenestekvalitet

Målekort – Innbyggere og samfunn

Utviklingstabell samfunn er ment å belyse samfunnets utviklingstrekk over en lengre tidshorisont. Dette omfatter indikatorer som ikke nødvendigvis er direkte påvirkbare av kommunens drift, men som sier noe om utviklingen i samfunnet. Kildene for data er Statistisk sentralbyrå (SSB), Folkehelseinstituttet (FHI), KOSTRA, egne uttak fra det offisielle eiendomsregisteret (Matrikkelen) og egen rapportering fra Seksjon for teknisk drift (TD). Tallene er korrigert for ulikheter i inntekt, da hensikten er å vise hvor gode kommunene er i forhold til sine rammebetingelser.

Å LEVE I FREDRIKSTAD										
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Utdanningsnivå, høyere utdanning 16 år+ (forholdstall hele landet = 100) - Grunnskole	115,1	114,1	114,0	114,1	113,5	114,7	115,4	116,2	116,5	-
Utdanningsnivå, høyere utdanning 16 år+ (forholdstall hele landet = 100) - Videregående skole	100,3	99,6	100,3	94,8	95,7	103,7	103,9	103,9	104,2	-
Utdanningsnivå, høyere utdanning 16 år+ (forholdstall hele landet = 100) - Fagskole	-	-	-	85,6	88,8	89,2	91,3	92,7	94,5	-
Utdanningsnivå, høyere utdanning 16 år+ (forholdstall hele landet = 100) - Universitet	86,7	85,7	85,6	86,0	89,3	86,1	86,2	86,4	87,0	-
Gjennomføring i videregående opplæring, andel (prosent)	-	69	68	69	71	74	77	78	-	-
Dødelighet (0-74 år, forholdstall, hele landet =100) Menn	111,0	109,0	109,0	107,0	106,0	106,0	105,0	102,0	103,0	-
Dødelighet (0-74 år, forholdstall, hele landet =100) Kvinner	107,0	106,0	109,0	110,0	110,0	110,0	111,0	111,0	113,0	-
Andel innvandrere i befolkningen, landbakgrunn gruppe 1	5,1	5,3	5,4	5,5	5,6	5,7	5,8	5,9	5,9	-
Andel innvandrere i befolkningen, landbakgrunn gruppe 2	9,3	9,7	10,1	10,7	11,5	12,0	12,6	13,1	13,6	-
Befolkningsvekst, prosent per 1.1.	1,6	1,0	0,7	1,0	1,5	1,1	1,0	0,8	1,0	-
Uføre 18-44 år, forholdstall (Norge = 100)	138,0	145,0	151,0	156,0	157,0	155,0	155,0	151,0	-	-
Andel barn i vedvarende lavinntektsusholdninger (EU60) (0-17 år, hele landet =100)	153,0	150,0	153,0	157,0	158,0	160,0	158,0	163,0	-	-
Andel minoritetsspråklige barn i barnehage (prosent)	66,0	63,8	73,0	68,6	71,8	79,3	79,9	77,5	82,2	-
Andel barn 3-5 år i barnehage (prosent)	96,0	96,3	97,1	96,8	96,3	96,6	96,5	95,8	97,0	-
Leseferdigheter, 5.trinn (laveste mestringsnivå, landet =100)	108,0	107,0	109,0	106,0	102,0	103,0	111,0	117,0	120,0	-
Vaksinasjonsdekning (barnevaksinasjonsprogrammet, 9 åringer, hele landet = 100)	102,0	102,0	102,0	101,0	101,0	101,0	100,0	99,0	97,7	-
Valgdeltakelse, fremmøteprosent	75,7	-	60,2	-	74,6	-	64,7	-	72,7	-

Å SKAPE I FREDRIKSTAD										
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Skatteinngang	84,5	83,3	84,8	86,1	86,2	87,0	85,1	85,1	-	-
Bruttoinntekt	90,8	89,6	89,7	90,9	90,7	91,6	90,0	90,2	-	-
Arbeidsledighet, totalt, bosatte i prosent av arbeidsstyrken	4,2	4,4	3,7	3,4	3,1	3,1	3,3	5,1	2,8	-
Arbeidsledighet, innvandrere gruppe 1	7,1	7,3	7,5	6,5	5,3	5,6	5,8	9,1	-	-
Arbeidsledighet, innvandrere gruppe 2	18,1	18,1	14,0	12,3	11,0	10,6	10,6	15,4	-	-
Vekst, antall sysselsatte totalt (prosent)	0,3	0,5	-1,5	1,9	1,7	1,1	1,0	-0,2	3,3	-
Sysselsetting, totalt, andel av arbeidsstyrken 15-74 år	63,0	62,7	60,8	60,7	61,0	61,3	61,5	61,0	62,6	-
Sysselsetting, innvandrere gruppe 1	71,1	70,2	67,6	68,3	69,5	70,4	69,7	67,5	69,4	-
Sysselsetting, innvandrere gruppe 2	44,2	45,8	44,4	44,6	46,4	47,7	49,1	47,3	50,6	-

Å MØTE FRAMTIDEN I FREDRIKSTAD										
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Klimagassutslipp (antall tonn CO ₂ e)	321 490	-	305 580	283 398	278 797	285 097	279 679	241 489	-	-
Klimagassutslipp, prosentvis endring siden 2016	-	-	-	0,0	1,6	-0,6	1,3	14,8	-	-
Andel innbyggere som bor i tettsteder (prosent)	91,8	91,9	92,5	92,4	92,8	93,1	92,5	92,7	92,8	-
Andel boligbygging i byområdet (prosent)	20,8	28,7	75,0	38,1	30,0	5,6	30,9	55,2	47,0	-
Andel boligbygging i tettstedet, jf. fylkesplanen (prosent)	66,7	60,6	77,7	43,6	50,2	77,5	60,4	29,0	44,6	-
Andel boligbygging, omlandet (prosent)	12,5	10,7	14,8	1,4	19,8	17,0	8,7	15,8	8,4	-
Antall reisende med byfergene (i hele tusen)	825,0	956,0	969,0	1 235,0	1 336,0	1 388,0	1 471,0	1 234,0	1 254,0	-
Gang- og sykkelvei i km som er kommunale	61,0	61,0	62,0	65,0	42,0	42,0	43,0	44,0	45,0	46,0
Tilrettelagt for syklende, andel km (målt som andel av alle kommunale veier)	-	-	-	-	-	-	-	9,6	-	-
Andel badevannsprøver som tilfredsstiller kvalitetskravene (prosent)	-	-	-	97	90	100	99	99	85	85
Luftkvalitet: antall dager med overskridelse av grenseverdi for svevestøv (PM ₁₀)	-	-	-	15	8	2	5	5	13	-
Andel kommunale virksomheter som er miljøfyrtårnsertifisert (prosent)	-	-	-	34	36	36	35	40	59	69
Andel vannforekomster med god økologisk tilstand (prosent)	-	-	-	-	-	-	-	9,6	9,6	-
Avgang dyrket og dyrkbar mark (dekar)	-	-	-	-	-	-	-	2,7	1,0	-

Målekort – Økonomi

Fredrikstad kommune står overfor store økonomiske utfordringer. Den største utfordringen er manglende samsvar mellom finansieringsbehov og finansieringsevne.

Innbyggervekst, forventninger og økte normer og standarder øker etterspørselen etter tjenester mer enn kommunens inntektsnivå gir rom for. I tillegg er både levekårsutfordringene og tjenestebehovet høyere enn landssnittet. Vi mener at dette ikke er fanget godt nok opp i dagens inntektssystem for kommunene, og heller ikke i forslag til nytt inntektssystem, jf. NOU 2022: 10 *Inntektssystemet for kommunene*, som høsten 2022 er på høring.

Fredrikstad kommune må, som resten av landet, forberede seg på å møte den demografiske utviklingen, som utfordrer både økonomisk og sosial bærekraft fram mot 2040.

De eksterne rammebetingelsene har endret seg svært raskt gjennom 2022. Russlands angrepskrig mot Ukraina, økonomiske etterdønninger etter koronapandemien og fortsatt strenge koronatiltak i Kina, har medført knapphet på råvarer, energikrise, inflasjon og økte renter. Sistnevnte er en motvekt mot inflasjonen, som er langt over målsettingene, både i Norge og globalt. I tillegg strammer regjeringen inn finanspolitikken, for å møte det nasjonale utfordringsbildet.

Økonomiplan og budsjett tar utgangspunkt i de politiske prioriteringene som er uttrykt i økonomiplanene for perioden fra 2020 og framover, samt under behandlingen av sak om økonomisk bærekraft i juni 2022. Innenfor et svært stramt handlingsrom er det fokus på tiltak som kan bidra til utjevning av levekår og folkehelse, forebygging framfor reparasjon, etablering av arbeidsplasser og det grønne skiftet.

Økonomiplanens prioriteringer

Dette kapittelet starter med kommunedirektørens prioriteringer i forslag til økonomiplan og budsjett. Deretter kommer bystyrets endringer og prioriteringer, som er basert på inntektsøkninger og omprioriteringer.

Ut fra en samlet vurdering av finansieringsbehov og mulighet for å kunne tilpasse driftsøkonomien til realistiske rammer, samtidig med en tydelig retning på omstillingsarbeidet, legger kommunedirektøren opp til endring av driftsrammene, med følgende beløp/innretning:

- Bystyrets vedtatte bærekraftstiltak er innarbeidet som en del av de forutsatte tiltakene for kostnadsreduksjoner i Seksjon for helse og velferd, Seksjon for utdanning og oppvekst og sentrale staber. Bærekraftstiltakene innen Seksjon for kultur, miljø og byutvikling og Seksjon for teknisk drift gjennomføres for å oppnå en bedre samlet budsjettbalanse. Alle seksjoner må i tillegg gjenoppta tidligere – ikke vedtatte – tiltak, og foreslå nye tiltak.
- Det settes av et eget disposisjonsfond på 50 millioner kroner, som internt øremerkes til dekning av økte energikostnader innen kommunens drift og Fredrikstad kirkelige fellesråd. Eventuell bruk av fondet vedtas gjennom 1. og 2. tertialrapport/justert budsjett. Ordinær budsjettpost for energikostnader disponeres først.
- Driftsrammen til Seksjon for helse og velferd oppjusteres med 91,5 millioner kroner i 2023, som trappes ned til 80 millioner kroner fra 2024. Driftsrammen forutsetter løpende kostnadsreduksjoner og omstilling.
- Driftsrammen til Seksjon for utdanning og oppvekst oppjusteres samlet med i underkant av 40 millioner kroner for 2023, inkludert finansiering av tiltak som følger av statsbudsjettet. Fra 2024 er rammene videreført med en ytterligere oppjustering på 10,2 millioner kroner, og samlet med 50,2 millioner kroner fra 2024. Driftsrammene forutsetter løpende kostnadsreduksjoner og omstilling.
- Driftsrammen til kommunedirektørens sentrale stab nedjusteres ytterligere, utover bærekraftstiltak og forutsetninger i gjeldende økonomiplan, med 2,2 millioner kroner.
- Driftsrammen til Seksjon for kultur, miljø og byutvikling reduseres med 7,9 millioner kroner i 2024, og fra 2025 med 13,7 millioner kroner.

- Fredrikstad kirkelige fellesråd: Ingen endring i rammene, men det forutsettes at nye behov prioriteres innenfor rammen i hele økonomiplanperioden.

Prioriteringene ovenfor øker finansieringsbehovet, som i hovedsak dekkes med følgende finansieringskilder:

- Skatteinntekter og inntektsutjevning for 2023 er oppjustert med 30 millioner kroner, utover anslagene i statsbudsjettet. Av dette videreføres 15 millioner kroner i planperioden.
- Økt inntektsføring av positivt pensjonspremieavvik i 2023 med 70 millioner kroner, med nedtrapping i perioden. Økt premieavvik øker finansieringsbehovet i planperioden fra 2024.
- Omdisponering fra fritt disposisjonsfond (DF1001) med 18,3 millioner kroner, som settes av til nytt disposisjonsfond – *Økte energikostnader*. I tillegg settes det av 30 millioner kroner i forventet skattevekst, som følge omdisponering/økte inntekter fra konsesjonskraft (engangsinntekt) på dette fondet. Med noen justeringer i driftsutgiftene blir fondet da på 50 millioner kroner.

Bystyret har utover dette lagt følgende endringer til grunn for økonomiplanperioden:

Budsjettets inntektsside

Det gjøres omprioriteringer innad i budsjettet på totalt 36,7 millioner kroner og det er funnet rom for økte inntekter på 54,8 millioner kroner.

Bystyret er marginalt mer optimistiske, enn kommunedirektøren, til skatteinngangen i planperioden, og legger inn en årlig økning på 35 millioner kroner i rammene. I tillegg er det innarbeidet en forventet realvekst på 5,0 millioner kroner per år fra 2024.

Det er, fra 2024, innarbeidet en mindre økning i eiendomsskatteinntektene, som følge av forventning om økt antall skatteobjekter.

Grunnet den krevende situasjonen for kommunen som helhet, økes overføringene fra FREVAR KF med 3,0 millioner kroner i 2023. Dette videreføres ikke i planperioden da FREVAR KFs økonomi er noe usikker grunnet utfordrende eksterne rammebetingelser.

Bystyret legger inn en forventet økning i utbytte på 5,0 millioner kroner, og ser på muligheten for utbytte fra Borg Havn IKS i samarbeid med øvrige eierkommuner.

Eiendomsskatten økes ikke.

Inntektsøkninger totalt 54,8 millioner kroner:

- Skatt 35,0 millioner kroner.
- Økte overføringer fra FREVAR KF i 2023 3,0 millioner kroner.
- Økt utbytte 5,0 millioner kroner.
- Renteforutsetningene i 2023 for innlån og plasseringer/likviditet endres til en rentesats for innlån på 4 prosent og en rentesats for plasseringer på 3,95 prosentpoeng. Dette frigjør netto 7 millioner kroner isolert for 2023. Kommunedirektøren bes videre om å styre det samlede investeringsvolumet i 2023 slik at lånebeløpet reduseres med 100 millioner kroner sammenlignet med budsjettforslaget, med forventet effekt på 7 millioner kroner fra 2024 og framover, gitt samme renteforutsetninger som i forslaget til økonomiplan. Sistnevnte tiltak innebærer en omprioritering.
- Barnehager stenges 4 uker på linje med SFO 1,0 millioner kroner (mer fra 2024)
- Justeringer i egenbetalingsheftet anslag 0,8 millioner kroner
- Økt potensial reklame byfergene 1,0 millioner (sees i sammenheng med ikke brukerbetaling)
- Salg av arenavn 2023, halvårseffekt 1,5 millioner kroner
- Reklame på kino 0,5 millioner kroner

Omprioriteringer totalt 36,7 millioner:

- Midler fra disposisjonsfond/bunnlinja 11 millioner kroner
- Redusert driftsramme til kirken 2,0 millioner kroner
- Tilskudd til aktivitetsrådet avvikles 0,5 millioner kroner
- Tilskudd til Olympiatoppen avvikles 0,2 millioner kroner
- Hjemmesykepleien opprettholdes på dagens nivå 13 millioner kroner
- Det legges inn 10 millioner kroner som et generelt administrativt kutt, der vi særlig peker på kommunens ledelsesfunksjoner og kjøp og innleie av tjenester. Tiltaket ses i sammenheng med de pågående gjennomgangene av kommunens organisasjons- og ledelsesstruktur og av stabsfunksjonene.

Totalt gir dette et handlingsrom på 91,5 millioner kroner i 2023.

Det vedtatte stasbudsjettet øker rammetilskuddet med 10,088 millioner kroner som er disponert i henhold til premissen for økningen:

- Seksjon for utdanning og oppvekst: gratis halvdag SFO – høsten 2023 for 2. klassinger (9,895 millioner kroner)
- Seksjon for helse og velferd: Økt barnetillegg – kvalifiseringsprogrammet (193 000 kroner)

Budsjettets utgiftsside

Tabellen nedenfor viser endringer i driftsrammene i forhold til kommunedirektørens forslag til økonomiplan 2023–2026 og budsjett 2023:

OPPSUMMERT FORSLAG

(i tusen kroner)

	BUD 2023	ØP 2024	ØP 2025	ØP 2026
Kommunedirektørens sentrale staber	1 500	3 000	3 000	3 000
Kultur, miljø og byutvikling	3 900	4 250	3 550	2 750
Teknisk drift	2 000	2 000	2 000	2 000
Utdanning og oppvekst	55 585	62 737	62 737	62 737
Helse og velferd	45 100	45 100	45 100	45 100
Kirken	-2 000	0	0	0
Adm og ledelse til fordeling	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Sum styrking	96 085	107 087	106 387	105 587

Note: Se seksjonenes kapitler for ytterligere detaljer.

Disponering 3,0 millioner kroner fra FREVAR KF (2023):

- 1,0 millioner kroner brannsikringsanlegg Elingaard (0,5 millioner ytterligere i 2024)
- 2,0 millioner kroner Båtbyggerrom og visningsrom på Isegran

Investeringsbudsjettet følger i stor grad opp bystyrets vedtak gjennom gjeldende økonomiplan, men med oppdatert framdrift og kostnadsjusteringer.

Risikoelementer i økonomiplanen:

- Økning i tjenestebehov og brukerutvikling
- Utviklingen i skatteinntekter og andel av økt konsesjonskraft
- Høyere rentebane enn forutsatt (markedet er kontinuerlig i bevegelse)
- Negativ utvikling i finansavkastningen
- Lønnsoppgjør og pensjonsforutsetninger
- Utbytte fra Østfold Energi AS, etter økt grunnrentebeskatning

Risikoreduserende tiltak:

- Omdisponering av disposisjonsfond som bystyret har satt av til konkrete formål
- Forsterkede kostnadsreduserende tiltak
- Redusere investeringsvolumet

Målekort – Interne prosesser

Arbeidet med interne prosesser handler i stor grad om å utvikle en bærekraftig og hensiktsmessig organisasjon, som kan svare på samfunnsoppdraget vårt, og de utfordringer vi nå står overfor.

Omstilling og endringer vil prege mange fagområder og prosesser i hele organisasjonen framover. Det er avgjørende for å lykkes at vi gjennomfører endringene på trygge og forsvarlige måter, som sikrer ivaretagelse av alle involverte. Organisasjonen må ha tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til å utvikle, forankre og gjennomføre de nødvendige tiltakene.

Hovedfokus i økonomiplanperioden vil være utvikling av en kultur for kontinuerlig forbedring, kvalitetsarbeid, god ressursbruk, samskapende innovasjon, mål- og resultatstyring, og digitalisering og digital transformasjon.

Kultur for kontinuerlig forbedring

Utvikling av en kultur for kontinuerlig forbedring handler om å skape et felles tankesett og en arbeidshverdag der ledere og medarbeidere stadig stiller spørsmål ved etablert praksis og jakter på forbedringer. Vi skal lære av våre erfaringer, utvikle relevant kompetanse, og teste ut nye og smidige løsninger og måter å jobbe på. Alle enheter i organisasjonen skal ha systematisk fokus på forbedringer som kan gjøres for å øke effektivitet og kvalitet i tjenesteproduksjon og samarbeidsprosesser. Ved å utvikle en forbedringskultur blant medarbeiderne, sikrer vi at organisasjonen er i stadig utvikling.

Kvalitetsarbeid

Organisasjonen vil videreutvikle og implementere et kvalitetssystem som er lett tilgjengelig og oversiktlig for alle, og som bidrar til godt arbeid med viktige prosesser, risikovurderinger, avvik og forbedringsforslag. Kvalitetssystemet skal sikre at de tjenestene kommunen gir er i tråd med nasjonale føringer og omforente standarder. Dette er også et viktig virkemiddel i arbeidet for å øke organisasjonens totale beredskap i møte med nye utfordringer.

Det grønne skiftet innebærer at alle må jobbe mer systematisk og bevisst med hvilke klimaavtrykk vi setter. Organisasjonen vil jobbe målrettet for å redusere klimaavtrykk gjennom oppfølging av tiltak i klimaplanen, klimabudsjettet, og legge til rette for universell utforming når arbeidsplasser og bygg utformes.

Anskaffelser er en viktig del av den utviklingen og omstillingen kommunen står overfor, både økonomisk og teknologisk. For å sikre god kvalitet og mulighet til å ta ut maksimale gevinster er det nødvendig med kunnskap og god systematikk i arbeidet.

God ressursbruk

Framtidens arbeidsplasser må utformes slik at informasjon flyter lettere på tvers av strukturelle linjer, og hvor ad-hoc grupper kan etableres for å løse morgendagens utfordringer til det beste for innbyggerne. Sannsynligheten for innovasjon, fornying og forbedring er større der ulik kunnskap og erfaring møtes for å løse en felles oppgave.

Arbeidet for å øke andelen som jobber heltid og utvikling av framtidens turnusløsninger er nødvendig for å øke kvaliteten i kommunens helse- og velferdstjenester. Faste heltidsstillinger er viktig både for den enkelte arbeidstaker, og for kommunens ressursbruk og tjenesteleveranser.

Samskapende innovasjon

For de som er i kontakt med og bruker kommunens tjenester, kan det oppleves som at det er liten sammenheng i tjenestene. Vi må jobbe for å møte innbyggerne på mer helhetlige og koordinerte måter, som én felles kommune, på tvers av tjenester. Samskaping innebærer å involvere ulike

interessenter gjennom hele utviklingsprosessen. Framtidens kommune er avhengig av samarbeid på tvers av tradisjonelle skillelinjer for å jobbe effektivt og godt med dette.

Mål- og resultatstyring

Mål- og resultatstyring er vår vedtatte styringsmodell og skal bidra til tydelig retning for arbeidet, god oversikt, og effektiv utnyttelse av ressursene. Organisasjonen jobber med en ny satsing på mål- og resultatstyring, med bred forankring i alle seksjoner, som skal peke ut en tydelig felles retning for driften av hele Fredrikstad kommune, sikre god iverksettelse av alle politiske vedtak, og legge til rette for mer tillitsbasert arbeid og minst mulig byråkrati.

Oppfølging og gjennomføring av tiltak for en bærekraftig økonomi er en hovedaktivitet i planperioden, som skal følges tett.

Digitalisering og digital transformasjon

Ved å robotisere mange manuelle og regelstyrte arbeidsprosesser, vil vi forenkle arbeidsoppgaver, frigjøre ressurser og øke selvbetjeningsgraden for innbyggere og næringsliv. Gode og integrerte systemer, i tillegg til økt bruk av samhandlings-, delings- og læringsplattformer, vil bidra til en større helhetsforståelse og innsikt i kommunens komplekse utfordringer.

Økt bruk av blant annet sensorikk, AI (kunstig intelligens), chat-bots, og innføring av nasjonale komponenter i helse- og velferdstjenestene, vil gjøre utveksling av informasjon og samhandling lettere og mer enhetlig. Ved bruk av BIM (bygningsinformasjonsmodellering) og digitale tvillinger, vil organisasjonen bygge kunnskap, samt omfavne og utvikle framtidens bygg-, eiendoms-, og byforvaltning, og beredskap.

For å møte kravene om en åpen forvaltning, effektivitet, brukervennlighet og god ressursbruk, og er det ofte ikke tilstrekkelig å bare digitalisere dagens tjenester og prosesser, og ellers fortsette som før. Vi må tenke nytt, og løse våre samfunnsoppdrag på nye måter. Digital transformasjon handler om å kunne tilby bedre offentlige tjenester gjennom å endre de grunnleggende måtene kommunen løser oppgaver på, ved hjelp av teknologi. Sentralt i dette er sammenhengende tjenester, og perspektivet med bruker i sentrum. Vi må derfor jobbe med utgangspunkt i brukeropplevelser og brukerorientering, og utfordre siloene som skaper lite effektive og smidige tjenester for innbyggere og tjenestemottakere.

Digital transformasjon krever spisskompetanse på teknologi, men like viktig for å kunne lykkes med utviklingen er kompetanse om samfunnsoppdraget, omstilling og endringsledelse, og en kultur for endring og kontinuerlig forbedring. Kompetanse og kultur er nok de største utfordringene for å øke trykket på digital investering i offentlig sektor, og derfor områder som må prioriteres i innovasjons- og utviklingsarbeidet.

For å ivareta helhet og god samhandling er det nødvendig at alle digitaliseringsprosjekter koordineres på tvers av tjenesteområder, og at det gjennomføres gode kost-nytte vurderinger i valg av tiltak og løsninger. Fredrikstad kommune har etablert et administrativt styringssystem for kommunens digitaliseringsarbeid og oppfølging av den samlede porteføljen av digitaliseringsprosjekter.

Målekort – Medarbeidere og organisasjon

Kommuneplanens samfunnsdel gir retning for Fredrikstad kommunes utvikling i årene framover, for å strekke seg mot visjonen om å bli «Den lille verdensbyen». Fredrikstad kommune bidrar til å nå visjonen ved å være en viktig samfunnsbygger, og en god og attraktiv arbeidsgiver, tjenesteleverandør og forvalter.

Arbeidsgiverstrategien mot 2030 peker på to hovedmål for kommunen som arbeidsgiver:

- Attraktiv arbeidsgiver
- Endringsdyktig og lærende organisasjon

Den skisserer også fem innsatsområder, som skal bidra til at kommunen blir en attraktiv, endringsdyktig og lærende organisasjon:

- Tydelig ledelse
- Riktig kompetanse
- Verdiskapende samspill
- Helsefremmende arbeidsplasser
- Smidig organisasjon

For å lykkes i dette arbeidet, fokuseres det på fire hovedområder i økonomiplan 2023–2026; bemanningsplaner, riktig kompetanse, lederskap og medarbeiderskap, og helsefremmdende arbeidsmiljø.

Bemanningsplaner

Personalressurser

For at Fredrikstad kommune skal lykkes med å levere ønskede tjenester til kommunens befolkning, må bemanningen stå i forhold til arbeidsoppgavene som skal løses. Vi må ha «*rett person på rett sted til rett tid*», innenfor en bærekraftig økonomi, og utarbeide bemanningsplaner som bidrar til dette.

Personalressursene er en vesentlig kostnad for kommunen, og bemanningskontroll, økt andel heltid, og lite overtidbruk og merarbeid, er nøkkelfaktorer for å sikre et bærekraftig kostnadsbilde, sett i sammenheng med program *#bærekraft25*. HR har i 2022 styrket kompetansen og kapasiteten på området, og har ansatt en HR-konsulent som spesielt skal jobbe med arbeidsplanlegging, særlig relatert til heltidssatsingen.

Overtid

Arbeidsmiljøloven setter begrensinger for antall arbeidstimer som er tillatt i løpet av et år, og definerer når det kan søkes dispensasjoner fra dette. Kommunen skal i planperioden ha fokus på reduksjon av antall brudd på arbeidsmiljølovens arbeidstidsbestemmelser, og med det legge til rette for å være en helsefremmende arbeidsplass.

Riktig kompetanse

Innsatsområdet Riktig kompetanse videreføres i Strategi for kompetanse og rekruttering 2018–2025. Riktig kompetanse innebærer å ha «*rett person på rett sted til rett tid*», som oppnås gjennom satsingen på bemanningsplaner og kompetanseplaner. At kommunen har medarbeidere med riktig kompetanse, er en forutsetning for å kunne levere tjenester av god kvalitet, og møte framtidens utfordringer.

Mål for strategisk kompetansearbeid i Fredrikstad kommune

Fredrikstad kommune skal jobbe langsiktig, målrettet og systematisk med kompetanseutvikling og rekruttering, slik at vi:

- ⇒ har riktig kompetanse
- ⇒ utvikler og bruker medarbeideres kompetanse
- ⇒ aktivt søker ny kunnskap gjennom samhandling, internt og eksternt

I dette ligger også at:

- *ledere* får kunnskap om kompetanse- og rekrutteringsarbeid, og nødvendige verktøy for å kunne vurdere og få oversikt over langsiktige kompetansebehov og rekrutteringsutfordringer.
- *medarbeidere* skal/kan utvikle og bruke jobbrelevant kompetanse, og opplever å jobbe i en organisasjon som fokuserer på faglig utvikling.
- *brukere* får tjenester av god kvalitet, som utføres av medarbeidere med riktig kompetanse.

Sentrale føringer

Sentrale lover, forskrifter og avtaler, som blant annet arbeidsmiljøloven, hovedavtalen og hovedtariffavtalen, legger føringer for det overordnede arbeidet med kompetanse og rekruttering i kommunen. Innenfor seksjonenes ulike fagområder vil lovverk, utredninger, rammebetingelser og satsinger på samme måte føre til behov for ny kompetanse. Dette vil påvirke hvordan seksjonene må jobbe langsiktig med kompetansearbeid og bemanningsplanlegging.

Læringer

Det skal tilrettelegges for et antall læreplasser i kommuneorganisasjonen som tilsvarer to promille av kommunens befolkning. Dette for å fremme kompetanseutvikling, og sørge for tilgang på kvalifisert arbeidskraft, både i kommunen og i samfunnet for øvrig.

Lederskap og medarbeiderskap

Etiske prinsipper

Fredrikstad kommune har utarbeidet et sett med etiske prinsipper. Disse implementeres blant annet gjennom bruken av et ferdigutviklet verktøy på Frekit/intranettet, som veileder ledere og ansatte gjennom filmsnutter og problemstillinger. Både ledere, ansatte og politikere skal jobbe med de etiske prinsippene, slik at disse blir en del av kommunens verdigrunnlag.

Verdier

Arbeidet med ledelse og medarbeiderskap i Fredrikstad kommune skal være i tråd med våre verdier; Modig, Engasjert, Romsig og Kompetent (MERK).

I 2021 ble det lansert et nytt ledelsesprogram, som skal implementeres i innværende planperiode. Ledelsesprogrammet bygger på lederplakaten – som igjen er basert på MERK-verdiene – og på elementene i mestingsorientert ledelse.

Det nye ledelsesprogrammet skal i større grad differensiere utviklingstilbudet til ulike lederroller, bygge fire felles nøkkelkompetanser hos ledere, og drive kompetanseutvikling med større fokus på hverdagslæring og læring fra andre.

Ledere i Fredrikstad kommune skal delta i obligatoriske ledersamlinger og i lederutvikling og -opplæring for øvrig. Nye utviklingstilbud blir implementert i tråd med implementeringsplanen for ledelsesprogrammet.

Medarbeiderundersøkelser og medarbeiderskap

Alle ansatte i Fredrikstad kommune skal hvert annet år delta i medarbeiderundersøkelsen 10-FAKTOR. Undersøkelsen skal, i tråd med dette, gjennomføres i 2023. Ledelsen har ansvar for at resultatene fra undersøkelsen gjennomgås med medarbeiderne, og at det i etterkant jobbes aktivt med oppfølging av undersøkelsen, for å fremme en god og attraktiv arbeidsplass.

Det året det ikke gjennomføres 10-FAKTOR-undersøkelse, gjennomføres det en medarbeiderundersøkelse om likestilling og inkludering. En slik undersøkelse blir gjennomført i november 2022.

Likestilling og diskriminering

Alle virksomheter skal arbeide målrettet og planmessig for likestilling og mot diskriminering. Fredrikstad kommune skal gjenspeile befolkningens mangfold, gjennom god og systematisk rekruttering, lederutvikling og kulturbygging.

Fredrikstad kommune vil fortsatt tilrettelegge for språk- og arbeidspraksisplasser i 2023. Ved å åpne opp organisasjonen for de som står utenfor, vil kommunen bidra til å fremme inkludering og likestilling.

Det skal tilstrebes kjønnsbalanse blant ledere og medarbeidere, og at dette gjenspeiles lønnsmessig.

Kommunens heltidssatsing videreføres, med tydelig ansvars plassering i linjeledelsen.

Helsefremmende arbeidsmiljø

Det overordnede HMS-målet til Fredrikstad kommune er helsefremmende arbeidsplasser, der ansatte opplever mestring og mening i arbeidshverdagen. Gjennom ledernes systematiske HMS-arbeid, arbeid for et inkluderende arbeidsliv og utvikling av partssamarbeid i HMS-grupper, SAMU

(seksjonenes arbeidsmiljøutvalg) og AMU (kommunens overordnede arbeidsmiljøutvalg) fokuseres det på å sikre helsefremmende og bærekraftige arbeidsforhold for alle ansatte.

Systematisk HMS-arbeid

Arbeidsmiljøloven § 3-1 angir arbeidsgivers plikt til å sørge for at det utføres systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid på alle plan i virksomheten, og at dette skal gjøres i samarbeid med arbeidstakerne og deres tillitsvalgte.

Som arbeidsgiver har Fredrikstad kommune et overordnet ansvar for et forsvarlig arbeidsmiljø på arbeidsplassen. Dette omfatter både fysisk, organisatorisk og psykososialt arbeidsmiljø.

Et godt forebyggende HMS-arbeid innebærer blant annet å:

- Se HMS-arbeid i sammenheng med daglig drift
- Ta initiativ til HMS-arbeid
- Sette mål, beskrive ansvar og myndighet
- Kartlegge og risikovurdere
- Planlegge og prioritere tiltak
- Sørge for gjennomføring av tiltak
- Evaluere tiltakene
- Dokumentere

Resultatet av godt HMS-arbeid vil bli synliggjort gjennom blant annet referater fra møter, sykefraværsoppfølging, 10-FAKTOR-undersøkelsen, likestillings- og inkluderingsundersøkelsen, kvalitets-/avvikssystemet og varslingsordningen.

Fokus på arbeidsmiljøet

IA-avtalen med virkning fra 01.01.19 – 31.12.22 har to prioriterte områder:

- Forebyggende arbeidsmiljøarbeid
- Oppfølging av medarbeidere med hyppig, gjentakende og langvarig sykefravær

Som en følge av den nasjonale IA-avtalen har Fredrikstad kommune utarbeidet overordnede IA-retningslinjer som styrer kommunens arbeid på IA-området. I de overordnede IA-retningslinjer finnes følgende mål for Fredrikstad kommune:

- Reduksjon av sykefraværet. Sykefraværet skal ikke overstige 7,8 prosent innen utgangen av 2023.
- Forhindre frafall, ved å legge til rette slik at medarbeidere med nedsatt arbeidsevne kan stå lenger i arbeid.

Fredrikstad kommunes overordnede IA-retningslinjer er styrende for alt arbeid seksjonene igangsetter for å redusere sykefravær og forhindre frafall. Seksjonene skal utarbeide egne IA-planer, som redegjør for hvilke utfordringer, satsingsområder og tiltak de ønsker at deres virksomheter skal arbeide med. IA-planene må skille mellom hvilke forebyggende og reparerende tiltak seksjonen vil jobbe med for å nå egne og kommunens felles mål.

Kommunens seksjoner har i løpet av 2021 og 2022 ferdigstilt arbeidet med sine seksjonsvise IA-planer. Disse planene er et viktig ledd i å oppfylle kommunens målsettinger i IA-arbeidet, og noe som skal videreføres også utover den nasjonale IA-avtalens varighet. Planene redegjør for hvilke utfordringer seksjonene ser at de har, og hvilke satsingsområder og tiltak de vil arbeide videre med for å nå egne og kommunens felles mål. Dette arbeidet videreføres inn i 2023. Ikke bare er reduksjon av sykefravær viktig for den enkelte, men også i lys av kommunens økonomiske situasjon er arbeidet med å redusere sykefravær og forhindre frafall viktigere enn noensinne.

Sykefravær, enten det er kortvarig eller langvarig, er belastende både for den enkelte kollega og for kommunens tjenestetilbud. Arbeidet med å redusere sykefravær vil i 2023 fortsatt ha høy prioritet. Blant annet vil virksomhet HR iverksette et eget prosjekt med formål å redusere sykefraværet i Fredrikstad kommune, ved å øke ledernes kompetanse innen sykefraværsoppfølging.

Konflikthåndtering

Fredrikstad kommune har retningslinjer for konflikthåndtering. Målsettingen med retningslinjene er å fremme trygghet, tillit, åpenhet og et godt ytringsklima som gjennomgående prinsipper i alle virksomheter. Det betyr at alle ansatte skal være trygge på at de kan ta opp kritikkverdige forhold i full åpenhet på egen arbeidsplass. Virksomhetenes HMS-grupper vil ha en viktig rolle i å bidra til at ansatte blir kjent med formål, hensikt og den formelle saksgangen i slik saker.

Økonomistyring

Sammenligning med andre kommuner

Fredrikstad kommune er med i ASSS-samarbeidet – Aggregerte styringsdata for samarbeidende storkommuner. Dette er et samarbeid mellom de største kommunene i landet og KS; Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger, Bærum, Kristiansand, Fredrikstad, Drammen, Sandnes og Tromsø. I 2022 ble ASSS-samarbeidet utvidet med to nye kommuner, Asker og Lillestrøm.

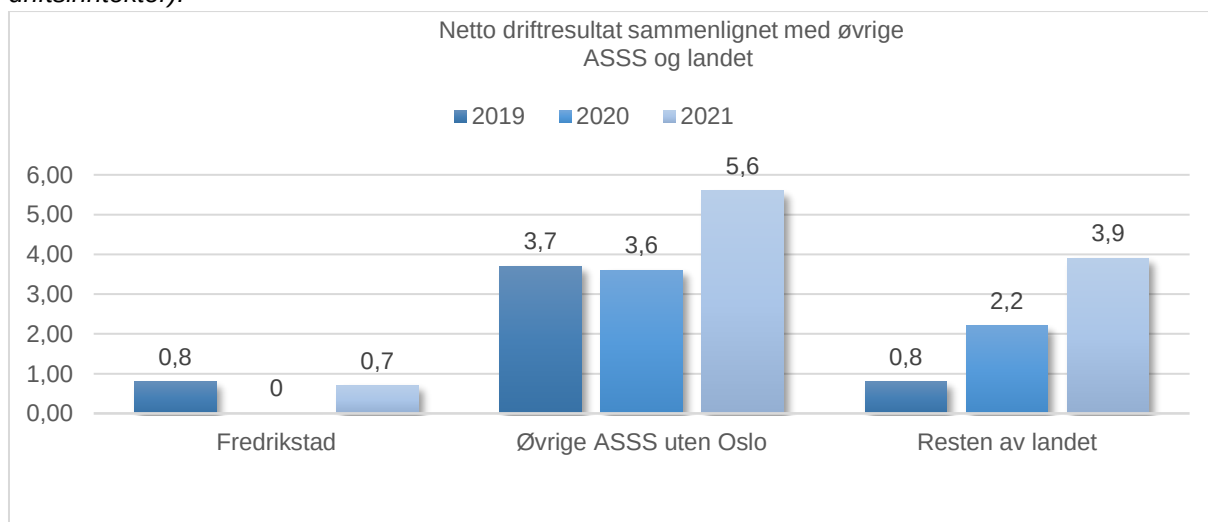
Hovedfokuset er analyse av styringsdata på aggregert nivå, og effektivisering gjennom kartlegging, der analyse, læring og forbedringsarbeid står sentralt. Det er omfattende nettverksarbeid gjennom året, innen tjenestoområdene grunnskole, pleie og omsorg, sosialtjeneste, barnevern, barnehage, byggesak, kommunehelse og eiendomsforvaltning.

På *asss.no* finnes sammenligninger mellom kommunene, og detaljerte tematiske rapporter for hver kommune. Analysene er hovedsakelig på fire hovedområder:

- Regnskaps- og finansanalyser.
- Forskjeller i inntektsgrunnlag, utgiftsbehov og ressursbruk.
- Ressursbruk og kvalitet på tjenestoområdene.
- Tjenesteproduksjon og effektivitet.

På de forskjellige tjenestoområdene er det utarbeidet *tjenesteprofiler*, som viser utvalgte indikatorer som synliggjør ressursbruk og målt kvalitet. Dette måles i forhold til snittet i ASSS-nettverket. I dette snittet er alle kommunene med, og teller like mye. I analysene nedenfor er det brukt konserntall, og tallgrunnlaget er korrigert for å få mest mulig sammenlignbarhet. Konserntall innebærer at kommunale- og interkommunale foretak tas med i analysegrunnlaget, slik at vi får en helhet i tjenesteproduksjonen og økt kvalitet i tallgrunnlaget som kan brukes til sammenligninger mellom kommunene.

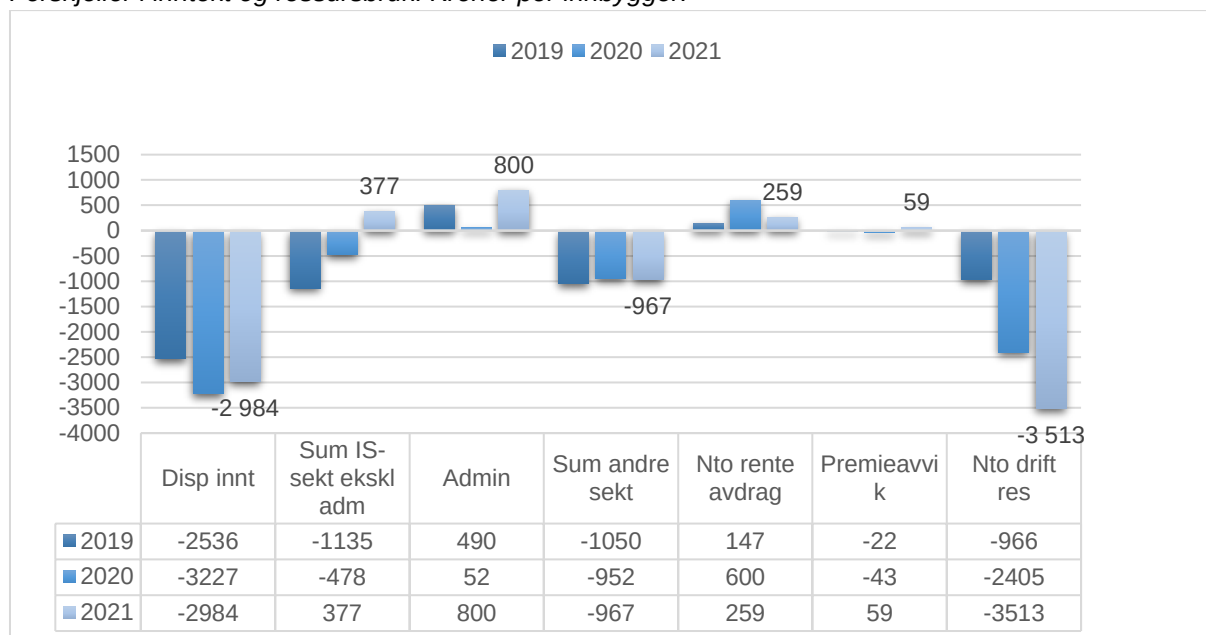
Figuren under viser utviklingen i netto driftsresultat (netto driftsutgifter i prosent av brutto driftsinntekter).

<https://www.ks.no/asss-hjem/asss-2022/artikler/okonomi/fredrikstad/regnskapsanalyse/>

I 2021 ble netto driftsresultat 0,7 prosent av brutto driftsutgift. Dette er en forbedring i forhold til 2020 med 0,7 prosentpoeng. Resultatforbedringen må ses i sammenheng med ekstraordinære skatteinntekter i 2021. I tillegg til dette har det vært lave renteutgifter og god avkastning på finansielle omløpsmidler. Dette er imidlertid faktorer som kommunen reelt sett har lite påvirkning på. Øvrige ASSS-kommuner økte med 2 prosentpoeng og resten av landet med 1,7 prosentpoeng.

Forskjeller i inntekt og ressursbruk. Kroner per innbygger.

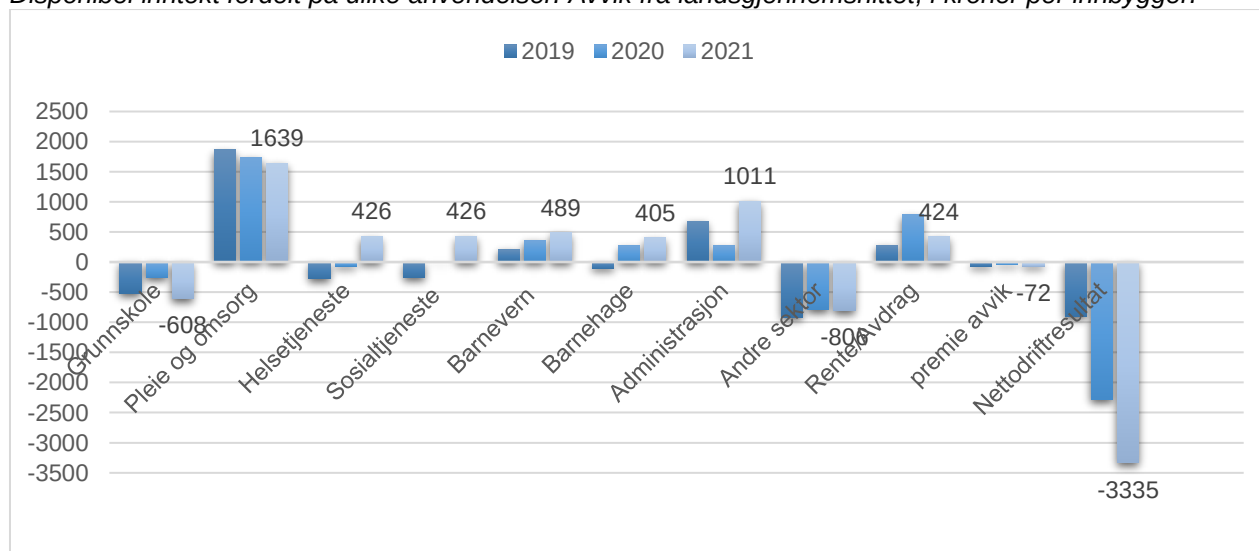

<https://www.ks.no/asss-hjem/asss-2022/artikler/okonomi/fredrikstad/fredrikstad-ressursbruk-produksjon-og-effektivitet/>

Disponibel inntekt fastsetter kommunens frie inntekter, sammenlignet med landsgjennomsnittet. Figuren viser at Fredrikstad kommune hadde 2 984 kroner lavere disponibelt inntekt per innbygger sammenlignet med landsgjennomsnittet, det vil si en mindreinntekt på om lag 249 millioner kroner.

Sammenlignet med året før har kommunen hatt en inntektsøkning på om lag 243 kroner per innbygger. Imidlertid har utgiftene til sektorene innenfor inntektssystemet økt med cirka 850 kroner per innbygger og utgiftene innen administrasjon gått opp med 750 kroner per innbygger. Økningen er i hovedsak tredelt; pensjonsutgifter, lønnsmidler og lisenser. Videre har det også vært en nedgang i netto driftsresultat, med 1 100 kroner per innbygger.

Disponibel inntekt fordelt på ulike anvendelser. Avvik fra landsgjennomsnittet, i kroner per innbygger.

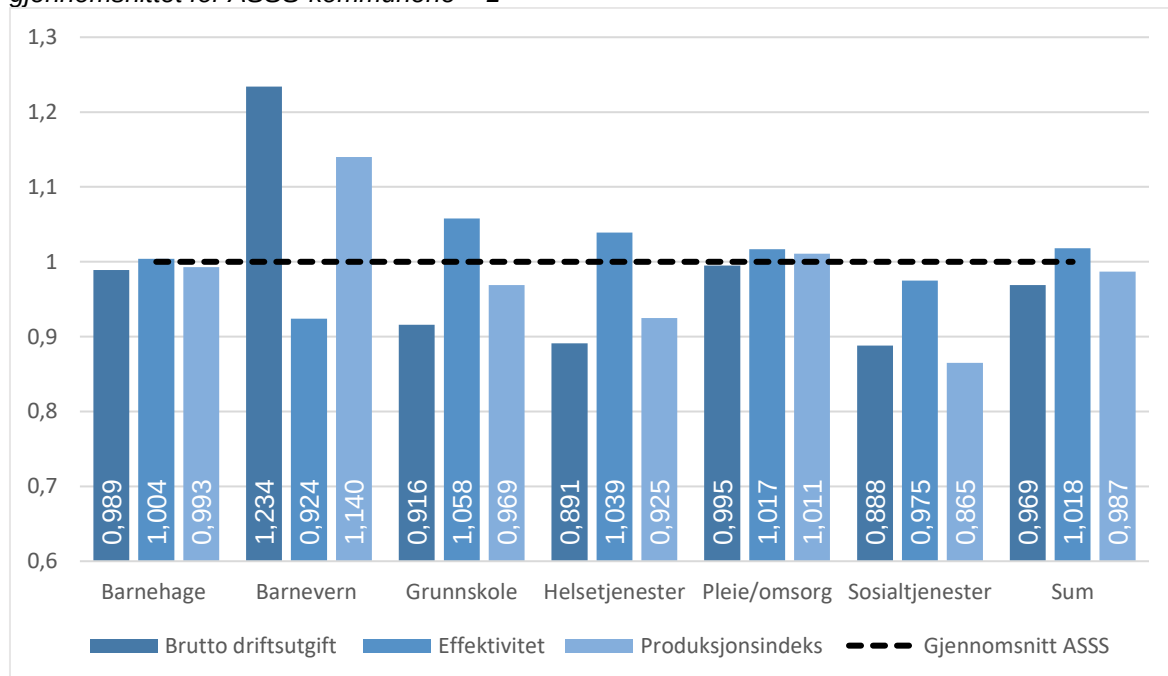

<https://www.ks.no/asss-hjem/asss-2022/artikler/okonomi/fredrikstad/fredrikstad-ressursbruk-produksjon-og-effektivitet/>

Figuren over sammenligner ressursbruken i Fredrikstad med landsgjennomsnittet. Det er tatt hensyn til forskjeller i utgiftsbehov og korrigerte frie inntekter. Figuren viser hvilke tjenester som prioriteres

over andre, sammenlignet med landsgjennomsnittet. Utgiftene innen pleie og omsorg er relativt høye, sammenlignet med landsgjennomsnittet. Det har vært en økning i utgiftene i de fleste sektorene, utenom grunnskole og «andre sektorer». Netto driftsresultat i Fredrikstad har vært avtagende, sammenlignet med landsgjennomsnittet.

*Tjenester innenfor inntektssystemet effektivitet, produksjon og brutto driftsutgifter 2021. Indeks-
gjennomsnittet for ASSS-kommunene = 1*

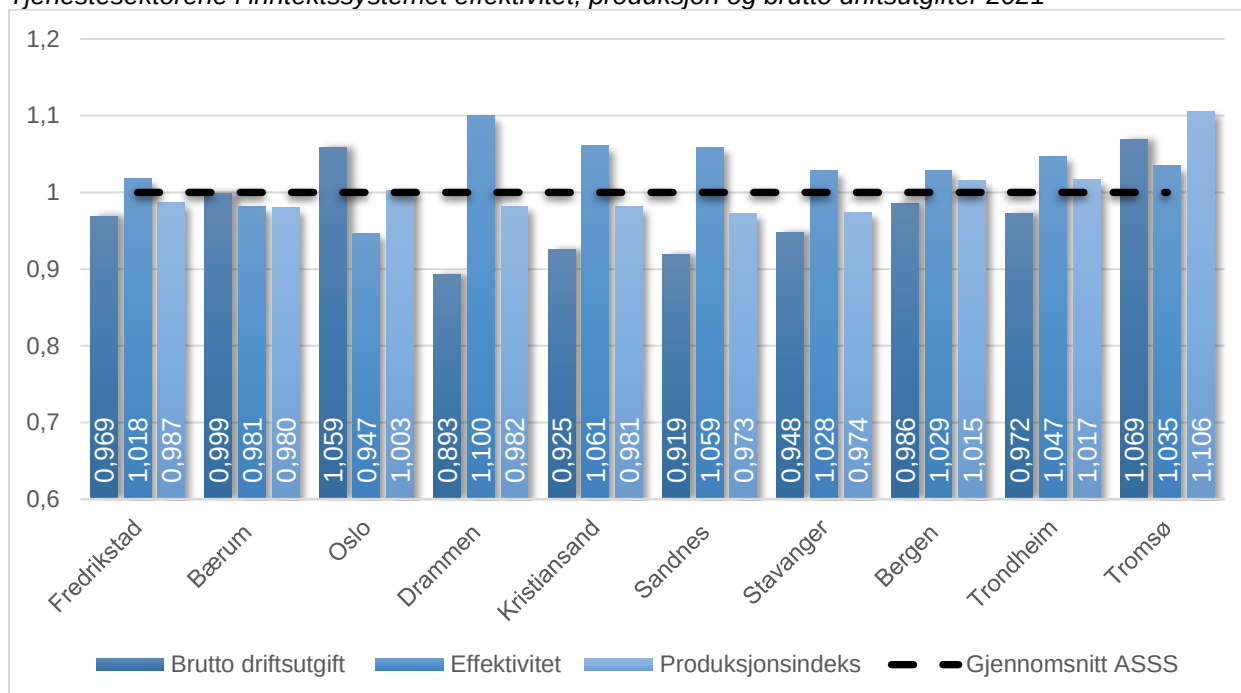
<https://www.ks.no/asss-hjem/asss-2022/artikler/okonomi/fredrikstad/fredrikstad-ressursbruk-produksjon-og-effektivitet/>

Figuren over ser på Fredrikstads produksjon og effektivitet innen de ulike tjenesteområdene. I 2021 var samlet produksjon i Fredrikstad 1,3 prosent lavere enn ASSS-snittet. Produksjonen var høyest innen barnevern, med 14 prosent høyere enn ASSS-snittet, og lavest innen sosialtjeneste, med 13,5 prosent under ASSS-snittet.

Ved å sammenligne forskjellen mellom produksjon og brutto driftsutgifter gir det et uttrykk for relativ effektivitet. Samlede bruttodriftutgifter i 2021 var 3,1 prosent lavere enn ASSS-snittet. Dette indikerer at effektiviteten i Fredrikstad ligger 1,8 prosent høyere enn i ASSS-snittet.

Produksjonen var minst effektiv innenfor barnevern, med 7,6 prosent under ASSS-snittet. I Fredrikstad er det høy andel barn med enslige forsørgere, og flere innbyggere med lavinntekt som trekker opp utgiftsbehovet i kommunen. Samtidig har kommunen færre barn mellom 0–1 år og 2–5 år. I figuren over ble det ikke tatt hensyn til de økte utgiftene til administrasjon. Ved å inkludere dette i beregningen er effektiviteten i Fredrikstad omtrent den samme som ASSS-snittet.

Tjenestesektorene i inntektssystemet effektivitet, produksjon og brutto driftsutgifter 2021

<https://www.ks.no/asss-hjem/asss-2022/artikler/okonomi/fredrikstad/fredrikstad-ressursbruk-produksjon-og-effektivitet/>

Figuren over viser produksjon og effektivitet samlet sett i de ulike kommunene. Figuren over viser at Fredrikstad, sammen med Drammen, Sandnes, Stavanger, Bergen, Kristiansand, Trondheim og Tromsø, hadde en effektivitet over ASSS-snittet. Felles for kommunene med høy effektivitet er at disse kommunene har høy produksjon av tjenester, kombinert med lave brutto driftsutgifter. Bærum og Oslo hadde henholdsvis 1,9 og 5,3 prosent lavere effektivitet enn ASSS-snittet, og samtidig en produksjon av tjenester med høyere brutto driftsutgifter.

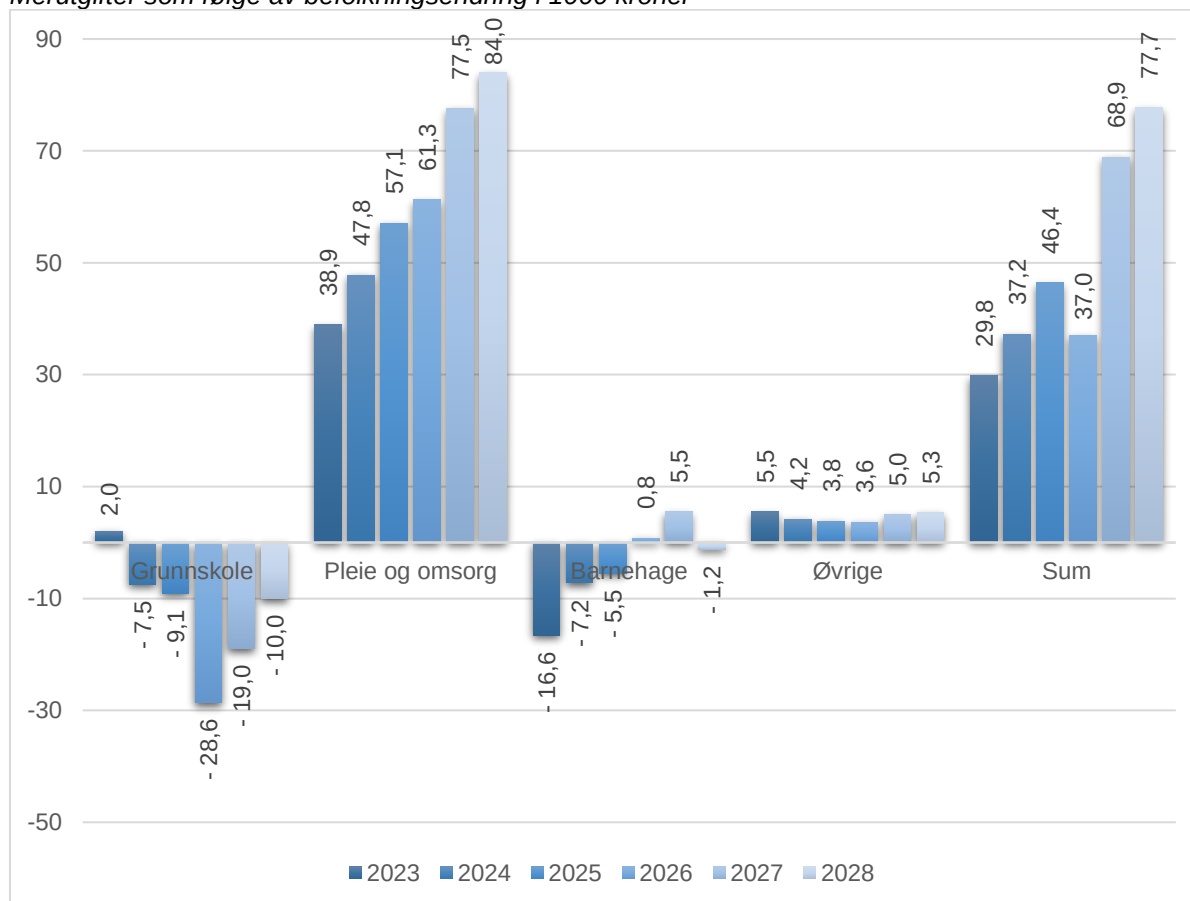
Demografiutvikling mot 2028

Følgende vurderinger og analyser for Fredrikstad kommune er hentet fra ASSS-samarbeidet, og gir et anslag for den demografiske utviklingen fram mot 2028, som påvirker utgiftsbehovet. KS har utarbeidet analysen, som tar utgangspunkt i beregningsopplegg som Teknisk Beregningsutvalg (TBU) bruker for å analysere kostnadsutviklingen som følger av den demografiske utviklingen.

Dette er en forenkling av kostnadsnøkklene, i inntakssystemet for kommuner med utgangspunkt i aldersfordelte innbyggertall, for å få fram utviklingen i kommunesektorens utgifter. Beregningene omfatter sektorene grunnskole, pleie og omsorg, barnehager og øvrige. Øvrige sektorer omfatter kommunehelsetjenesten, sosiale tjenester og barnevern.

Demografikostnaden viser hvor mye brutto driftsutgifter innenfor disse sektorene må øke i årene framover, gitt at kommunen vil videreføre standard og dekningsgrad på samme nivå som for landsgjennomsnittet i 2022, og forutsatt at produktiviteten er konstant. I figuren under er det anslått hva dette vil utgjøre årlig i 2022-kroner, fordelt på de ulike sektorene. Kategori «øvrige» omfatter kommunehelsetjenesten, sosiale tjenester og barnevern.

Merutgifter som følge av befolkningsendring i 1000 kroner

<https://www.ks.no/asss-hjem/asss-2022/artikler/okonomi/fredrikstad/fredrikstad-ressursbruk-produksjon-og-effektivitet/>

I følge befolkningsframskrivingen til SSB mot 2028 må Fredrikstad øke brutto driftsutgifter med om lag 49 millioner kroner årlig, for å kunne videreføre et tjenestetilbud på samme nivå som landsgjennomsnittets standard og dekningsgrad for 2022. Utgiftsbehovet øker mest i pleie og omsorg, der det er en forventet økning i gjennomsnitt på 60 millioner kroner per år. Grunnskole har en nedgang på 12 millioner kroner per år, sett i sammenheng med reduksjon i elevtallet.

Merutgifter som følge av befolkningsendringer fordelt på sektor 2023. 100 kroner og prosent

Sektor	2023	Pst
Grunnskole	2 044,32	0,14
Pleie/omsorg	38 873,23	1,76
Helsetjenester	3 353,40	0,93
Sosialtjenester	2 893,04	0,73
Barnevern	-761,39	-0,33
Barnehager	-16 566,40	-1,93
Sum kommune	29 836,20	0,54

Samlet sett kan demografikostnadene i 2023 for disse sektorene anslås til om lag 30 millioner kroner. Utgiftene til pleie og omsorg anslås å øke med 38 millioner kroner, mens utgiftene til barnehager antas å gå ned.

Økonomistyring – premisser for økonomiplanperioden

Sentrale styringsdokumenter og vurderinger

Regjeringens perspektivmelding 2021 – det langsiktige perspektivet (lagt fram av Solberg-regjeringen)

Hvert fjerde år legger regjeringen fram sin perspektivmelding, med utfordringsbildet for de neste ti årene. Meldingen er en relativt nøktern framstilling av de økonomiske utfordringene som samfunnet Norge står foran. Perspektivmeldingen skisserer utfordringene, mens løsningene bestemmes politisk.

I de nærmeste årene vil det stå halvparten så mange yrkesaktive bak hver pensjonist, sammenlignet med i dag. Statens utgifter vil øke utover inntektsveksten. Det økonomiske handlingsrommet i framtidige statsbudsjetter strammes inn. Samtidig skal det grønne skiftet gjennomføres.

For å håndtere utfordringene framover varslet den daværende regjeringen i 2021 at den ville føre en politikk som bidrar til å skape flere jobber i privat sektor, økt sysselsetting og bedre ressursbruk. Det vil være viktig å satse på utdanning, integrering, inkludering, innovasjon og effektivisering. I sum vil dette legge grunnlaget for hvordan regjeringen ville utvikle Norge til et mer bærekraftig velferdssamfunn.

Verdenssamfunnet står overfor en enorm, felles utfordring med å redusere utslippene av klimagasser. Regjeringen redegjør i perspektivmeldingen for at den har iverksatt viktige tiltak og hevet ambisjonsnivået i klimapolitikken. Parallelt må vi forberede oss på konsekvensene av at klimaet endrer seg, med økt risiko på mange områder. Omstillingen til et grønnere samfunn og forebygging av klimarisiko vil innebære kostnader på kort sikt. Derfor er det så viktig at tiltakene som settes inn, er effektive. Omstillingen til et grønnere samfunn vil ha konsekvenser for norsk olje- og gassvirksomhet, men regjeringen viser i perspektivmeldingen at konsekvensene kan bli mindre enn fryktet.

Velferdsordningene er basert på at forholdet mellom de som yter og de som mottar ikke kan bli for skjevt. Mye må gjøres for å hindre utenforskap, og opprettholde en stor og kompetent arbeidsstyrke.

Svekket produktivitetsvekst de siste tiårene er en utfordring vi deler med de fleste andre vestlige land. For Norge vil i tillegg petroleumsnæringen miste mye av sin betydning som vekstmotor for norsk økonomi framover. Omstillingen har allerede begynt. Den første tilpasningen etter oljeprisfallet i 2014 var bratt, men norsk økonomi kom godt gjennom den. Over tid vil petroleumsinntektene avta, og pensjonsfondet vil snu, fra å vokse raskere til å vokse saktere enn resten av økonomien. Usikkerhet og svingninger i verdens aksjemarkeder påvirker verdien av pensjonsfondet, som har finansiert en stadig større andel av statsbudsjettene. Det taler for å være forsiktig i bruken av oljepenger, innenfor de rammene som handlingsregelen setter.

Sammen med lavere vekst i skatteinntektene framover, og økte utgifter til pensjoner og helse og omsorg, bidrar det til at handlingsrommet i budsjettene vil bli trangere. Om få år vil statens utgifter øke raskere enn inntektene, og fram mot 2060 vil det, ifølge framskrivninger i perspektivmeldingen, være et udekket finansieringsbehov over statsbudsjettet på om lag 5 mrd. kroner årlig.

Disse utfordringene er ikke kun mulige utviklingstrekk i en fjern framtid; vi møter dem nå. Valg vi gjør i dag, påvirker mulighetene vi og våre etterkommere har til å leve gode liv i framtiden. Endringer i årene framover vil i mange sammenhenger kreve at vi fortsetter å omstille oss.

Norge har i utgangspunktet gode forutsetninger for å møte framtiden. Vi har en godt utdannet befolkning, et godt rustet næringsliv som er åpen for digitalisering, og en spesiell finansiell styrke.

Forslag til endringer i inntektssystemet

I 2020 ble det startet et arbeid med å vurdere kommunenes inntektssystem. [Inntektssystemutvalget](#) la fram sin rapport i august 2022, i NOU 2022: 10 *Inntektssystemet for kommunene*. Utvalgets hovedforslag og anbefalinger er gjengitt under.

Skatt

- Kommunenes andel av formuesskatten bør halveres.
- Skatt på utbytte bør ikke, eller i mindre grad, inngå som en del av kommunenes inntektsskatt.
- Moderat utjevning (10 prosent) av kommunenes inntekter fra konsesjonskraft, havbruksfondet og eiendomsskatt på kraftanlegg med videre.
- Skatteinntektene bør fremdeles utgjøre 40 prosent av kommunens samlede inntekter.
- Inntektsutjevningen bør videreføres som i dag.

Utgiftsutjevningen

- Hovedprinsippene med full utjevning og utgiftutjevning av ufrivillige kostnadsforskjeller, bør videreføres.
- Store velferdstjenester og nasjonale forventninger omfattes av utgiftsutjevningen.
- Analysene av alle sektorer som inngår i utgiftsutjevningen i dag er oppdatert, og det anbefales endringer i kostnadsnøkkelen.

Regionalpolitiske tilskudd

- Innteks- og utgiftsutjevningen er det viktigste distriktpolitiske virkemiddelet.
- Det er behov for noen regionalpolitiske tilskudd, som er målrettet mot kommuner med særskilte utfordringer.
- Omfanget bør reduseres:
 - Regionsentertilskudd til kommuner som slo seg sammen, avvikles.
 - Veksttilskudd til kommuner med høy befolkningsvekst, avvikles.

Andre anbefalinger og forslag

- Skjønntilskuddet bør reduseres.
- Bruken av særskilt fordeling bør begrenses.
- Tilskudd per grunnskole avvikles.
- Tildelingskriteriene for toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester endres. Utvalget mener innretningen av det øremerkede tilskuddet bør vurderes endret, slik at ordningen i større grad ser på de totale utgiftene for kommunen, og slik innrettes mer i tråd med prinsippene i inntektssystemet.
- Gjesteinnbyggere (hyttekommuner): Utvalget mener at disse kommunene i stor grad blir ivaretatt i dag ved at gjesteinnbyggere også medfører økte inntekter til kommunene, og kommunene har selv valgt å legge til rette for utbygging av fritidsboliger. Kostnader forbundet med dette, bør dermed ikke betraktes som ufrivillige kostnader.

Dersom inntektssystemutvalgets anbefalinger for nytt inntektssystem for kommunene gjennomføres i sin helhet, viser utvalgets egne beregninger at Fredrikstad kommune vil få økt sine frie inntekter med rundt 2 millioner kroner årlig, sammenlignet med dagens nivå.

Forslaget er på høring høsten 2022, og etter planen skal nytt inntektssystem presenteres i kommuneproposisjonen for 2024. Endringer vil da tidligst kunne gjelde fra 2024.

Statsbudsjettet 2023

Kommunesektorens inntekter i 2022

Gjennom *Revidert nasjonalbudsjett 2022* ble realveksten i de samlede og de frie inntektene anslått til henholdsvis -3,3 milliarder kroner og -8,9 milliarder kroner, sammenlignet med anslag for regnskap 2021. Ekstraordinære inntekter knyttet til utbytte på omtrent 14 milliarder kroner og koronaoppfølging holdes utenfor.

Realveksten i de samlede og frie inntektene er nå beregnet til henholdsvis -7,4 milliarder kroner og -13,3 milliarder kroner. Skatteinngangen knyttet til inntekt og formue er beregnet til å bli 2,4 milliarder

kroner høyere enn lagt til grunn i *Revidert nasjonalbudsjett*. Samtidig er pris- og kostnadsveksten oppjustert fra 3,7 prosent til 5,3 prosent. En justert beregning av deflatoren løfter kostnadsveksten med 6,3 prosent. Dette gjelder spesielt som følge av prisvekst på varer, tjenester og strøm. Oppjustering av kostnadsveksten trekker isolert ned inntektsveksten i 2022 med 7,1 milliarder kroner. Kostnadsveksten videreføres i 2023.

Inntektsutviklingen i 2022 må vurderes i sammenheng med den sterke inntektsøkningen i 2021. Nedgangen i 2022 kommer som en følge av det høye inntektsnivået i 2021, med en merskattevekst på 18,2 milliarder i forhold til statsbudsjettet. Store deler av dette ble ikke videreført til 2022. Det reelle inntektsnivået år er i tillegg redusert med kostnadsøkningene. Regjeringen har understreket at de gode driftsresultatene i 2021 innebærer at kommunene er godt rustet for 2022 og de stramme rammevilkårene inneværende år.

Når det gjelder analyse av de økonomiske konsekvensene som følge av koronapandemien, fikk Fredrikstad kommune 107,85 millioner kroner i forbindelse med nysalderingen av statsbudsjettet for 2022.

Kommunesektorens inntekter i 2023

I kommuneproposisjonen for 2023 la regjeringen opp til en realvekst i de frie inntektene på mellom 1,8 til 2,3 milliarder kroner, fordelt med 1/3 til fylkeskommunene og 2/3 til kommunene.

Demografikostnadene ble anslått til omtrent 1,9 milliarder kroner. Av dette skulle 1,4 milliarder kroner bli dekket innenfor frie inntekter. Det var ikke lagt opp til noe økning i pensjonskostnadene, utover deflator.

Basert på nye framskrivninger fra SSB, har *Teknisk beregningsutvalg* oppjustert anslaget for demografikostnadene til 3,2 milliarder kroner, hvorav omtrent 2,6 millioner kroner må dekkes innenfor frie inntekter (1,7 milliarder kroner gjelder kommunene og 0,9 milliarder kroner gjelder fylkeskommunene). Mye av oppjusteringen skyldes flyktninger fra Ukraina. Anslaget er usikkert.

Anslaget for pensjonskostnadene viser nå en nedgang på om lag 0,1 milliarder kroner. Anslaget er usikkert.

Regjeringen legger opp til en realvekst i de frie inntektene på omtrent 2,6 milliarder kroner (+ 0,6 prosent). Veksten er beregnet med utgangspunkt i inntektsnivået i 2022, slik det ble anslått etter stortingsbehandlingen av revidert nasjonalbudsjett. Foreløpige og midlertidige skatteinntekter på 14 milliarder kroner og bevilgninger til koronaoppfølging holdes utenfor.

Det er lagt til grunn en pris- og kostnadsvekst på 3,7 prosent. Veksten fordeles med 2/3 til kommunene og 1/3 til fylkeskommunene. De frie inntektene øker med omtrent 1,7 milliarder kroner for kommunene (fylkeskommunene med 0,9 milliarder kroner). Samlet sett øker handlingsrommet med cirka 0,1 milliarder kroner, når veksten korrigeres med demografi- og pensjonskostnader.

I tillegg til veksten i frie inntekter, kommer sentrale satsinger, oppgaveendringer ol. Dette er anslått til 2,8 milliarder kroner, og gjelder blant annet endringer i foreldrebetaling barnehager, SFO og økt basistilskudd fastleger.

Skatteandelen fastsettes utfra en målsetting om at skatteinntektene skal utgjøre 40 prosent av kommunenes samlede inntekter. Anslaget for 2023 bygger blant annet på en forutsetning om en sysselsetningsvekst på 0,8 prosent, og en årslønnsvekst på 4,2 prosent fra 2022 til 2023. Den kommunale skatteøren øker fra 10,95 prosent til 11,15 prosent.

Oversikt over samlede inntekter 2023:

	Mdr. kr	Del av inntekter i %	Endring fra 2022 %
Skatteinntekter	257,9	40,0	0,7
Rammetilskudd	204,5	31,7	7,7
Øremerkede tilskudd	35,3	5,5	1,8
Gebyrer	92,9	14,4	4,3
Merverdiavgiftskompensasjon	30,2	4,7	4,1
Andre inntekter	23,5	3,7	3,7
Totalt	644,3	100,0	22,3

Oppgaveendringer

Dette er endringer som fordeles gjennom rammetilskuddet og kommer i tillegg til realveksten i de frie inntektene. Oppsummeringen gjelder større nye endringer som er relevant for Fredrikstad kommune.

- Barnehager – makspris per måned reduseres med 50 kroner, til 3000 kroner fra 1. januar. Dette finansieres sammen med helårseffekt av reduksjonen i 2022.
- Gratis barnehageplass for 3. barn i barnehage fra 1. august.
- Økt basistilskudd til fastleger.
- Helårsvirkning av innføringen av gratis SFO 1. trinn.
- En del korreksjoner i forhold til 2022, og helårsvirkninger.

Konsesjonskraft

Regjeringen mener at det er urimelig at enkelte skal hente ut store overskudd som følge av ekstraordinært høye strømpriser, samtidig som andre får store utgifter. Regjeringen legger derfor opp til at det som kan forventes å være ekstraintekter utover normal fortjeneste i år og i 2023 skal deles med fellesskapet. Dette gjelder flere kommuner og fylkeskommuner – både som eier av kraftverk og som mottaker av konsesjonskraft.

Regjeringen foreslå et ettårig trekk i rammetilskuddet på til sammen 3 milliarder kroner fra kommuner og fylkeskommuner med slike inntekter og som ligger i områder med høyeste priser (NO 1, NO 2 og NO 5), fordelt med 2,2 milliarder kroner fra kommunene og 0,8 milliarder kroner fra kommunene.

Regjeringen legger opp til en rapportering fram til 1. desember for å gi kommunene en mulighet til å rapportere hvordan konsesjonskraften er disponert. Basert på innsendt informasjon vil regjeringen fastsette den endelige fordelingen. Regjeringen vil følge med på utviklingen og ved behov komme tilbake til dette i revidert nasjonalbudsjett.

Andre endringer i skatteopplegget

Grunnrenteskatt på vannkraft er foreslått økt fra 37 prosent til 45 prosent. Dette kan påvirke nivå for overskudd og utbytteevne i de aktuelle selskapene med kommunale eiere.

Det foreslås også grunnrenteskatt på vindkraft og havbruk, med virkning fra 2023. Dette betyr økte skatteinntekter for kommunene i 2024. Samlet anslag ligger mellom 3,1–3,2 milliarder kroner. Vertskommunene får de største andelene, men alle kommuner får en andel gjennom inntektsutjevning og direkte overføringer.

Investeringsstilskudd Husbanken

Det vil i 2023 ikke bli bevilget midler til nye tilsagn om tilskudd til sykehjem og omsorgsboliger. Ordningene med tilskudd til utleieboliger og tilskudd til heis og tilstandsvurdering foreslås avvirket fra og med 2023.

Statsbudsjettet og Fredrikstad kommune

Den nominelle veksten fra 2022, korrigert for oppgaveendringer, er beregnet til 3,2 prosent, som er 0,5 prosentpoeng lavere enn deflatoren (kommunal lønns- og prisvekst) som er lagt til grunn for beregning av realveksten. I hovedsak skyldes det at beregnet utgiftsbehov gjennom utgiftsutjevningen er

reduisert fra 0,9861 prosent til 0,9811 prosent, i forhold til landssnittet. Omfordelingen (trekket) er økt fra 75 millioner kroner i 2022 til 109 millioner kroner i 2023. Fredrikstad kommune skal, i henhold til dette, være billigere å drifte i 2023 enn i 2022.

Den største endringen gjelder «Opphopingsindeksen», som er redusert med en indeksverdi på 0,25 (reduksjon i antall skilte/separerte og antall personer med lav inntekt). Barn mellom 2–5 år og 6–15 år utgjør hele 40 prosent av total vektning i kostnadsnøkler i utgiftsutjevningen. Fredrikstad kommunes nedgang i nøklene for begge aldersgruppene er på hhv. 0,0019 og 0,0036. I tillegg reduseres beregningsnøkkelen for aldersgruppen 80–89 år med 0,009. Det er også flere barn i private skoler i 2023 enn i 2022.

Anslag for de frie inntektene skatt, rammetilskudd og nye oppgaver finansiert gjennom frie inntekter, framkommer av kommentarene til hovedoversikten for driftsbudsjettet og omtalen på tjenesteområdene. Oppgaveendringene gjelder for Seksjon for utdanning og oppvekst og Seksjon for helse og velferd.

Nulling av tildelingsrammen for investeringstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger øker den kommunale finansieringsandelen, som i praksis innebærer økt låneopptak og dermed økte kostnader til renter og avdrag. På kort sikt vil ikke bortfall av investeringstilskudd til sykehjem ha betydning, men det vil ha stor finansiell betydning for oppfølgingen av *Plan for helse- og omsorgsbygg mot 2040*.

Bortfall av investeringstilskudd til utleieboliger vil ha finansiell konsekvens i denne planperioden. I investeringsplanen er det innarbeidet tilskudd til kjøp av boliger og bygging av boliger. Økte lånerammer kan ha betydning for framtidige husleier, økt kommunal egenandel (ikke 100 prosent selvfinansiering) eller reduserte investeringsvolum. Kommunedirektøren kommer tilbake til dette dersom forslaget blir vedtatt.

Økt grunnrenteskatt på vannkraft vil berøre utbytteevnen fra Østfold Energi AS.

Statsforvalterens styringssignaler i oppfølgingen av statsbudsjettet

Kommunene må planlegge sin økonomi under betydelig usikkerhet, da vi har begrenset påvirkning på sine rammebetingelser. Kommuneloven setter klare krav til en forsvarlig økonomiforvaltning, samtidig som behovet for tjenester kan synes større enn tilgangen på ressurser.

Hvert år gjentar statsforvalteren omtrent de samme anbefalingene. Men det er lenge siden det har vært så viktig å tilstrebe etterfølgelse av disse.

Av erfaring anbefaler statsforvalteren at kommunene i budsjett- og økonomiplanarbeidet tar sikte på følgende:

- Netto driftsresultat i budsjett og økonomiplan kan med fordel utgjøre 3 prosent eller mer av driftsinntektene, avhengig av nødvendige avsetninger og investeringer. Buffere er en nødvendighet for å kunne takle svingninger på både inntekts- og utgiftssiden.
- Sammen med et godt driftsresultat bør kommunene også fokusere på sine disponible midler på fond. Fondsmidler er en viktig reserve, som gir mulighet til å møte svingninger i utgifter og inntekter på en kontrollert måte.
- Egenfinansierungsgraden er et viktig bidrag for å styrke kommunenes økonomiske stilling, og vi ber derfor kommunene bestrebe seg på å ha den så høy som mulig.
- Langsiktig gjeld må holdes på et forsvarlig nivå. Kommunene må i økonomiplanen synliggjøre en forsvarlig betjening av etablert og planlagt lånegjeld. Vi anbefaler kommunene å utarbeide oversikter som viser effektene av en renteoppgang på kort og mellomlang sikt. Dette for å skape bevissthet rundt mulige effekter av nivået på lånegjelden.
- Kommunene oppfordres til å ha et bevisst forhold og en mest mulig omforent holdning til hva som må, bør og kan gjøres. Dette gjelder særlig på investeringssiden, hvor vi anbefaler kommunene å utarbeide oversikter med en lengre tidshorisont enn det som kreves i økonomiplanen, for tidlig å

kunne fange opp må-investeringer og konsekvensene av disse. Det fordrer også gode planleggingsverktøy, gode befolkningsprognoser og aktiv bruk av disse.

- Måltallene er et viktig styringsverktøy for kommunene, og skal gjenspeile hva som skal til for å oppnå en forsvarlig langsiktig økonomisk utvikling. Det er ikke fasit på hvilke måltall kommunene bør velge og nivået på dem, det viktigste er at de er godt forankret i kommunen, og at de styres etter. Disse bør ikke endres for ofte, da det langsiktige perspektivet i økonomien er viktig å ivareta.

Utfordringsbildet inn mot 2023 og økonomiplanperioden

Det er ikke noe nytt at Fredrikstad kommune står overfor store økonomiske utfordringer. Årsakene til dette er sammensatt. Sett opp mot det økonomiske handlingsrommet, har kommunen et for høyt aktivitets- og kostnadsnivå. Samtidig må vi, sammen med resten av kommune-Norge, forberede oss på den demografiske utviklingen som utfordrer både økonomisk og sosial bærekraft fram mot 2040.

Rammebetingelsene har endret seg i betydelig grad i forhold til forutsetningene i økonomiplanen som ble vedtatt i desember 2021. Krig i Europa, etterdønninger etter koronapandemien og pågående koronatiltak spesielt i Kina, har medført begrensninger i råvaretilgang, høye energipriser og raskt økende inflasjon. Arbeidsledigheten er historisk lav, som innebærer lønnspress og ytterligere inflasjon.

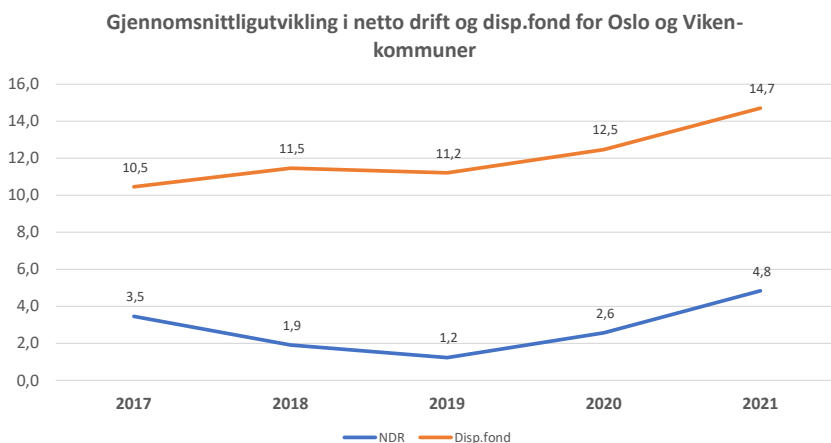
Den negative utviklingen motsvares av både pengepolitikken nasjonalt og internasjonalt, og en innstrammende finanspolitikk for å redusere inflasjonen og få ned rentenivået. I tillegg er det en frykt at pengepolitikken vil medføre resesjon (økonomisk tilbakegang). Når dette skrives, er Norge og verden fortsatt i en pågående krise knyttet til inflasjon, og usikkerheten er svært stor.

Russlands angrepskrig mot Ukraina er en krevende rammebetingelse for økonomi og sikkerhet i Europa. Anslagene for kommunesektorens demografikostnader har økt som følge av økt antall flyktninger fra Ukraina. Økte utgifter dekkes innenfor veksten i frie inntekter.

Finanspolitikken følges opp gjennom statsbudsjettet. Hovedpunktene i statsbudsjettet er omtalt tidligere i dette dokumentet. Finanspolitikken er svært stram, og kommunene må finne løsninger og tilpassing til kostnadsutviklingen innenfor tilgjengelig økonomisk handlingsrom.

Den reelle kostnadsveksten i Fredrikstad kommune fra 2022 er høyere enn det statsbudsjettet legger opp til. Dette innebærer økt effektiviseringskrav i 2023, utover det som framkommer av de direkte styringssignalene i statsbudsjettet. Det vises for øvrig til tidligere kommentar vedrørende konsekvenser av statsbudsjettet.

Regjeringen påpeker at kommunesektoren har en sunn og god økonomi, spesielt etter 2021. Det er jevnt over gode disposisjonsfond og relativt høye nettodriftsresultater. Følgende graf illustrerer dette:

Imidlertid er det stor variasjon mellom kommunene. Fredrikstad kommune har et netto driftsresultat på pluss/minus 0 prosent, og disposisjonsfondet er på drøye 4 prosent. Dette betyr at handlingsrommet er svært stramt – og tildels negativt – når rammebetingelsene strammes inn.

Innbyggernes forventninger og etterspørsel etter tjenester øker mer enn kommunens inntektsnivå gir rom for, og kommunens innbyggere har større levekårsutfordringer og tjenestebehov enn gjennomsnittet i landet. Samtidig opplever kommunen at flere statlige pålegg er kostnadsdrivende, reduserer handlingsrommet, og i flere omganger har vist seg å ikke være reelt fullfinansierte.

I Fredrikstad kommune var disponibel inntekt per innbygger i 2021 på 2 984 kroner lavere enn landsgjennomsnittet. Dette innebærer en mindreinntekt på 249 millioner kroner. I forslaget til nytt inntektssystem er det lite som tyder på at dette vil endre seg positivt i noe særlig grad.

Stort behov for kommunale investeringer har medført en relativt kraftig vekst i rentebærende gjeld de siste årene, og behovet for å gjøre store rammefinansierte investeringer vil vedvare gjennom de kommende 10–15 årene. Kommunen har lav til ingen egenkapitalfinansiering, og investeringene blir dermed, som hovedregel, 100 prosent lånefinansiert. Lavrenteperioden, som vi har hatt siden 2008/2009, er over. Kommunesektoren er på et «normalrente» nivå på rundt 4 prosent.

Koronapandemien i perioden 2020–2022 har medført forsinkelser i nødvendig omstillingsarbeid, og betydelig økonomisk merforbruk ut over budsjett på flere tjenesteområder. Selv om regnskapet for 2022 ikke er ferdig, er det mye som tyder på et samlet merforbruk, som må dekkes over tilgjengelig disposisjonsfond. Eventuelle merinntekter fra skatt kan rette opp i samlet balanse, men utfordringen er uansett at driftssiden vil gå med et betydelig merforbruk og en fart inn i 2023 som ikke er finansiert. Når dette skrives, er det i tillegg usikkerhet i forhold til koronakompensasjon for 2022.

Alt dette innebærer at Fredrikstad kommune har et endrings- og omstillingsbehov som klart overstiger forutsetningene i gjeldende økonomiplan 2022–2025, samtidig som det er nødvendig at disposisjonsfond i minst mulig grad benyttes til finansiering av løpende driftsutgifter i budsjettet for 2023.

Gjennom et omfattende arbeid det siste året, har en rekke kostnadsreduserende tiltak blitt implementert i gjeldende økonomiplan. Ytterligere tiltak er foreslått gjennom vårens arbeid med kostnadsreduksjonsprogrammet #bærekraft25 og bystyrets behandling i juni. Formålet med dette arbeidet er å forbedre Fredrikstad kommunes økonomiske bærekraft fram mot utgangen av 2025, og samtidig legge grunnlaget for å møte framtiden mot 2030 og 2040.

Målbildet vil alltid være i bevegelse, og nye rammebetingelser, innbyggervekst, demografi og etterspørsel etter tjenester innebærer tilpassinger i det korte perspektivet. Den langsiktige retningen og hovedfokus må fortsatt ligge fast inn mot 2030 og 2040.

Økonomiske måltall for Fredrikstad kommune

I henhold til kommunelovens § 14-2 bokstav c, har bystyret plikt til å vedta finansielle måltall eller lokale handlingsregler som legges til grunn for den økonomiske politikken.

Kommuneloven stiller ikke nærmere krav til den enkelte kommunes måltall, siden disse må vurderes individuelt ut fra situasjonen kommunen er i, økonomiske utsikter og lokale prioriteringer. Underliggende forutsetning er at måltallene fastsettes slik at de gjenspeiler hva som skal til for å oppnå en forsvarlig langsiktig utvikling, som også gir en økonomisk handlefrihet for kommende generasjoner.

Det anbefalte økonomiske målbildet for Fredrikstad kommune legger til grunn anbefalingene fra Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU), om normtall for netto driftsmargin, gjeldsgrad og størrelse på disposisjonsfond.

- Mål for netto driftsmargin: 1,75 prosent
- Mål for brutto lånegjeld: Ikke overstige 90 prosent av sum driftsinntekter
- Mål for renteesponert gjeld: Ikke overstige 50 prosent av total brutto lånegjeld
- Mål for disposisjonsfond: Minimum 5 prosent av de årlige driftsinntektene

Målbildet legges til grunn for den økonomiske planleggingen, men endrede rammebetingelser innebærer at det ikke vil være mulig å oppnå et netto driftsresultat på i underkant av 1,75 prosent de nærmeste årene, uten svært inngripende og omfattende tiltak i tjenesteproduksjonen. Det kortsiktige innstrammingsbehovet må veies mot sannsynligheten for å lykkes med bærekraftige løsninger i et noe lengre perspektiv.

Kommunedirektøren foreslår å legge anbefalingene til TBU til grunn, men presiserer at disse må vurderes ut fra situasjonen kommunen er i. Dette er innarbeidet i budsjettet, og bystyret påpeker at disse måltallene er veiledende.

Det legges fram et positivt netto driftsresultat fra 2025, med avsetning til fritt disposisjonsfond.

Bystyret har i behandlingen av rapporten om økonomisk bærekraft mot 2025 forutsatt at *Prosjekt bedre innkjøp* videreføres, som beskrevet i rapporten. God og effektiv avtaleoppfølging vektlegges. Utfordringen nå er at den kraftige prisveksten for varer og tjenester i 2022, som videreføres inn i 2023, innebærer at det vil være svært krevende å gjennomføre gevinstrealisering i henhold til forutsetningene. Kommunedirektøren kan derfor ikke anbefale at budsjettrammene reduseres i 2023, siden dette i så fall vil bli et rammekutt uten basis i prosjektet. Gevinsten fra 2022 er videreført med 12,5 millioner kroner. Arbeidet i 2023 konsentreres om analyser, kategoristyring og tilrettelegging for fortsatt gevinstrealisering fra 2024, med 17,8 millioner kroner.

I etterkant av den pågående gjennomgangen av kommunens organisasjons- og ledelsesstruktur og stabs- og støttefunksjoner, bes kommunedirektøren om å legge fram en sak som synliggjør potensialet for kostnadsreduksjon innen administrasjon, organisasjon og ledelse. Det forventes en årlig innsparing på i størrelsesorden 10 millioner kroner. Dette er et premiss som legges til grunn for det videre arbeidet med denne saken.

Økonomiplan og budsjett tar utgangspunkt i de politiske prioriteringene som er uttrykt i økonomiplanene for perioden fra 2020 og framover, samt under behandlingen av sak om økonomisk bærekraft i juni 2022. Innenfor et svært stramt handlingsrom er det fokus på tiltak som kan bidra til utjevning av levekår og folkehelse, forebygging framfor reparasjon, etablering av arbeidsplasser og det grønne skiftet.

Økonomiplanens prioriteringer

Ut fra en samlet vurdering av finansieringsbehov og mulighet for å kunne tilpasse driftsøkonomien til realistiske rammer, samtidig med en tydelig retning på omstillingsarbeidet, legger kommunedirektøren opp til endring av driftsrammene, med følgende beløp/innretning (bystyrets endringer og prioriteringer framkommer lenger nedenfor):

- Bystyrets vedtatte bærekraftstiltak er innarbeidet som en del av de forutsatte tiltakene for kostnadsreduksjoner i Seksjon for helse og velferd, Seksjon for utdanning og oppvekst og sentrale staber. Bærekraftstiltakene innen Seksjon for kultur, miljø og byutvikling og Seksjon for teknisk drift gjennomføres for å oppnå en bedre samlet budsjettbalanse. Alle seksjoner må i tillegg gjenoppta tidligere ikke vedtatte tiltak og foreslå nye tiltak.
- Det settes av et eget disposisjonsfond på 50 millioner kroner, som internt øremerkes til dekning av økte energikostnader innen kommunens drift og Fredrikstad kirkelige fellesråd. Eventuell bruk av fondet vedtas gjennom 1. og 2. tertialrapport/justert budsjett. Ordinær budsjettpost for energikostnader disponeres først.
- Driftsrammen til Seksjon for helse og velferd oppjusteres med 91,5 millioner kroner i 2023, som trappes ned til 80 millioner kroner fra 2024. Driftsrammen forutsetter løpende kostnadsreduksjoner og omstilling.

- Driftsrammen til Seksjon for utdanning og oppvekst oppjusteres samlet med i underkant av 40 millioner kroner for 2023, inkludert finansiering av tiltak som følger av statsbudsjett. Fra 2024 er rammene videreført med en ytterligere oppjustering på 10,2 millioner kroner, og samlet med 50,2 millioner kroner fra 2024. Driftsrammene forutsetter løpende kostnadsreduksjoner og omstilling.
- Driftsrammen til kommunedirektørens sentrale stab nedjusteres ytterligere, utover bærekraftstiltak og forutsetninger i gjeldende økonomiplan, med 2,2 millioner kroner.
- Driftsrammen til Seksjon for kultur, miljø og byutvikling reduseres med 7,9 millioner kroner i 2024, og fra 2025 med 13,7 millioner kroner.
- Fredrikstad kirkelige fellesråd: Ingen endring i rammene, men det forutsettes at nye behov prioriteres innenfor rammen i hele økonomiplanperioden.

Prioriteringene ovenfor øker finansieringsbehovet, som i hovedsak dekkes med følgende finansieringskilder:

- Skatteinntekter og inntektsutjevning for 2023 er oppjustert med 30 millioner kroner utover anslagene i statsbudsjettet. Av dette videreføres 15 millioner kroner i planperioden. Bystyret har økt skatteinntektene med ytterligere 35 millioner kroner.
- Økt inntektsføring av positivt pensjonspremieavvik i 2023 med 70 millioner kroner, med nedtrapping i perioden. Økt premieavvik øker finansieringsbehovet i planperioden fra 2024.
- Omdisponering fra fritt disposisjonsfond (DF1001) med 18,3 millioner kroner, som settes av til nytt disposisjonsfond – *Økte energikostnader*. I tillegg settes det av 30 millioner kroner i forventet skattevekst som følge omdisponering/økter inntekter fra konsesjonskraft (engangsinnpekt) på dette fondet. Med noen justeringer i driftsutgiftene blir fondet da på 50 millioner kroner.

Bystyrets endringer utover kommunedirektørens forslag

Det vises til tidligere omtale – Målekort – økonomi – om endringene som er innarbeidet i de økonomiske rammebetingelsene.

Det gjøres omprioriteringer innad i budsjettet på totalt 36,7 millioner kroner, og det er funnet rom for økte inntekter på 54,8 millioner kroner.

Tabellen nedenfor viser endringer i driftsrammene i forhold til kommunedirektørens forslag til økonomiplan 2023-2026 og budsjett 2023:

OPPSUMMERT RAMMEENDRINGER				
<i>(i tusen kroner)</i>	2023	2024	2025	2026
Kommunedirektørens sentrale staber	1 000	2 500	2 500	2 500
Kultur, miljø og byutvikling	3 400	3 750	3 050	2 250
Teknisk drift	500	500	500	500
Utdanning og oppvekst	49 585	56 737	56 737	56 737
Helse og velferd	43 600	43 600	43 600	43 600
Kirken	-2 000	0	0	0
Sum styrking	96 085	107 087	106 387	105 587

Endringene inkluderer følgende:

- Reduksjon i administrative utgifter med 10 millioner kroner er fordelt mellom seksjonene:
 - Seksjon for utdanning og oppvekst: 6,0 millioner kroner
 - Seksjon for helse og velferd: 1,5 millioner kroner
 - Seksjon for teknisk drift: 1,5 millioner kroner
 - Seksjon for kultur, miljø og byutvikling: 0,5 millioner kroner
 - Kommunedirektørens sentrale staber: 0,5 millioner kroner
- I oppfølging av vedtatt statsbudsjett, er driftsrammen til Seksjon for utdanning og oppvekst styrket med 9,895 millioner kroner og Seksjon for utdanning med 0,193 millioner kroner (rammetilskuddet er oppjustert tilsvarende).

For ytterligere detaljer, vises det til seksjonenes økonomiømtale.

Hovedoversikt og kommentar til de forskjellige postene

Bevilgningsoversikt drift etter budsjett- og regnskapsforskriften § 5-4 første ledd

(tall i tusen kroner)	Regnskap 2021	Oppr.bud. 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Rammetilskudd	2 509 491	2 446 065	2 664 329	2 674 329	2 674 329	2 674 329
Inntekts- og formueskatt	2 531 704	2 517 000	2 648 900	2 648 900	2 648 900	2 648 900
Økt konsesjonskraft			30 000			
Realvekst frie inntekter			0	77 746	125 754	174 345
Eiendomsskatt	272 941	325 000	340 000	343 000	346 000	348 000
Andre generelle driftsinntekter	60 583	10 800	10 800	9 700	9 000	8 000
Sum generelle driftsinntekter	5 374 718	5 298 865	5 694 029	5 753 675	5 803 983	5 853 574
Sum bevilgninger drift, netto	5 082 477	4 943 608	5 230 547	5 184 664	5 108 112	5 082 297
Avskrivninger	371 651					
Sum netto driftsutgifter	5 454 128	4 943 608	5 230 547	5 184 664	5 108 112	5 082 297
Brutto driftsresultat	-79 410	355 257	463 482	569 011	695 870	771 278
Renteinntekter	24 840	24 506	37 564	41 556	43 556	43 556
Utbytter	6 770	17 700	20 000	17 000	15 000	15 000
Overføring fra FREVAR	14 000	22 000	25 000	22 000	22 000	22 000
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler	44 099	36 900	43 450	42 845	43 916	45 014
Renteutgifter	108 858	136 452	281 040	333 899	375 937	420 002
Avdrag på lån	276 250	333 933	344 046	373 844	414 648	438 211
Netto finansutgifter	-295 399	-369 279	-499 072	-584 343	-666 112	-732 643
Motpost avskrivninger	371 651					
Netto driftsresultat*	-3 158	-14 022	-35 589	-15 332	29 758	38 635
Disp. eller dekning av netto driftsresultat						
Overføring til investering	-1 571					
Avsetninger til bundne driftsfond	-50 692	-463	-451			
Bruk av bundne driftsfond	70 300	22 791	26 779			
Avsetninger til disposisjonsfond	-96 646	-13 000	-55 000	-5 000	-29 758	-38 635
Bruk av disp.fond	81 767	4 694	64 261	20 332		
Dekning av tidligere års merforbruk						
Sum disp. eller dekning av netto driftsresultat*	3 158	14 022	35 589	15 332	-29 758	-38 635
Fremført til inndeckn. i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0
Avsetninger til disposisjonsfond						
Til disposisjonsfond FEAS 99/00			-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Til fond "økte energiutgifter" TD/Kirken			-50 000			
Avsetning til inntektsregulerende fond DF1001					-24 758	-33 635
Bruk av disposisjonsfond						
Bruk av inntektsregulerende fond DF1001 (energi, styrking UO og HOV 23)			64 261	20 332		

*Netto driftsresultat inkluderer (2021-2023) avsetning til og bruk av bundne fond.

Rammetilskuddet er økt med 10,088 millioner kroner, jf. budsjettforlik. Driftsrammene (til Seksjon for utdanning og oppvekst og Seksjon for helse og velferd) er økt tilsvarende.

Avsetning til, og bruk av, inntektsregulerende fond DF1001 avviker noe fra opprinnelig forslag, dette skyldes økning i rammetilskudd på 10,088 millioner kroner, og hvordan dette påvirker realvekst i frie inntekter.

Noter og kommentarer

Frie inntekter – skatt og rammetilskudd

Skatt og rammetilskudd (inntektsutjevning) er i utgangspunktet basert på anslagene slik de framkommer i statsbudsjettet («grønn bok»). Fredrikstad kommune er en minsteinntektskommune, som får en relativt høy inntektsutjevning (IU). IU innebærer at skatteinntektene heves i sum til omtrent 95 prosent av landssnittet per innbygger. I perioden 2014 til 2021 har Fredrikstad kommune i snitt ligget på drøye 84 prosent av gjennomsnittlig skatteinntekt per innbygger i forhold til landssnittet. Inntektsutjevningen er dermed relativt høy.

Det er tidligere redegjort for statsbudsjettets forutsetninger for de frie inntektene, og konsekvenser for Fredrikstad kommune.

Gitt kommunens utfordringsbilde anser kommunedirektøren at det er tilrådelig å øke skatteinntektene med 15 millioner kroner for 2023, utover anslagene i statsbudsjettet. Bystyret vurderer at det er rom for ytterligere økning på 35 millioner kroner. Det er en risiko med å øke slike inntekter, men dette er uansett basert på anslag og forutsetninger som erfaringsmessig endres gjennom året. Dersom utviklingen gjennom året går i negativ retning, må dette korrigeres gjennom budsjettjusteringer og forsterkede tiltak. Inntektsutjevningen er tilsvarende økt med 15 millioner kroner, men kun for 2023, siden denne beregnes fra år til år.

Det må påpekes at beregnet andel at økte inntekter fra konsesjonskraft er basert på anslag, og ikke konkrete tall fra statsbudsjettet.

Følgende legges til grunn for budsjett 2023:

- Skatteinntekter: 2 648,9 millioner kroner (økt med 50 millioner kroner ut over nasjonalt anslag).
- Rammetilskudd: 2 314,8 millioner kroner + 349,6 millioner kroner gjennom inntektsutjevningen
Rammetilskuddet er økt med 10,1 millioner kroner i henhold til vedtatt statstilskudd utover opprinnelig forslag.
- Anslått andel av skatt konsesjonskraft: 30,0 millioner kroner (beregnet engangsinntekt for 2023).

Planperioden fra 2024–2026

Andelen av økt skatt fra konsesjonskraft er ikke videreført i 2023. Fra 2024 kommer andel av grunnrenteskatt fra vannkraft, vindkraft og havbruk, i tillegg til eventuelle endringer som følger av endret inntektssystem. Når dette skrives, er det tilnærmet umulig å ha kvalifiserte vurderinger av effekter av disse endringene, men det er forutsatt et høyere skattegrunnlag og en realvekst på drøye 1 prosent i 2024 og 0,8 prosent fra 2025.

Frie inntekter – eiendomsskatt

Inntektsgrunnlaget er kun prisjustert med kommunal deflator (3,7 prosent) for 2023. Inntekten budsjetteres med 340 millioner kroner, fordelt mellom bolig-/fritidseiendom med 249 millioner kroner og næring med 91 millioner kroner. Anslaget forutsetter at nye objekter utgjør cirka 2,0 millioner kroner. Økningen i planperioden skyldes flere objekter.

Promillesatsen settes til 3,2 promille for bolig/fritidseiendommer, med bunnfradrag på 1,0 millioner kroner, og 6,4 promille for næringseiendommer.

Ved neste rullering prisjusteres inntektsgrunnlaget i økonomiplanen med utgangspunkt i kommunal lønns- og prisvekst (deflator), i henhold til anslagene i statsbudsjettet.

Finansposter, overføringer og utbytte

Finanspostene består av følgende hovedkomponenter:

- Rente- og avdragsutgifter som allerede ligger i kommunens balanse/vedtatt i 2022 og beregnede kapitalkostnader for nye lån i henhold til investeringsbudsjettets finansieringsbehov. Dette inkluderer rammefinansierte og selvfinansierende lån.

- Renteinntekter består av avkastning av finansielle omløpsmidler, bankrenter og renter fra låntakere som har startlån (videreformidlet fra Husbanken).
- Rente- og avdragsinntekter som dekker kapitalkostnader fra investeringer i selvkostanlegg innen vann, avløp, renovasjon og feier, husleier og interne lån i kommunen, eks. minibusser ol.
- Statlige kompensasjonstilskudd.
- Overføringsinntekt fra FREVAR KF.
- Utbytte fra selskaper som kommunen eier, helt eller delvis, som Fredrikstad Energi AS, Østfold Energi AS og Isegran Eiendom AS.

Renteutviklingen i planperioden

2022 har vært et svært krevende år for finansforvaltningen. Det er spesielt den langsiktige forvaltningskapitalen som har gitt betydelige mindreinntekter, som følge av børsnedgang og rask renteoppgang. Sistnevnte tas igjen etter hvert som porteføljen tilpasses nytt rentenivå.

Det er innarbeidet nye renteforutsetninger i denne økonomiplanen. Utgangspunktet er rentesynet basert på analysene og rentesettingen til Norges Bank, supplert med oppdaterte markedsvurderinger. I gjeldende økonomiplan er det forutsatt et rentenivå på omtrent 2,5 prosent, men dette er nå økt til 4,0 prosent. For 2023 er rentesatsen satt til 4,0 prosent, for alle lån som skal refinansieres og nye låneopptak. Per dato kan dette være noe snaut, men eventuelle økte renter vil bli dekket av tilsvarende økning i renteinntektene.

Renteinntektene er av risikohensyn budsjettert noe lavere – 3,95 prosent for både kortsiktig, løpende likviditet og den langsiktige forvaltningsporteføljen. Denne delen av finansområdet er mer utsatt for negative utslag hvis økonomien beveger seg inn i en resesjon. Spesielt budsjettert avkastning og bruk av urealisert verdistigning fra den langsiktige forvaltningsporteføljen representerer en større grad av risiko. Det vises til utviklingen gjennom 2022, og at det sannsynligvis har vært nødvendig å tømme bufferfondet på 21 millioner kroner.

Kommunedirektøren bes videre om å styre det samlede investeringsvolumet i 2023 slik at lånebeløpet reduseres med 100 millioner kroner sammenlignet med budsjettforslaget, med forventet effekt på 7 millioner kroner fra 2024 og framover, gitt samme renteforutsetninger som i forslaget til økonomiplan. Sistnevnte tiltak innebærer en omprioritering.

Kalkylerentene som er innarbeidet i selvkostberegningen følger en fast rentebane – 5 årlig swap-rente + 0,5 prosentpoeng. Disse rentene øker relativt kraftig, og innarbeides i selvkostgebyrene for vann, avløp, renovasjon, slamtømming og feier. Dette øker inntektene som dekker økte rentekostnader til finansiering av investeringene på disse områdene.

I gjeldende økonomiplan fra desember 2021 var det for årene 2023–2025 budsjettert med en kalkylerente på i snitt 2,6 prosent. Nytt nivå blir; 4,20 prosent i 2023, 4,05 prosent i 2024, 3,95 prosent i 2025 og 3,92 prosent i 2026. Oppjustert rentenivå i tillegg til investeringsvolumet innebærer at gebyrene øker med 10,0 prosent i 2023. En normalhusholdning vil få en økt avgiftsbelastning med 23,5 prosent for vann, avløp og renovasjon. Avviket mellom disse skyldes at slamtømmingsavgiften reduseres og ikke inngår i avgiftene til en normalhusholdning.

De to grafene nedenfor viser utviklingen i Norges Banks styringsrente og markedsrentene (3. mndr. nibor).

Grafen viser utviklingen i styringsrenta fra 2015 og fram til dags dato. Styringsrenta har ligget lavt i hele perioden, mens utviklingen videre viser tydelig at lavrenteperioden er over.

3. mndr. nibor er markedsrentene som kommunen forholder seg til med hensyn til lån og pengeplasseringer/likviditetsstyring. Ut fra den konkrete markedssituasjonen, er det i tillegg pluss/minus marginer i forhold til nibor.

Markedet er nå oppe på det som er et mer normalt nivå og lavt renteregime, etter finanskrisen i 2008 er over. FRA viser prognosene mot 2025.

Rente- og avdragsutgifter i planperioden

Tabellen nedenfor viser utviklingen i brutto renter og avdrag, basert på økonomiplanens finansieringsbehov og forventet framdrift/likviditetsbehov. Investeringer og finansiering kommenteres lenger bak i økonomiplanen.

Utvikling i kapitalkostnader

(i millioner kroner)	2023	2024	2025	2026
Renteutgifter - lån vedtatt t.o.m bud 2022	272,1	288,5	292,9	304,0
Avdrag - lån vedtatt t.o.m bud 2022	344,0	351,5	351,5	351,5
Kapitalutg. nye investeringer fra 2023	3,5	31,8	76,1	96,8
Kapitalutg. nye selvfinansierende inv.2023	5,5	35,9	70,0	106,0
Sum	625,1	707,7	790,6	858,2

Renteinntekter i planperioden

Renteinntekter

(i millioner kroner)	2023	2024	2025	2026
Renteinntekter	76,0	79,4	82,5	83,6
Renter/avdrag - brukerbetalinger	228,6	248,2	265,4	280,4
Sum	304,6	327,6	347,9	363,9

Den største delen av renteinntektene kommer igjennom brukerbetalinger som vann-, avløp-, og renovasjonsgebyrer, husleier og intern nedbetaling av lån. Dette dekker kapitalkostnader for selvfinansierende gjeld.

Utover dette mottar kommunen statlige kompensasjonstilskudd til dekning av et gjeldsvolum på underkant av 400 millioner kroner.

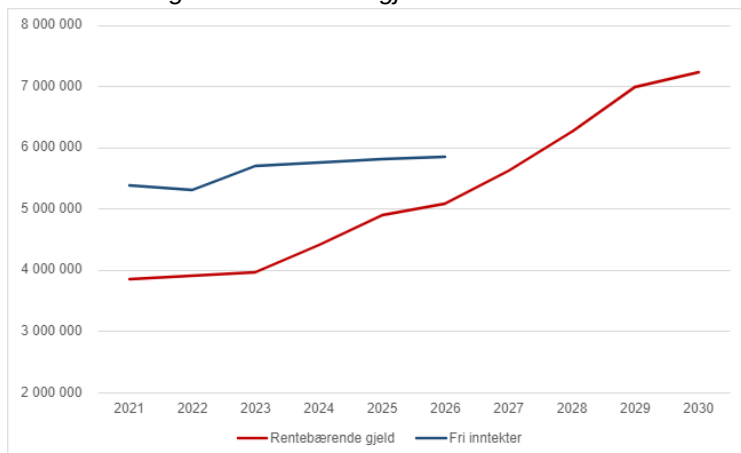
Kapitalkostnader i et lenger perspektiv

Grafen nedenfor viser utviklingen i frie inntekter sett opp mot utviklingen i gjeld fram mot 2030. Dette er renteeksponert gjeld, som dekkes innenfor frie inntekter (rammefinansiert gjeld). Jo nærmere

renteeksponert gjeld nærmer seg frie inntekter jo mer av de frie inntektene benyttes til betjening av renter og avdrag og begrenser handlingsrommet. Rentebanen ligger på 4,0 prosent.

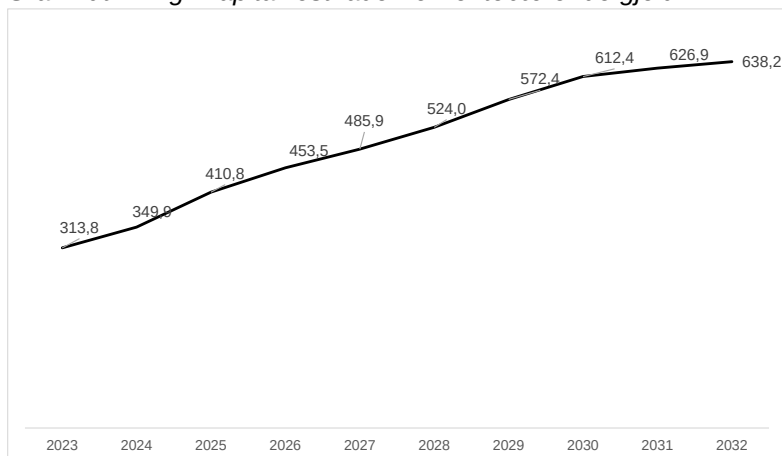
Finansieringsbehov etter 2026 er basert på planer for skolebygg (planforslag) og helse- og omsorgsbygg, og anslag for andre tjenestoområder.

Graf – utvikling i rentebærende gjeld kontra vekst i frie inntekter

Grafen viser en tydelig utvikling mellom anslått vekst i frie inntekter og rentebærende gjeld. Selv om det erfaringsmessig blir forskyvninger i framdriften for investeringer, vil rentebærende gjeld krysse veksten i frie inntekter. Dette betyr at større del av framtidige frie inntekter benyttes til håndtering av gjeldsporteføljen og blir en grunnleggende premiss med hensyn til investeringsprioriteringer og driftsbalanse. Med andre ord utvikling i netto driftsresultat og egenkapitalevne.

Graf – utvikling i kapitalkostnader for rentebærende gjeld

Overføringsinntekt FREVAR KF

FREVAR KF er en del av den samlede kommuneorganisasjonen, og bystyret forutsetter en overføringsinntekt på 25,0 millioner kroner i 2023 og 22,0 millioner kroner per år videre i planperioden.

Utbytte

Bystyret legger inn en forventet økning i utbytte på 5,0 millioner kroner i 2023, og ser på muligheten for utbytte fra Borg Havn IKS i samarbeid med øvrige eierkommuner.

Fredrikstad kommune eier 51 prosent av Fredrikstad Energi AS, 5,66 prosent av aksjene i Østfold Energi AS, og 100 prosent av aksjene i Isegran Eiendom AS.

Budsjettposten i planperioden gjelder utbytte fra Østfold Energi AS. Etter forslaget om økt grunnrenteskatt, er utbytteevnen i selskapet mer begrenset, men det forventes fortsatt gode resultater.

Det forventes ikke utbytte fra Fredrikstad Energi AS i denne planperioden. Isegran Eiendom AS må først bygge seg opp, for å komme i utbytteposisjon. Generelt vurderes utbytteposisjonene på nytt i de årlige budsjetttrulleringene.

Driftsrammer (fordeling av linje – sum bevilgninger drift netto

Detaljene i driftsrammene framkommer i økonomiotalen for de enkelte seksjonene.

<i>(tall i tusen kroner)</i>	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
Seksjoner/tjenesteområder	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Kommunedirektørens sentrale staber	242 788	226 695	231 006	224 277	223 760	220 660
Effektivisering administrasjon**		-2 150				
Generell reduksjon i administrative utgifter			0	0	0	0
Kultur, miljø og byutvikling	281 853	178 719	191 117	181 117	174 621	173 821
Teknisk drift	462 129	424 775	438 300	430 267	418 183	418 183
Utdanning og oppvekst	1 875 054	1 907 185	2 053 916	2 072 568	2 072 568	2 072 568
Helse og velferd	2 307 548	2 262 230	2 411 040	2 327 289	2 275 539	2 275 539
Kirken	45 873	47 009	46 654	48 654	48 654	48 654
Østfold kontrollutvalgsekretariat (ØKUS)***	1 562					
Tall ships races (TSR)						
Søndre Viken interkommunale råd (SVIPR)	94					
Felles ansvar regnskap (899001)	-154 031	-123 183	-167 814	-99 508	-105 213	-127 128
Delsum	5 062 870	4 921 280	5 204 219	5 184 664	5 108 112	5 082 297
Avsetning til bundne fond	-50 692	-463	-451			
Bruk av bundne fond	70 300	22 791	26 779			
6 Sum bevilgninger drift, netto	5 082 477	4 943 608	5 230 547	5 184 664	5 108 112	5 082 297

* Innarbeidet i kommunedirektørens staber fra 2023 med 2,150 mill kr fra 2023

** Fordelt 10 millioner kroner mellom seksjonene fra 2023

***ØKUS (Østfold kontrollutvalgsekretariat) er eget rettssubjekt fra 2022

Driftsrammene i planperioden presenteres i 2023-kroner, slik at endring i rammeoversikten viser reelle endringer, og ikke endringer som følge av lønns- og prisvekst. Innsparings- og omprioriteringsbehov framkommer på de enkelte tjenesteområdene. Stortingets vedtatte endringer og satsinger er innarbeidet i rammene til de aktuelle tjenesteområdene.

Driftsrammene er kompensert med en deflator på 3,5 prosent for å dekke lønns- og prisvekst med 2023-kroner. Statsbudsjettets legger til grunn en deflator på 3,7 prosent i beregning av realveksten, slik at det er innarbeidet et effektiviseringskrav i forutsetningene med 10,0 millioner kroner. Egenbetalinger og gebyrer som prisjusteres med deflator er oppjustert med 3,7 prosent, og dekker noe av avviket i prisjusteringen.

Fellesutgifter

Den største delen av denne samleposten gjelder kommunens samlede pensjonsbudsjett med inndekking av premieavvik (pensjon). Se utdypende kommentar nedenfor når det gjelder pensjon.

Andre poster er yrkesskadeforsikring, arbeidsgivers andel av OU-midlene, revisjonsutgifter, borgerlig konfirmasjon, dekning av begravelser til avdøde uten formue og nære pårørende, dekning av kommunens andel av utgiftene ved Solberggårnet, og kommunens andel av vedlikeholdsmidler til sivilforsvarsmateriell.

I henhold til bystyrets behandling av rapporten om økonomisk bærekraft fram mot 2025 er det satt av 10 millioner kroner årlig i planperioden til å sikre gjennomføring av omstillingstiltak og en bærekraftig

økonomisk utvikling. Dette skal blant annet styrke medvirkning, forankring og investering i økt kompetanse blant egne ansatte.

Det vises til tidligere kommentar vedrørende gevinstrealisering gjennom anskaffelsesprosjektet. Det er innarbeidet innsparing med i underkant av 17,8 millioner kroner fra 2024.

Fellespostene omfatter finansiering av kommunens Microsoft-produkter, med netto 10,9 millioner kroner.

KS-kontingent og ansvarsforsikringer for hele kommunen er tatt ut av budsjettet til kommunedirektørens staber, og budsjettet som fellesutgifter. Det er også budsjettet med utgifter til eiendomstaksering – klagebehandling med 3,0 millioner kroner, og «Hjem-jobb-hjem»-prosjektet med 0,9 millioner kroner.

Det framtidige investeringsbehovet er stort, spesielt innen tjenesteområdene oppvekst og omsorg. Dette er investeringer som ikke er konkretisert, eller er i en tidlig behovsfase, og dermed ikke er innarbeidet i investeringsbudsjettet. I henhold til kommuneloven med forskrifter, er det ikke lov å innarbeide slike antatte kommende bevilgninger i investeringsbudsjettet.

For å kunne analysere behov, utrede alternativer, kvalitetssikre anslag/alternativer og innarbeide tiltak i investeringsbudsjettet med finansiering, er det nødvendig med disponible utredningsmidler. Det er satt av 5,0 millioner kroner til dette framtidsrettede arbeidet per år.

Oppfølging av bystyrevedtak (finansiering satt av under fellesutgifter)

Ordningen med økonomisk støtte til lavinntektsfamilier for dekning av bompengeutgifter foreslås ikke videreført. Det er små summer per søker, med et relativt stort administrativt arbeid med søknadsbehandling og oppfølging. Dette gjelder heller ikke et direkte kommunalt ansvar.

Prosjekt for attraktiv studentby og utvikling av velkomstpakke/tilskuddsordning til studenter som melder flytting til Fredrikstad kommune er utsatt på grunn av koronapandemien. Kommunedirektøren kommer tilbake til bystyret med egen sak om dette.

Pensjon

Fra 1. januar 2020 er det innført nye regler for offentlig tjenstepensjon, som et ledd i tilpasning til pensjonsreformen. Alle medlemmer født i 1963 og senere vil tjene opp pensjon for alle år i arbeid. De vil også kunne ta ut pensjon fra 62 år, og kombinere løpende pensjon med arbeidsinntekt, uten at pensjonen reduseres.

Alderspensjon under opptjening for disse medlemmene vil bli regulert med alminnelig lønnsvekst, det vil si i samsvar med endring i grunnbeløpet. Det er fortsatt ikke avklart endelig løsning for dem med særaldersgrense, eller hvilken alderspensjon de som allerede er uføre skal få.

I kommuneregnskapet skal det beregnes en pensjonskostnad basert på prinsipper fastsatt i en regnskapsstandard. Beregning av faktisk innbetalt pensjonspremie er basert på andre prinsipper. Forskjellen mellom disse betegnes premieavvik. Utviklingen i premieavviket henger sammen med utviklingen i pensjonspremien. Hvis innbetalt premie er større enn kostnaden, skal differansen inntektsføres i regnskapet det året det oppstår, og omvendt hvis premien er lavere. Deretter skal det utgifts- eller inntektsføres i årene etterpå, til det er utjevnet. Som følge av stadig redusert amortiseringstid på nye premieavvik, vil det akkumulerte premieavviket som skal dekkes inn øke i årene framover.

Pensjonskostnaden framover er forutsigbar, mens pensjonspremien er uforutsigbar, da den avhenger blant annet av de enkelte års avkastning, rentenivå, pensjoneringsmønster og reguleringspremien som følge av lønns- og trygdeoppgjør.

Det er en økning i premien og størrelsen på premieavviket i 2023, i forhold til 2022. I utgangspunktet skulle økningen vært mindre, men bruk av premiefond på 83,4 millioner kroner har medført en lavere premie i 2022, som gjør økningen noe større enn utviklingen i de ulike faktorene som påvirker premien skulle tilsi.

Det er usikkerhet i forhold til størrelsen på premien knyttet til avkastningen til KLP i 2022, lønns- og trygdeoppgjøret for 2023 og innrapportert lønn per 1. januar 2023. Den ordinære premien er noe lavere, mens reguleringspremien er betydelig høyere i 2023, som følge av høyere lønnsvekst og pensjonsregulering. I tillegg øker samlet premie som følge av forventet manglende avkastning i 2022, og derav manglende avsetning til premiefondet til bruk i 2023.

Kommunens premieinnbetaling avhenger også av bruk av eventuelt premiefond. Endringer i regelverket om overgang til nye samordningsregler mellom tjenstepensjonsordningene og folketrygden påvirket kravet til størrelsen på premiereserven, og medførte frigjorte midler som gikk til å styrke premiefondet. I budsjettet for 2023 er det forutsatt å ikke benytte noe av premiefondet. Tilbakeføring til premiefondet (tilføring av overskudd) for 2022, som kan brukes i 2023, avhenger av KLPs resultat for 2022, og er blant annet avhengig av behovet for å styrke soliditeten i KLP.

Utviklingen i finansmarkedene er preget av stor usikkerhet. Det er derfor usikkert hvor stort overskuddet vil bli og hvor mye som kan tilbakeføres til premiefond i 2022. Det er i beregningene ikke forutsatt noe tilbakeføring, da resultatet for KLP så langt i 2022 tilsier at det ikke er mulig å avsette noe til premiefond. Størrelsen på den endelige tilbakeføringen vil først bli fastsatt i slutten av første kvartal 2022. Saldo på premiefondet er nå 250,4 millioner kroner. Vurdering av bruk av premiefond for 2023 anbefales å gjøres når det foreligger sikrere anslag for 2023, i løpet av neste år.

Det er lagt opp til at satsene for egenkapitalinnskuddet blir videreført i 2023, på nivå med 2022. Egenkapitalinnskuddet budsjetteres i investeringsbudsjettet og kan ikke lånefinansieres. For 2023 er det finansiert med bruk av fritt investeringsfond.

Vurderinger for planperioden

På bakgrunn av endringer i rammebetingelsene og nye beregninger fra pensjonsleverandørene er det gjort en helhetlig vurdering av pensjonsutgiftene i planperioden. Det forventede positive resultatet på pensjonsposteringene i årsavslutningen i 2022 forventes videreført i 2023. Det vurderes derfor som forsvarlig å innarbeide et positivt bidrag fra pensjonsposteringene i årsavslutningen, med 120 millioner kroner i 2023, og 55 millioner kroner i 2024 samlet for pensjonsleverandørene. For 2024 og 2025 er det innarbeidet henholdsvis 45 millioner kroner og 35 millioner kroner.

Disse vurderingene er beheftet med risiko, og det gjøres oppmerksom på følgende risikomomenter:

- Hvis lønnsoppgjøret blir høyere, vil det fort gi store utslag i beregningene. KLP har anslått årslønnsvekst på 4,45 prosent.
- Uavklarte regler rundt særaldersgrense, og de som allerede er uføre som følge av ny offentlig pensjonsordning, kan medføre behov for avsetninger for å dekke opp for disse gruppene.
- Det er liten tvil om at pensjon har bidratt positivt til kommunens resultat med større beløp de siste årene. Ved å gjøre disse grepene mister vi mulighet til å påvirke regnskapsresultatet med pensjonsposteringene i årsavslutningen.

Premieavviket ved utløpet av 2023 anslås til 872,8 millioner kroner inklusiv arbeidsgiveravgift, som er en økning i forhold til utgangen av 2022 med 330,0 millioner kroner. For 2025 og 2026 er det innarbeidet kun effekten av et premieavvik for 2023. Det er ikke mulig å si noe mer konkret om den videre utviklingen i 2025 og 2026. Vi har ikke kvalifiserte tall for denne perioden.

Netto driftsresultat og disponering

(tall i tusen kroner)	Regnskap 2021	Oppr.bud. 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Netto driftsresultat*	-3 158	-14 022	-35 589	-15 332	29 758	38 635
Disp. eller dekning av netto driftsresultat						
Overføring til investering	-1 571					
Avsetninger til bundne driftsfond	-50 692	-463	-451			
Bruk av bundne driftsfond	70 300	22 791	26 779			
Avsetninger til disposisjonsfond	-96 646	-13 000	-55 000	-5 000	-29 758	-38 635
Bruk av disp.fond	81 767	4 694	64 261	20 332		
Dekning av tidligere års merforbruk						
Sum disp. eller dekning av netto driftsresultat*	3 158	14 022	35 589	15 332	-29 758	-38 635
Fremført til inndekn. i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0

Avsetninger til disposisjonsfond						
Til disposisjonsfond FEAS 99/00			-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Til fond "økte energiutgifter" TD/Kirken			-50 000			
Avsetning til inntektsregulerende fond DF1001					-24 758	-33 635

Bruk av disposisjonsfond

Bruk av inntektsregulerende fond DF1001 (energi, styrking UO og HOV 23)	64 261	20 332
---	--------	--------

*Netto driftsresultat inkluderer (2021-2023) avsetning til og bruk av bundne fond.

Økonomiplanen legges fram med et negativt netto driftsresultat, i 2023 og 2024, som dekkes av fritt disposisjonsfond. For 2025 og 2026 legges det opp til et positivt netto driftsresultat, som avsettes til fritt disposisjonsfond.

Netto driftsresultat er for lavt i henhold til TBUs anbefalte målsetting på 1,75 prosent. Det vises til tidligere vurdering vedrørende måltall.

I planperioden legges det ikke opp til noe egenfinansiering av investeringsbudsjettet.

Saldo på sum disposisjonsfond vil, ved utløpet av 2022, ligge på drøye 376,0 millioner kroner. Det frie disposisjonsfondet, betegnet DF1001, vil ligge på 113,8 millioner kroner. Risikoen er stor for at deler av samlet disposisjonsfond må benyttes til saldering av merforbruk i regnskapsavslutningen for 2022.

Bevegelsen framover framkommer av utviklingen ovenfor. Sum disposisjonsfond vil ligge på i underkant av 4 prosent av sum inntekter i planperioden, forutsatt at det ikke benyttes noe i regnskapsavslutningen for 2022.

Egenbetaling og gebyrer

Større endringer i egenbetalinger, gebyrer og premisser for endringer er omtalt i de forskjellige seksjonskapitlene. Detaljene framkommer i egenbetalingsheftet, med eget sammendrag.

Større og prinsipielle endringer framkommer i omtalen under de enkelte seksjonene.

Investering/finansiering

De viktigste investeringsobjektene i bystyrets budsjettforslag er sammenfallende med det kommunedirektøren har fulgt opp fra bystyrets tidligere vedtak.

Det foreslås følgende endringer i investeringsbudsjettet:

- Infrastruktur betaling ferge 3,0 millioner tas ut.
- 1,0 million kroner flyttes fra Smertu Kråkerøy til Hauge nærmiljøpark på Rolvsøy.
- Renteforutsetningene i 2023 for innlån og plasseringer/likviditet endres til en rentesats for innlån på 4 prosent og en rentesats for plasseringer på 3,95 prosentpoeng. Dette frigjør netto 7 millioner kroner isolert for 2023.

- Kommunedirektøren bes videre om å styre det samlede investeringsvolumet i 2023 slik at lånebeløpet reduseres med 100 millioner kroner sammenlignet med budsjettforslaget, med forventet effekt på 7 millioner kroner fra 2024 og framover, gitt samme renteforutsetninger som i forslaget til økonomiplan.

<i>Tall i millioner kroner</i>	2022	2023	2024	2025	2026
Felles investeringer	9,6	17,2	8,7	16,5	41,7
Kulturtjenester	41,7	215,9	175,9	309,8	104,5
Teknisk drift	179,2	304,3	170,2	136,6	67,7
Helse og velferd	243,8	-109,9	119,8	44,9	86,3
Oppvekst	22,7	75,9	381,1	447,0	167,8
Kirketjenester	13,0	13,0	13,0	13,0	13,0
Belønningsmidler	5,6	5,6	5,6	5,6	5,6
Egenkapital innskudd KLP	16,7	17,8	18,8	19,9	19,5
Sum netto rammefinansierte investeringer	532,3	539,7	893,2	993,3	506,1
<i>Finansiering</i>					
Fra investeringsfond	16,7	17,8	18,8	19,9	19,5
Bruk av disp.fond	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tilskudd belønningsmidler	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5
MVA-komp belønningsmidler	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
MVA-kompensasjon	112,4	131,6	159,3	178,2	88,5
Lånebehov rammefinansierte investeringer	397,5	384,7	709,4	789,5	392,5

<i>Tall i millioner kroner</i>	2022	2023	2024	2025	2026
Vann, avløp og renovasjon	266,0	351,9	353,3	327,0	336,6
Teknisk drift	1,0	6,0	0,0	0,0	0,0
Eiendomsutvikling	5,1	5,1	5,1	5,1	5,1
Boligstrategi	75,0	66,2	94,6	77,3	30,9
Sum netto selvfinansierte investeringer	347,0	429,2	453,0	409,4	372,6
<i>Finansiering:</i>					
MVA-kompensasjon	11,3	10,2	3,2	0,0	0,0
Salgsinntekter - vann og avløp	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Bruk/avsetning investeringsfond	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Salg bolig/næringstomter/eiendomsutvikling	15,3	4,5	4,5	0,0	0,0
Lånebehov selvfinansierte investeringer	317,9	411,9	442,7	406,9	370,1

Investeringsbudsjettet finansieres i hovedsak med lån og merverdiavgiftskompensasjon. Det er ikke innarbeidet egenkapital i denne økonomiplanen. I et bærekraftig perspektiv er dette en krevende utfordring og premiss i de videre prioriteringene, i balansen mellom behov, driftsbudsjett og investeringsbudsjett. Det vises til tidligere drøftinger.

Høsten 2022 er den totale låneporteføljen bokført med drøye 7,9 milliarder kroner. Dette inkluderer gjeld som dekkes over frie inntekter, gebyrer og husleier, startlån og statlige kompensasjonstilskudd. I underkant av 50 prosent er selvfinansierende. Foreløpig i 2022 er det tatt opp 400 millioner kroner i nye lån og 250 millioner kroner i startlån, og nedbetalt 300 millioner kroner i ordinære avdrag over driftsbudsjettet. I tillegg skal det, fra bundet investeringsfond, benyttes omtrent 50 millioner kroner til nedbetaling av startlån. Dette gjelder ekstraordinære mottatte avdrag fra 2021.

Investeringsforslaget, slik det nå foreligger, øker lånevolumet i perioden 2023–2026 med omtrent 1,1 milliarder kroner (gjeld som dekkes innenfor frie inntekter). Den selvfinansierende delen øker med med i underkant av 850 millioner kroner. I tillegg kommer låneopptak i Husbanken – startlån – til videreutlån, som dekkes gjennom låntakernes betjening av renter og avdrag. Startlånsramme for 2023 settes til 250 millioner kroner.

Investeringer i utleieboliger er i utgangspunktet finansiert med lån og investeringstilskudd. Rammen for investeringstilskudd til omsorgsboliger og sykehjem er brukt opp for 2023, og Husbanken vil derfor gi avslag på søknader. Det vil derfor være nødvendig med en ny vurdering, om husleier skal økes,

selvfinansieringsgraden skal reduseres eller investeringsplanen skal reduseres. Kommunedirektøren kommer tilbake til dette.

Investeringer innen selvkostområdene vann, avløp, renovasjon og feier finansieres med lån, som i sin helhet dekkes over gebyrer.

Det vises for øvrig til omtale vedrørende renter og avdrag, og utvikling i renteeksponert gjeld.

I planperioden vil det bli brukt nesten 76 millioner kroner til finansiering av egenkapitalinnskudd i KLP. Dette må finansieres over fritt investeringsfond som egenkapital (UJ2004)

Samlede investeringsfond er på 456,6 millioner kroner, inkludert fritt investeringsfond (UK2004) på 103,0 millioner kroner. Det er dette som benyttes til finansiering av egenkapitalinnskuddet i KLP.

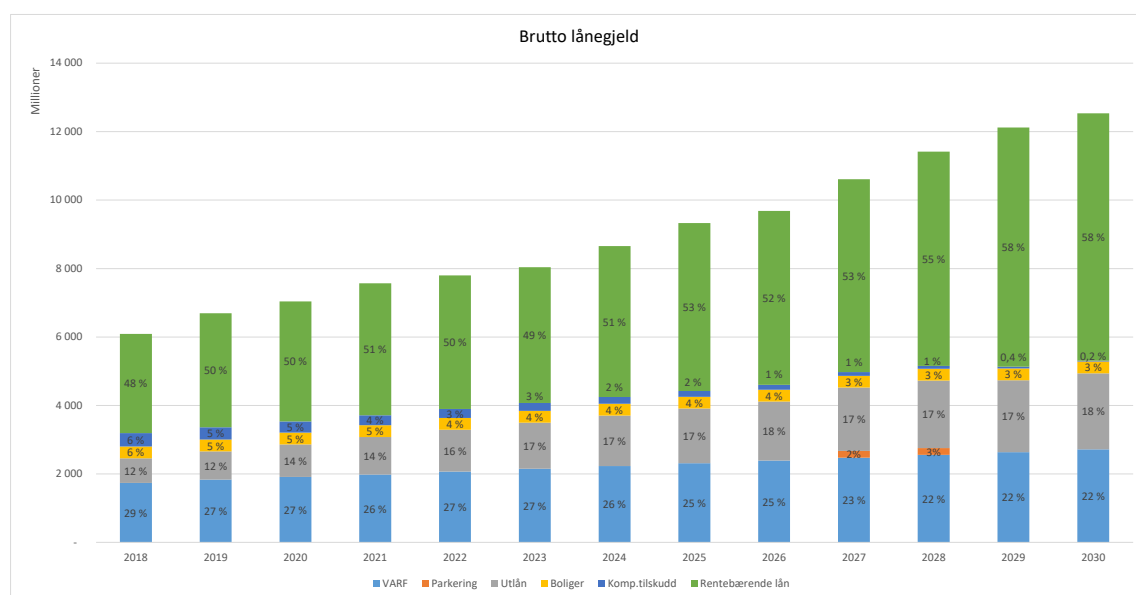
Øvrige større investeringsfond: andre større investeringsfond: Kapitaluttak/salg av aksjer i Fredrikstad Energi AS 99/00 – 224,4 millioner kroner, fond etter salg av uhensiktsmessige boliger/ny kjøp – 74 millioner kroner, næringsfond (ikke driftsfond) – 15,1 millioner kroner, og fond til finansiering av sykehjem med 27,1 millioner kroner.

Investeringsfond kan bare styrkes gjennom salg av anleggsmidler, som eierandeler i selskaper eller salg av eiendom. Bystyret har i sak 157/22 i møte 08.12.22 vedtatt i punkt 4: *Kommunedirektøren legger fram en sak som beskriver hvordan vi kan realisere 300–400 millioner kroner av våre verdier, til delfinansiering av investeringsprosjekter. Saken fremmes i bystyremøtet i februar 2023.* Finansielle konsekvenser av dette er ikke innarbeidet i økonomiplanen.

Investeringene er omtalt i eget kapittel lenger bak i økonomiplanen.

Grafen nedenfor viser utviklingen i balansen mellom rentebærende gjeld, som dekkes over frie inntekter, og de forskjellige kategoriene som summeres til selvfinansierende gjeld. Gjeld knyttet til selvkostområdene vann, avløp og renovasjon og startlån i Husbanken er de største postene som øker i årene framover.

Framtidig finansiering er beregnet uten statlige investeringstilskudd til delfinansiering av nye helse- og omsorgsbygg/-plasser. I perioden fra 2026 til 2030 er det innarbeidet anslag for utviklingen inkludert avdrag, med utgangspunkt i planskisser og erfaringstall. Utviklingen viser en tydelig retning – rentebærende gjeld som dekkes over frie inntekter vil øke i årene framover.

Klimabudsjett

Fredrikstad har satt seg ambisiøse klimamål, og vil bidra til at vi globalt holder oss innenfor 1,5-gradersmålet i Parisavtalen. Gjennom kommunedelplan for klima 2019–2030 er følgende mål vedtatt:

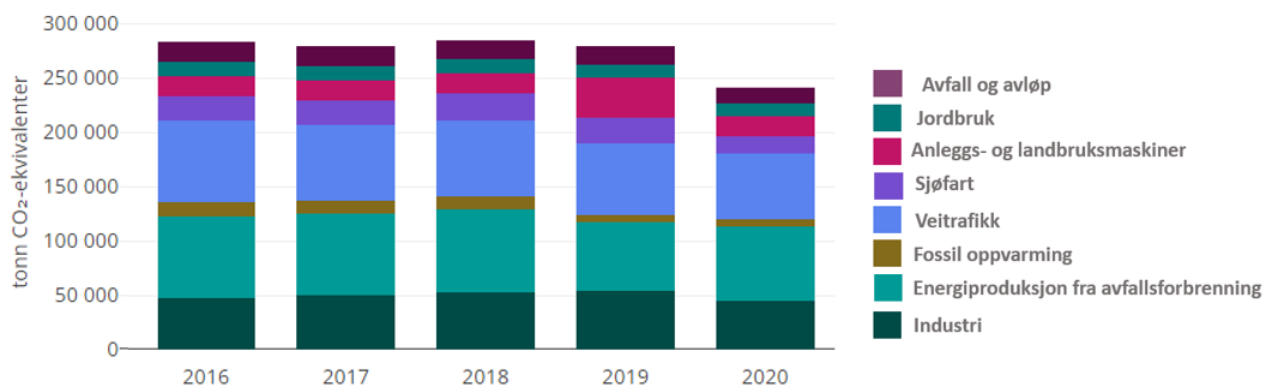
1. Innen 2030 skal klimagassutslippene være redusert med minst 60 prosent, sammenlignet med 2016 ¹.
2. Fredrikstad skal bidra til at Østfoldregionen oppnår netto null klimagassutslipp innen 2050, ved både kraftig å redusere utslippene og øke CO₂-opptakene i Fredrikstad.
3. Fredrikstad skal bidra til å oppnå det globale lavutslippssamfunnet innen 2050.

Klimabudsjettet består av følgende:

- **Status** for klimagassutslippene innenfor Fredrikstad kommunes geografiske grenser.
- **Framskrivninger** som synliggjør effekten dagens nasjonale og lokale politikk vil ha på utslippene som finner sted i Fredrikstad.
- **Effekt av tiltak** som allerede er vedtatt og/eller gjennomført.
- **En klimahandlingsplan** som beskriver Fredrikstad kommunes innsats i kommende periode.
- **Frampek** på hva må som til for å nå klimamålet innen 2030.

Status for klimagassutslipp i Fredrikstad

Miljødirektoratet publiserer årlige beregninger for klimagassutslipp i norske kommuner. Beregningene kommer med en forsinkelse på litt over et år. De siste kommunefordelte utslippstallene fra Miljødirektoratet er for 2020. Disse viser at utslippene av klimagasser i Fredrikstad har gått ned med 42 000 tonn CO₂e, noe som utgjør en reduksjon på 15 prosent, siden 2016. Figuren under viser utviklingen i Fredrikstad i perioden 2016 til 2020.

Utslipp av klimagasser fra aktiviteter i Fredrikstad i perioden 2016–2020, fordelt på utslippssektorer.

Utslippene er redusert i de fleste utslippssektorene i perioden 2016–2020. De største andelene av den totale reduksjonen har skjedd innen sektorene veitrafikk, industri og avfallsforbrenning, oppvarming og sjøfart.

- Nedgangen i utslippene fra veitransport utgjorde 34 prosent av den totale utslippsreduksjonen, og skyldes hovedsakelig økt andel bilreiser med elbiler og økt innblanding av biodrivstoff som følge av det nasjonale omsetningspåbudet. Dessuten har innføring av bompenger og tiltakene mot

¹ Målet om 60 prosent kutt innen 2030 tilsvarer en reduksjon på 170 000 tonn CO₂-ekvivalenter (CO₂e) fra 2016-nivå.

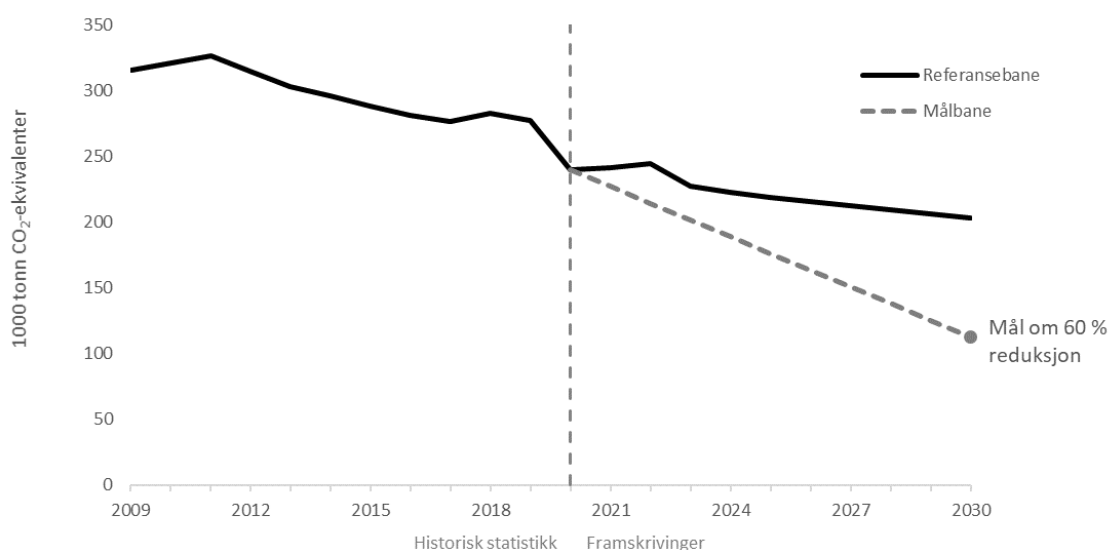
spredningen av koronaviruset bidratt til nedgangen i personbiltransport i den siste delen av perioden.

- Nedgangen i utslippene innen industri og avfallsforbrenning utgjorde 22 prosent av den totale utslippsreduksjonen, og skyldes redusert mengde forbrent avfall og at noen bedrifter har redusert mengden fossil energi.
- Nedgangen i utslippene innen oppvarming utgjorde 17 prosent den totale utslippsreduksjonen, og er en konsekvens av det nasjonale forbudet mot å bruke fossil olje og parafin til oppvarming.
- Nedgangen i utslippene innen sjøfart utgjorde 15 prosent av den totale utslippsreduksjonen og skyldes at utslippene fra passasjer- og cruiseskip ble redusert, som følge av pandemien og mindre reiseaktivitet. Vi kan dermed forvente økte utslipp i kommende år, inntil fornybare drivstoff er innført i sektoren.

Utslippsreduksjonen på 15 prosent fra 2016 til 2020 skyldes altså en kombinasjon av nasjonal politikk, tiltak iverksatt av industrien, konsekvenser av koronapandemien og lokal politikk. En beskrivelse av den kommunale innsatsen finnes i Fredrikstad kommunes årsrapport for 2021, sidene 18-20 ².

Framskrivinger

CICERO Senter for klimaforskning og Transportøkonomisk institutt har utarbeidet en referansebane for Fredrikstads klimagassutslipp, fra 2020 til 2030. Denne er et forsøk på å kvantifisere hva den framtidige utslippsutviklingen vil være, dersom det ikke blir iverksatt nye tiltak. Referansebanen er basert på gjennomføring av nasjonal og regional klimapolitikk som var vedtatt innen 1.1.2022, og inkluderer også flere lokale tiltak som var vedtatt innen samme dato.

Referansebane for utslipp av klimagasser i Fredrikstad fram mot 2030, dersom det ikke iverksettes nye tiltak utover de som er vedtatt innen 1.1.2022.

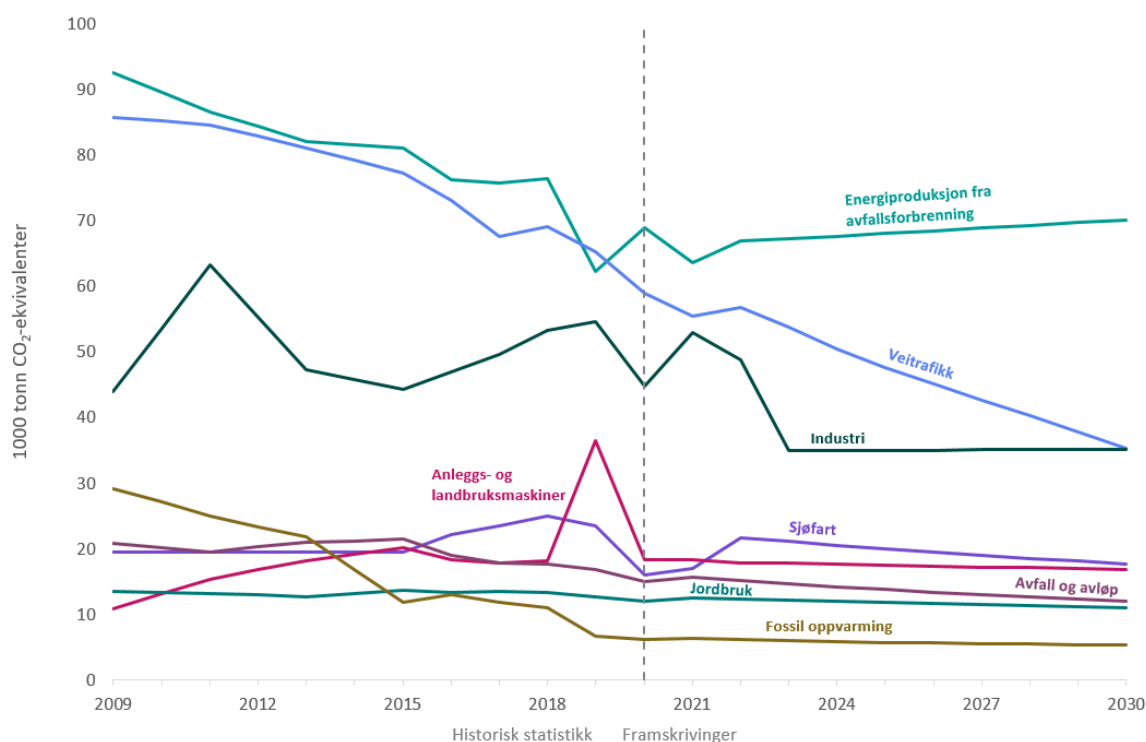
Effekten av følgende tiltak er inkludert i referansebanen:

- Nasjonalt omsetningskrav for biodrivstoff til veitrafikk fram til 2022 (nasjonalt)
- Nasjonalt forbud mot bruk av mineralolje til oppvarming av bygninger fra 2020 (nasjonalt)
- Nasjonalt forbud mot bruk av mineralolje til midlertidig byggvarme og byggtørk fra 2022 (nasjonalt)
- Nullutslipp/biogass i fylkeskommunale busser (regionalt)

² <https://www.fredrikstad.kommune.no/globalassets/dokumenter/politikk-demokrati/rapporter-prosjekter/arsrapporter/fredrikstad-kommunes-arsrapport-2021.pdf>

- Bomring med differensierte takster (lokalt)
- Videreføring av fergetilbudet (lokalt)
- Utskifting av fossildrevne kommunale kjøretøy (lokalt)
- Støtte til ladeinfrastruktur i boligselskap (lokalt)
- Fossilfrie bygg- og anleggsplasser på oppdrag fra Fredrikstad kommune (lokalt)
- Elektrifisering hos gipsplateprodusenten Gyproc (lokalt)

Referansebanen bygger på en kombinasjon av beregninger eller forutsetninger for tidsutviklingen av de viktigste utslippsdriverne for hver utslippskilde. Disse summeres så opp til baner for samlede utslipp i hver av utslippssektorene. Vi får dermed innsikt i utviklingen i utslippene for alle utslippssektorer. Figuren under viser referansebanen fra figuren over, brutt ned på hver av utslippssektorene:

Referansebane for utslipp av klimagasser i Fredrikstad fram mot 2030, fordelt på de ulike utslippssektorene.

Under følger en kort beskrivelse av faktorene som ligger til grunn for referansebanen.

Energiproduksjon fra avfallsforbrenning

Forbrenningsanleggenes egne prognoser for økt mengde forbrent avfall ligger til grunn for framskrivningen for denne utslippssektoren. Den er basert på at virksomheten ved de to anleggene fortsetter som før, og at saken om kvoteplikt løser seg. Framskrivningen tar ikke høyde for eventuelle framtidige reduksjoner i andelen fossil plast til forbrenning som følge av nasjonale krav om økt utsortering.

Veitrafikk

I referansebanen er det lagt til grunn at omsetningskravet for biodrivstoff videreføres. Når det gjelder trafikkutviklingen, er trafikkarbeidet i personbilsegmentet i utgangspunktet framskrevet på bakgrunn av historisk trend i perioden 2015–2019, men nedskalert som følge av bomringens trafikkavvisende effekt. Anslaget er at trafikkarbeidet i Fredrikstad blir 4 prosent lavere enn det ville vært uten bomring.

Videre er det lagt inn en noe raskere innfasing av elbiler enn det som følger av nasjonalbudsjettet 2021, som følge av fordelene nullutslippsbiler får i bomringen. Effekten av den tidligere støtteordningen for ladeinfrastruktur til boligselskap, og utskifting av de kommunale kjøretøyene til el

og biogass, er også inkludert i framskrivingen. Dessuten er det framskrevne trafikkarbeidet nedjustert som følge av dagens fergetilbud.

Når det gjelder tunge kjøretøy, regnes det med en årlig vekst på 1,5 prosent i kjørelengde. Det fylkeskommunale bussanbudet som premierer nullutslippsteknologi og biogass er også inkludert i framskrivingen.

Industri

Utslippene fra industrien framskrives ut fra et egnet gjennomsnitt av utslippene i senere år, samt opplysninger fra enkelte virksomheter om forventet utvikling i energiforbruk. Dessuten legges utslippskuttet som følge av omleggingen fra naturgass til elektrisitet hos Gyproc i slutten av 2022 inn i referansebanen. Framskrivingen legger også til grunn at saken knyttet til kvoteplikt for FREVAR KF løser seg.

Det er særlig to elementer som representerer usikkerhet knyttet til framskrivingene innen denne sektoren:

- Bedrifter som bruker varme fra forbrenningsanleggene vil måtte øke sin bruk av fossile energikilder, dersom energileveranser fra avfallsforbrenning skulle bli redusert.
- Noen bedrifter kan veksle mellom bruk av strøm og naturgass utfra økonomiske vurderinger. Relativt store variasjoner i utslippene kan derfor forekomme fra år til år.

Sjøfart

For de fleste skipskategoriene framskrives utslippene ut fra et egnet gjennomsnitt av utslippene i senere år, kombinert med framskrevet vekst eller nedgang i aktivitet, og med en framskrevet endring i utslipp per seilt distanse. Det legges til grunn en viss energieffektivisering for nye skip, at omtrent en sjettedel av innenlandske passasjerskip benytter batterielektrisk drift i 2030, samt en betydelig bruk av LNG til nye godsskip og bulkskip/tankere.

Anleggs- og landbruksmaskiner

Utslippene framskrives i utgangspunktet som konstant lik gjennomsnittet for perioden 2015–2020. Samtidig er det tatt høyde for en reduksjon i utslippene som følge av det nasjonale forbudet om bruk av mineralolje til midlertidig byggvarme. Det samme gjelder reduksjonen som følge av Fredrikstad kommunes vedtak om fossilfrie bygg- og anleggsprosjekter.

Avfall og avløp

Utslippene av avfallsdeponigass framskrives med en tydelig avtakende trend, i tråd med at det ikke lenger deponeres vesentlige mengder nedbrytbart avfall, samtidig som avfall i eksisterende deponier gradvis brytes ned. Utslippene fra avløp framskrives konstant lik gjennomsnittet for perioden 2015–2020. Utslippene fra biogassproduksjon framskrives som konstante fra 2021 til 2030, lik gjennomsnittet for årene 2015–2020.

Jordbruk

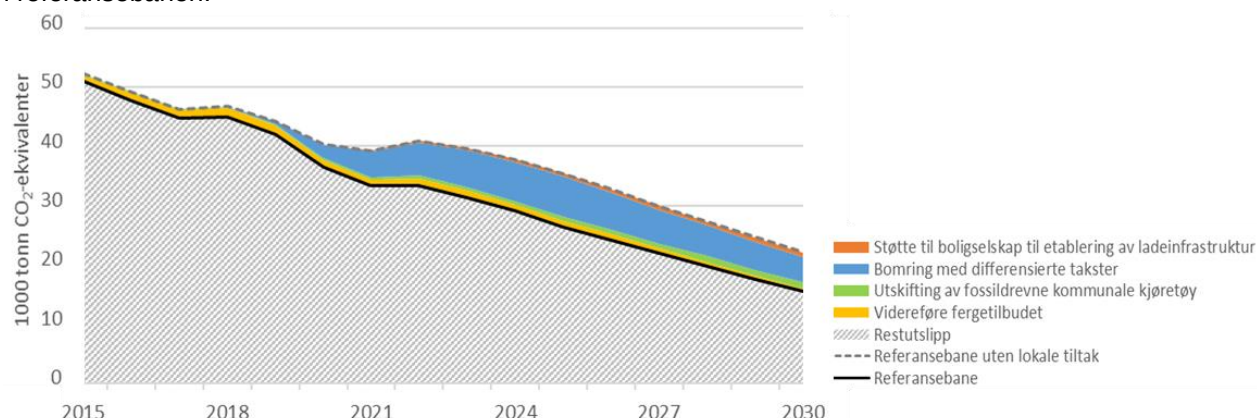
Utslippene i denne sektoren stammer fra fordøyelsesprosesser hos husdyr, gjødselhåndtering og utslipp fra jordbruksarealer. Utslippene fram mot 2030 framskrives som konstante, i tråd med nasjonale framskrivinger der jordbruksproduksjonen skal følge befolkningsutviklingen samtidig som det forventes noe lavere utslipp per produsert enhet. I tillegg er det tatt høyde for en liten reduksjon i lystgassutslippene fra jordbruksarealer, på bakgrunn av observert trend.

Fossil oppvarming

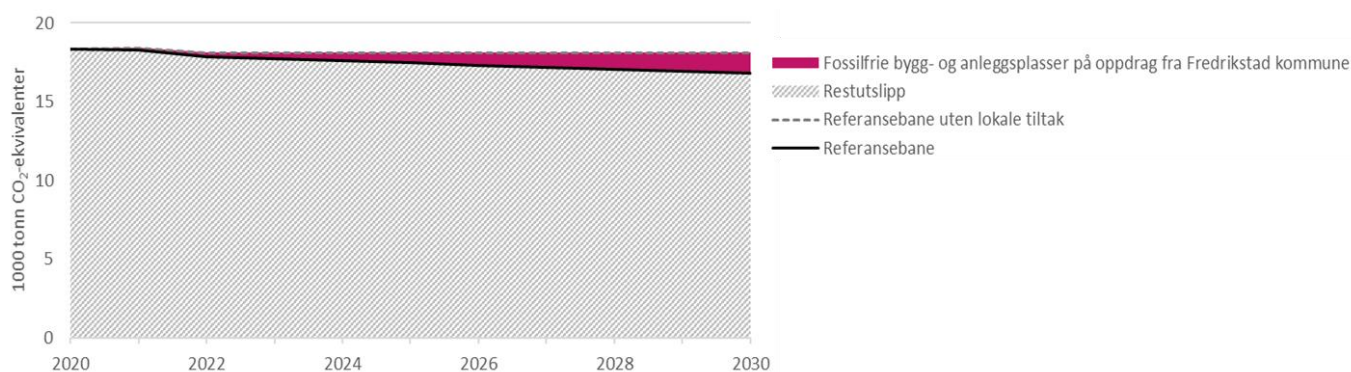
I framskrivingene antas LPG brukt til oppvarming å være konstant lik gjennomsnittet for perioden 2015–2020. Fossil olje og fyringsparafin antas å være faset ut fra 2020. Metanutslipp fra vedfyring inngår også, og antas å ha en nedadgående trend, som følge av en gradvis utskifting til nye, mer rentbrennende ovner.

Effekt av lokale klimatiltak

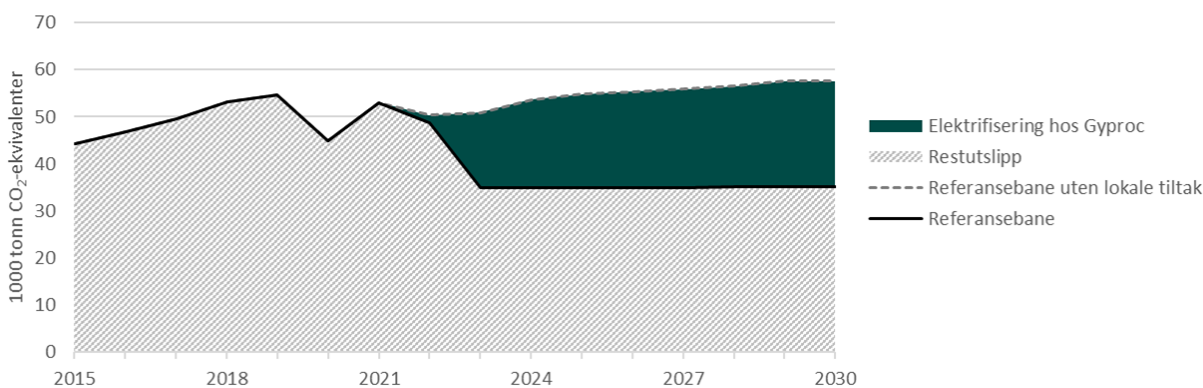
Følgende figurer er utarbeidet for å synliggjøre effekten av de vedtatte lokale tiltakene som er inkludert i referansebanen:

Figuren viser framskrevet effekt av lokale tiltak knyttet til personbiler innen utslippssektoren «veitrafikk». Modellen som er brukt i framskrivingene strekker seg ikke lenger bakover i tid enn 2015. Tiltaket «Videreføre fergetilbudet» har imidlertid hatt en effekt siden 2013, da fergene ble gratis og passasjertallet startet å øke kraftig. Tiltakets avtagende effekt fram mot 2030 skyldes at de fortrenkte bilreisene i økende grad ville blitt gjennomført med nullutslippsbiler. Dersom antall ruter og frekvens skulle reduseres framover i tid, eller det innføres passasjerbetaling, vil trafikken kunne øke.

Figuren viser framskrevet effekt av lokale tiltak innen utslippssektoren «Anleggs- og landbruksmaskiner». Tiltaket gjelder fra 2020, og det antas at utslippene kuttes lineært fram mot 2030, som en konsekvens av bedre tilgang på nullutslippsteknologi og maskiner som kan benytte biogass framover i tid.

Figuren viser framskrevet effekt av lokale tiltak innen utslippssektoren «industri». Omleggingen fra naturgass til elektrisitet hos Gyproc i slutten av 2022 vil redusere utslippene med 13 000 tonn, hvis vi sammenligner med 2016-nivå. Gyprocs klimatiltak er dermed et substansielt bidrag i retning av å nå Fredrikstads klimamål for 2030.

Det økende nivået for de framskrevne utslippene fram mot 2030 i «referansebane uten lokale tiltak», skyldes at bedriften legger til grunn økt produksjon.

Handlingsplan – Klimatiltak som skal gjennomføres av Fredrikstad kommune i perioden 2023–2026

Tiltakene i årets klimabudsjett er spilt inn av ulike fagmiljøer i kommunen. Noen er nye, mens andre er videreført fra tidligere år og jobbes med over tid. Tre av tiltakene er inkludert i referansebanen. Disse er markert i kursiv.

Tiltakene er ført opp i ulike tabeller, ut fra sektoren hvor utslippene reduseres. Tabellen knyttet til energi kobles ikke opp mot en bestemt utslippssektor, ettersom denne type tiltak som oftest ikke kutter utslipp lokalt. Aktivitetene i tabellen vil tilgjengeliggjøre fornybar energi som kan redusere utslipp fra flere sektorer, også utenfor Fredrikstad kommunes grenser. Det siste gjelder også tabellen som viser utslipp som reduserer klimafotavtrykket fra aktiviteter i Fredrikstad (indirekte utslipp).

En tabell som viser tilretteleggende tiltak er også inkludert. Her gis det en oversikt over ulike prosjekter og nettverk hvor Fredrikstad kommune samarbeider med andre om klimatiltak og kunnskapsbygging.

Noen få tiltak har det vært mulig å beregne effekten av. For disse oppgis de beregnede utslippsreduksjonene i forhold til referansebanen i linjen under tiltaket, markert i blå tekst. For resten av tiltakene har det ikke vært mulig å kvantifisere utslippsreduksjonene. Flere av disse tiltakene vil imidlertid kunne gi store utslippskutt fram mot 2030.

Det er også oppført hvilke seksjoner, og etater i kommunen som har ansvar for å gjennomføre tiltakene. Disse vil jevnlig rapportere på gjennomføring av klimatiltakene.

Skal vi greie å nå klimamålene, er det viktig at hele kommuneorganisasjonen samarbeider, på tvers av egne virksomheter og sammen med innbyggerne og lokalt næringsliv, samt regionale og statlige myndigheter.

Tiltak og virkemidler som reduserer klimagassutslipp fra veitrafikk	Ansvar
Toårig prosjekt for å tilrettelegge for klimaomstilling av næringstransporter.	KMB – Miljø og byutvikling
Jobbe for at partene i Bypakke Nedre Glomma vurderer fritak, eller rabatt, for tunge biogasskjøretøy i bomstasjonene knyttet til Bypakke Nedre Glomma.	KMB – Miljø og byutvikling
Støtte boligselskap som trenger å oppgradere strøminntak for å kunne tilby beboerne infrastruktur for lading av elbiler.	KMB – Miljø og byutvikling
Jobbe for å nå en sykkelandel på 12 prosent i 2030. Følgende tiltak skal bidra til økt bruk av sykkel: ³ - Etablere nærmere 300 sykkelparkeringsplasser ved hovedinngangen til Kongstenhallen. - Sette opp 1 500 sykkelveivisningsskilt på hovedsykkelnettet. - Videreføre tilbudet for ansatte i kommunen om å lease el-sykkel med betaling via lønnstrekk fram til våren 2024. - Deltakelse i HjemJobbHjem skal bidra til at flere ansatte sykler, eller reiser kollektivt, til jobben.	TD – Bydrift / KMB – Miljø og byutvikling og Aktive liv
Reduksjon: 2023: 850 tonn CO₂e / 2026: 1 150 tonn CO₂e / 2030: 1 150 tonn CO₂e	
Videreføre fergetilbudet og elektrifiseringen av fergene.	TD – Bydrift

³ De fire tiltakene som listes opp vil ikke være tilstrekkelig for å nå målet om en sykkelandel på 12 prosent.

Avsette arealer på eksisterende parkeringsplasser til ladeinfrastruktur for elbiler.	TD – Bydrift
«Smarte» søppelkasser. Søppelkasser i det offentlige rom skal gradvis skiftes ut til smarte søppelkasser. Disse varsler behov for tømning og drives av solceller.	TD – Bydrift
<i>Erstatte kommunale, fossile kjøretøy med nullutslipp- og biogasskjøretøy.</i>	TD – Vann, avløp og renovasjon
Etablere elbilladere ved kommunale bygg. Laderne skal være tilgjengelig for brukere av byggene, med mulighet for bruk også for annet publikum. Driftskostnader dekkes gjennom betalingsløsning.	TD – Bygg og eiendom
Utrede bilpool-ordning for kommunalt ansatte. Tiltaket åpner også muligheten for en bildelingsordning for innbyggerne.	TD – Stab
Deler av Helse og velferd skal redusere biltransport ved å ta i bruk nytt ruteplanleggingsverktøy.	HOV (flere etater)

Tiltak og virkemidler som reduserer klimagassutslipp fra industrien	Ansvar
Kartlegging av nåværende og framtidig energi- og effektbehov på Øra industriområde, samt utrede konsepter for kraftig reduksjon av klimagassutslippene fram mot 2030. (Prosjekt «Klimasats Øra»).	KMB – Miljø og byutvikling
Bruke Fredrikstad kommunes smart- og næringsfond til å støtte prosjekter som bidrar til å gjennomføre næringsplanens strategier. Det grønne skiftet og sirkulærøkonomi er et strategisk viktig satsingsområde.	KMB – Miljø og byutvikling

Tiltak og virkemidler som reduserer klimagassutslipp fra anleggsmaskiner	Ansvar
<i>Videreføre vedtak om fossilfrie bygg- og anleggsplasser på oppdrag fra Fredrikstad kommune.</i>	TD – Prosjektutvikling
Gradvis utskifting av maskinpark fra fossilt drivstoff til elektrisk. Gradvis fase ut fossildrevet utstyr og ta i bruk elektrifiserte maskiner når disse skal byttes ut.	TD – Bydrift og Bygg og eiendom

Tiltak og virkemidler knyttet til energisparing, energibruk og -distribusjon	Ansvar
Mobilisere overfor Statnett, Elvia og nasjonale myndigheter for økt strømkapasitet i Nedre Glomma-regionen. Nye store effektbehov for elektrisitet til både industriens elektrifisering og klimaomstillingen av samfunnet for øvrig, vil utløse behov for oppgraderinger i strømmettet. Aktiviteten knyttes til «Klimasats Øra»-prosjektet.	KMB – Miljø og byutvikling
Samarbeidsprosess mellom kommuneorganisasjonen og Fredrikstad Fjernvarme AS, med mål om å forankre de to aktørenes roller overfor hverandre, blant annet for å optimalisere bruk av energiressursene.	KMB – Miljø og byutvikling
Energibesparelser innen vann og avløp: - Gjennomføre separeringsprosjekter, som bedre skiller avløp og overvann. Dette reduserer pumping fra kloakkpumpestasjonene. Det blir også mindre mengder avløpsvann som må renses. - Fornying av vannledningsnettet og aktiv lekkasjelytting for å finne lekkasjer gir mindre svinn av drikkevann. Dette medfører mindre produksjon av vann.	TD – Vann, avløp og renovasjon
Energibesparelse i eksisterende bygningsmasse. Drive systematisk ENØK-arbeid, med oppfølging av energibruk og gjennomføring av tiltak.	TD – Bygg og eiendom
Utarbeide plan for å optimalisere bruk av kommunale bygg og redusere arealbruk.	TD – Bygg og eiendom

Sambruk av arealer for å utnytte kommunale bygningsarealer i størst mulig grad.	TD – Bygg og eiendom
Etablere solcelleanlegg for fornybar strømprduksjon. Forutsatt investeringsmidler, prioriteres Gressvik ungdomsskole og Solliheimen sykehjem.	TD – Bygg og eiendom
Søke Enova om støtte til energioppgradering av kommunale utleieboliger.	TD – Bygg og eiendom
Utskifting av lysanlegg.	TD – Bydrift

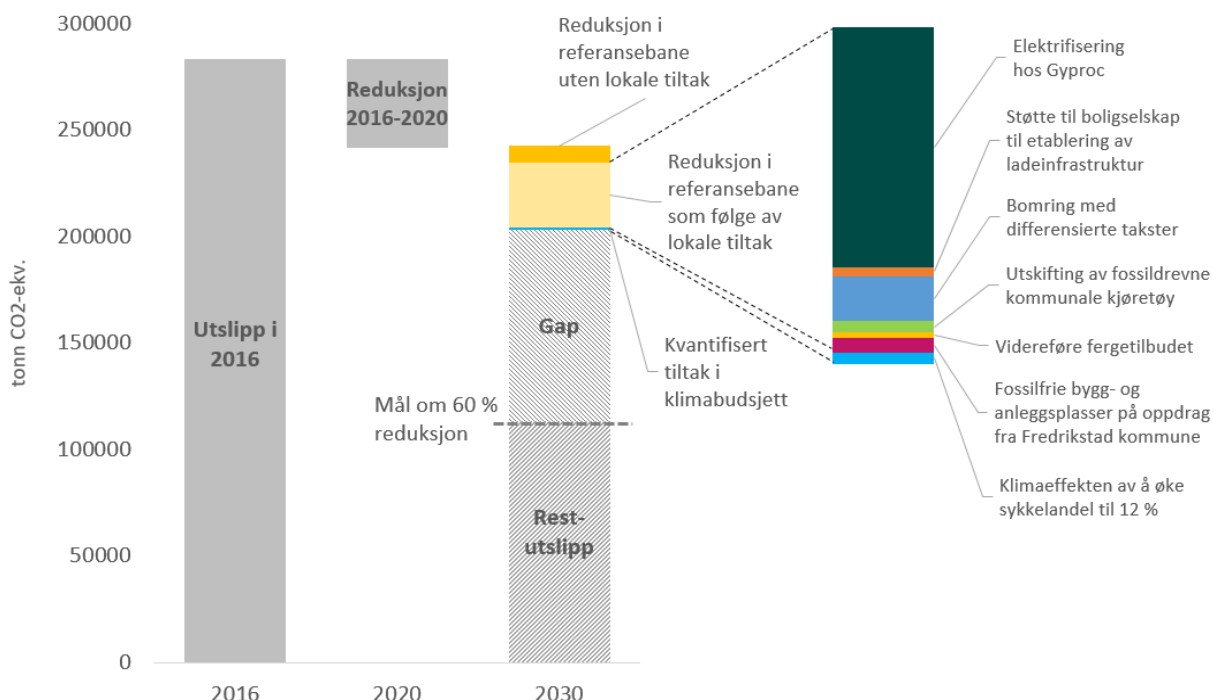
Tiltak som reduserer indirekte utslipp (klimafotavtrykk)	Ansvar
Ettersorteringsanlegg for husholdningsavfall. Anlegget til Østfold Avfallssortering IKS planlegges satt i drift i 2025. Dette vil gi økt materialgjenvinning av blant annet plast fra husholdningene og erstatte klimafotavtrykket fra bruk av jomfruelig materiale.	TD – Vann, avløp og renovasjon
Reduksjon: 2023: 0 tonn CO₂e / 2026: 7 150 tonn CO₂e / 2030: 8 000 tonn CO₂e	
Innsamling av matavfall fra husholdninger, med oppstart i løpet av 2023.	TD – Vann, avløp og renovasjon
Utrede tiltak for økt materialgjenvinning, og for gode ombruksløsninger i forbindelse med rulleringen av avfallsplanen.	TD – Vann, avløp og renovasjon
Utrede hvordan det i større grad kan legges til rette for gjenbruk og ombruk av kontormøbler og annet materiell, samt utvikle konsept for gjenbruksverksted.	TD – Bygg og eiendom
Etablere kildesorteringsstasjoner og lik mulighet for kildesortering på alle kommunale bygg.	TD – Bygg og eiendom
Klimavennlig mat i egen matservering. Fredrikstad kommune skal redusere klimafotavtrykket fra organisasjonens matinnkjøp med 25 prosent innen 2025. Ernæring i henhold til ernæringsråd for brukere og pasienter i helse- og omsorgstjenestene skal ivaretas.	HOV – Mat, vaskeri og praktisk bistand
Reduksjon: 2023: 400 tonn CO₂e / 2026: 600 tonn CO₂e / 2030: 600 tonn CO₂e	
Redusere matsvinnet i sykehjemmene. Fredrikstad kommune skal redusere matsvinnet med 30 prosent innen 2025 og 50 prosent innen 2030.	HOV – Mat, vaskeri og praktisk bistand og Omsorgs-sentre
Reduksjon: 2023: 40 tonn CO₂e / 2026: 50 tonn CO₂e / 2030: 80 tonn CO₂e	

Tilretteleggende tiltak	Ansvar
Deltakelse i prosjektet «EarthResque», som skal søke å finne gode løsninger for bærekraftig håndtering og bruk av overskuddsmasser og avfall.	KMB – Miljø og byutvikling
Deltakelse i prosjektet «TreaSourCe». Dette er et Horisont Europa-prosjekt, hvor Fredrikstad kommune, sammen med 15 partnere fra syv nasjoner, skal identifisere, og eventuelt videreutvikle, ulike sirkulærøkonomiske løsninger innfor flere felt som plast, batteri og bio-materiale.	KMB – Miljø og byutvikling
Deltakelse i prosjektet Innovasjon gjennom industriell symbiose, som skal bidra til å sikre at material- og energiresurser i Øra-området blir utnyttet mest mulig effektivt.	KMB – Miljø og byutvikling
Deltakelse i nettverkene «Klima Østfold» og «Klimapartnere Østfold».	KMB – Miljø og byutvikling
Identifisere, og gjennomføre, klimatiltak i forbindelse med «Tall Ships Races 2023».	KMB – Kultur

Holdningsskapende arbeid i barnehage og skole, etter føringer i barnehagens rammeplan og grunnskolens læreplaner.	UO – Barnehageetaten og Skoleetaten
Kompetansen og bevisstheten som 20 skoler og 17 barnehager har fått gjennom miljøfyrtårn vil videreføres selv om sertifiseringsordningen avsluttes.	UO – Barnehageetaten og Skoleetaten

Karbonbinding	Ansvar
Økt fokus på bevaring av trær og planting av nye trær i bymessige strøk der gamle trær blir felt.	TD – Bydrift

Figuren under gir en samlet oversikt over størrelsesforholdet mellom historiske utslipp, historisk utslippsreduksjon, framskrevet effekt av klimatiltak, og omfanget av framtidige klimagassutslipp dersom det ikke iverksettes ytterligere tiltak.

Stolpen til venstre viser størrelsen på utslippene i referanseåret 2016. Den midterste stolpen viser reduksjonen som er oppnådd i perioden 2016–2020. 2020 representerer de sist kjente kommunefordelte utslippstallene fra Miljødirektoratet. Den høyre stolpen viser nødvendige utslippsreduksjoner for å nå klimamålet om 60 prosent reduksjon innen 2030 og gjenværende restutslipp. Når vi trekker fra effekten av nasjonal og lokal klimapolitikk som var vedtatt innen 1.1.2022 (referansebanen, markert i to gule nyanser), og det kvantifiserte tiltaket i årets klimabudsjett (markert i blått), finner vi «gapet» mellom klimamålet og de hittil vedtatte, og til dels gjennomførte, tiltakene.

Det presiseres at effekten av de ikke-kvantifiserte tiltakene i tabellene tidligere i dokumentet *ikke* ligger inne i figuren, ettersom tiltakseffekten ikke har vært mulig å beregne. Flere av disse vil imidlertid kunne gi store utslippskutt fram mot 2030.

Hva må til for å nå klimamålet innen 2030?

For å nå målet om 60 prosent kutt i utslippene innen 2030 må innsatsen i årene framover forsterkes, og takten i utslippsreduksjonene må økes. I perioden 2021–2030 må utslippene reduseres med 128 000 tonn CO₂e. Dette innebærer en gjennomsnittlig årlig utslippsreduksjon på 14 000 tonn CO₂e og at takten i utslippskuttene må øke med en faktor på nesten 1,5 i forhold til gjennomsnittlig årlig reduksjon i perioden 2016–2020. Innsatsen for å oppnå utslippskutt må derfor fortsette, og forsterkes, i årene som kommer.

Følgende lokale tiltak vil redusere utslippene ⁴:

Utslippssektor	Lokale tiltak	Muligheter og begrensninger
Veitrafikk	Raskere innfasing av elektriske person- og varebiler. Raskere innfasing av nullutslippsteknologi og biogass for tynge kjøretøy. Redusert transportarbeid.	Store deler av virkemidlene ligger på nasjonalt nivå. Som kommune kan vi øke farten på omstillingen gjennom å tilrettelegge for lading og fylling, samt gi disse kjøretøyteknologiene praktiske og økonomiske fordeler.
Avfallsforbrenning	Karbonfangst er det eneste tiltaket som vil kunne kutte utslippene betraktelig. Det regnes med at slik teknologi kan redusere utslippene fra røykgassene med 90 prosent. Mer utsortering av fraksjoner med fossilt karbon, som plast og noen typer tekstiler, vil også kunne kutte utslipp, om enn i mer beskjeden grad.	Teknologier for fangst er tilstrekkelig utviklet, men krever store investeringer. Det vil derfor være nødvendig med statlig (med)finansiering av tiltaket. Borg CO ₂ AS, som består av en rekke lokale partnervirksomheter, og en internasjonal industriaktør, har kommet langt i arbeidet med å realisere karbonfangst i regionen. Selskapet har også en intensjonsavtale med Northern Lights om transport og lagringsløsninger. Borg CO ₂ Terminal AS er også stiftet, med mål om utvikle, planlegge, bygge, finansiere, eie og drive anlegg for mottak, prosessering og lagring av flytende CO ₂ for uttransportering fra Fredrikstad.
Industri	Erstatte fossil energi med fornybar energi og uutnyttede energiressurser. Energi- og prosessoptimalisering.	Kommunen kan legge til rette for denne type tiltak i industrien gjennom å bidra til at energibærere som kan erstatte fossil energi blir tilgjengelig.
Sjøfart	Tilrettelegging for at skip i framtiden kan lade og fylle ikke-fossile drivstoff. Tilrettelegging for landstrøm.	En svært stor andel av utslippene i denne sektoren stammer fra passasjerskip, og andre større fartøy, som seiler i Oslofjorden. Fredrikstad kommune har ingen påvirkning på disse utslippene. De største utslippsreduksjonene i denne sektoren oppnås gjennom overgang til fossilfritt drivstoff.

⁴ Tiltakene som listes opp er basert på *Klimakur 2030: Tiltak og virkemidler mot 2030*, Vikens tiltaksanalyse for klimagassreduksjoner og rapporten *Tiltak og virkemidler for å oppnå 60 prosent reduksjon av klimagasser innen 2030 i Fredrikstad*.

Anleggs- og landbruksmaskiner	Biogass og utslippsfri teknologi i ikke-veigående maskiner og kjøretøy på bygg- og anleggsplasser. Forbedret logistikk og økt effektivisering av maskiner på bygg- og anleggsplasser.	Fredrikstad kommune har allerede et vedtak om fossilfrie bygg- og anleggsplasser. Kommunen har ikke hjemmel til å kreve det samme av private utbyggere. Det er imidlertid mulig at det kommer skjerpede nasjonale krav knyttet til utslippsfrie bygg- og anleggsplasser, og dermed nytt kommunalt handlingsrom, i årene som kommer. Kommunene vil da kunne få mulighet til å stille krav til andre tiltakshavere enn kommunen selv. I regi av Klima Viken vil det i nær framtid bli etablert en rådgivingstjeneste for fossilfrie bygg- og anleggsplasser.
Avfall og avløp		Det er utfordrende å identifisere kraftfulle tiltak innen denne utslippssektoren. Det viktigste tiltaket, uttak av metangass fra deponi, er allerede gjennomført.
Jordbruk	Bruk av gjødselressurser til produksjon av biogass og bruk av biorest til erstatning for kunstgjødsel. Tiltak som vrir produksjonen i retning av lavere utslipp per enhet. Tiltak rettet mot kostholdsendringer i retning av mer plantebasert kost og fisk, samt reduksjon i matsvinn.	Til forskjell fra andre sektorer er det ikke nødvendigvis ønskelig å kutte store utslipp fra jordbruk ettersom utslipp er knyttet til de biologiske prosessene fra jordbruksarealer, husdyr og gjødsel. Potensialet vil derfor ligge i bedre agronomi slik at utslippene per reduserte enhet reduseres. Forbruksendringer i retning av mer plantebasert kosthold vil kunne endre sammensetningen og omfanget av norsk jordbruksproduksjon. Slike forbruksendringer vil ha stor virkning på de globale utslippene, men mindre virkning på lokale utslipp fra landbrukssektoren ettersom mye av maten som konsumeres er produsert utenfor kommunens grenser.
Oppvarming	Erstatte gassbruk til permanent oppvarming av bygg. Forsert utskifting til mer rentbrennende vedovner.	

Tabellen over beskriver kun tiltak som reduserer klimagassutslippene som finner sted i Fredrikstad. Minst like viktig er det imidlertid å bidra til utslippskutt globalt. For å redusere klimagassutslipp som oppstår utenfor Fredrikstads geografiske grenser, kan kommunen forsterke og utvide tilretteleggingen for sirkulærøkonomi, både innen næringsliv og for privatpersoner. Noen eksempler vil være å tilrettelegge for mer ombruk, dele-løsninger og reparasjoner for aktørene i Fredrikstadsamfunnet.

Helse og velferd

Bystyrets innledende kommentar

Vårt mål med helse- og velferdstjenestene er at alle skal få den hjelpen de trenger, når de trenger den. Det er ikke mulig å se for seg at framtidens omsorg bare skal innebære å skalere opp de modellene vi har i dag. Verken kommuneøkonomien eller samfunnsøkonomien vil kunne tåle det.

Det viktigste er å forebygge, det vil si jobbe med folkehelse på en slik måte at vi alle lever gode liv med god helse lengst mulig; at vi klarer oss selv lenger enn i dag. Bystyret mener at en dreining av tjenestene til mer ambulante tjenester og forebyggende arbeid er viktig.

Med den forventede økingen i antall eldre, er det avgjørende at kommunen planlegger eldres botilbud på en langsiktig og god måte. Det betyr at vi må ta grep, men gjennomføringen må skje klokt og forsvarlig.

I løpet av våren 2023 skal Fredrikstad korttidssenter, flyttes over til nye Onsøyheimen Helsepark. Å flytte en hel institusjon er omfattende, og vi tror at innkjøringen vil ta tid. Derfor ønsker vi å gi omsorgssentrene ro til å gjennomføre dette store grepet før man gjør ytterligere endringer i etaten.

Bystyret venter også på sak om mulighetsstudie for den videre bruken av Fredrikstad korttidssenter og Torsnes sykehjem. Det er også viktig å presisere at politisk sak knyttet nytt botilbud for eldre «Holmen II» forventes forelagt til politisk behandling snarlig. Dette er saker av stor betydning for helheten av omsorgstilbudet til eldre, som bør avklares før man legger ned plasser.

Det er behov for nye, innovative tiltak og løsninger. Det totale tilbudet av tjenester og botilbud må utvikles på en økonomisk og personellmessig bærekraftig måte, slik at alle som har behov for bistand, får det.

Satsinger og utfordringer

Stramme økonomiske rammer, demografiske endringer, og økte behov for helse- og velferdstjenester stiller krav til omstilling innen helse og velferd. Behovet er sterkt økende på flere områder, særlig innen hjemmesykepleie, psykisk helse- og rustjenester og tjenester til funksjonshemmede.

Vi får en økt andel eldre innbyggere, samtidig som andelen yrkesaktive synker. For å møte dette må kommunen lete aktivt etter nye måter å jobbe på, og smartere måter å løse oppgavene på.

Arbeidet med kostnadsreduksjonsprogrammet *#bærekraft25* skal gjøre kommunen økonomisk bærekraftig innen utgangen av 2025, og samtidig legge grunnlaget for videre bærekraftig økonomisk styring. I dette langsiktige omstillingsarbeidet skal vi fortsatt forsterke arbeidet med å utvikle virkningsfulle, kostnadseffektive, trygge og likeverdige helse- og velferdstjenester, med helsefremmende og forebyggende hovedfokus.

Håndteringen av en lang og krevende koronapandemi har hatt stort fokus og krevd mye ressurser. Pandemien har ført til at mange oppgaver har måttet nedprioriteres. Det har til sammen vært mellom 350–400 ansatte på korona- og vaksinasjonssenteret gjennom perioden. Pandemien har vist at organisasjonen har god beredskap og evne til å tilpasse seg en ny og krevende situasjon. Samtidig har nye måter å gi tjenester på blitt utviklet i høyt tempo. Erfaringene vil bli brukt til å videreutvikle helse- og velferdstjenestene og den akuttmedisinske beredskapen i kommunen.

I tråd med kvalitetsreformen *Leve hele livet*, skal Fredrikstad være en aldersvennlig by, som legger til rette for at eldre opplever tilhørighet, mestring og trygghet, med mulighet til å leve frie og meningsfulle liv. Ved at det blir flere eldre, vil det bli flere med demens. Flertallet av personer med demens bor

hjemme og ønsker å fortsette med det. Samtidig vet vi at det ofte kan bli en utfordring å mestre daglige aktiviteter, både for den det gjelder, og for pårørende og nærkontakter. Det er viktig at tiltak settes inn tidlig, og at vi gjennom veiledning og tilrettelegging legger til rette for egenmestring i alle faser av sykdommen. Pårørende til personer med demens legger ned stor innsats, og det er viktig at vi tar vare på og anerkjenner denne innsatsen. Pårørende må sikres fleksible avlastningstilbud, veiledning og støtte.

Vi må utvikle gode tjenester nært hjemmet. Dette gjøres ved å videreutvikle tjenester som er fleksible, ambulante og kan tilpasses den enkeltes behov på et lavest mulig innsatsnivå. Det vil være fokus på aktivisering og frisklivstjenester, i tillegg til tidlig innsats, mestringskultur og tilbud om hverdagsrehabilitering. For yngre personer med funksjonshemming kan aktuelle tiltak være utvidet bruk av SFO, veiledning, punktvisse tjenester, omsorgsstønad og fritidstilbud. Familieveiledning som pårørendestøtte er et satsingsområde under tidlig innsats.

Det skal etableres et avlastnings- og ressurscenter med bred faglig kompetanse for målgruppen barn, ungdom og familier. I den forbindelse skal det utredes hvilke av dagens lokasjoner for avlastning som skal utfases, og hvilke andre tjenester som skal inngå i ressurscenteret. Etat tjenester til funksjonshemmede har fra sommeren 2022 valgt å prosjektorganisere arbeidet med en helhetlig gjennomgang og omstrukturering av dagtilbudet til funksjonshemmede. Prosjektet har til hensikt å iverksette tiltak fra temaplan *#LeveMittLiv* og skape flere differensierte arbeids- og aktivitetstilbud i brukernes lokalmiljø.

Vi må finne nye måter å jobbe på, og ta i bruk mer velferdsteknologi. Bruk av flere teknologiske løsninger kan bidra til økt trygghet og egenmestring for innbyggerne våre, ved at den enkelte i større grad klarer seg selv i hverdagen.

Målet er at innbyggerne skal kunne bo hjemme så lenge de ønsker, og få tjenester når de trenger det. Det er behov for tiltak som støtter opp under brukernes egenmestring og medvirkning, og som sikrer gode brukerforløp.

I gjeldende planperiode ferdigstilles et viktig tilskudd til kommunens heldøgns tjenestetilbud. Nye Helseparken Onsøyheimen tas i bruk fra 2023, med totalt 120 plasser, og plasser fra Fredrikstad korttidssenter overflyttes.

Etterspørselen etter sykehjemsplasser er høy, og det har over tid medført at flere brukere med vedtak om langtidsplass i sykehjem midlertidig bor i plassene avsatt til korttidsopphold.

Det er igangsatt en mulighetsstudie for den videre bruken av Fredrikstad korttidssenter og Torsnes sykehjem, som vil ses i sammenheng med føringene fra Plan for helse- og omsorgsbygg mot 2040. Et boligkonsept for eldre er under arbeid, tiltenkt innbyggere som er vanskeligstilte, men som vil mestre egen hverdag i en tilpasset og tilrettelagt bolig.

Kommunen har i dag tre dagsentre for eldre. Det er et mål å øke kapasiteten og utnytte tjenesten bedre, slik at vi når ut til flere potensielle brukere. Dagsentre er til god hjelp for pårørende som står i krevende omsorgssituasjoner, og gir helsebringende effekter i form av god ernæring, sosiale stimuli og fysisk aktivitet til eldre. Det er et bærekraftig tiltak for å møte morgendagens utfordringer, som kan forhindre eller utsette behov for sykehjemsopphold, samt avlaste hjemmetjenesten.

Vi må legge til rette for god rekruttering, og for at medarbeiderne har muligheter til kompetanseheving og faglig utvikling. Seksjon for helse og velferd jobber målrettet med å øke rekrutteringen til helsefaglige stillinger som er vanskelige å få besatt, spesielt sykepleiere og leger. Det er manglende kapasitet i fastlegeordningen, og vil være nødvendig å se dette som et satsingsområde i planperioden, også sett i sammenheng med nasjonal utredning og tiltak. Videre er det høyt fokus på heltidssatsingen og forbedringsarbeid innen arbeidsorganisering og turnus.

Det boligsosiale arbeidet og samhandlingen mellom kommunens seksjoner må intensiveres i planperioden, for å nå målet om at alle skal bo trygt i egen bolig. Vi satser på aktivitet til alle mottakere av økonomisk sosialhjelp, ved hjelp av egnede tiltak som skal bidra til raskere overgang til arbeid.

En stor andel av unge mennesker med funksjonsnedsettelse står utenfor ordinært arbeidsliv og blir tidlig uføre. Det skal arbeides målrettet med å få flere ut i ordinært arbeidsliv. For å redusere utenforskap må det en felles satsing til. En stor andel innbyggere er uføretrygdet, uten utdanning og kompetanse for arbeidslivet, og det er en økning i antall innbyggere som mottar sosialhjelp. Det er økt innsats og samarbeid mellom NAV, kommunehelsetjenesten, Seksjon for kultur, miljø og byutvikling og andre aktører.

Økonomi – helse og velferd

<i>Tall i tusen kroner (i 2023-kroner)</i>	2023	2024	2025	2026
Vedtatt ramme 2022	2 342 892	2 342 892	2 342 892	2 342 892
Netto endringer i vedtatt økonomiplan 2022–2025	-63 815	-136 006	-187 756	-187 756
<i>Endringer høsten 2022</i>				
SIM-senteret, overført fra HOV til HR	-2 070	-2 070	-2 070	-2 070
0,1 årsverk medisinbehandling fra HR til HOV	81	81	81	81
1 årsverk overført fra HOV til kommunikasjon	-932	-932	-932	-932
Råd for personer med funksjonsnedsettelse, fra HOV til kommunesekretariatet	-152	-152	-152	-152
FDV-kostnader, overføring fra TD til HOV, dagsenter for psykisk helse	265	265	265	265
FDV-kostnader, overføring fra HOV til TD:				
- Fastlegekontor sentrum	-713	-713	-713	-713
- Fastlegekontor øst	-502	-562	-562	-562
- Nye Onsøyheimen sykehjem – Helseparken	-5 774	-5 774	-5 774	-5 774
Videreføring kompensasjon lønn (2. tertial 2022)	30 000	30 000	30 000	30 000
Tilførsel/styrking	61 500	50 000	50 000	50 000
<i>Endringer som følge av statsbudsjettet 2023</i>				
Diverse korrigeringer økonomisk sosialhjelp	-803	-803	-803	-803
Økt basistilskudd fastleger	7 270	7 270	7 270	7 270
Økt barnetillegg, kvalifiseringsprogrammet	193	193	193	193
<i>Bystyrets endring</i>				
Økt driftsramme til utvalgets disposisjon	45 100	45 100	45 100	45 100
Reduksjon i administrative utgifter	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Sum ramme	2 411 040	2 327 289	2 275 539	2 275 539

Note: 1) Alle tall er i 2023-kroner, det vil si at budsjettall for 2022 er justert med pris- og lønnsvekst på 3,5 prosent.

Seksjon for helse og velferd hadde ved inngangen til siste tertial 2022 et høyere driftsnivå i flere etater/virksomheter enn vedtatt budsjett. Merforbruket ses i vesentlig grad i sammenheng med økt tjenestevolum, nye rammebetingelser (både i 2022 og 2023), mindre effekt av vedtatte innsparingstiltak og kompleksitet innen lovpålagte oppgaver.

Bystyret har gjennom omprioriteringer og inntektsøkninger frigjort midler, som for 2023 anbefales brukt som følger:

- Sykehjem 40 millioner kroner (beholde Fjeldberg sykehjem)
- +Huset 1,3 millioner kroner
- Tilskudd til frivillige lag og organisasjoner 3,2 millioner kroner (her øker vi fra foreslått p 3,0 millioner kroner).
- 2,0 millioner kroner som helse- og velfredsutvalget disponerer til velferdsteknologi, ambulerende dagtilbud for personer med demens og øvrige tiltak lengst ned i omsorgstrappa.

Tiltak fra budsjettnotat 8 – 11,6 millioner kroner i 2023, som videreføres i planperioden.

- Ny avtale llaveien bo- og omsorgssenter – 4 millioner kroner.
- Økt kostnad avtale FASVO – 1,2 millioner kroner.
- Flyttekostnader Helseparken Onsøyheimen – 0,4 millioner kroner.
- Effektivisering av avlastningstilbudet – 4 millioner kroner.
- Etableringstilskudd fastlegehjemler – 2 millioner kroner.
- Hjemmesykepleien opprettholdes på dagens nivå, redusert opptrapping – 13 millioner kroner i 2023, som videreføres i planperioden.

I bystyrets innstilling til budsjett 2023 og økonomiplan 2023–2026 er det lagt inn 10 millioner kroner som generelt kutt i administrative kostnader, der det særlig pekes på kommunens ledelsesfunksjoner og kjøp og innleie av tjenester, som ønskede områder for kostnadsreduksjoner. Seksjonens andel er 1,5 millioner kroner.

Endringer i rammebetingelser

- Tilførsel av 30 millioner kroner til lønnsvekst, som gjennomgående har ligget høyere enn budsjettforutsetningene i 2022 (jamfør sak 22/3821 Revidert budsjett/2. tertialrapport 2022 for Fredrikstad kommune).
- Tilførsel av en andel av kostnadene til tjenestemottaker- og behovsvekst med 61,5 millioner kroner i 2023. Kompensasjonen reduseres med 11,5 millioner kroner påfølgende år. Utviklingen fram mot 2026 tilsier imidlertid en total rammereduksjon på 135,5 millioner kroner. Seksjonen står ovenfor betydelige omstillinger i planperioden.
- Økonomisk sosialhjelp er redusert med 0,8 millioner kroner over statsbudsjettet. Diverse korrigeringer i økonomisk sosialhjelp har medført en rammereduksjon for Fredrikstad kommune ved fordeling mellom kommuner.
- Fastlegeordningen er styrket med 7,3 millioner kroner over statsbudsjettet. Fastlegenes basisfinansiering skal økes fra 1. mai 2023. I tillegg har seksjonen innarbeidet en styrking på ytterligere 6 millioner kroner for å dekke noe av behovet for manglende fastlegedekning. Behovet innen ordningen antas å være større enn avsatte budsjettmidler. Fastlegeordningen vurderes nærmere i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett i 2023.
- Konsekvenser av regjeringens budsjettforlik: Økt barnetillegg i kvalifiseringsprogrammet utgjør 193 000 kroner.

Nye Onsøyheimen sykehjem, Helseparken Onsøyheimen, er innflyttingsklart i mars 2023. I økonomiplan 2021–2024 styrket bystyret seksjonen med 21,7 millioner kroner i 2023 og ytterligere 10 millioner kroner i 2024 for en opptrapping med 30 sykehjemsplasser og 12 dagsenterplasser.

Antall sykehjemsplasser i drift 2022–2026

	Status/framskriving				
	2022	2023	2024	2026	2026
Status ¹⁾	597	597	597	597	597
Antall omsorgsboliger med døgntjenester	88	88	88	88	88
Tilvekst av fysiske sykehjemsplasser (utbygging)	0	120	120	120	120
Bortfall av uegnede sykehjemsplasser i drift ²⁾	0	-90	-90	-90	-90
Totalt antall døgnplasser i drift	685	715	715	715	715

Note: 1) Kommunale akutt plasser (KAD-senger) ikke medregnet (11 plasser).

2) Overføring av 90 sykehjemsplasser fra Fredrikstad korttidssenter til nye Helseparken Onsøyheimen.

Bruttobudsjett for Seksjon for helse og velferd:

Tall i tusen kroner (i 2023- kroner)	Justert budsjett	Budsjett
	2022	2023
Brutto utgifter	3 052 700	3 265 248
Brutto inntekter	705 824	854 208
Netto resultat	2 346 876	2 411 040

Noter: 1) Alle tall er i 2023-kroner, det vil si at budsjettall for 2022 er justert med pris- og lønnsvekst på 3,5 prosent.

2) Forskjeller mellom vedtatt og justert budsjett gjelder eventuelle oppgaveendringer i 2022. Justert budsjett 2022 er ekskl. korona og vaksinerings.

Bosetting og integrering av flyktninger

Fredrikstad kommune har vedtatt å bosette 46 flyktninger, hvorav 4 enslige mindreårige i 2022. I tillegg bosettes det 194 flyktninger fra Ukraina. Per 25. november 2022 er det bosatt 200 flyktninger.

Med bakgrunn i Ukraina-situasjonen har antall bosettinger vært usikkert, og dermed også hva Fredrikstad vil motta i tilskudd. Den 25. november har IMDi anmodet Fredrikstad kommune om å bosette ytterligere 240 flyktninger i 2023, hvorav 9 enslige mindreårige. Dette kan utgjøre et integreringstilskudd på om lag 45 millioner kroner. Totalt for hele målgruppen med bosettingstid under 5 år utgjør det om lag 130 millioner kroner (eksklusiv særskilt tilskudd til enslige mindreårige flyktninger, som er lagt til barnevernet).

Utviklingen følges nøye. Aktiviteter og tiltak må løpende tilpasses innenfor det som mottas i integreringstilskudd. Midlene vil i hovedsak bli fordelt mellom seksjonene Utdanning og oppvekst og Helse og velferd. I Seksjon for helse og velferd vil midlene bli prioritert og tilført NAV, Etat friskliv og mestring og Tildelingskontoret.

Omrioriteringer og aktiviteter/tiltak som er innarbeidet innenfor rammen

Seksjonens stramme økonomiske ramme, og økt tjenestemottaker- og behovsvekst, krever store omstillinger, og utfordringene øker i planperioden.

I tabellen framkommer omprioriteringer og nye aktiviteter/tiltak som er innarbeidet innenfor økonomirammen i Seksjon for helse og velferd:

<i>Tall i tusen kroner</i>	2023	2024	2025	2026
Stab/felles				
Økning i lisenser og vedlikehold	2 511	2 511	2 511	2 511
Helsehjelp i barnehagen	733	733	733	733
Tildelingskontoret for helse og velferd				
Økning i private BPA-tjenester	11 900	11 900	11 900	11 900
Økning i omsorgsstønad	1 300	1 300	1 300	1 300
PhD-stilling	1 000	1 000	1 000	1 000
Etat tjenester til funksjonshemmede (TTF)				
Økning variabel lønn (sykefravær)	20 000	20 000	20 000	20 000
Økning privat avlastning	2 000	2 000	2 000	2 000
Økning helse-/avlastningstiltak SFO	3 600	3 600	3 600	3 600
Bjørnebyveien 1/5 – barnebolig	2 100	2 100	2 100	2 100
Brønnerødli (ny bruker)	2 100	2 100	2 100	2 100
Økt behov for oppfølgingstjenester (4 årsverk)	3 200	3 200	3 200	3 200
Mobilt team Øst (2 årsverk)	1 600	1 600	1 600	1 600
Økning i VTA-plasser	470	470	470	470
Økning i kapittel 9-vedtak (8,8 årsverk)	6 720	6 720	6 720	6 720
Barnebolig Rolvsøy (7 årsverk + drift)	5 956	5 956	5 956	5 956
Etat omsorgssentre				
Økning drift av velferdsteknologi	800	800	800	800
Personlig assistent (5,1 årsverk)	4 300	4 300	4 300	4 300
Økning variabel lønn (ferievikarer)	3 000	3 000	3 000	3 000
Kompetansemidler	500	500	500	500
Etat hjemmesykepleie				
Økt behov for legetjenester – fastlegeutfordring	6 033	6 033	6 033	6 033
Ressurser fra HRM (1 årsverk)	700	700	700	700
Kompetansemidler	500	500	500	500
Etat friskliv og mestring				
Ilaveien (Blå Kors) – heldøgns bo- og omsorgssenter	900	900	900	900
Økning private kjøp	5 420	5 420	5 420	5 420
Krisesenteret (Blå Kors) – ny avtale	5 500	5 500	5 500	5 500
Reduksjon i tilskudd til kommunalt rusarbeid	12 250	25 840	27 890	28 290
Reduksjon i tilskudd til skolehelsetjenester innen fysioterapi	250	250	250	250
Økning kjøp av tjenester fra FASVO AS	500	500	500	500
Økning driftstilskudd til private fysioterapeuter	1 200	1 200	1 200	1 200
Økning drift (lisenser, bruk av bil samt parkering/bom etc.)	760	760	760	760
Sum nye aktiviteter/tiltak i anslåtte beløp	107 803	121 393	123 443	123 843

Tjenestemottaker- og behovsvekst

- Det er et økende antall innbyggere med behov for helse- og omsorgstjenester. Økningen er betydelig innenfor BPA og bo- og avlastningstjenester. Mange tjenestemottakere kommer fra spesialisthelsetjenesten og har behov for døgnkontinuerlige tjenester. Det er en overordnet målsetting å tilby tjenester i egen regi, og unngå private kjøp av tjenester/plasser, og det etableres flere botilbud i egen regi. En tilbakevendende utfordring er mangel på egnede boliger, og det er en kontinuerlig prosess å framskaffe dette. Gjennom temaplan *Leve mitt liv* arbeides det med nye boligkonsepter, samt å gi tjenester via ambulant team. Helse- og omsorgstjenesteloven § 9-9 stiller større og strengere bemannings- og kompetansekrav (kapittel 9-vedtak).
- Det har vært en flerårig satsing på å styrke tjenestene på rusfeltet. Det er budsjettet med 18,1 millioner kroner i øremerkede midler i 2023 (2022: 30 mill. kr.). Etat friskliv og mestring har jobbet godt med å søke på statlige tilskuddsordninger og det har gitt positive resultater. Det er gitt flere tilsagn og er mottatt midler fra statsforvalteren og andre statlige organer til ulike aktiviteter og prosjekter. I stor grad fullfinansieres prosjektene de første årene det mottas tilskudd, men ofte etter en tre-årsperiode forventes det fra staten en kommunal delfinansiering. Kommunens finansieringsandel per 2023 vil utgjøre om lag 23,3 millioner kroner og vil øke i planperioden.
- Med bakgrunn i flere tjenestemottakere med omfattende behov, og ny beregningsmodell, er tilskuddet til ressurskrevende tjenester budsjettet med 162,3 millioner kroner i 2023 (2022: 147,3 mill. kr.).

Innsparingstiltak/økte inntekter

Seksjonen hadde i 2022 en lavere gjennomføringstakt på vedtatte innsparingstiltak enn budsjettet, og et høyere driftsnivå i flere etater/virksomheter ut over vedtatt budsjett, på i størrelsesorden 70 millioner kroner.

Det er innarbeidet og konkretisert innsparingstiltak for 67,9 millioner kroner i 2023. Innsparingskravet øker til 136,0 millioner kroner i 2026. Seksjonen arbeider fortløpende med omstillingsarbeid og konkretisering av nye tiltak. Helse- og velferdsutvalget vil få seg forelagt forslag til nye tiltak så snart det foreligger.

Innsparingskrav for 2023 for Seksjon for helse og velferd er fordelt som følger:

<i>Tall i tusen kroner</i>	2023	2024	2025	2026
<i>Tjenester til funksjonshemmede (TTF)</i>				
Effektivisering av avlastningstilbudet	-3 623	-3 623	-5 175	-5 175
Kutt i avlastningstilbudet på Begby	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000
Effektivisering av dagtilbudet	-5 175	-5 175	-10 350	-10 350
Reduserte lønnsutgifter – arbeidsorganisering/effektivisering og redusert sykefravær	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
Turnus- og bemanningsgjennomgang, og organisasjonsutvikling	-18 500	-23 675	-28 850	-28 850
Reduksjon i private kjøp – ytterligere potensiale*		-5 175	-5 175	-5 175
<i>Omsorgssentre</i>				
Justere tilbud fra Aktiv omsorg*	-414	-414	-414	-414
<i>Hjemmesykepleie</i>				
Avvikle fast nattbemanning i enkelte omsorgsboliger*	-2 608	-2 608	-2 608	-2 608
Reforhandle legevaktavtale med Hvaler kommune*		-2 381	-2 381	-2 381
<i>Friskliv og mestring</i>				
Reduksjon av bemanning på Pårørendesenteret*	- 1 526	- 1 526	- 1 526	- 1 526
Reduksjon i private kjøp – ytterligere potensiale*		-5 175	-5 175	-5 175
<i>Mat, vaskeri og praktisk bistand</i>				
Redusere årsverk på kjøkken	-4 017	-4 017	-4 017	-4 017
<i>NAV</i>				
Redusere antall sosialhjelpsmottakere	-5 266	-5 266	-5 266	-5 266
<i>Stab og fellestjenester</i>				
Avvikle ordning med ekstra frikjøp av tillitsvalgte til heltidssatsing*	-1 201	-1 201	-1 201	-1 201
Forbedring og effektivisering av organiseringen i seksjonen*	-3 105	-10 350	-20 700	-20 700
Endringer i innretning av helse- og omsorgstjenester*		-10 350	-20 700	-20 700
Reduksjon i administrative utgifter	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Sum i anslåtte beløp	- 67 935	-103 434	-136 038	-136 038

* Se rapporten «En bærekraftig økonomi mot 2025» for tiltaksbeskrivelser, samt «Tiltaksbeskrivelser – vedlegg til rapporten En bærekraftig økonomi mot 2025» for konsekvenser.

Økonomiske utfordringer og behov det ikke er funnet rom for i planperioden:

- For å sikre større økonomisk robusthet er det ønskelig å etablere en driftsbuffer for årlig forventet, men ikke spesifisert, tjenestemottaker- og behovsvekst, sett i sammenheng med kommunens befolkningsvekst. Det er ikke funnet rom for dette i planperioden. I tiden som kommer kan det forventes ytterligere tjenestemottaker- og behovsvekst innen psykisk helse og rusmestring, hjemmesykepleie (gradvis flere eldre og flere hjemmeboende med demens), BPA, omsorgsstønad, sykehjem, tjenester til funksjonshemmede (økt behov for avlastning for barn og unge og økende levealder) og NAV (økonomisk sosialhjelp til blant annet flyktninger og innbyggere som mister statlig støtte til livsopphold).
- Liten mulighet for å øke på drift/oppfylle driftsbehov, som for eksempel oppgradering av utstyr og bygningsmessige utbedringer.
- I tråd med politisk vedtak arbeides det med å finne mulighetsrom til å kunne styrke ergo- og fysioterapijenesten.
- Begrenset mulighet for utviklings- og forbedringsarbeid, som blant annet opplæring av nyansatte, læringsnettverk og kurs.
- Etablering av et Trygt hjem-team (jf. tiltaksbeskrivelse i #bærekraft25) tilsvarende 7,5 millioner kroner. Tiltaket vurderes nærmere innen kommunens rammer for omstillingsmidler, med ønsket oppstart andre halvår 2023.
- Unngå bostedsløshet og kjøp av akuttbolig (Rommeveien og Kattis hus). Har per i dag ikke midler til å bemanne disse botiltakene. Er i behov av å søke statlige tilskuddsmidler for å kunne drifte tiltakene.
- Budsjettet til seksjonen er styrket med henholdsvis 6 millioner kroner og 1,4 millioner kroner til NAV Fredrikstad i 2022, med bakgrunn i økte strømutgifter for innbyggerne og justering av veiledende norm for sosialhjelp (jamfør sak 2021/9774 Justering av driftsrammer og endring i egenbetalingshefte for 2022). Midlene er ikke videreført til 2023. Utviklingen følges nøye.
- Stramme rammevilkår og tjenestemottaker- og behovsvekst har medført at seksjonen i liten grad har klart å avsette midler til omstilling og satsinger for å møte framtidige behov. Jamfør sak 22/11529 *Økonomisk bærekraft i Fredrikstad kommune mot 2025* har seksjonen ikke funnet midler til å iverksette følgende vedtatte tiltak i 2023:
 - Etablere Trygt hjem-team
 - Forbedring og effektivisering i helsetjenester til brukere med demens
 - Utvikle, differensiere og øke kapasiteten ved dagsentrene
 - Digitalisere og forbedre arbeidsprosesser gjennom velferdsteknologi.
- Frivillighetssentral på Lisleby. I bystyresak 61/22 ble det besluttet at kommunedirektøren skulle vurdere etablering av en ny frivilligsentral på Lisleby, med oppstart i 2023. Vedtaket ble fattet med bakgrunn i mottatt søknad fra Stiftelsen Frivilligsentralene i Fredrikstad. Kommunedirektøren vurderer det slik at en frivilligsentral vil kunne etableres i samfunnshuset på Lisleby, og der positivt kunne bidra til å skape gode møteplasser og tjenester i samarbeid med øvrige aktiviteter som etableres i og ved Lisleby samfunnshus. Kommunedirektøren har imidlertid ikke funnet å kunne prioritere et tilskudd på 300 000 kroner til dette i driftsbudsjettet for 2023. Om man politisk skulle finne rom for dette, vil kommunedirektøren snarest legge fram politisk sak som redegjør for en slik løsning. Det legges til grunn for tilskuddsberegningen at sentralen ikke betaler markedsbasert husleie til Fredrikstad kommune.

Nye/endrede egenbetalinger og gebyrer:

Egenbetalinger prisjusteres i tråd med prisvekst fra 2022 til 2023.

Utdanning og oppvekst

Bystyrets innledende kommentar

Bystyret har valgt i stor grad å skåne barn og unge for kutt. Den samlede oppvekstpolitikken med tidlig innsats rettet mot familier og barn, vil være avgjørende for å oppnå vårt mål om like muligheter til alle. Skolene og barnehagene er de viktigste arenaene et barn har for å kunne lykkes i livet.

De frigjorte midlene som pekt på i kulepunktene nedenfor (under driftsrammene) viser hvordan vi har valgt å prioritere barn og unge i dette budsjettet. Bystyret ønsker ingen reduksjon av antall årsverk i skolen, og vi ønsker ikke kutt i ekstra årsverk i levekårsutsatte områder.

Vi viderefører viktige kunnskaps- og mestringsarenaer som Svøm Fredrikstad, Hjørsgunn gård, skolehager og Trara-prosjektet.

Vi ønsker ikke å avslutte ordningen med støtte til eksterne voksenopplæringstiltak. Fredrikstad kommune har i flere år støttet ulike voksenopplæringstiltak og målgrupper med totalt 200 000 kroner, basert på innsendte søknader. Dette ønsker vi å videreføre i 2023.

Satsinger og utfordringer

En god oppvekst

Et av hovedmålene i kommuneplanens samfunnsdel er: «*Alle har en oppvekst der de opplever mestring, tilhørighet og trivsel*». Folkehelse og livsmestring er viktige tverrfaglige temaer i oppveksttjenestene og skal bidra til å gi barn og unge kompetanse som fremmer god psykisk og fysisk helse, og som gir muligheter til å ta ansvarlige livsvalg.

Seksjon for utdanning og oppvekst ivaretar de oppgavene som skal styrke og trygge barn og deres familier gjennom oppveksten. Fokusområder som at alle skal oppleve trygghet, mestre hverdagen, ha god helse og oppleve tilhørighet er i tråd med flere av hovedmålene i kommuneplanens samfunnsdel. De ressurser og egenskaper barn får med seg gjennom de første leveårene har avgjørende betydning for muligheter, valg og mestringsstrategier videre i livet. En god oppvekst er ikke bare viktig her og nå, den varer i generasjoner.

Gode universelle primær-arenaer, som helsestasjon, skole og barnehage, er viktige virkemidler for å redusere forskjeller i levekår og folkehelse. Sammen med foreldrene har disse primærarenaene en svært viktig rolle i barns liv. For å bidra til utjevning av forskjeller så tidlig som mulig er tidlig innsats et satsingsområde. Gode forebyggende tverrfaglige tiltak er en viktig strategi for hele oppvekstområdet. Dette er hovedårsaken til etatsorganiseringen av hjelpetjenestene, som ble iverksatt fra 2020, hvor fokuset ligger på å finne en felles og riktig løsning for barnet på tvers av tjenesteområder. Barnet står i fokus, i tråd med den langsiktige strategien for å nå målene i samfunnsplanen.

Seksjonen arbeider målrettet for å utvikle barn og unges opplevelse av tillit, mestring, kompetanse og ferdigheter. Dette er avgjørende for deres muligheter, valg og mestringsstrategier, i eget liv og som bidragsyter i fellesskapet. Barnehager og skoler er viktige arenaer for dette. Barn- og familietjenesten skal bistå der det er behov for ekstra hjelp og oppfølging så tidlig som mulig.

Trender og utvikling

I dagens verden, preget av krig og økonomiske utfordringer på flere plan, er det viktigere enn noen gang at barnehage og skole oppleves som et positivt og oppbyggende læringsmiljø. Utfordringer vi antar kan knytte seg til postpandemi viser seg i flere av våre tjenester. Barn og unge må øve på sosiale ferdigheter, så vel som på skolefaglige ferdigheter, for å mestre og bli gode på det. Det meldes fra våre virksomheter at utfordringer knyttet til sosial adferd har hatt en negativ utvikling under pandemien.

Andelen barn i lavinntektsfamilier har lenge hatt en negativ utvikling i Fredrikstad. Kurven for landet for øvrig viser tendens til en liten nedgang i antall barn som lever i fattigdom, mens for Fredrikstad er det motsatt. Det som er positivt, er at selv om andelen øker så har vi en høy prosentandel som fullfører videregående opplæring. Dette kan bety at vi lykkes med å skape trygge arenaer for barn og unge.

Vi har gjennom 2022 fått en økning i barn som har behov for hjelp og tiltak gjennom barnevernet. Dette gir utfordringer på alle områder innenfor seksjonens tjenester, og store økte kostnader. Økte kommunale egenandeler til fosterhjem og institusjoner, som følge av oppvekstreformen, forsterker den økonomiske utfordringen.

Økningen i barn med behov for tiltak fra barnevernet påvirker i stor grad våre barnehager, skoler og støttetjenester knyttet til barn som har ekstra utfordringer. Vi ser en sterk sammenheng mellom utviklingen i barnevernet og utfordringer i de andre tjenestene innen utdanning og oppvekst. Det må settes inn ekstra ressurser i barnehager og skoler, og det er mange henvendelser til støtte og oppfølgingstjenestene som PP-tjenesten, skolehelsetjenesten og ikke minst Fredrikstadhjelpa 0-16.

Statlige føringer

Fra nasjonalt hold er det tatt tydelige grep for at vi skal ha en barnehage og skole som gir muligheter for alle barn og unge – uavhengig av sosial, kulturell og språklige bakgrunn, kjønn og kognitive og fysiske forskjeller. Det krever inkluderende fellesskap, tidlig innsats og et godt tilpasset pedagogisk tilbud til alle barn og unge i barnehage og skole.

Et trygt og godt barnehagemiljø er vesentlig for å fremme barnas trivsel, læring, utvikling og helse. Innføring av nytt kapittel i barnehagehageloven, kapittel 8 psykososialt barnehagemiljø, skal, gjennom strengere og tydeligere regler, sikre at alle barn har det trygt og godt i barnehagen. Endringen i lovverket flytter oppmerksomheten fra mobbing og krenkelser til å omfatte barnets helhetlige opplevelse av trygghet og trivsel.

Både i et menneskelig og økonomisk perspektiv er det viktig å vri tjenestene fra behandling til forebygging. Det er viktig at barn og familier som trenger bistand får rett hjelp til rett tid, og at det er helhet og sammenheng i tjenestetilbudet. Dette arbeidet vil ha særlig fokus i etat for barne- og familietjenester.

Kvalitet og kompetanse

Fredrikstad kommune er i slutfasen av å utarbeide planer for kvalitet i tjenestene, som konkretiserer strategier og tiltak i kommunedelplan for oppvekst. Planer for kvalitet vil være et viktig verktøy for etatenes utførelse av tjenestene, og operasjonalisere målene i ny oppvekstplan. Tverretattlig samarbeid har sikret helhet og sammenheng i arbeidet med utforming av planene.

Tidlig innsats og inkluderende fellesskap er avgjørende for å sikre at alle barn og unge kan nå sine drømmer og ambisjoner. Ansatte med god kompetanse og nære relasjoner til barn er avgjørende for et inkluderende miljø i barnehager og skoler, og et godt grunnlag for videre utdanningsløp for alle.

Strukturelle muligheter

Fredrikstad kommune har en skolestruktur som gjør det vanskeligere å drive kostnadseffektivt, sammenlignet med en struktur med færre og større skoler. Dette har også betydning for kvalitet og fleksibilitet i skoledriften. Endret skolestruktur er således et svært viktig moment for å kunne effektivisere og optimalisere ressursbruken i grunnskolen, i et mer langsiktig perspektiv. Arbeidet med *Plan for skolebygg mot 2040* pågår. Det er laget en delrapport 1, som viser byggenes egnethet og tilstandsgrad. Delrapport 2 viser ulike muligheter for ny skolestruktur. Delrapport 2 har vært ute på høring og innspillsrunder i 2022. Kommunedirektøren vil legge fram forslag til plan for skolebygg mot 2040, basert på det arbeidet som er gjort, og de innspill som har framkommet.

I 2021 ble *Plan for barnehagebygg* vedtatt. Planen viser til behov for større og mer robuste enheter også på barnehageområdet. I dag har vi for mange små barnehager, med to og tre avdelinger. Dette

gir sårbarhet i forhold til fleksibilitet og kompetanse. Vi bør i framtiden søke å ha barnehager med fem avdelinger eller mer.

Det søkes også å se på forbedret organisering av støtte- og hjelpetjenestene, for å nå mål om fleksibilitet, robusthet, kvalitet og kompetanse for gode, rette og virkningsfulle tiltak når det trengs.

Omstilling og muligheter

Seksjon for utdanning og oppvekst har startet en satsing med å vri tjenestene, til mer fokus på forebygging og tidlig innsats. Etablering av ny etat tjenester til barn og familier, samt virksomheten Fredrikstadhjelpa 0–16, er konkrete tiltak for å sikre bedre tverrfaglig helhet og sammenheng. Arbeidet er godt i gang og vi kan se muligheter i bedre tverrfaglig samhandling mellom tjenestene. Fokus skal vris til å sette inn tiltak lavere i tiltaksstrappa og bidra til at barn og unge opplever mestring, læring og sosial trygghet, og blir i stand til å mestre og være en bidragsyter i voksenlivet.

Gode og trygge oppvekstmiljøer handler om mange ting. Barnehage og skole er selvsagt en viktig del av et barns liv, sammen med foreldrene. Gode og trygge oppvekstmiljøer handler også om gode fritidsmuligheter, utvikling av ferdigheter, og vennskap utenfor barnehage og skole. God samhandling og samarbeid med spesielt Seksjon for kultur, miljø og byutvikling og Seksjon for helse og velferd er vesentlig for at vi som lokalsamfunn kan utvikle gode oppvekstmiljøer, som kan bidra til å utjevne sosiale helse- og levekårsforskjeller.

Økonomiske rammebetingelser

Det legges opp til en økonomisk omprioritering mellom etatene, for å dekke inn kostnadsnivået til barnevernet. Det er ikke funnet rom for å dekke inn mulig vekst, utover hva kostnadsnivået har vært i 2022, og det er ikke funnet rom for å dekke inn kostnader til tjenester for enslige mindreårige asylsøkere som overstiger hva tilskuddet fra IMDi blir i 2023. Det forventes at oppvekstreformen vil kunne gi en positiv effekt i årene framover.

Til tross for en økonomisk styrking av Seksjon for utdanning og oppvekst er de økonomiske rammebetingelsene for 2023 meget stramme og medfører hard prioritering av ressurser, innsats og gjennomføring av flere innsparingstiltak. Det er foretatt en styrking av barneverntjenesten som følge av oppvekstreformen og utviklingen i tjenesten. Likevel er det å forvente at det er høy risiko i budsjettet til barneverntjenesten også i 2023. Utviklingen i siste del av 2022 gir store indikasjoner på det.

Det er derfor viktig å ha fokus på og jobbe målrettet for å få til endringer som vil medføre mer bærekraftig og målrettet innsats for barn og unge. Kommunedirektøren vil ha full oppmerksomhet på å vri ressursene til mer forebygging, tidlig innsats og helhetlig tverrfaglig samarbeid i 2023 og videre i planperioden med de ressursene vi har tilgjengelig.

Stramme økonomiske rammebetingelser medfører at vi må sette ekstra fokus på kompetanse og enda bedre samhandling, og på den måten kunne gi bedre og mer målrettede tiltak med de ressursene som er tilgjengelige. Det kan synes utfordrende, men det pågår allerede mye godt arbeid og bedret utvikling. Oppvekstreformen og planer for kvalitet i etatene gir retning på prioriteringer og innsats i årene framover.

Økonomi – utdanning og oppvekst

Tall i tusen kroner (i 2023-kroner)	2023	2024	2025	2026
Vedtatt ramme 2022	1 973 936	1 973 936	1 973 936	1 973 936
Netto endringer i vedtatt økonomiplan 2022–2025	-18 263	-18 263	-18 263	-18 263
<i>Rammeendringer høsten 2022</i>				
17. mai-utvalget overført til kommunesekretariatet	-725	-725	-725	-725
Helsestasjon – samlokalisering	263	263	263	263
Videreføring kompensasjon lønn (2. tertial 2022)	23 700	23 700	23 700	23 700
Justering 2023	-11 500			
<i>Endringer som følge av statsbudsjett 2023</i>				
Statlige og private skoler, endring i elevtall	-1 609	-1 609	- 1 609	- 1 609
Redusert pensjonspåslag for private barnehager, overgangsordning	-567	-567	-567	-567
Redusert makspris barnehager og gratis barnehage 3. barn	11 352	11 352	11 352	11 352
Gratis 12-timer SFO 1. trinn fra høsten 2022	7 650	7 650	7 650	7 650
Barnevernsreformen	8 754	8 754	8 754	8 754
Samværsplan som følge av ny barnevernlov	477	477	477	477
Godtgjøring av sakkyndige og tolk som følge av ny barnevernlov	-288	-288	-288	-288
Barnekoordinator, helårseffekt av endring i 2022	1 256	1 256	1 256	1 256
Gratis SFO, halvdag 2. klasse høst (halvårseffekt) ²	9 895	9 895	9 895	9 895
<i>Bystyrets endring</i>				
Økt driftsramme til utvalgets disposisjon	55 585	62 737	62 737	62 737
Reduksjon i administrative utgifter	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000
Sum ramme	2 053 916	2 072 568	2 072 568	2 072 568

Note: 1) Alle tall er i 2023-kroner, det vil si at budsjettall for 2022 er justert med pris- og lønnsvekst på 3,5 prosent

2) Helårseffekt innarbeides ved neste rullering.

Bystyret har gjennom omprioriteringer og inntektsøkninger frigjort midler, som for 2023 anbefales brukt som følger:

- Innsparingstiltak redusert bemanning gjennomføres ikke: 22,5 millioner kroner
- Ekstra årsverk levekårsutsatte områder skole: 3,26 millioner kroner
- Svøm Fredrikstad: 0,62 millioner kroner
- Prosjekt skolehager: 0,98 millioner kroner
- Privat voksenopplæring: 0,2 millioner kroner
- Hjørsgunn gård: 0,46 millioner kroner
- Fredrikstadhjelpa 0 -16: 0,88 millioner kroner
- Ressurser styrking SFO, barn med behov for ekstra ressuser: 2,0 millioner kroner
- Traraprosjektet: 0,5 millioner kroner
- Slå sammen virksomheter barnehage: 0,2 millioner kroner

I tillegg er budsjettet styrket ytterligere med:

- Økt tilskudd til private barnehager: 17 millioner kroner
- Miljøterapeutiske tjenester til barn og unge: 6 millioner kroner

Rammeendringer

Det foretas en overføring av midler for 17. mai-utvalget fra Seksjon for utdanning og oppvekst til sentrale staber/kommunesekretariatet, relatert til oppgaveendring. Det blir også overført midler fra Seksjon for teknisk drift, knyttet til samlokalisering av helsestasjoner. Lønnskompensasjon vedtatt i

bystyret 20. oktober 2022 videreføres i seksjonens ramme i planperioden. Til sist er det foretatt en nedjustering av rammen i 2023 på 11,5 millioner kroner, for å bedre kommunens balanse.

Seksjonens budsjettramme er endret gjennom statsbudsjettet:

- Justering statlige/private skoler – økt elevtall. Seksjonen blir trukket 1,609 millioner kroner, som følge av barn som går over fra offentlig til privat skole i kommunen. Dette skyldes hovedsakelig utvidelse av skoletilbud på Wang Ung.
- Tilskudd til private barnehager beregnes i tråd med forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager. Som en del av beregningen av tilskuddet, erstattes pensjonskostnadene med et prosentvis pensjonspåslag av lønnsutgiftene i kommunale barnehagene. For tilskuddsåret 2023 reduseres pensjonspåslag for enkeltstående private ordinære barnehager til 11 prosent, ned fra 12 prosent i 2022, i henhold til forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager. Ytterligere redusert pensjonspåslag kan medføre flere søknader om ekstra pensjonstilskudd fra de private barnehagene.
- Regjeringen foreslår å redusere maksprisen for foreldrebetaling i barnehage til 3 000 kroner per måned fra 1. januar 2023. Maksprisen hadde økt gjennom flere år, og var i 2022 på 3 315 kroner per måned, men fra 1. august 2022 ble prisen satt ned til 3 050 kroner per måned, som tilsvarer nivået fra barnehageforliket. Regjeringen foreslår nå en ytterligere reduksjon. Regjeringen foreslår i tillegg å innføre gratis barnehage fra 1. august 2023 for det tredje barnet i familien som går i barnehage samtidig.
- Tiltaket om 12 timer gratis SFO for 1. trinn, som ble iverksatt fra oppstart skoleåret 22/23, videreføres og får helårseffekt i 2023.
- Stortinget har vedtatt en barnevernsreform fra 2022, som blant annet gir kommunene økt faglig og økonomisk ansvar, jf. *Proposisjon 73 L (2016–2017) Endringer i barnevernloven* (barnevernsreform). Som kompensasjon for det økte finansielle ansvaret økes rammetilskuddet til kommunene. Kompensasjon for økt finansielt ansvar gjøres gjennom økt rammetilskudd til kommunene, og fordeles dels etter kostnadsnøkkel for barnevern og dels basert på kjøp av statlige tiltak før reformen. 2023 er år to av tre i overgangsordningen.
- Barnevernet styrkes med 477 000 kroner som følge av ny barnevernlov som trer i kraft 01.01.2023, der barn og unge i barnevernets omsorg har rett på en samværsplan og kontakt med søsken og andre nærstående.
- Kommunens godtgjøring til det kommunale barnevernet for bruk av sakkyndige og tolk reduseres med 288 000 kroner, som følge av ny barnevernlov.
- Regjeringen har i Proposisjon 100 L (2020–2021) foreslått flere lovendringer som skal styrke oppfølgingen av utsatte barn og unge og familiene deres, gjennom et økt samarbeid mellom velferdstjenestene. Regjeringen har blant annet foreslått rett til barnekoordinator for familier som venter barn, eller har barn med alvorlig sykdom, skade eller nedsatt funksjonsevne, og som vil ha behov for langvarige og sammensatte eller koordinerte tjenester. Tiltak om barnekoordinator får helårseffekt i 2023.
- Innføring av gratis halvdag, SFO 2. klasse høsten 2023 kompenseres med 9,895 millioner kroner.

Bruttobudsjett for Seksjon for utdanning og oppvekst:

<i>Tall i tusen kroner (i 2023- kroner)</i>	Justert budsjett 2022	Budsjett 2023
Brutto utgifter	2 315 824	2 392 700
Brutto inntekter	339 769	338 784
Netto resultat	1 976 055	2 053 916

Note: Alle tall er i 2023-kroner, det vil si at budsjettall for 2022 er justert med pris- og lønnsvekst på 3,5 prosent. Forskjeller mellom vedtatt og justert budsjett gjelder eventuelle oppgaveendringer i 2022.

Større refusjoner og tilskudd budsjettet i 2023

Barnehageetaten mottar refusjon for barn med barnehageplass i private barnehager i Fredrikstad, som er bosatt i en annen kommune. Tilsvarende mottar kommunen refusjonskrav fra andre kommuner for barn som er folkeregistrert i Fredrikstad.

Innenfor skoleetaten er det refusjoner for fosterhjemsbarn i andre kommuner bosatt i Fredrikstad på nesten 17 millioner kroner, norsktilskudd/personstilskudd fra IMDi på omkring 10 millioner kroner og tilskudd for vikarmidler til lærere i videreutdanning fra Utdanningsdirektoratet på cirka 10 millioner kroner, som er de største postene av budsjetterte refusjoner/tilskudd. I tillegg mottar etaten blant annet integreringstilskudd, tilskudd for bosetting av personer med alvorlige, kjente funksjonsnedsettelse og/eller atferdsvansker, refusjoner for avlastning av elever med særskilte behov, studenter i praksis og skoleskyss.

Etat tjenester til barn og familier (TBF) mottar integrerings- og særskilt tilskudd fra IMDi til tjenester i bolig for enslige mindreårige asylsøkere på cirka 26 millioner kroner.

Helsevern til barn og unge forventer tilskudd på cirka 2,5 millioner kroner til styrking av helsestasjoner. Utover dette kommer tilskudd til ulike mindre prosjekter på til sammen cirka 1 million kroner, samt jordmorrefusjoner. Det er foreslått en styrking av kommunens helsestasjonstjeneste gjennom statsbudsjett 2023, men effekten for Fredrikstad kommune sin tildeling fra Helsedirektoratet vites per dags dato ikke.

PP-Tjenesten og barnevernstjenesten får refusjoner fra Hvaler kommune for kjøp av tjenester (PPT) og barnevernsvakt, samlet cirka 1,7 millioner kroner. Barnevernstjenesten får refusjoner for fosterhjemsbarn plassert i andre kommuner bosatt i Fredrikstad på omtrent 1,2 millioner kroner.

Økte kostnader, brukerbehov og politiske vedtak som er innarbeidet innenfor rammen

<i>Tall i tusen kroner</i>	2023	2024	2025	2026
<i>Økte påkrevde forpliktelser</i>				
Økt tilskudd til private barnehager	22 020	22 020	22 020	22 020
Pensjonstilskudd private barnehager	1 400	1 400	1 400	1 400
<i>Økt brukerbehov i tjenestene</i>				
Barnevern – Støttefunksjoner	7 500	7 500	7 500	7 500
Barnevern – Hjelpetiltak	12 500	12 500	12 500	12 500
Barnevern – Fosterhjem	4 767	15 000	15 000	15 000
Barnevern – Institusjon	15 000	15 000	15 000	15 000
Barnevern – Egenfinansiering EMF	0	12 000	12 000	12 000
Økt behov for ressurser til styrking av laget rundt elever med særskilte utfordringer	2 000	2 000	2 000	2 000
Digitaliseringsprosesser (drift av enheter/elev pc)	1 730	1 730	1 730	1 730
Spesialundervisning på friskoler	2 000	2 000	2 000	2 000
Fosterhjemsplasserte elever i andre kommuner	1 000	1 000	1 000	1 000
<i>Reduksjon i inntekter og økning i utgifter</i>				
Skoleskyss	2 500	2 500	2 500	2 500
Økt ansiennitetstilskudd 16 år adjunkt og lektor	1 840	1 840	1 840	1 840
Sum økte kostnader og brukerbehov	74 257	96 490	96 490	96 490

Seksjonen har et utfordringsbilde på omlag 74,3 millioner kroner i 2023, som vist i tabellen over. Behovene er økende framover i planperioden, hovedsakelig innenfor barnevernstjenesten. Som beskrevet innledningsvis, er det tatt høy risiko i tallmaterialet som presenteres i dette kapitlet.

Tilskudd til private barnehager er foreløpig beregnet til 438,2 millioner kroner. Dette tilsvarer en økning på 22 millioner kroner fra vedtatt tilskudd 2022. Økningen er i hovedsak knyttet til en økning i kapitaltilskudd, oppjustering av deflator for 2022 og redusert arbeidsgiveravgift under koronapandemien som gjorde at tilskuddet for 2022 var lavere enn et normalår.

Redusert foreldrebetaling medfører 5,2 millioner kroner i økt tilskudd. Dette er kompensert gjennom statsbudsjettet.

For dekning av koronarelaterte kostnader ble det i 2021 utbetalt 4 millioner kroner som forskudd på tilskudd for 2023. Dette kommer til fratrekk på utbetalingen.

For tilskuddsåret 2022 ble pensjonspåslaget for barnehager i kjede redusert fra 13 til 10 prosent. For enkeltstående barnehager var påslaget i 2022 på 12 prosent, og reduseres videre til 11 prosent i 2023. Barnehager med høyere pensjonsutgifter kan etter gjeldende regler søke om ekstra tilskudd til å dekke disse kostnadene.

Barnevernet i Fredrikstad kommune yter tjenester til sårbare barn og familier, og behovet for tjenesten er stort. Ofte er det akutte hendelser som gjør at det må settes inn tiltak for å ta vare på de involverte. Dette gjør at det er vanskelig å estimere hva tjenesten vil koste årlig. Beregningene inkluderer økte kostnader knyttet til lønn, brukerbehov, barnevernsreform og bolig for enslige mindreårige flyktninger.

- Barnevern – Støttefunksjoner: For at barnevernet skal kunne imøtekomme sine oppgaver både i saksbehandling til de sårbare barna, men også som samarbeidspartner og rådgivere til seksjonens andre aktører, er det behov for at man styrker støttefunksjonene med rett kompetanse og nok saksbehandlere til å dekke opp de behov man ser i dag.
- Barnevern – Hjelpetiltak; antall barn med hjelpetiltak er stadig økende, dette er et av målene med oppvekstreformen. Det er behov for at denne tjenesten styrkes ytterligere i 2023. Basert på dagens brukerbehov, og målet for barnevernsreformen med å gi flere vedtak med hjelpetiltak, for å redusere behovet for dyrere tiltak, estimeres det et økt økonomisk behov på *12,5 millioner kroner*.
- Barnevern – Fosterhjem; har behov for styrking i 2023 for å imøtekomme Bufdirs anbefaling om økt kompensasjon til fosterforeldre. Ytterligere styrking i 2024 er nødvendig, da kommunens egenandeler for plasseringer i spesialiserte fosterhjem gjort før 01.01.2022 da varsles å ligge på samme nivå som nye plasseringer. Dette gir behov på 4,7 millioner kroner i 2023 og 15 millioner kroner fra 2024.
- Barnevern – Institusjon er det mest kostbare tiltaket, som tas i bruk først når andre mindre inngripende tiltak og hjelpetiltak ikke har effekt eller er forsvarlige. Institusjonsplasseringer varierer i lengde, noe som er med på å påvirke hvor kostbart dette tiltaket blir. Det er derfor stor usikkerhet knyttet til denne utgiftsposten. I budsjett for 2023 prioriteres det å styrke, barnevernets støttefunksjoner, og arbeidet med tidlig innsats og hjelpetiltak for å kunne redusere denne utgiftsposten. Det forutsettes også en reduksjon i plasseringer fra nivået for 2022.
- Barnevern – Tjenester til enslige mindreårige flyktninger, har hatt en reduksjon i tilskudd fra IMDi de senere årene. Tjenesten må ses i sammenheng med hendelser øvrige steder i verden, og varierer i stor grad. På slutten av 2022 er antall nye bosettinger økt. Det er derfor vanskelig å estimere hva totale tilskudd for 2023 blir. De seneste årene har det vært behov for kommunal finansiering i tjenesten, men for budsjettåret 2023 tas risiko ved å budsjettere tjenesten tilsvarende finansiering fra IMDi. Foreløpige beregninger gir kommunen 26 millioner kroner i tilskudd.

Som beskrevet under kapitlet utviklingstrekk, opplever skoleetaten at flere elever trenger ressurser til annet enn ren undervisning. Det handler om et bredt spekter av utfordringer som framkommer med forsterket effekt postpandemi, blant annet utagering, skolevegring, rus, vold og annen sosial- og atferdsproblematikk. Skolene får i utgangspunktet fordelt budsjettammer etter elevtall, lærernorm og generelle kriterier, i henhold til hva som er lovpålagte oppgaver. Elever med utfordringer som beskrevet ovenfor krever ressurser utover det normbestemte som dekker den ordinære undervisningen. Skoleetaten har et stort behov for å øke budsjettposten for midler som kan tildeles

utvalgte skoler som opplever særskilte store utfordringer, slik at de skal ha mulighet til å styrke laget rundt den/de bestemte elevene og jobbe målrettet med å korrigere.

Fredrikstadskolen er midt i en digitaliseringsprosess, og det jobbes med å ta i bruk digitale læringsverk, implementere 1:1-dekning av digitale enheter på 3.-10. trinn og 1:2-dekning på 1. og 2. trinn (se avsnitt om investeringer lenger ned i økonomikapitlet), og tilrettelegge for en mer digital skolehverdag. Dette krever at skoleklassene har nødvendig utstyr, lisenser, programmer etc. Det er en kostbar omstilling, og i tillegg medfølger serviceavgifter, supportavtaler etc. Avtalene må utvides i tråd med at antall digitale enheter i skolen øker. Vi er nødt til å øke budsjettposten for å "drifte" digitaliseringsprosessen. Midlene skal dekke blant annet support knyttet til robot i skole (robot for elever som ved langvarig sykdom/fravær ikke kan delta fysisk i klasserommet), behov for eksterne IT-tjenester, økte serviceavgifter grunnet flere digitale enheter, og behov for support Vigilo.

Fredrikstad kommune har ordinær skoleskyss via fylkeskommunen, samt spesialskyss utført av taxisentralen og til dels gjennom kommunal avtale med Seksjon for teknisk Drift. Spesialskyssen innbefatter frakt av barn som av ulike grunner ikke kan gå på sin nærscole, eller har særskilte behov. Det har vært en økning i skyssutgifter de siste årene, i hovedsak på grunn av økte drivstoffpriser, og større behov for spesialskyss og skyss til private skoler, og budsjettet må økes for å stemme overens med realiteten.

I lønnsoppgjøret for 2021 ble adjunkter m/tillegg og lektorer m/tillegg tilgodesett med en økning i ansiennitetstillegg/et ekstra ansiennitetstillegg for ansatte med over 16 års ansiennitet. Dette kom i tillegg til det ordinære lønnsoppgjøret, og er gjeldende fra 01.01.2023. Beregnet helårseffekt av dette utgjør en ekstra utfordring for budsjettåret 2023.

#bærekraft25, tiltak vedtatt vår 2022

<i>Tall i tusen kroner</i>	2023	2024	2025	2026
Avslutte søskenmoderasjon i SFO	-1 346	-1 346	-1 346	-1 346
Avslutte avtale med Inspiria Science Center	-828	-1 656	-1 656	-1 656
Avvikle Åpen barnehage Treffpunktet (sentrum)	-518	-518	-518	-518
Legge ned språkgruppa for barnehagebarn	-1 035	-1 035	-1 035	-1 035
Etablere og drive barneboliger internt framfor eksternt	-3 105	-4 140	-5 175	-5 175
Ytterligere effekter av allerede vedtatte tiltak i etat tjenester til barn og familier	0	0	-2 329	-2 329
Interkommunalt samarbeid om barnevernsvakt	0	0	-1 553	-1 553
Omorganisere oppgaver knyttet til veiledning av fosterhjem	-1 035	-1 553	-1 553	-1 553
Avslutte lisens for Veileder Barnevern	-725	-725	-725	-725
Øke innbetaling fra Hvaler for BV-vakt	-311	-466	-466	-466
Effektivisere leasing av biler innen barnevern	-259	-259	-259	-259
Forbedring og effektivisering av stabsorganisasjonen	-1 035	-1 863	-1 863	-1 863
Effektivisering av merkantile tjenester i seksjonen	-1 346	-1 346	-1 346	-1 346
Sum i anslåtte beløp	-11 543	-14 907	-19 824	-19 824

Note: Se rapporten «En bærekraftig økonomi mot 2025» for tiltaksbeskrivelser, samt «Tiltaksbeskrivelser – vedlegg til rapporten En bærekraftig økonomi mot 2025» for konsekvenser.

Ytterligere innsparingstiltak/økte inntekter

Tall i tusen kroner	2023	2024	2025	2026	Konsekvenser/kommentarer
Øke foreldrebetaling i SFO	-2 588	-2 588	-2 588	-2 588	Fredrikstad er blant kommunene med lavest pris på hel SFO-plass, sett opp mot andre sammenlignbare kommuner. Pris per måned økes derfor med 200 kroner for hel plass per måned, før lønns- og prisvekst. Prisene for de øvrige plasstilbudene justeres etter SFO-vedtektene.
Avvikle Ny-Vigra tilbud	0	0	-850	-850	Ny-Vigra er et ikke-lovpålagt tilbud til alle elever på 7. trinn, som omfatter lovpålagte kompetansemål. Ved at kompetansemålene som gis i dette tilbudet heretter må gis på skolen, blir det en forringelse av kvaliteten på undervisningen som nå gis av spesialister. Kompetansekravene ivaretas likevel ved spiralprinsippet i all undervisning. Gjeldende avtale går til 2024.
Avslutte avtale knyttet til Ungt entreprenørskap	-186	-186	-186	-186	Ungt entreprenørskap er et ikke-lovpålagt tilbud, som ivaretar lovpålagte kompetansemål. Kompetansemålene som ivaretas i dette tilbudet må heretter gis på skolen. Elevene mister muligheter ved å benytte tilpassede undervisningsopplegg, men det kan være gode alternativ som gratis nettressurser.
Pedagogisk fagteam/PPT	-1 500	-2 000	-2 000	-2 000	Igangsatt arbeid i samarbeid mellom pedagogisk fagteam og PP-tjenesten. Økt anvendelse av kompetanse, økt samhandling og organisatoriske grep for å gi økt økonomisk bærekraft, samt bedre tjenestetilbud.
Økt internrefusjon av integreringstilskudd grunnskole	-1 400	-1 400	-1 400	-1 400	Forutsetter full utgiftsdekning gjennom integreringstilskuddet. Høy risiko
Økt internrefusjon av integreringstilskudd FRIS	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000	Forutsetter full utgiftsdekning gjennom integreringstilskuddet. Høy risiko
Økte nettoinntekter utenbys barnehagebarn	-2 200	-2 200	-2 200	-2 200	Netto kostnad/inntekt for utenbys barn varierer fra år til år, men har de siste årene gitt en netto positiv effekt for kommunen. Høy risiko
Reduksjon i antall barn i barnehage	-1 720	-1 720	-1 720	-1 720	I henhold til befolkningsprognose.
Reduksjon i ledere og administrasjon	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000	Dette ses mot de organisasjons- og organisasjonsprosessene som pågår.
Sum i anslåtte beløp	-18 594	-19 074	-19 944	-19 944	

Langsiktige tiltak

Plan for kvalitet i etatene, og arbeidet med å snu fra reparasjon til forebygging, er et langsiktig arbeid som seksjonen jobber med. Arbeidsprosesser i forbindelse med planarbeidene har identifisert flere

områder som seksjonen må arbeide med felles. Planene vil ferdigstilles høsten 2022 og være viktige for prioritering og helhetlig innsats i oppvekstfeltet i årene framover.

Barnehager med større barneantall og bedre tilrettelagte bygg gir en mer effektiv drift og reduserte kostnader per barn. Framtidig innretning av barnehager og barnehagestruktur skal hensynta dette for å sikre kostnadseffektiv drift. Det jobbes kontinuerlig med å drive mest mulig effektivt innenfor dagens struktur, gjennom erfaringsoverføring mellom enheter og identifisering av beste praksis.

I Plan for skolebygg mot 2040 vil framtidig skolestruktur og anbefalinger bli beskrevet. Dersom skolestrukturen i kommunen endres til færre og større virksomheter vil det gi en mer kostnadseffektiv skoledrift.

Ikke funnet rom for / ikke finansiert

- Rusenheten – Kommunen er igjennom opptrappingsplan for rusfeltet pålagt å opprette rådgivende enhet for russaker. Organiseringen av denne er under planlegging og etablering høsten 2022 og kostnader knyttet til drift av denne enheten er derfor ikke lagt inn i budsjettet for 2023, da man ikke vet behovet per dags dato. Enheten skal ligge under helsevern for barn og unge.
- Digitale psykososiale tjenester – I 2021 ble det vedtatt, i sak 2020/54514, at 0,5 millioner kroner av tildelte koronamidler skulle gå til å finansiere anskaffelse av en digital plattform til “digitale psykososiale tjenester”. Det er ikke funnet rom for at disse kostnadene belastes budsjettet for 2023.
- Det er ikke funnet rom for å kjøpe inn oransje skolesekker til 250 000 kroner fra høsten 2024. Bestillingen gjøres i oktober 2023, slik at beslutning om ikke å kjøpe inn må gjøres for budsjett 2023.
- Som følge av utfordringer blant sårbare barn i kjølvannet av koronapandemien har det blitt tildelt midler til elevtjeneste ved alle barneskolene. Tjenesten fungerer som en utvidet sosialtjeneste, et lavterskeltilbud. Dette har vært finansiert av mottatte tilskuddsmidler til sårbare barn. Det er et vedvarende behov for å opprettholde denne tjenesten utover i planperioden, men de statlige tilskuddene er nå avsluttet og det er ikke funnet rom for å videreføre ordningen med en estimert utgift på 2,4 millioner kroner i kommunal ramme.

Nye/endrede egenbetalinger og gebyrer

Egenbetaling i SFO økes med 200 kroner per måned for hel plass før lønns- og prisvekst, fra og med 1. februar 2023. Resterende plasstyper justeres i henhold til vedtektene (80, 50 og 40 prosent av pris for hel plass).

Kostpenger økes med lønns- og prisvekst.

Det ble innført gratis 12-timer SFO for 1.trinnselever fra nytt skoleår 22/23 som videreføres i 2023. I tillegg vil ordningen utvides som følge av regjeringens budsjettforlik, og favner også 2. trinnselever fra og med oppstart skoleår 23/24.

Eksisterende ordning for redusert foreldrebetaling videreføres i 2023, i henhold til nasjonale føringer gitt i statsbudsjettet, jmfør forskrift til opplæringsloven. Dette innebærer en moderasjonsordning som tilbyr reduksjon i foreldrebetalingen for 1.–4. trinnselever, slik at den per barn utgjør maksimalt seks prosent av inntektene til husholdningen.

I tillegg tilbyr Fredrikstad kommune gratis SFO for lavinntektsfamilier på 1. trinn i skoleåret 22/23. Denne ordningen videreføres, **forutsatt** at kommunen tildeles tilskuddsmidler for videre skoleår.

Gratis SFO for 5. –7.trinnselever med særskilte behov videreføres på lik linje med fjoråret.

Søskenmoderasjon i SFO utgår fra 1. februar 2023.

Satsene for ekstra oppholdsdager i ferier, samt ved at barn blir hentet for sent i skolefritidsordningen, forblir på samme nivå som i 2022.

Kultur, miljø og byutvikling

Bystyrets innledende kommentar

Et mangfoldig tilbud innen kultur og idrett gjør samfunnet vårt rikere. Det har vært viktig for bystyret å opprettholde tilskudd til frivilligheten innen kultur og idrett, lokalsamfunn og kulturnæringen. Frivilligheten spiller en særdeles viktig rolle i inkludering og fellesskap for barn og unge. Derfor ikke bare reverserer vi kuttforslagene, men vi legger inn mer penger i den søkbare tilskuddspotten.

Ordningen med arbeidsstipend for kunstnere videreføres annenhvert år fra og med 2024.

Kulturnatt vil settes på vent i 2023, da Tall Ships Races – med stort kulturelt program – vil gjennomføres i juli 2023.

Satsinger og utfordringer

Fokus

Seksjon for kultur, miljø og byutvikling drifter kommunale tjenester for publikum, forvalter lovpålagte oppgaver og har en seksjonsovergripende koordinerings- og planleggingsrolle, som skal bidra til kommunens måloppnåelse innenfor alle de tre innsatsområdene i kommuneplanens samfunnsdel: å leve, å skape, og å møte framtiden i Fredrikstad; den lille verdensbyen.

Jamfør KOSTRA-tall, bruker imidlertid Fredrikstad kommune vesentlig mindre enn sammenlignbare kommuner på tjenester innenfor flere av seksjonens tjenesteområder, særskilt innenfor kultur- og idrettssektoren, samt innenfor plan, kulturminner, natur og nærmiljø. Fredrikstad kommune bruker cirka 14 prosent under landsgjennomsnittet på kulturektoren. Likevel viser innbyggerundersøkelsen fra 2021 at innbyggerne i Fredrikstad er over gjennomsnittet fornøyd med tilbudet av kulturaktiviteter som kino, konserter, teater og kunstutstillinger, og med lokalsamfunnet sitt ^[1].

Fredrikstad kommune står i en krevende økonomisk situasjon, og handlingsrommet er derfor mer begrenset enn i tidligere år. Da det er behov for å ta kostnadene ytterligere ned innenfor flere av seksjonens tjenester, er det ikke foreslått å utvide tjenestetilbudet eller pekt ut nye innsatsområder i seksjonens økonomiplan.

Det utfordringsbildet som kommuneplanen peker på, med voksende sosial ulikhet i samfunnet og mellom geografiske bydeler, ambisiøse klimamål, samt behovet for at Fredrikstad må tiltrekke seg flere næringsaktører, er fortsatt de største utfordringene for Fredrikstadsamfunnet. Med bakgrunn i dette foreslår kommunedirektøren å videreføre de fokusområder som bystyret har vedtatt i gjeldende økonomiplan. Det innebærer at et overordnet fokus skal være på følgende områder:

- Helhetlig oppvekst for barn og unge
- Områderettet innsats
- Fremme fysisk aktivitet og grønn mobilitet
- Bærekraftig kulturarv
- Næringsvennlig kommune
- Klimavennlig kommune

Seksjonen står ikke selv for alle leveranser innenfor disse områdene, men har et seksjonsovergripende ansvar i å koordinere og spisse innsatsene for en samlet kommuneorganisasjon, særlig i arbeidet med utvikling av lokalsamfunn og frivillig sektor, kommunens klimaavtrykk, arealplanlegging og -regulering, næringsutvikling, kultur, fysisk aktivitet og innbyggernes

^[1] Innbyggerundersøkelsen 2021, Direktoratet for forvaltning og økonomistyring

folkehelse. Et viktig arbeid, som legger de overordnede rammene for kommunens arbeid med dette, er rulleringen av kommunens planstrategi og kommuneplanens samfunnsdel, som starter i 2023. I 2023 har seksjonen ansvar for planleggingen og gjennomføringen av skute- og folkefesten The Tall Ships Races Fredrikstad (TSRF23), som vil kreve at ressurser fra hele kommuneorganisasjonen må styres inn mot prosjektet første halvdel av året. Forrige gang (i 2019) byen var vertshavn for denne seilregattaen, tiltrakk arrangementet seg 143 000 besøkende og genererte, jamfør ringvirkingsanalyser, en regional og total verdiskaping på 68 millioner kroner for lokalt næringsliv. Nytt av året er at TSRF seiler under grønt flagg, med en tydelig klimaprofil. Prosjektet skal tilstrebe en bevisstgjøringskampanje der klima, miljø og bærekraft skal gjennomsyre hele arrangementet, noe som også vil være støttet av EU-midler gjennom sirkulærøkonomiprojektet «TREASoURcE», der Fredrikstad kommune er partner.

Reduserte inntektsforventninger og behov for kutt i tjenester

Seksjon for kultur, miljø og byutvikling er i stor grad en inntektsfinansiert seksjon, der flere av tjenestetilbudene er eksponert i et "semikommersielt" marked. Seksjonens salgsinntekter er derfor avgjørende for økonomien. Samtidig har inntektene innenfor enkelte publikumsrettede tiltak ikke tatt seg opp på tilsvarende nivåer som før pandemien, og det er knyttet usikkerhet til størrelsen på publikumsbesøket og inntektene i tiden framover. Flere nasjonale undersøkelser tilsier at besøket på kulturarenaer trolig vil være lavere enn normalt også i 2023. Makroforutsetninger, med økte energipriser og stigende renter, påvirker publikums betalingsevne og -vilje, og forsterker denne usikkerheten.

Kommunedirektøren har derfor foreslått å redusere inntektsforventningene for enkelte tjenester, noe som innebærer at redusert inntjening må dekkes av kostnadsreducerende tiltak innenfor andre tjenester, som foreslått i budsjettet. Seksjonen vil fortsatt ha fokus på tiltak som bidrar til å markedsføre tjenester som er inntektsbringende for kommunen.

Økonomi i balanse

Bystyret har i sak om *En bærekraftig økonomi mot 2025 i Fredrikstad kommune* vedtatt innsparings- og effektiviseringstiltak for seksjonen. Disse er foreslått innarbeidet i planperioden, i tråd med bystyrets vedtak. Det vil i perioden være et særlig fokus på samordning av funksjoner og oppgaver, med mål om å redusere kostnader knyttet til forvaltningen. I tillegg er det lagt inn noen nye tiltak som i hovedsak svarer opp til bystyrevedtatte satsinger, eller tiltak der kommunen er forpliktet gjennom avtaleverk. Dette medfører behov for ytterligere omprioriteringer i 2023, som framkommer av budsjettforslaget.

Seksjonen har en proaktiv tilnærming til å søke om eksterne midler, og innhenter årlig større tilskudd til kommunen. Dette sikrer at enkelte virksomheter kan fylle tjenestene med innhold basert på eksterne midler.

Kultur- og fritidsaktiviteter som arena for sosial utjevning

Den sosiale ulikheten i samfunnet inkluderer kulturelle ressurser som utdanning, kunnskap og kulturell praksis, i tillegg til sosiale ressurser som venner og familie. Undersøkelser viser eksempelvis at en stor andel barn fra innvandrerfamilier vokser opp i "hjem uten tekst". Seksjonen besitter rimelige og alternative verktøy som er viktige for å bidra til utjevning av slike forskjeller, gjennom eksempelvis bibliotekenes satsing på lese- og leksehjelp, og de mange alternative mestringsarenaene som kulturhusene, bibliotekene, kulturskolen og fritidsklubbene tilbyr.

Et kompetent og tilgjengelig kultur- og aktivitetstilbud er følgelig viktig for å sikre aktive og samfunnsdeltakende barn og unge. I planperioden er det derfor lagt opp til å videreføre driftsnivået i de kommunale kjerneoppgavene. Dette innebærer at driftsnivået til virksomhet fritid, samt for de lovpålagte kommunale tjenestene som bibliotek og kulturskole, opprettholdes i planperioden.

Samarbeidet mellom oppvekstsektor og kultursektor om blant annet satsingen på kulturskoletilbud i SFO-tiden, samt kulturskolens samarbeid med barnehagene om dans og musikk som del av barns språk- og motorikkutvikling, har hatt god måloppnåelse, og er i budsjettet foreslått videreført for

skoleåret 2023/2024. Seksjonen har også mottatt tilskudd fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet for å også i 2023 kunne gjennomføre prosjektet «Ung i jobb», der virksomhet fritid har tilrettelagt sommerjobber for ungdommer.

Levekårskartleggingen fra 2022 bekrefter forskjeller mellom de ulike levekårssonene i kommunen vår, og forskjellen mellom ulike områder øker. Fredrikstads strategi for områdesatsing danner utgangspunktet for kommunens arbeid i levekårsutsatte områder. Kommunedirektøren vil, gjennom etableringen av et program for områderettet arbeid, jobbe for tettere samarbeid med Sarpsborg kommune, med mål om statlige tilskudd til større satsinger i vår region.

Aktiv befolkning

Det er en omforent forståelse i samfunnet om at mer fysisk aktive mennesker kan gi store samfunnsøkonomiske besparelser i årene som kommer. Kommunedirektøren har etablert programmet *Aktive Fredrikstad*, som skal bidra til økt samhandling og en helhetlig struktur i arbeidet med å fremme fysisk aktivitet og mobilitet i årene framover.

Økt fokus på aktiv mobilitet og tilgangen til å bruke byrommene til fysisk aktivitet, skal fortsatt stå sentralt i arbeidet. I dette ligger også en fortsatt offensiv satsing på tilrettelegging for sykkel, og fokus på fysisk mobilitet i areal- og samferdselsplanleggingen, der utformingen av nett- og gatebruksplanen, oppfølgingen av sykkelplanen og arbeidet med Bypakke Nedre Glomma er viktige virkemidler.

Å generere lokal og regional verdiskaping

Kommuneplanens samfunnsdel skisserer som mål for økonomisk bærekraft at Fredrikstad og Nedre Glomma er en foretrukket næringsdestinasjon i Osloregionen, hvor verdiskaping og arbeidsplasser prioriteres. Kommunen har selv satt seg et mål om at sysselsettingsveksten skal være relativt større enn befolkningsveksten.

Kommunen skal jobbe aktivt for å tilrettelegge for tilførsel av flere arbeidsplasser med variert arbeidskraft og kompetanse til kommunen. Fokuset på et næringsvennlig mottaksapparat i kommunen, og deltakelsen i omdømmeprogrammet Vekst i Fredrikstad, som er et samarbeid mellom kommunen og lokalt næringsliv, vil fortsatt være viktige fokusområder i dette arbeidet.

Redusert klimaavtrykk og klimatilpasset by

Kommuneplanens samfunnsdel skisserer som mål for miljømessig bærekraft at Fredrikstad er en grønn by, som møter lokale og globale miljø- og klimautfordringer med bærekraftige løsninger. I kommunedelplan for klima 2019–2030 er det av bystyret vedtatt en hovedmålsetting om å oppnå minst 60 prosent utslippsreduksjon innen 2030, sammenlignet med 2016. Per 2. halvår 2022 har kommunen redusert utslippet med 15 prosent, i forhold til kommunens klimaavtrykk fra 2016.

Relativt store klimagassutslipp i Nedre Glomma kan knyttes til en høy andel industribedrifter, avfallsbrenning og energiforsyning. Innen samferdsel har veksten i personbiltransporten flatet ut, stadig flere velger el-bil og antall kollektivreisende har økt. Videre arbeid med å nå nullvekstmålet vil være det viktigste fokuset i arbeidet med å få på plass en Bypakke Nedre Glomma fase II.

Seksjon for kultur, miljø og byutvikling skal jobbe for at kommunens samlede innsats bidrar til at alle skal kunne ta mer klimavennlige valg og at kommunes samlede klimaavtrykk reduseres. Klimautfordringene krever drastiske endringer i bo- og mobiltetsvaner. Det er en sterk sammenheng mellom utforming av byen og tettstedene rundt, og de valg folk gjør av reisemåter, som igjen påvirker utslipp av klimagasser. God arealplanlegging og smarte tiltak forebygger og reduserer de negative konsekvensene av klimaendringene. Sentrale temaer i årene framover vil være klimaavtrykket knyttet til bygg- og anleggsvirksomhet, tilrettelegging for framtidig ombruk, klimavennlige og fleksible energiløsninger, betydningen av karbonlagre, samt tilrettelegging for utslippsfri transport, der kommunen fra 2023 også har mottatt midler fra Miljødirektoratet til et toårig prosjekt i arbeidet med klimaomstilling av næringstransporter.

Seksjonen har en viktig rolle som samfunnsutvikler og har ansvar for areal- og transportplanlegging. Den nye arealplanen legger grunnlaget for framtidige klimakutt og er det viktigste verktøyet kommunen har for å sikre ønsket boligutbygging og ivaretagelse av både næringsliv, naturmangfold og landbruksområder.

Økonomi – kultur, miljø og byutvikling

<i>Tall i tusen kroner (i 2023-kroner)</i>	2023	2024	2025	2026
Vedtatt ramme 2022	184 974	184 974	184 974	184 974
Netto endringer i vedtatt økonomiplan 2022-2025	1 205	1 205	1 205	1 205
<i>Rammeendringer høsten 2022</i>				
Overføring av personell fra INNUT til Seksjon for kultur, miljø og byutvikling	2 828	2 828	2 828	2 828
Overføring av personell fra Seksjon for kultur, miljø og byutvikling til Seksjon for teknisk drift*	-876	-876	-876	-876
<i>Vedtatte bærekraftstiltak</i>				
Justere gebyrsatsene på planområdet	0	-2 070	-2 070	-2 070
Avvikle ordningen med Miljøfyrtårnsertifisering av kommunale virksomheter	-414	-414	-414	-414
Salg av arenanavn		-1 553	-1 553	-1 553
Organisasjonsjustering mellom TD og KMB	0	-1 553	-1 553	-1 553
Redusere omfanget av kjøp av tjenester fra destinasjonsselskap	0	-1 035	-1 035	-1 035
Effektivisering av organisasjonen gjennom samordning av ressurser	0	-4 140	-7 245	-7 245
Utvidelse av Fredrikstad kino	0	0	0	0
Reduksjon av totalrammen for tilskudd	0	0	-2 690	-2 690
<i>Bystyrets endring</i>				
Opprettholde budsjetttrammene for tilskuddsordninger	2 450	4 100	4 100	4 100
Øke budsjetttrammene for tilskuddsordninger	350	350	350	350
Kulturnatt Fredrikstad	0	500	0	500
Opprettholde ordningen med kunstnerstipend	0	200	0	200
Opprettholde innkjøpsordningen for kunst	200	200	200	200
Opprettholde budsjettpostene for naturmangfoldstiltak	400	400	400	400
Driftstilskudd til StjerneVærste	500	500	500	500
Avvikle tilskuddet til Fredrikstad Aktivitetsråd	-500	-500	-500	-500
Avvikle tilskuddet til Olympiatoppen Østlandet	-200	-200	-200	-200
Økte inntekter ved salg av arenanavn	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Innføring av reklame på barnefilm på kino	-500	-500	-500	-500
Økte priser og inntjeningskrav ved Blå Grotte	-800	-800	-800	-800
Brannsikring Elingaard – tilskudd til Fr.stad museum	1 000	500	0	0
Båtbyggehall og visningsrom- investeringstilskudd	2 000	0	0	0
Isegran fartøyvern AS	500	1 000	1 000	0
Reduksjon i administrative utgifter	-500	-500	-500	-500
Netto ramme	191 117	181 117	175 621	173 821

Note: Alle tall er i 2023-kroner, det vil si at budsjettall for 2022 er justert med pris- og lønnsvekst på 3,5 prosent.

*Rammeoverføring av personell fra virksomhet bærekraftig samfunnsutvikling til Seksjon for teknisk drift.

Bystyret har gjennom omprioriteringer og inntektsøkninger frigjort midler, som for 2023 anbefales brukt som følger:

- Totalramme tilskuddsordninger (samlet tilskuddsramme for idrett, næring, kultur og lokalsamfunn): 2,8 millioner kroner (her øker vi utover foreslått kutt på 2,45 mill)
- Driftsstøtte StjerneVærste: 0,5 millioner kroner
- Innkjøpsordningen for kunst opprettholdes: 0,2 millioner kroner
- Miljøtiltak: 0,4 millioner kroner

Disponering 3,0 millioner kroner fra FREVAR KF (2023):

- 1,0 millioner kroner brannsikringsanlegg Elingaard (0,5 millioner ytterligere i 2024)
- 2,0 millioner kroner Båtbyggerrom og visningsrom på Isegran

Søknad fra Stiftelsen Østfoldmuseene om tilskudd til brannslukningsanlegg på Elingaard Herregård
I formannskapssak 121/22 ble det vedtatt at kommunedirektøren skulle "prioritere søknad om brannslokkeanlegg på Elingaard Herregård i budsjett og økonomiplan 2023-2026".

Grunnet den krevende situasjonen for kommunen som helhet, økes overføringene fra FREVAR KF med 3,0 millioner kroner i 2023. Av disse disponeres 1,0 millioner kroner til brannsikringsanlegg på Elingaard Hovedgård i 2023 og 0,5 millioner kroner i 2024.

Båtbyggerhall og visningsrom på Isegran

Som et ledd i kommunens satsing på å ivareta det historiske skutemiljøet på Isegran og samarbeidet med Viken fylkeskommune om etableringen av et fartøyvernsenter i Fredrikstad, er det i flere samfunnsaktørers interesse å få bygget et permanent båtbyggerverksted og visningsrom for restaurering av båter på Isegran. I bystyresak 176/21 ble det redegjort for at Fredrikstad kommune må ta stilling til et eventuelt spleiselag for finansiering av et båtbyggerverksted/riggverksted på Isegran. Grunnet den krevende situasjonen for kommunen som helhet, økes overføringene fra FREVAR KF med 3,0 millioner kroner i 2023. Av disse disponeres 2,0 millioner kroner til Båtbyggerrom og visningsrom på Isegran.

Rammeendringer høsten 2022

Endringene i vedtatt økonomiplan 2022–2025 gjelder rammeoverføring av personell fra Stab for innovasjon og utvikling ved servicetorget til Seksjon for kultur, miljø og byutvikling ved virksomhet regulering og byggesak. Seksjonens rammenedtrekk forklares i hovedsak med vedtatte bærekraftstiltak.

I tabellen ovenfor er det lagt til grunn en innsparing på 7 millioner kroner i reduksjon av kostnader knyttet til forvaltningen, mens driften av tjenestetilbud og satsinger med mål om langsiktig effekt for folkehelse og levekår i mindre grad er foreslått endret. Dette betyr at tiltak og satsinger som styrker den sosiale bærekraften over tid er foreslått opprettholdt, samt at tjenester og tiltak som bidrar til at kommunen kan tiltrekke seg ekstern finansiering er foreslått videreført.

Seksjonen har likevel ansvar for et bredt spekter av oppgaver og tjenester som ikke er lovpålagt, ut over å skulle ivareta lovverkets minimumskrav innenfor de mange fagområder som seksjonen representerer. Det ligger derfor potensialer for betydelig innsparinger ved å, over tid, helt eller delvis redusere omfanget av dette tjenestetilbudet. Det pekes særlig på:

- Seksjonen drifter kulturtjenester som bibliotek, kulturskole, kulturhus og fritidsklubber. Det er mulig å redusere omfanget av disse tjenestetilbudene. Innholdsproduksjonen, og tiltak som styrker tjenestekvaliteten innenfor disse områdene, er også finansiert med statlige, fylkeskommunale eller andre eksterne tilskuddsmidler.
- Fredrikstad kommune tilbyr gratis bruk av kommunale idrettsanlegg for barn og unge under 20 år. Det kan innføres betaling for dette.
- Seksjonen har ansvaret for forvaltningen av lokalsamfunnsutvalgsmodellen. Modellen er ikke lovpålagt. Det er mulig å avvike ordningen der kommunen per i dag yter driftstilskudd, samt har sekretariat- og oppfølgingsansvar for utvalgene.

Avvikle ordning med miljøfyrtårnsertifisering av virksomheter

Avvikling av ordningen med miljøfyrtårnsertifisering av kommunale virksomheter, for å spare årlig lisens, materiell- og konsulentutgifter.

Salg av arenavavn

Kommunedirektøren foreslår å selge arenavavn til aktører i det kommersielle markedet. Aktuelle arenaer er Fredrikstad stadion og Kongstenanlegget. Mulige salg til private kan gjøres ved å gi brukerne av arenaene/klubbene mulighet og rettighet til å selge arenavavn, mot økt leiepris fra Fredrikstad kommune, eller det kan legges opp som et direktesalg fra kommunen til private aktører. I bystyresak 164/22 – Budsjett 2023 og økonomiplan 2023–2026 for Fredrikstad kommune, er det vedtatt en forutsetning om ytterligere 1,5 millioner kroner i 2023 (totalt 3 millioner kroner årlig fra 2024) i inntekter fra salg av arenavavn.

Organisasjonsjustering mellom Seksjon for teknisk drift og Seksjon for kultur, miljø og byutvikling

Bystyret har bedt kommunedirektøren om å følge opp tiltak om en organisasjonsjustering mellom Seksjon for teknisk drift og Seksjon for kultur, miljø og byutvikling, med mål om å effektivisere drift og service i kommunale idrettsanlegg. Tiltaket skal bidra til innsparinger i drift og til en kvalitetsheving av tjenesten, med større fokus på å samle ansvar og drift i én organisasjon, med helhetlig ansvar for drift og service. Tiltaket stadfestes i egen politisk sak ved årsskiftet.

Redusere kjøp av destinasjonsutviklingstjenester

Tiltaket innebærer en reduksjon i den økonomiske rammen for kjøp av destinasjonstjenester i det private markedet. Gjeldende avtale gjelder ut 2023, med opsjon på ytterligere 1 år.

Effektivisering av organisasjonen gjennom samordning av ressurser og spissede innsatser

Bystyret har, ved behandling av rapporten om økonomisk bærekraft mot 2025, besluttet at seksjonen, gjennom effektivisering av arbeidsprosesser og samordning av ressurser, skal redusere kostnader i forvaltningen.

Nytt rammenedtrekk i 2025

Rammenedtrekk tilsvarende 2,69 millioner kroner i 2025 var vedtatt som et økonomisk bærekraftiltak knyttet til økte inntekter gjennom en utvidelse av Fredrikstad kino. I tiden etter koronapandemien viser imidlertid trender, både internasjonalt, nasjonalt og lokalt, at kinobesøket ikke har tatt seg opp på tilsvarende nivå som før pandemien. Besøket per september 2022 viser et besøk som ligger cirka 25 prosent under gjennomsnittet i normalårene fra 2017–2019. Det er derfor knyttet stor usikkerhet til realismen i tiltaket. Kommunedirektøren har foreløpig foreslått å nulle ut bærekraftvedtaket som ble vedtatt av bystyret, og vil komme tilbake med egen sak til bystyret om videreutvikling av kinoen. Innsparingstiltaket er derfor foreløpig foreslått saldert mot frie tilskuddsrammer.

Midler til eventuell drift av Arena Fredrikstad, interkommunale idrettsanlegg, ridesenter på Bekkevold, Trosvikhallen, samt Fredrikstad kommunes egenandel i en eventuell Bypakke fase II, er foreløpig ikke innarbeidet i økonomiplanperioden. Summen av forannevnte tiltak vil kunne få stor innvirkning på kommunens og seksjonens prioriteringer i driftsbudsjettet framover.

Næringslivet i Fredrikstad har forventninger om et videre partnerskap med Fredrikstad kommune i omdømmeprogrammet Vekst i Fredrikstad, og et økonomisk bidrag fra kommunen på 2 millioner kroner hvert år i tre år fra 2023. Kommunedirektøren vil komme tilbake til finansiering av dette i egen politisk sak.

Bruttobudsjett for Seksjon for kultur, miljø og byutvikling

Tall i tusen kroner (i 2023- kroner)	Justert budsjett 2022	Budsjett 2023
Brutto utgifter	350 374	344 193
Brutto inntekter	160 499	153 076
Netto resultat	189 875	191 117

Noter: 1) Alle tall er i 2023-kroner, det vil si at budsjettall for 2022 er justert med pris- og lønnsvekst på 3,5 prosent.

2) Forskjeller mellom vedtatt og justert budsjett gjelder blant annet vedtatte engangsstyrkinger av tilskudd til eksterne aktører i 2022, for eksempel gjennom næringsfondet.

Omprioriteringer og nye aktiviteter/tiltak som er innarbeidet innenfor rammen

Tall i tusen kroner	2023	2024	2025	2026
Videreføring av gratis Kulturbarn og Super-SFO	350	700	700	700
Forpliktelse i aksjonæravtalen – Østfold internasjonale teater	550	550	550	550
Reduserte inntekter i kommersielle tjenester	4000	2000	2000	2000
Subsidiering av reguleringsplanområdet	1500	1500	1500	1500
Regional avtale om bokdistribusjon	250	250	250	250
Økte strømkostnader for kinoen	200	200	200	200
Husleie for idrettsanlegg, KPI-justert, internfakturering fra TD	1 000	1 000	1 000	1 000
Sum nye aktiviteter/tiltak i anslåtte beløp	7 850	6 200	6 200	6 200

Utredningsbehov innenfor samferdsel og overordnet plan

Kostnader til nødvendige utredninger innenfor overordnet plan er ikke lagt inn i driftsbudsjettet, men foreslås i 2023 å finansieres over tidligere oppsparte midler (fond).

Kulturbarn og Super-SFO

Seksjonen fikk i budsjettet for 2022 engangsmidler (avsatt på fond) på 700 000 kroner til å styrke samarbeidet mellom grunnskole og kulturskole, i lys av vedtatt rammeplan for kulturskolen. Seksjonen har for skoleåret 2022/2023, i tråd med vedtaket, utvidet tilbudene Kulturbarn og Super-SFO, der kulturskolepedagoger underviser og tilbyr aktiviteter i henholdsvis barnehagene og i SFO-tiden. Tiltaket er foreslått videreført på tilsvarende nivå og som gratistilbud i økonomiplanen.

Oppfølging av aksjonæravtale – Østfold Internasjonale Teater AS

Ved opprettelse av Østfold Internasjonale Teater AS vedtok bystyret og fylkestinget en opptrappingsplan. For å ikke ha en for bratt stigning på det kommunale bidraget, ble det lagt til grunn i aksjonæravtalen at Fredrikstad kommune gradvis skulle øke sitt bidrag tilsvarende Viken fylkeskommune. Siste år av opptrappingsplanen er 2023. Seksjonen er tidligere ikke kompensert i rammen for denne økningen av bidrag for 2023.

Reduserte inntekter i kommersielle tjenester

Seksjonen forventer lavere inntekter fra de kommersielle publikumstjenestene, enn hva som har vært normalt de siste årene før koronapandemien. Markedssituasjonen har imidlertid endret seg etter pandemien, i særlig grad for virksomhet kino og kommersiell utleie av idrettsanlegg. Seksjonen forventer derfor lavere inntjening som følge av markedsutsiktene etter pandemien, til tross for satsing på markedsføring. Det er foreslått å nedjustere inntektsforventningene for disse tjenestene med totalt 4 millioner kroner i 2023 og 2 millioner kroner i 2024.

Subsidiering av planområdet

Kommunens arbeid med reguleringsplaner kan ikke fullfinansieres gjennom selvkost. Den kommunale subsidieringen av området har imidlertid aldri blitt tilført virksomhet regulering og byggesak sin budsjettramme. For å sikre et budsjett i balanse, foreslås det å styrke budsjettammen tilsvarende den kommunale subsidieringen.

Regional avtale om bokdistribusjon

Viken fylkesbibliotek har reforhandlet rammeavtale om bokdistribusjon på vegne av kommunene i fylket. Dette medfører et økt driftsbehov på om lag 0,25 millioner kroner. Ved å utebli fra ordningen, vil det ikke være mulig å hente ut eller levere bøker på tvers av bibliotekene mellom kommuner og bibliotek.

Økte strømkostnader for virksomhet kino

Virksomhet kino betaler strømkostnader basert på kinoens areal i rådhuset. Det er estimert en merkostnad for 2023 på cirka 0,2 millioner kroner.

Økt husleie for idrettsanlegg

Husleien som seksjonen overfører til seksjon for teknisk drift, justeres årlig med KPI (konsumprisindeksen). På grunn av høy pris- og lønnsvekst i markedet vil KPI bli høyere enn kommunal lønns- og prisvekst (deflator). Dette vil resultere i økte utgifter på rundt 1 million kroner for 2023.

Innsparingstiltak for å dekke nye tiltak

<i>Tall i tusen kroner</i>	2023	2024	2025	2026	Konsekvenser/kommentarer
Avslutte finansiering av markedsleder i Gamlebyen	-300	-300	-300	-300	Ordningen er besluttet tilskuddsfinansiert av Fredrikstad kommune. Initiativtakerne har imidlertid stilt ordningen i bero.
Kulturnatt Fredrikstad	-500	0	0	0	Kulturnatt Fredrikstad settes på vent i 2023.
Endring i ordningen med arbeidsstipend for kunstnere	0	0	-200	0	Videreføres annethvert år fra og med 2024.
Øke billettprisene for utendørsstilbudet i Kongstenbadet	-300	-300	-300	-300	Billettprisene i utendørsbadet blir dyrere.
Kultur- og miljøutvalgets disposisjonskonto avvikles	-200	-200	-200	-200	Frie midler vil ikke være tilgjengelig for utvalget.
Effektivisere forvaltningen	-2 000	0	0	0	Vedtatt bærekrafttiltak. Seksjonen har krav om effektivisering i forvaltningen tilsvarende 7 mill. kroner fram mot 2025, som tas som rammenedtrekk. Seksjonen legger imidlertid opp til å ta ut noe effekt av dette allerede i 2023.
Justere gebyrsatsene på planområdet	-1 500	0	0	0	Vedtatt bærekrafttiltak. Rammenedtrekk fra 2024 finansieres av økte gebyrsatser. Seksjonen legger opp til en tidligere justering av gebyrsatsene, jamfør egenbetalingsheftet.
Sum i anslåtte beløp	- 4 800	- 800	-1 000	-800	

Avslutte kommunal finansiering av markedsleder i Gamlebyen

Bystyret vedtok i budsjettet for 2020 å sette av 0,3 millioner kroner til finansiering av en sentrumsleder for Gamlebyen. Ordningen har vært søknadsbasert, der Fredrikstad næringsforening, Visit Fredrikstad og Hvaler AS og Gamlebyen Handelsforening har søkt om tilskudd til driften av en ordning med markedsleder i Gamlebyen. Initiativtakerne har imidlertid stilt ordningen i bero, og forutsetningene for kommunalt tilskudd er falt bort.

Kulturnatt Fredrikstad

Kulturnatt vil settes på vent i 2023, da Tall Ships Races - med stort kulturelt program – vil gjennomføres i juli 2023.

Endring i ordningen med arbeidsstipend for kunstnere

Ordningen med arbeidsstipend for kunstnere er etablert fra 2021, etter innspill fra kunstmiljøene i byen og etter inspirasjon fra andre byer. Tiltaket er et ledd i oppfølgingen av vedtatte strategier i Kommunedelplan for kultur 2019–2030, med fokus på å støtte opp under tiltak og miljøer som er viktige for fortsatt utvikling av profesjonelle miljøer i byen. Ordningen med arbeidsstipend for kunstnere videreføres annenhvert år fra og med 2024.

Øke billettprisene for utendørstilbudet i Kongstenbadet

Billettprisene i utendørsbadet blir dyrere.

Kultur- og miljøutvalgets disposisjonskonto avvikles

Det foreslås å avvikle ordningen med egen disposisjonskonto med frie midler for utvalget. I 2022 var denne pålydende 0,2 million kroner.

Effektivisere forvaltningen og samordning av ressurser

Seksjonen legger til grunn bystyrets vedtak om innsparing tilsvarende cirka 7 millioner kroner gjennom effektivisering i forvaltningen fram mot 2025. Dette er gjort som et rammedtrekk for seksjonen. Seksjonen vil imidlertid kunne ta ut noe effekt av dette allerede i 2023.

Justere gebyrsatsene på planområdet

Innenfor plan- og reguleringsområdet er det opp til kommunene å vurdere hvor stor grad av brukerbetaling det skal være for de gebyrbelagte tjenestene, så lenge brukerbetalingen ikke overskrider de faktiske kostnadene knyttet til området. Det er vedtatt som et bærekraftiltak at gebyrsatsene skal justeres opp fra 2024, der den økte inntekten gjøres som rammedtrekk fra 2024. Kommunedirektøren foreslår å justere gebyrsatsene opp allerede i 2023.

Økonomiske utfordringer og behov det ikke er funnet rom for i planperioden:

<i>Tall i tusen kroner</i>	<i>2023</i>	<i>Konsekvenser/kommentarer</i>
Søknad fra Hvaler kommune om fast driftsstøtte til besøkssenteret Ytre Hvaler nasjonalpark	250	I kultur- og miljøutvalgssak 63/22 er det orientert om at søknaden skal vurderes i forbindelse med budsjett og økonomiplan for 2023-2026.
Videreføring av tilskuddsordning for idrett- og sportseventer	500	I formannskapssak 53/22 ble det lagt til grunn at denne ordningen bør formaliseres i driftsbudsjettet fra 2023, framfor ad hoc-finansiering over formannskapets disposisjonskonto. Tilskuddene har i hovedsak gått til enkeltstående mesterskap som legges til Fredrikstad, samt tilskudd til Fredrikstad Cup. Det foreslås at eventuell søknad fra Fredrikstad Cup behandles som del av ordinære tilskuddssøknader innenfor tilskuddsrammene som forvaltes av kultur- og miljøutvalget.
Oppfølging av Opptrappingsplanen for Kulturskolen	350	Kultur- og miljøutvalget har vedtatt en opptrappingsplan for det ordinære tilbudet ved Kulturskolen, med ønske om årlig økt driftsramme på 300 000 2016-kroner.
Sum i anslåtte beløp	1 100	

Investeringsstilskudd til Arildsborg curlinganlegg

Bystyret har for kommende planperiode fattet vedtak om å imøtekomme en søknad om 10 millioner kroner til Arildsborg curlinganlegg (bystyresak 106/19). Tiltaket planlegges finansiert over fritt disposisjonsfond.

Tilskuddsfond

Seksjonen forvalter flere tilskuddsfond. Det er ikke funnet rom til å prioritere en styrking av fondene.

Dette omfatter følgende fond:

- Tilskuddsfond for kulturminner i Fredrikstad
- Fredrikstad kommunes smart- og næringsfond
- Fredrikstad kommunes lokalsamfunnsfond
- Fredrikstad kommunes klimafond
- Fredrikstad kommunes friluftsfond

Nye/endrede egenbetalinger og gebyrer

Regulering og byggesak

Gebyrbelagte tjenester innen regulering og byggesaker prisjusteres. Prisene baserer seg på samlet selvkost for 2023, og mål om selvkostgrad på henholdsvis 100 prosent selvkost innen byggesaker, og 65,8 prosent selvkost innen reguleringssaker. For byggesaker vil det i praksis bety at alle utgifter dekkes av brukeren. For reguleringsplaner vil det bety at kommunen i praksis subsidierer utgiftene over 65,8 prosent.

Gebyrene for byggesaker økes med 17 prosent. Bakgrunn for økningen er reduksjon i antall tilgjengelige saksbehandlingstider som følge av at flere timer går med til andre oppgaver enn ren saksbehandling enn tidligere beregninger viser.

Gebyrene for plansaker øker med 10 prosent, som er den prosentvise økningen i samlet selvkost fra 2022 til 2023.

Maksgebyret for plansaker fjernes. Årsaken til dette er økende omfang av store komplekse planprosesser, hvor maksgebyret slår inn. Maksgebyret er for lavt og medfører at prinsippet om selvkost ikke følges, og at kommunen ikke oppnår selvkostgraden som er satt som mål. Det finnes ikke per i dag statistikk til å sette ett passende maksgebyr.

For både plan- og byggesaker er det behov for en lengre periode med erfaringer for å kunne vurdere hvordan det nye gebyrregulativet som ble vedtatt i 2022 slår ut, før ytterligere justeringer vurderes.

Miljø og landbruk

Det er satt en makspris i forskriften om gebyrer på konsesjon- og delingssaker. Prisene kan derfor ikke reguleres årlig, i henhold til § 2 i forskriften.

Kommunen tilbyr ikke lenger gjødselplanlegging. Tjenesten er derfor tatt ut.

Årsgebyret for tilsyn av mindre avløpsanlegg for hytter er satt til halv pris, jamfør bystyresak 129/09.

Geomatikk

Egenbetalinger på eierseksjoner økes samlet med 20 prosent, som følge av flere år med lav selvkostgrad. I tillegg gjøres det mindre rettelser av tekst i kap 3.3.6.

Idrett

Det er lagt nye leieobjekt i egenbetalingsheftet. Dette gjelder leie av kiosk, per dag i Østfoldhallen, samt differensierte leiepriser for leie av klasserom og kulturarenaer. Leieprisene for Lykkeberghallen er tatt ut, som følge av nedstenging. Det er også justert noe i teksten angående aktivitetssaler.

Svømmehaller

Det er lagt inn korrigeringer for driftssesongen for Gaustadhallen og Kongstenhallen.

Friluftsbadet

Dagens egenbetalingshefte gir lite rom for å utarbeide differensierte priser for lokale klubber og banebehov. Med mål om å øke inntektene, uten å belaste lokale klubber, er det foreslått at pris settes etter avtale.

Kongstenbadet svømmehall og friluftsbadet

Det er lagt inn differensierte priser mellom Kongstenbadet og friluftsbadet.

Leiepriser for skoler

Priser for enkelte utleieobjekter, som ikke har stått i egenbetalingsheftet, er lagt inn. Det er samtidig lagt inn noen nye differensierte leiepriser for klasserom og kulturarenaer.

Biblioteket

Det er foretatt nye beregninger av leieprisen for åpne arrangementer, forestillinger med billettsalg for ideelle kulturorganisasjoner i aulaen, leiepriser for aulaen foajé til møter, leiepriser for overlyssalen, samt økning av purregebyrer.

Gebyrprisene for bibliotekene og erstatningssatsene økes med kommunal lønns- og prisvekst. Prisene kan avvike som følge av avrundinger.

Kulturskolen

Prisene på instrumentleie per skoleår økes ut over kommunal lønns- og prisvekst, som følge av økt prisvekst på instrumentvedlikehold. Videre foreslås det at utleieprisene holdes uendret.

Kulturhusene

- St. Croix

Det er lagt inn nye pakkepriser for leie av lille- og storsalen. Prisene er differensierte i ulike pakkelsninger.

- Blå Grotte

Prisene for åpne og lukkede arrangementer/forestillinger økes utover kommunal lønns- og prisvekst, på grunn av oppgradert teknisk utstyr.

Utleie og gebyrer kultur og idrett

Det er innarbeidet priser per kvadratmeter ved salg av kommunalt tilleggsareal, jamfør PS 92/22.

Kino

Kinoen drives etter forretningsmessige prinsipper, og billettprisen fastsettes av kommunedirektøren, i samarbeid med filmbyråene.

Teknisk drift

Bystyrets innledende kommentar

Vi fortsetter vår forutsigbare og tydelige kurs med satsing på klima- og miljøtiltak, fortsatt gratis ferge, og en ny elferge, samt opprettholder rabatt for el-biler i våre lukkede parkeringshus.

Satsinger og utfordringer

Seksjonen leverer lovpålagte tjenester som rent drikkevann, avløpshåndtering, innsamling av husholdningsavfall, drift av kommunale veier, brannforebygging og beredskap. I tillegg forvalter, drifter og vedlikeholder seksjonen infrastruktur som er nødvendig for et godt tjenestetilbud innen skole, barnehage, helse og omsorg, kultur og idrett, samt grøntområder, parkeringsforvaltning, byferger og gjennomføring av kommunens utbyggingsprosjekter.

Arbeidet med tilrettelegging for syklende og gående, samt redusere antall biler i sentrum, videreføres. Satsingen på mer miljøvennlig drift, gjennom utskifting til fossilfrie biler, smarte løsninger innenfor energibesparelse og økt fokus på arealeffektive arbeidsplasser videreføres.

Seksjonen jobber med ulike planer og tiltak relatert til kommunedelplan for klima, både innenfor bygg- og anleggsområdet, transport og fortsatt fokus på energiøkonomisering.

Fredrikstad kommune eier en betydelig eiendomsportefølje av formålsbygg, og leier inn flere større bygninger til kommunalt bruk. Arealeffektiv utnyttelse av arealene har stor økonomisk betydning for hele kommunen. Ved en optimal arealforvaltning kan utgiftene reduseres i planperioden, og dette er et tiltak i kostnadsreduksjonsprogrammet #bærekraft25.

Seksjonen skal være en pådriver for grønne arealer og biologisk mangfold, og utvikling av lekeplasser og aktivitets-/rekreasjonstilbud. Tilgang til sjø, friluftsliv og markaområdene er viktige fortrinn for Fredrikstadsamfunnet, og grønne korridorer som binder sammen sentrumsområder og friområder vil kunne fungere som «pulsårer» i en aktiv kommune. Naturmangfoldet skal bevares og utvikles. Klimaendringene har ført til økt fokus på overvannsproblematikk og gir også en økt slitasje på kommunal infrastruktur. Klimatiltak i forhold til overvann er tema i kommende kommunedelplan for overvann, som er et avgjørende planverk for å møte dagens og framtidens klimaendringer.

Byfergene er blitt et varemerke for Fredrikstad og et viktig transporttilbud både for kommunens innbyggere og for besøkende. Siden 2013 har fergetilbudet vært gratis, og antall passasjerer var i 2021 i overkant av 1,25 millioner. En eventuell innføring av brukerbetaling på fergene og redusert rutetilbud kan endre reisevanene til fergepassasjerene, men det er fremdeles forventet at fergene vil være et attraktivt transporttilbud i kommunen. Driften av byfergene finansieres gjennom rammefinansiering og belønningsmidler og skal fortsatt drives uten brukerbetaling.

Fredrikstad kommune skal bygge et nytt avløpsrenseanlegg, og seksjonen samarbeider med FREVAR KF for å realisere et helhetlig avløpssystem, hvor også nødvendige avløpsledninger skal etableres som en del av dette. I tillegg videreføres satsingen på utskifting av kommunens vann- og avløpsnett i et stort omfang.

Det satses videre på å identifisere og fjerne fremmedvann, som er en samlebetegnelse på type vann som ideelt sett ikke skal forekomme i kommunes avløpsnett. Utfordringen med fremmedvann er spesielt merkbart i perioder med nedbør. Da øker mengden avløpsvann slik at fortynnet avløp renner ut i vassdrag og sjø. Fortynnet avløpsvann ved renseanlegget fører til lav rensegrad.

Sentrale myndighetskrav pålegger alle kommuner i Norge å ha en sorteringsordning for matavfall, og i Fredrikstad skal dette innføres i 2023.

Det har kommet nye og skjerpede krav til materialgjenvinning av avfallet, det forventes at dette kravet vil ligge på cirka 50 prosent, fra dagens 30 prosent materialgjenvinning. Skal dette målet nås, bør det legges til rette for mer innsamling av plast og ikke minst bør det legges til rette for innsamling av våtorganisk avfall.

I restavfallet til innbyggeren i Fredrikstad kommune er det et potensial til å kildesortere mellom 3 500 og 4 000 tonn matavfall per år, som kan bli råstoff til produksjon av biogass og biogjødsel. Videre er det et potensial til å ta cirka 1 000 tonn plastemballasje til en mer effektiv pris per tonn. Dagens innsamlingsordning tar ikke ut mer enn cirka 400 tonn.

"MinSide" på web skal utvikles, med større og enklere tilgjengelighet til renovasjonstjenestene via internett. Bedre muligheter for kommunikasjon med innbyggerne, både direkte og med generell informasjon.

Det skal også arbeides med mer effektiv og mindre miljøbelastende logistikk knyttet til avfallsinnsamling og -behandling. Hvert innkjøp av kjøretøy vil bli vurdert med tanke på biogass, eventuelt andre hybridløsninger.

Markedsføring, utplassering, testing og erfaringsbygging knyttet til undergrunns avfalls system (UAS) skal gjennomføres. Det innebærer at avfall som kastes, oppbevares under bakken i spesielle containere, med bedre estetikk, mindre lukt, adgangskontroll og effektiv tømming som fordeler.

Arbeidet med innfasingen av biler med alternativt (mer miljøvennlig) drivstoff fortsetter. Per august 2022 har kommunen 148 kjøretøy på el og 42 på biogass. Kvalitetssikring av denne prosessen er avgjørende for hvor vellykket overgangen til alternativt drivstoff blir. Arbeid med etablering av digitale ladepunkter videreføres i planperioden.

Utredning av dagens verkstedtjeneste og bilforvaltning, samt innsamling av avfall (renovasjon) som et eventuelt samarbeid med Sarpsborg, videreføres i 2023.

Utskifting til miljøvennlig gatebelysning og måling av all energi til gatelys er et satsingsområde og vil være det i årene framover. Målsettingen er skifte av 2 000 armaturer i året, og arbeidet vil sannsynligvis være avsluttet i 2025.

Gatelysanlegget til Fredrikstad kommune er omfattende og utfordrende, med mye dårlige fundamenter, råtne og rustne stolper, utdaterte og lite strømeffektive armaturer og umålte anlegg. Gatelysene oppgraderes for å bli mer energibesparende, og bidrar til trygghet og sikkerhet i trafikken for innbyggerne. På sikt vil kommunen spare mye på å satse på dette området. Områder som er dårlige avdekkes og disse blir oppgradert med nye kabler i bakken, nye stolper og LED-armaturer.

Det har av næringslivet blitt etablert en gjestehavn mellom kjørebruene i sentrum. I 2023 foreslås det å utrede videre etablering av servicehus. Investerings- og driftskostnader forutsettes inndecket av havneavgifter og salg av stasjonsplasser (båtplass).

Det satses videre på skjærgårdstjenesten sitt arbeid med tilrettelegging for friluftsliv i skjærgården, strandrydding og innsats mot marin forurensning.

Hovedprioriteringer for Fredrikstad brann- og redningskorps vil være etablering av dronekapasitet og ROV-kapasitet (undervannsdrone) 24/7, samøving med Sarpsborg brann- og feiervesen og gjennomføring av beredskapsanalyse.

For avdelingen med brannforebyggerne vil hovedfokus være tilsyn, 6. klasseprosjektet, Prosjekt «Trygg Hjemme» (utsatte grupper), flerbolig-prosjektet, Prosjekt «FRIS», MAKs-samarbeidet, og

diverse fastlagte kampanjer. I tillegg skal Fredrikstad brann- og redningskorps fortsette rekruttering av kvinner.

Energiprognose

Usikkerhet og stor variasjon i energipriser siste år gjør det krevende å utarbeide budsjett og prognoser for energikostnader. Prognoser utarbeides med utgangspunkt i strømlleverandørens framskrivninger av strømpriser, både for prissikret volum og spotpris. Forventet energipris endrer seg kontinuerlig og prognoser oppdateres månedlig.

Seksjon for teknisk drift håndterer energikostnadene for alle formålsbygg og forvalter et energibudsjett som i et normalår utgjør om lag 46 millioner kroner. Basert på framskriving av energipriser for 2023 er beregnet kostnadsprognose for energi totalt, fratrukket selvkostområder, på 149,25 millioner kroner. Prognosen viser at energikostnadene vil øke med cirka 240 prosent. Grunnet det høye prisnivået er energibudsjettet for formålsbygg styrket med henholdsvis 32 millioner kroner og 25 millioner kroner i 2022.

For 2023 er energi prognosen vurdert til 122 millioner kroner for formålsbygg alene. For å redusere energibruk ble det høsten 2022 besluttet å senke temperaturen 1-2 grader i kommunale bygg. I tillegg er det iverksatt informasjonskampanje om holdningsskapende arbeid for hva ansatte selv kan bidra med for å spare energi i kommunale bygg. Effekten av dette er inkludert i energi prognosen som samtidig er redusert med 10 prosent grunnet usikkerhet. Arbeidet med energioekonomiserende tiltak (ENØK) videreføres, med forslag til samlebevilgninger i investeringsbudsjettet.

Energimarkedet har endret seg dramatisk i løpet av 2022, og det er en tendens med vedvarende høye energipriser. Det er forventet høye priser i første del av planperioden, og det er ikke mulig å forutsi hvilket prisnivå energi vil ha mot slutten av planperioden. Det er behov for ytterligere ressurser for gjennomføring av energioekonomiseringsarbeidet for å nå målene i klimaplanen. Det jobbes videre med å redusere energiforbruket med 30 prosent innen 2030, sammenlignet med 2016.

Kostnadsbesparelser knyttet til redusert energiforbruk vil likevel ikke kunne kompensere for økte energipriser.

Historisk energiforbruk (formålsbygg)

Kommunen har de seneste fem årene hatt økt fokus på energieffektivisering i kommunens formålsbygg. Det er satt et tydelig mål om å redusere energiforbruket i formålsbygg med 10 prosent innen 2022 og 30 prosent innen 2030 (kWh/m²), sammenlignet med energiforbruket i 2016.

Energiforbruket i bygningsmassen er redusert siden 2016.

Tabellen under viser utviklingen for kommunens formålsbygg:

ÅR	2017	2018	2019	2020	2021
Reduksjon energibruk	1,65 %	2,0 %	10,8 %	15,1 %	14,4 %

Tabell: Redusert spesifikt temperaturkorrigert forbruk.

Energiforbruket fordeler seg på energikildene strøm (cirka 80 prosent), fjernvarme (15–17 prosent) og olje (bio-olje), ved/pellets/ briketter og naturgass (3–5 prosent).

Energimarked og hvordan dette påvirker kommuneøkonomien

Det siste året har vi opplevd at energipriser har endret seg dramatisk, og nyhetsbildet er preget av en rekke saker om prisrekorder på strøm. Prisøkningen skyldes blant annet klimaendringer og værforhold, som gir mindre produksjon av fornybar kraft, krigen i Ukraina og større kraftutveksling til Europa. Priser på de ulike energibærerne, slik som strøm, kull, gass og olje, settes i et felles energimarked. Russland har kuttet på gassleveransene til store europeisk land, og dette påvirker de europeiske kraftmarkedene (strøm).

Kommunens energiavtaler

Fredrikstad kommune har siste seks år (siden 4/4-2016) hatt kraftkjøpsavtale for strøm med Entelios. Entelios forhåndskjøper kraft i markedet på vegne av Fredrikstad kommune, og forvalter porteføljen

med en forventet sikringsgrad på 80 prosent. Det vil si at Fredrikstad kommune kan forvente en mer forutsigbar kraftpris for det gitte sikrede energivolumet. Det er likevel ikke slik at prissikringen gjør at strømprisen er fastsatt for dette volumet. Prissikringen gjøres i nordisk systempris, ikke i områdepris NO1. Det vil si at differansen mellom nordisk systempris og NO1 spiller inn på den endelige prisen Fredrikstad kommune betaler for prissikret strøm. Første halvår i 2022 har prissikringen gjort at Fredrikstad kommune har betalt gjennomsnittlig 1,0 kr/kWh, selv om spotprisen var gjennomsnittlig 1,6 kr/kWh.

Fredrikstad kommune har rammeavtale med Fredrikstad Fjernvarme for kjøp av varme. Per i dag eier kommunen 27 bygg som er tilknyttet fjernvarmeforsyningen, og leier 7 lokaler med fjernvarmetilknytning. Noen av disse byggene er underlagt tilknytningsplikt for fjernvarme. Pris på fjernvarme settes ut ifra spotpris på strøm, og gjeldende nettleietariffer fra det lokale nettselskapet. Det er ikke mulighet for prissikring i denne avtalen, og pris på fjernvarme varierer dermed i enda større grad enn pris på strøm.

Fredrikstad kommune kjøper også olje (bio) og gass fra henholdsvis Østfold Olje og Gasum. Priser for energi er regulert av energimarkedet. For gass har Fredrikstad kommune inngått ny 2-årig rammeavtale per april 2022, der gass kjøpes til fastpris, med årlig regulering i henhold til konsumprisindeks.

Vedlikehold

Det er ikke funnet rom til planlagt tilstandsbasert verdibevarende vedlikehold i formålsbygg i 2023. Dette gjelder ikke løpende vedlikehold, som mindre løpende driftstiltak og skadeutbedring.

For kommunens bygningsmasse er det i 2021 avdekket et samlet vedlikeholdsetterslep og -behov på over 1,7 milliarder kroner. Krittisk vedlikeholdsetterslep utgjør cirka 118 millioner kroner, og det øvrige vedlikeholdsbehovet utgjør nesten 1,6 milliarder kroner. Målet er at bygningsmassen samlet sett skal ha en samlet vektet tilstandsgrad på 1,2.

Manglende rammer til verdibevarende vedlikehold gjør det utfordrende å ta igjen vedlikeholdsetterslepet og redusere vedlikeholdsbehovet. Mangelfullt verdibevarende vedlikehold fører til forfall, som igjen utløser behov for totalrehabilitering – lenge før levetidsbegrensningen tilsier det. Mangelfullt verdibevarende vedlikehold medfører også økte kostnader til daglig akutt vedlikehold.

Planlagt vedlikehold er bærekraftig, både økonomisk og miljømessig. Fagmiljøene i Norsk Kommunalteknisk Forening (NKF) anbefaler en vedlikeholdsinnsats på minst 170 kr/m² per år. Det er et stort sprik mellom dette og tilgjengelige rammer for verdibevarende vedlikehold per i dag. Samlebevilgninger over investeringsbudsjettet for formålsbygg bidrar i noen grad til vedlikeholdsetterslep, men ikke i tilstrekkelig grad. I KOSTRA-analysen (ref. #bærekraft25) framkommer det at det er kun Kristiansand kommune (73 kr per kvm) som bruker mindre ressurser på vedlikehold av kommunal eiendomsmasse enn Fredrikstad kommune (83 kr pr kvm). Dette er 2020-tall, som omfatter både det verdibevarende vedlikeholdet og løpende vedlikehold utført gjennom eiendomsdriften.

Godt vedlikehold av eiendomsmassen er en viktig nøkkel for bærekraftig og verdibevarende eiendomsforvaltning, som bidrar til at tjenesteytende virksomheter i byggene kan drive økonomisk effektivt og reduserer behovet for nye bygg eller arealer. I planperioden utarbeides plan for avvikling/omdisponering av bygg, noe som også kan gi store innsparinger. Det utarbeides fortløpende vedlikeholds- og tiltaksplaner for vedlikehold- og investeringstiltak for byggene. Det er ikke funnet rom til planlagt verdibevarende, tilstandsbasert vedlikehold i 2023, mot budsjettert verdibevarende vedlikehold på 13 millioner kroner i 2022 (ikke medtatt engangsstyrkning).

Resultatkrav for boligområdet foreslås redusert fra 11 til 8 millioner kroner.

I 2021 ble det utarbeidet en rapport om vedlikeholdsetterslepet på kommunale veier, som viser et estimert vedlikeholdsetterslep på 360 millioner kroner. Oppgraderingsbehovet per løpemeter er steget

med 120 kroner per løpemeter vei. Tilgjengelige rammer er ikke tilstrekkelig for å redusere vedlikeholdsetterlepet. Det er behov for investeringsmidler årlig, som øremerkes rehabiliteringsbehov knyttet til vei.

Øvrige utfordringer

De fleste av kommunens innleieforhold og festekontrakter justeres årlig med konsumprisindeks (KPI), hvilket vil øke kostnadene til husleie og tomtefeste. Prognosen for KPI i 2023 er 6 prosent, og budsjetttrammen er justert med deflator på 3,5 prosent.

Kommunens utleie (boliger, festeavgifter og annen utleie) foreslås KPI-justert.

Økende befolkning, klimaendringer og økt bevissthet omkring folkehelse, aktivitet, miljø og biologisk mangfold, endrer rammebetingelsene. God tilgang på lekeplasser og aktivitetsanlegg i nærområdene er viktig for folkehelsen, og etterspørselen øker med fortetting og befolkningsvekst. Dette er anlegg som også fungerer som sosiale møteplasser og bidrar til integrering. Anleggene er omfattet av sikkerhetsforskrifter, og det kreves jevnlig kontroll og vedlikehold. Et økende antall slike anlegg vil derfor ha budsjett- og kapasitetsmessige konsekvenser.

Utvikling av lysløypenett og turveier er en satsing på lavterskel friluftsliv. I et folkehelseperspektiv er det ønskelig å øke antall kilometer belyste turveier, og det arbeides aktivt med dette. Seksjonen har driftsansvar for Glommastien, Kyststien, lysløypene (Fredrikstadmarka, Østsidenmarka og Gressvikmarka), samt mange lokale stier og løyper. Med økende fokus, krav til høy kvalitet, flere brukere, og et mer ustabilt klima (regnskyll mm.) øker utgiftene til vedlikehold av dekker, sideterreng og lysanlegg.

Kommunens klimasatsing, med mindre trafikk i sentrum, mer tilrettelegging, og plass til syklende og gående, betyr at parkeringsareal omdisponeres til gang- og sykkel, sykkelparkering og andre tiltak med hovedfokus på gående og syklende. Utfordringsbildet er lavere parkeringsinntekter, som følge av mindre parkeringsareal.

Økende rentenivå får store økonomiske konsekvenser for kapitalkostnadene. Seksjonen har høye selvfinansierende investeringer hvor dette får store utslag i driftskostnadene. I tillegg får økte byggevarerpriser og økte kommunale avgifter direkte innvirkning på driftsbudsjettene til bygg- og eiendomsområder.

I 2021 og 2022 opplevde vi en stor kostnadsøkning på byggematerialer. Dersom dette vedvarer, eller øker ytterligere i planperioden, kan det medføre økte kostnader for flere virksomheter, som fører til mindre anskaffelser.

(Nye) lovkrav og pålegg

Etter en befaringsrunde og tilstandsrapport, er det kommet opp et behov for å bringe tilfluktsrom opp til forskriftsstandard (investering). Antatt kostnad er 26 millioner kroner, som utredes videre.

Endrede krav til lagre og rom til bruk for Sivilforsvaret. Revidert forskrift om sivilforsvar er gjeldende fra 01.03.2022. Dagens lager tilfredsstiller ikke de nye kravene, og kommunen er nødt til å se på nye løsninger for dette.

Det er krav fra Mattilsynet om tilrettelegging for mottak og intern distribusjon av nødvann for sårbare abonnenter. For kommunen sine eiendommer vil dette spesielt berøre åtte sykehjem og er estimert til en kostnad på 1,2 millioner kroner.

Krav fra DSB/DLE om eltilsyn i bygningsmassen. Nye krav til interne/eksterne tilsyn med pålagte utbedringer i eldre anlegg, cirka 1,4 millioner.

Ny Havne- og farvannslov trådte i kraft 1. januar 2020. For Fredrikstad kommune fikk den nye loven stor betydning, i og med at sjøområdene til kommunen ble delt mellom Kystverket og kommunen. Offisielle farleder sorterer under Kystverket, mens resten er kommunens sjøområde. I byen er

Glommas østre løp opp til Alvim offisiell far- og biled, samt området syd for Hutholmen i vestre løp. Eksempler på oppgaver som tilkommer kommunen er drivende tømmer i elva, drivende båter, båter som er i ferd med å synke, eller som på annen måte er til sjenanse eller til fare, sjømerker som må rettes opp, saksbehandling i saker som omhandler sjøområdet med mer. Forvaltningen av dette estimeres til 1 million kroner i økte kostnader som søkes inndekket gjennom organisasjonsutvikling da det i utgangspunktet ikke er inndekning for dette.

På grunn av ny brann- og redningsforskrift fra mars 2022 kan det være risiko for at Fredrikstad brann- og redningskorps må øke bemanningen i hvert vaktlag med to ansatte. Dette vurderes nærmere etter gjennomført beredskapsanalyse og revidering av kommunens brannordning, samt vurdering av dagens turnusordninger sett i lys av dette.

I henhold til særskilte forskrifter for passasjerskip, § 26 «klosetter», pkt. 4, så er det unntak til krav om toalett om bord, såfremt det er toalett på anløpssted. Det forutsettes også at reisetiden mellom anløpsstedene er mindre enn 15 minutter. Det må etableres toaletter for de reisende på fergeleiene, da dette er et lovpålagt krav.

Økonomi – teknisk drift

Tall i tusen kroner (i 2023-kroner)	2023	2024	2025	2026
Vedtatt ramme 2022	439 642	439 642	439 642	439 642
Netto endringer i vedtatt økonomiplan 2022–2025	4 069	4 069	4 069	4 069
<i>Rammeendringer 2022</i>				
Overføringer fra andre seksjoner	7 865	7 925	7 925	7 925
Overføringer til andre seksjoner	-528	-528	-528	-528
#bærekraft25 sum tiltak	-13 248	-21 341	-33 424	-33 424
<i>Bystyrets endring</i>				
Økt ramme til utvalgets disposisjon	3 000	3 000	3 000	3 000
Reklame byferger (ytterligere inntekt)	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Reduksjon i administrative utgifter	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Sum ramme	438 300	430 267	418 183	418 183

Bystyret har gjennom omprioriteringer og inntektsøkninger frigjort midler, som for 2023 anbefales brukt som følger:

- Ikke innføre brukerbetaling på byfergene: 3,0 millioner kroner

Dette må ses i sammenheng med opprinnelig foreslått innsparingstiltak, hvor inntekt fra egenbetaling for reisende med fergene ble anslått til 6,1 millioner kroner. Det ble antatt en halvårseffekt for 2023 med 3,0 millioner kroner i estimerte inntekter. Helårsvirkningen av det reverserte innsparingstiltaket vil bli innarbeidet ved neste rullering av økonomiplanen.

Seksjonens ramme for 2022 er videreført fra gjeldende budsjett og økonomiplan. Overføring fra andre seksjoner er økte utgifter knyttet til forvaltning, drift og vedlikehold. Dette gjelder arealendringer knyttet til legekantor for kommunale fastleger, omlokalisering av dagsenter og nye Helseparken Onsøyheimen. Samtidig er det trukket ned reduserte utgifter til forvaltning, drift og vedlikehold til samlokalisering av helsestasjoner.

Økte energipriser er en utfordring. Basert på framskriving av energipriser for 2023 er beregnet kostnadsprognose for energi totalt i seksjonen, fratrasket selvkostområder, på 149,25 millioner kroner. Opprinnelig budsjett (før ekstratildeling på 32,0 millioner kroner) til energi i 2022 var totalt for

seksjonen (fratrullet selvkostområder), på 62,3 millioner kroner. Prognosen viser at energikostnadene vil øke med cirka 240 prosent, sammenlignet med vedtatt budsjett (før ekstrabevilgning) for 2022.

Det er foreslått å avsette en sentral budsjettpost for økte energikostnader på 50 millioner kroner. Med en energiprognose på 122 millioner kroner, for formålsbygg, og et energibudsjett i et normalår på 46 millioner kroner, gjenstår da 25 millioner kroner for å dekke forventede energikostnader for 2023, som må salderes i seksjonens budsjett. Økte energikostnader, som ikke gjelder formålsbygg, må også salderes i de respektive virksomhetenes driftsrammer. Seksjonen har i utgangspunktet ikke økonomisk inndekning i rammene for å dekke økte energikostnader uten salderinger med nye tiltak. Det er ikke mulig å redusere andre driftsutgifter tilsvarende økning i energikostnader, uten å redusere tjenestenivået.

#bærekraft25, tiltak vedtatt vår 2022

Tall i tusen kroner (i 2023 kroner)	2023	2024	2025	2026
Optimalisere bruk av maskinpark	0	-346	-346	-346
Digitalisere arbeidslister og arbeidsoversikter	-1 553	-3 623	-5 175	-5 175
Gjennomgang og effektivisering av arealutnyttelse	0	0	-5 175	-5 175
Optimalisere kommunens boligforvaltning	0	0	-2 070	-2 070
Innføre kostnadsdekkende og markedsbasert utleie av kommunale arealer (bygg)	0	-259	-259	-259
Etablere kategoriansvar og innføre gjenbruk og ombruk av møbler	0	-207	-207	-207
Forsterke/innføre energioptimalisering i seksjonen	-311	-3 002	-4 218	-4 218
Innføre mer fleksible løsninger og vaktordning i seksjonen	-2 070	-4 176	-4 176	-4 176
Effektivisere bilforvaltning	0	0	-2 070	-2 070
Innføre utstyrsstilling på verktøy, utstyr og lisenser i seksjonen	-414	-828	-828	-828
Sum	-4 348	-12 441	-24 524	-24 524

Bruttobudsjett for Seksjon for teknisk drift:

Tall i tusen kroner (i 2023- kroner)	Justert budsjett 2022 ¹⁾	Budsjett 2023
Brutto utgifter	1 302 283	1 454 641
Brutto inntekter	828 452	1 016 341
Netto resultat	473 831	438 300

Noter: 1) Alle tall er i 2023-kroner, det vil si at budsjettall for 2022 er justert med pris- og lønssvekst på 3,5 prosent.

2) Det er foreslått å avsette en sentral budsjettpost for økte energikostnader på 50 millioner kroner. Dette er innarbeidet som inntekter i denne tabellen.

Belønningsmidler

Bypakke Nedre Glomma har inngått avtaler med Fredrikstad kommune om tiltak som får belønningsmidler i 2022. Følgende midler er tildelt seksjonen:

Belønningsmidler	Budsjett
Belønningsmidler – fergetilbud	10 000 000

Tilskudd/spillemidler

Tilskudd	2023	2024
Tilskudd nærmiljøparker	-	200 000
Tilskudd marint herreløst avfall	100 000	100 000
Diverse tilskudd på statlige sikrede friområder	100 000	100 000
Tilskudd statlig sikrede friområder (ikke drift)	50 000	100 000
Total	250 000	500 000

For å saldere budsjettet, grunnet økte energikostnader, er følgende innsparingstiltak og inntektsøkninger lagt til grunn for et budsjett i balanse:

Tall i tusen kroner	2023	2024	2025	2026	Konsekvenser/kommentarer
Gjennomføre organisasjonsutvikling etter gjennomgang av org- og ledelsesstruktur	2 000	2 000	2 000	2 000	Kostnadsreduksjoner
Redusert tilstandsbasert vedlikehold formålsbygg fra 13 til 0	13 000	0	0	0	Økt vedlikeholdsetterslep
Avvikle nattkjøring Cicignon–Gamlebyen, redusere tilbudet til å gjelde kjøring mandag til torsdag kl. 05.30-23.30, fredag kl. 05.30-01.00, lørdag 09.00-01.00 og søndag kl. 09.00-23.30	1 600	1 600	1 600	1 600	Redusert rutetilbud
Redusere rutetilbudet Sellebakk–Lisleby til å gjelde kl. 05.30-17.30	1 600	1 600	1 600	1 600	Redusert rutetilbud
Redusere kveldskjøring på byferga	800	800	800	800	Redusert rutetilbud
Reklameinntekter fra reklame på byferga	2 000	2 000	2 000	2 000	Potensielle inntekter
Gratisparkering hverdager kl. 14–24 og lørdag/søndag kl. 09–00 videreføres i Apenesfjellet og St. Hansfjellet. Innføre 50 prosent avgift for elbil i Apenesfjellet og St. Hansfjellet. Innføre 50 prosent elbilfordel i Cityterminalen i perioden kl. 08-14 på hverdager. Nattakst kr 75,- (også elbil) i lukkede p-hus. Rød sone settes til kr 60,- per time.	13 000	13 000	13 000	13 000	Inntektsøkning innenfor parkering
Uten tiltak		3 100	3 100	3 100	Helårseffekt gratis ferge
Sum i anslåtte beløp	34 000	24 100	24 100	24 100	

Fergetilbudet

Nattkjøring mellom Cicignon–Gamlebyen avvikles. Rutetilbudet justeres til å gjelde kjøring mandag til torsdag 05:30-23:30, fredag 05:30-01:00, lørdag 09:00-01:00 og søndag 09:00-23:30.

Rutetilbudet mellom Sellebakk – Lisleby settes til 05:30 – 17:30. Innsparingene vil redusere behovet for å ansette flere, samt redusere bruk av overtid.

Utviklingen av fergetrafikken vil følges nøye og ta sikte på å utvide tilbudet under større arrangement. Det vil i revidert budsjett før sommeren tas stilling til om det er rom for å utvide tilbudet i sommersesongen 2023.

Parkeringsavgift for elbiler i Cityterminalen reduseres til 50 prosent parkeringsavgift hverdager kl. 08-14. Videre innføres det 50 prosent avgift for elbiler i lukkede p-hus (Apenesfjellet og St. Hansfjellet) hverdager 06-14 og lørdag/søndag kl. 06-09. Samtidig foreslås det en økning i timetakst i rød sone til 60 kroner per time.

Å utnytte reklame på eller i byfergene kan ha et inntekspotensiale. Dette kan være reklameprofilering som på busser, reklameplakater som henges opp, eller bilder på skjerm inne i fergene. Det er forsiktig anslått et inntekspotensial på 1 million kroner. Bystyret anslår inntekspotensialet til å være ytterligere 1 million kroner.

Forslaget fra kostnadsreduksjonsprogrammet #bærekraft25 om å innføre brukerbetaling for byfergene er lagt inn for å saldere budsjettet. Bystyret reverserte dette med 3,0 millioner kroner fra 2023. Resterende må innarbeides ved neste rullering av økonomiplan.

Salg av eiendommer

Fredrikstad kommune har en stor eiendomsportefølje bestående av 171 aktive og egneide formålsbygg, på om lag 430 000 kvadratmeter. I tillegg leier kommunen inn 37 arealer, fordelt på 53.000 kvadratmeter. I forbindelse med tiltaket *gjennomgang og effektivisering av arealutnyttelse i #bærekraft25*, er det nærmere beskrevet hvilke tiltak som iverksettes for å oppnå gevinstrealisering fra 2025. I dette ligger å kartlegge kommunens behov for arealer, og optimalisere arealbruk som følge av dette med et redusert arealbruk. I tillegg til dette har kommunen bygningsarealer som enten ikke benyttes i fast kommunal tjenesteproduksjon, eller er utleid til eksterne leietakere. Dette utgjør om lag 17.000 kvadratmeter. Det arbeides med at slike arealer vurderes avhendet, og disse sendes fram som egne politiske saker fortløpende. Dette vil også gjelde eiendommer og teiger (også skogteiger) som det ikke vil være kommunalt behov for. Dette innebærer også utarbeidelse av politisk prinsippsak om leienivå på arealer som kommunen velger å leie ut til eksterne.

Økonomiske utfordringer og behov det ikke er funnet rom for i planperioden

- Det er ikke funnet rom for tilstrekkelig vedlikehold av kommunalt veinett, hvilket vil resultere i økning av vedlikeholdsetterslepet på kommunale veier.
- Det er ikke funnet rom for tilstandsbasert verdibevarende vedlikehold. For 2022 var det satt av 18,5 (11,3 + 7,2) millioner kroner i driftsbudsjett for verdibevarende vedlikehold, etter en vedtatt engangsstyrking i rammen på 5 millioner kroner, samt vedtatt en varig styrking på 2 millioner kroner. For 2023 er det ikke funnet rom for midler til verdibevarende vedlikehold. Det foreslås investeringsmidler for oppgradering av bygningsmassen i samlebevilgningene, som er uberørt av dette. Konsekvensen av de samlede reduksjonene er økt vedlikeholdsetterslep i formålsbygg, samt en betydelig økt risiko for å måtte stenge bygg. Dette gjelder særlig ved driftsstans av sentrale tekniske anlegg, som varmtvannsberedere, ventilasjonsanlegg, brannanlegg, heiser eller bassengpumper. Stenging av bygg til ikke lovpålagt aktivitet, vil bli følgekonsklusjon der driftsstansene kommer i bygg med lovpålagt aktivitet, slik at utgiften ikke kan utsettes og bygget ikke kan stenges.
- Grunnet økte energikostnader, og økte renter på boliginvesteringene, er vedlikehold av boliger noe redusert.
- Midler til kjøp av tjenester for å holde orden rundt kommunale bygg er redusert, med den konsekvens at det blir foretatt mindre beskjæring, feiing og rydding rundt byggene. Dette har betydning for så vel brukere av byggene, som naboer, og befolkningen for øvrig.
- Det er ikke funnet rom i budsjettet til varslet andel av renovering i næringsdelen sameiet stadion, 3 millioner kroner av til sammen 12,5 millioner kroner.

Selvkostområdene

Kommunale gebyrer beregnes i samsvar med retningslinjene for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester. Områdene vann, avløp, husholdningsrenovasjon, feiertjenester og slamtømming (VARFS) er omfattet av selvkostregelverk. Selvkost er definert som den totale kostnadsøkning kommunen påføres ved å produsere disse tjenestene. Det vil si at ved beregning av selvkost inngår både direkte kostnader (ved aktuell virksomhet/tjenesteområde) og kalkulerende indirekte kostnader (påløpt i andre virksomheter/seksjoner).

Kapitalkostnader beregnes med 5-årig swap-rente pluss et tillegg på 0,5 prosentpoeng. Følgende rentesatser ligger til grunn for gebyrberegninger og prognose for fondsavsetninger.

Kalkylerende selvkost

Prosent	Etterkalkyle 2021	Budsjett 2022	Prognose 2022	2023	2024	2025	Budsjett 2026
Swap-rente	1,46	1,75	2,86	3,70	3,55	3,45	3,42
Tillegg	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50
Rentesats budsjett/kalkyler	1,96	2,25	3,36	4,20	4,05	3,95	3,92

Kommunale gebyrer for VARFS er beregnet med 100 prosent kostnadsdekning fra gebyrer. For å balansere svingninger i inntekter og utgifter har kommunen egne selvkostfond (bundne driftsfond). Overskudd fra tidligere år er, i henhold til gjeldende regelverk, satt av til selvkostfond. Bruk av selvkostfond og avsetning til selvkostfond inngår i seksjonens driftsbudsjett og driftsregnskap.

Selvkostfond VARFS (bundne driftsfond)

Tall i tusen kroner	Saldo 31.12				Prognose saldo 31.12	
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Vann	7 465	0	6 109	-404	-21 412	-23 286
Avløp	10 351	4 181	11 297	12 386	4 906	3 721
Renovasjon	12 877	12 109	3 090	6 898	6 270	3 082
Renovasjon slam	-212	324	876	1 328	1 763	1 640
Feier	1 912	2 617	3 146	2 783	3 760	2 154
Sum	32 393	19 231	24 518	22 991	-4 713	-12 689
Selvkost FREVAR KF	8 855	7 455	4 455	0	0	0
Sum fond	41 248	26 686	28 973	22 991	-4 713	-12 689

For at eventuelt underskudd skal framføres til neste års selvkostberegning, det vil si dekkes over kommende års gebyrer, må kommunen ha gjort vedtak om dette før underskuddet oppstår. Den store kostnadsutviklingen innen selvkostaktivitetene til etat for vann, avløp og renovasjon kommer hovedsakelig av økte kostnader på tjenestekjøp fra FREVAR KF, som følge av prisutviklingen på strøm og renter, samt bygging av nytt renseanlegg utover i planperioden. For renseanlegget alene øker rentekostnadene med 6 millioner kroner fra 2022 til 2023, på grunn av oppstart av bygging av nytt renseanlegg.

Det skal innføres kildesortering av matavfall i 2023. Dette vil kreve økt informasjons-/kampanjearbeid ved oppstart av den nye kildesorteringsordningen.

En stor andel av etatens kostnader skal dekke kjøp av tjenesteproduksjon fra FREVAR KF. Sammenlignet med 2022 øker prisene fra FREVAR KF i 2023 med 22,2 prosent for alle tjenestekområdene samlet. Økningen fordeler seg på følgende:

- Vannproduksjon: 14,0 prosent økning
- Avløpsrensing: 26,7 prosent økning
- Energigjenvinning: 13,4 prosent økning
- Drift av gjenvinningsstasjon: 2,8 prosent økning

I tillegg kommer en helt ny kostnad til behandling av matavfall hos FREVAR KF på 2,5 millioner kroner.

Også internt har etaten svært høye strøm- og kapitalkostnader. Økning i strømpriser og renter, som etaten har liten innflytelse på, gir store utslag på budsjett/regnskap.

Virksomhet vann og avløp styrker i planperioden organisasjonen innen fremmedvannsøk og lekkasjesøk. Dette er tiltak som vil redusere kostnader innenfor andre områder av driften. Innenfor renovasjon styrkes organisasjonen for å kunne gjennomføre lovpålagte endringer.

Nye/endrede egenbetalinger og gebyrer

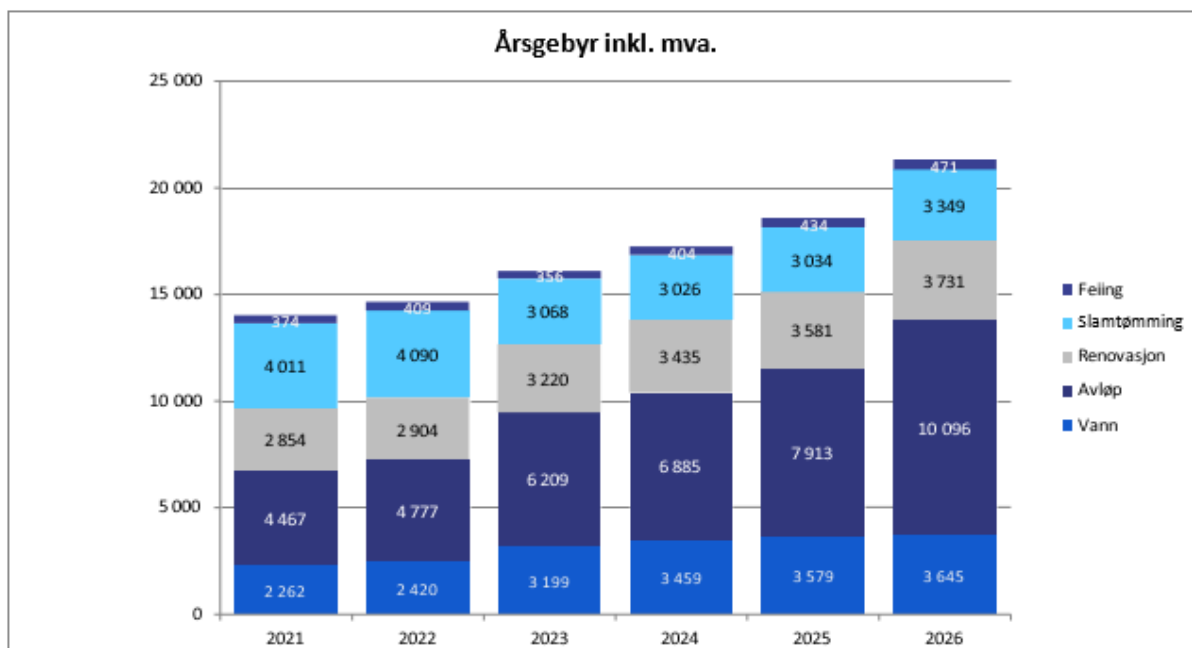
Utleie og gebyrer kultur og idrett

Det er innarbeidet priser per kvadratmeter ved salg av kommunalt tilleggsareal, jamfør sak PS 92/22.

Kommunale årsgebyrer

Gebyrer for vann, avløp, renovasjon, slamtømming og feier er budsjettert med 100 prosent kostnadsdekning fra gebyrinntekter og bruk av selvkostfond. Gebyret for vann øker med 32,0 prosent, avløp øker med 30,0 prosent, renovasjonsgebyr økes med 10,9 prosent, mens gebyr for feier reduseres med 12,8 prosent. Gebyr for slamtømming reduseres med 25,0 prosent.

Normalgebyret for vann, avløp, renovasjon og feier er basert på et årlig vannforbruk på 150 kubikkmeter og 140 liters renovasjonsdunk uten hjemmekompostering. For en slik normalhusholdning vil gebyrene utgjøre totalt 12 984 kroner, en økning på 2 475 kroner fra 2022, som tilsvarer 23,5 prosent.

Normalgebyr, utvikling fra 2022–2026.

Parkering og transport

Avgiftsfritaksmodellen i Cityterminalen videreføres. Parkeringsgebyr er redusert til 50 prosent for elbiler i Cityterminalen hverdager kl.08-14.

Avgiftsfritak i lukkede p-hus (Apenesfjellet og St.Hansfjellet) hverdager kl. 14-24 og lørdag/søndag kl. 09-24 videreføres. I tillegg er det innarbeidet 50 prosent avgift for elbiler i lukkede p-hus hverdager 06-14 og lørdag/søndag kl. 06-09. Det er innført lik takst for tidsperioden kl. 00-06 på 75 kroner for alle kjøretøy. Takst per time i rød sone er satt til 60 kroner.

Det tas utgangspunkt i at endringene dekker foreslått inntektsøkning, men vil følge utviklingen tett gjennom året.

Det er differensiert havneavgift gjestehavn sentrum, dag og kveld.

Gebyr for graving i kommunal vei og andre offentlige arealer

Det er innarbeidet kontrollgebyr ved avdekking av misligholdt eller manglende avtale ved omlasting for helikopter.

Kommunedirektørens sentrale staber

- Virksomhetsstyring og økonomi, VIRØK
- Innovasjon og utvikling, INNUT
- Politisk ledelse

Bystyrets innledende kommentar

I budsjettet for 2021 ble det lagt inn kutt i administrative kostnader på 5 millioner kroner, økende til 6 millioner kroner i 2022 og 10 millioner kroner fra 2023.

Det arbeides godt med totalgjennomgang av organisasjons- og ledelsesstrukturen i kommunen, med hensikt å redusere kostnadene, men vi mener det er behov for ytterligere innstramming av administrative kostnader ut over det som ligger i kommunedirektørens forslag.

Vi foreslår et generelt kutt i kommunens totale administrative kostnader på ytterligere 10 millioner kroner i planperioden, ført på egen linje som effektivisering. Tiltaket ses i sammenheng med de pågående gjennomgangene av kommunens organisasjons- og ledelsesstruktur og av stabsfunksjonene.

Bystyret anerkjenner hvor viktig det er at kommunen har et brukerombud, og derfor legges dette ikke ned slik det er foreslått i kommunedirektørens budsjett. Det vil være veldig viktig for folkehelse, tiltak tidlig inn i omsorgstrappa og sikre god hjelp og bistand til innbyggerne våre. Eventuell endring i innretning av ombudsts rolle bør avklares i egen politisk sak.

Satsinger og utfordringer

Et krevende utfordringsbilde stiller krav til en kompetent og nytenkende administrasjon

Virksomhetsstyring og økonomi (VIRØK) og Innovasjon og utvikling (INNUT) utgjør Fredrikstad kommunes sentrale administrasjon. Den sentrale administrasjonen skal legge best mulig til rette for gjennomføring av bystyrets samlede oppdrag og bestillinger, ved å være kompetent og nytenkende.

Når kommunen står overfor et omfattende effektiviserings-, utviklings- og omstillingsarbeid, er det viktig at tjenestene som leveres av seksjonen har høy kvalitet og effektivitet. Seksjonen skal ha ledende roller i det krevende omstillingsarbeidet, som vil prege kommunen i de kommende årene, og legge til rette for bærekraftig utvikling og sikre forsvarlig økonomistyring. Seksjonen skal bidra i strategiske, administrative og operative prosesser, og gi råd, støtte og veiledning til den øvrige organisasjonen.

Virksomhetsstyring og økonomi og Innovasjon og utvikling leder kommuneovergripende arbeid

En viktig del av arbeidet med omstilling og endring for en framtidig bærekraftig økonomi og organisasjon er å utvikle en tillitsbasert kultur for kontinuerlig forbedring. For å bygge en forbedringskultur må kommunen jobbe med holdninger, verdier, vaner og atferd knyttet til læring, endring og felles måloppnåelse, og samtidig sette innovasjons- og forbedringsarbeidet i system.

Et sentralt grep for å sikre gjennomføring av de vedtatte omstillingstiltakene er å sørge for at kommunen har dedikerte og endringsorienterte ledere og medarbeidere, med god og tilstrekkelig kompetanse og gjennomføringsevne, og relevante verktøy tilgjengelig.

Flere av endringene som skal gjennomføres kan oppleves som omfattende og overveldende for ledere og medarbeidere, og det kan være utfordrende å strukturere gjennomføringen. Det er derfor igangsatt et omfattende arbeid med å øke kompetansen, tilby opplæring og tilgjengeliggjøre verktøy og metoder som sikrer gjennomføring av prosjekter og endringstiltak. En del av dette arbeidet er også etableringen av et tverrfaglig team, hvor ulike stabsfunksjoner jobber sammen for å veilede lederne i oppstarten av en endringsprosess, eller for å strukturere pågående endringsarbeid. Dette skal være et lavterskeltilbud, hvor lederne støttes til å drive endringsarbeidet selv. Et slikt tilbud kan trygge ledere, og bidra til å få større helhetsforståelse og likere praksis i endringsarbeidet. Dette vil ha et stort fokus i 2023.

I tråd med bystyrets bestilling leder Virksomhetsstyring og økonomi og Innovasjon og utvikling i 2022 arbeidet med en gjennomgang av organisasjons- og ledelsesstrukturen i kommunen, med hensikt å optimalisere driften og legge til rette for kostnadsreduksjon. I 2023 vil arbeidet bestå i å lede gjennomføringen av de endringsbehovene som er identifisert i gjennomgangen.

Fredrikstad kommune må modernisere dagens kvalitets- og internkontrollverktøy, da dagens eldre systemplattform framstår som utdatert, og gir grunn til å tro at vi går glipp av nødvendig funksjonalitet.

Det overordnede formålet med helhetlig mål- og resultatstyring er å få Fredrikstad kommune til å prioritere og sette riktig fokus, opp mot en ønsket utvikling og retning, en effektiv utnyttelse av ressursene, et godt arbeidsmiljø, tydeliggjøre sammenhengen mellom budsjettmidler og resultat, en drift som er i tråd med overordnede føringer og instruksjoner, og god iverksettelse av alle politiske vedtak. Dette arbeidet inkluderer også planlagt anskaffelse av nytt fagprogram for blant annet budsjettarbeid, herunder også modul for det politiske budsjettarbeidet.

Gjennom mål- og resultatstyring gis i tillegg kommunedirektøren et viktig redskap for god og effektiv rapportering til bystyret, samtidig som øvrige ledere får bedre oversikt over ressursbruk og måloppnåelse innen egen virksomhet. Arbeidet med å innføre helhetlig mål- og resultatstyring fortsetter i 2023.

Regjeringen har i Hurdalsplattformen varslet at de ønsker å gjennomføre en tillitsreform. Uavhengig av det nasjonale initiativet fra regjeringen, er det i Fredrikstad kommune fattet vedtak om innføring av tillitsreform lokalt, senest presisert under behandlingen av 1. tertialrapport, i juni 2022.

I det videre arbeidet er det naturlig å ta utgangspunktet i det som allerede gjøres i kommunen i dag. Vi har et velutviklet lokalt partssamarbeid. Partene har et aktivt forhold til samarbeidet, og søker hele tiden å forbedre det. Gjennom dette er ansatte, og deres representanter, i stor grad involvert i daglig drift og utvikling av kommunen. Og nettopp et slikt velutviklet samarbeid mellom ledelse og tillitsvalgte trekkes av mange fram som grunnleggende for å lykkes med tillitsreformen.

Tillitsdimensjonen er også tydelig til stede i kommunens innsats for å utvikle ledere. Kommunens ledelsesprogram er bygget på ledelsesfilosofien «mestringsorientert ledelse». Det forutsetter en lederatferd som vektlegger læring, utvikling og motivasjon ut ifra medarbeiderens individuelle forutsetninger og behov. Gjennom dette legger man til rette for tillitsbaserte relasjoner, og leder gjennom tillit til medarbeidernes kunnskap og motivasjon.

Digitalisering handler mye om å effektivisere ressursbruk og øke kvalitet. Ved å automatisere mange manuelle og regelstyrte arbeidsprosesser, vil vi forenkle virksomhetenes hverdag, øke kvaliteten på tjenester og øke selvbetjeningsgraden for innbyggere og næringsliv. En smartere kommune bidrar til en smartere by. Alle digitaliseringsprosjekter må koordineres på tvers av tjenesteområder, ha rutiner for kost-nytte vurderinger og etablere prosedyrer for vurdering av teknologi som ivaretar brukerperspektivet og personvernet.

Det skal gjennomføres en rekke prosjekter innen digital tjenesteutvikling og robotisering. Fredrikstad kommune er engasjert i flere ulike fagnettverk, prosjektgrupper og styringsgrupper gjennom Digi Viken Øst og Digi Viken. Digi Viken-samarbeidet skal bidra til å løse Viken-samfunnets felles utfordringer og behov. Dette skal løses gjennom digital utvikling, kompetansebehov og bærekraftige tjenester. Hele

stabsorganisasjonen vil ha kontinuerlig fokus på å effektivisere ressursbruken ved å ta i bruk nye digitale løsninger. Manuelle prosesser blir byttet ut med nye arbeidsmetoder.

Stabsorganisasjonen vil være under utvikling – gjennomgang av kommunedirektørens sentrale staber
Kommunedirektøren er i ferd med å avslutte arbeidet med å gjennomgå kommunens stabs- og støttefunksjoner. Arbeidet ses i sammenheng med den samlede gjennomgangen av kommunens organisasjons- og ledelsesstruktur, der endringer vil bli lagt fram ultimo 2022.

Prosjektet Bedre innkjøp vil fortsette, med forsterket fokus

Prosjektet er i full gang med implementeringen av tiltakene i organisasjonen og har fokus på de områdene der grundige analyser har vist at vi har et innsparingspotensial – særlig innenfor forbruksmateriell og IKT. I 2023 vil prosjektet ta for seg nye områder. Den høye prisveksten på varer og tjenester det siste året medfører at økonomiambisjonene må reduseres, men fokuset på standardisering, forenklinger og nye måter å kjøpe inn på fortsetter med full kraft og skal hindre at kostnadene øker.

Virksomhetsstyring og økonomi og Innovasjon og utvikling skal ha disse føringene for sitt arbeid:

- En forutsigbar og kvalitetssikret økonomistyring.
- Kultur for kontinuerlig forbedring og samskapende innovasjon.
- Omdømmebygging, aktiv kommunikasjon og klart språk.
- Heltidskultur og heltid som norm.
- Helsefremmende og attraktive arbeidsplasser.
- Likestilling, inkludering og forebygging av diskriminering.
- Offentlighet og åpenhet.

Økonomi – VIRØK og INNUT

Tall i tusen kroner (i 2023-kroner)	2023	2024	2025	2026
Vedtatt ramme 2022	234 629	234 629	234 629	234 629
Netto endringer i vedtatt økonomiplan 2022–2025 ²⁾	-908	-4 013	-908	-908
<i>Rammeendringer høsten 2022</i>				
Korrigerende valg (ikke valgør i 2026)				-3 100
Oppgaveendringer – Seksjon for helse og velferd	3 073	3 073	3 073	3 073
Oppgaveendringer – Seksjon for utdanning og oppvekst	725	725	725	725
Oppgaveendringer – Seksjon for kultur, miljø og byutvikling	-2 828	-2 828	-2 828	-2 828
Effektivisering administrasjon	-2 150	-2 150	-2 150	-2 150
Avvikle jublantfest ³⁾	-1 035	-1 035	-1 035	-1 035
Lørlinger – øke verdiskaping ³⁾		-3 623	-7 245	-7 245
<i>Bystyrets endring</i>				
Reduksjon i administrative utgifter ⁴⁾	-500	-500	-500	-500
Netto ramme	231 006	224 278	223 761	220 661

Noter: 1) Alle tall er i 2023-kroner, det vil si at budsjettall for 2022 er justert med pris- og lønnsvekst på 3,5 prosent.

2) Korrigert for valg i perioden 2022–2025.

3) Innsparingstiltak i henhold til rapporten «En bærekraftig økonomi mot 2025» og tiltaksbeskrivelser, i 2023-kroner.

4) Innsparingstiltak i budsjett 2023 og økonomiplan 2023–2026, fordelt på seksjonene i henhold til bystyrets vedtak, med andel på 0,5 millioner kroner i sentrale staber av ytterligere kutt i administrative kostnader på totalt 10 millioner kroner.

Oppgaveendringer innbefatter følgende overføringer:

- Seksjon for helse og velferd
 - SIM-senteret til HR
 - 1 årsverk til kommunikasjon
 - Oppfølging av Råd for personer med funksjonsnedsettelse til kommunesekretariatet

- 0,1 årsverk fra HR (opplæring i legemiddelhåndtering)
- Seksjon for utdanning og oppvekst
 - Oppfølging av 17. mai-utvalget til kommunesekretariatet.
- Seksjon for kultur, miljø og byutvikling
 - 5 årsverk fra servicetorget til regulering og byggesak

Det etableres et prosjekt som skal kartlegge og vurdere hvordan kommunen kan legge til rette for økt verdiskaping fra lærlingene. Tiltaket er innarbeidet med innsparing på 3,6 millioner kroner i 2024, økende til 7,2 millioner kroner i 2025 og ut planperioden.

Oppsummert er det innarbeidet følgende tiltak som ledd i å redusere kommunens samlede administrative utgifter:

Tall i tusen kroner (i 2023-kroner)	2023	2024	2025	2026
Vedtatte tiltak #bærekraft 25 ¹⁾	-1 733	-2 147	-2 147	-2 147
Innsparing administrative kostnader sentralstaber ²⁾	-4 140	-4 140	-4 140	-4 140
Effektivisering administrasjon ³⁾	-2 150	-2 150	-2 150	-2 150
Avvikle jubilentfest ⁴⁾	-1 035	-1 035	-1 035	-1 035
Læringer – økt verdiskaping ⁴⁾		-3 623	-7 245	-7 245
Effektivisering administrasjon ⁵⁾	-500	-500	-500	-500
Samlet innarbeidet innsparing	- 9 558	-13 595	-17 217	-17 217

Noter: 1) Innsparingen gjelder omlegging av rutiner knyttet til posthåndtering, avvikling av KF Personallhåndbok og reduksjon lisensportefølje til web. IT-vakten kan ikke avvikles som følge av bærekraftstiltak i andre seksjoner og det arbeides med tiltak for å innarbeide innsparingen innad i seksjonen.

2) Vedtatt i økonomiplan 2022–2025. Økende fra 3 002 (2 900 i 2022-kroner) til 4 140 (4 000 i 2022-kroner).

3) Innsparing fra 2023 og som framkommer av økonomitabellen først i kapitlet.

4) Innsparingstiltak i henhold til rapporten «En bærekraftig økonomi mot 2025» og tiltaksbeskrivelser i 2023-kroner.

5) Innsparingstiltak i budsjett 2023 og økonomiplan 2023–2026, fordelt på seksjonene i henhold til bystyrets vedtak, med andel på 0,5 millioner kroner i sentrale staber av ytterligere kutt i administrative kostnader på totalt 10 millioner kroner.

Det arbeides med å drive seksjonen på mer innovative og effektive måter. Omdisponering og frigjøring av ressurser internt i stabsseksjonen gjennomført i 2022 og inn mot 2023, medfører en innsparing på cirka 7,5 årsverk i 2023. Smart By og Program Heltid vil avvikles som programmer, og det videre arbeidet med innovasjon og heltid vil løses innenfor driftsorganisasjonen i planperioden.

En del av den pågående gjennomgangen av kommunens stabs- og støttefunksjoner innebærer å gjennomføre tiltak/innsparing av ytterligere 2,15 millioner kroner (effektivisering av administrasjonen) utover de 7,5 årsverkene allerede omtalt.

Som en del av vedtaket om reduksjon av kommunens samlede ledelses- og administrasjonskostnader på totalt 10 millioner kroner fra 2023, jobber sentrale staber også med å gjennomføre tiltak for seksjonens andel av nevnte innsparing med 0,5 millioner kroner. Kuttet har helårseffekt, og vil skje i takt med at organisatoriske endringer, herunder sammensetning av ledere og administrative tjenester, kommer på plass.

Digitaliseringen av eiendomsarkivet var forventet ferdig i 2022, men mye arbeid gjenstår, og det må tas høyde for at arbeidet videreføres inn i 2023. Digitaliseringen og øvrige utgifter i den forbindelse, dekkes av fond. Klagebehandlingen etter omtaksering av eiendomsmassen ferdigstilles i 2023. Det er avsatt sentrale midler til dette arbeidet.

Bruttobudsjett for Kommunedirektørens sentrale staber¹⁾

Tall i tusen kroner (i 2023-kroner) ²⁾	Justert budsjett 2022 ³⁾	Budsjett 2023
Brutto utgifter	312 475	293 228
Brutto inntekter	66 508	62 222
Netto ramme	245 967	230 006

Noter: 1) Inkluderer tall for politisk ledelse, brukerombud og kommunedirektøren.

2) Alle tall er i 2023-kroner, det vil si at budsjettall for 2022 er justert med pris- og lønnsvekst på 3,5 prosent.

3) Forskjeller mellom vedtatt og justert budsjett gjelder i hovedsak bruk av sentrale midler til eiendomstaksering, bruk av omstillingsmidler til #bærekraft 25-arbeidet, totalgjennomgang organisasjons- og ledelsesstruktur i kommunen/organisering av stabene, og overføring av hhv. medarbeider til kommunikasjon, 0,1 årsverk innen medisin håndtering, oppfølging av 17. mai-utvalget, oppfølging av Råd for personer med funksjonsnedsettelse, et engasjement fra Seksjon for kultur, miljø- og byutvikling (til 1.9.22), SIM-senteret, 5 medarbeidere til regulering og byggesak, tilførsel koronamidler innen vaksinasjon, samt bruk av formannskapetets disposisjonskonto.

I budsjettallene er det hensyntatt refusjon fra Viken fylkeskommune til kommunens lærlingordning. Årlig refusjon utgjør 10–12 millioner kroner.

Det er innarbeidet finansiering av økt medlemsandel av spleiselaget Søndre Viken interkommunalt politisk råd (IPR) og driftsstøtte til Dialogforum, innenfor budsjetttrammene.

Lønnsoppgjøret i 2021 ble høyere enn budsjettforutsetningene for 2022. Flere av virksomhetene i seksjonen opplever utfordringer med at årlig lønnsvekst «spiser» av driftsbudsjettet. Dette er foreløpig håndtert innenfor rammen.

Omrioriteringer og nye aktiviteter/tiltak som er innarbeidet innenfor rammen

Seksjonen har noen nye behov som må dekkes gjennom effektiviserings- og omstillingsarbeid. Dette gjelder oppgradering av Elements og anskaffelse av sekundær datalagringsenhet/frittstående arkivkjerne. Deler dekkes innenfor eksisterende ramme, og noe dekkes av fond.

Prosessen med nytt rekrutteringssystem ble på grunn av budsjettsituasjonen, lagt i bero i 2022, men videreføres i 2023. Nytt kvalitetssystem og nytt styringssystem skal anskaffes og implementeres. Kommunen vurderer ny innsynsløsning for publikum (postliste), og for å automatisere enkelte funksjoner i robotiseringsløsningen Fredrik-robot, er det behov for nytt verktøy. Tiltakene innarbeides innenfor eksisterende ramme.

Økonomiske utfordringer og behov det ikke er funnet rom for i planperioden

Det er foreløpig ikke funnet rom for å styrke 17. mai-utvalget med ytterligere midler, utover deflatorjustert budsjett for inneværende år.

Egenbetalinger og gebyrer

Innfordringskostnadene settes på grunnlag av størrelsen på rettsgrunnlaget og er styrt av Stortingets vedtak om rettsgebyr, inkassosatser og forsinkelsesrenter. Det tas forbehold om prisjustering i Stortingets vedtak.

Skjenkeavgifter fastsettes av alkoholloven og reguleres hvert år. Satsene fastsettes i slutten av 2022 eller begynnelsen av 2023. Det er ingen endring i gebyret for ambulerende bevilling eller tilsynsavgift for salgssteder av tobakk.

Politisk ledelse

Fredrikstad kommune styres etter formannskapsmodellen, med bystyret (53 medlemmer) som øverste politiske myndighet. Bystyret skal, i kommuner som har mellom 50 000 og 100 000 innbyggere, ha minst 35 medlemmer. Formannskapet skal bestå av minst fem medlemmer.

Kommunens politiske utvalgsstruktur besluttes av bystyret, innenfor kommunelovens rammer. Det samme gjelder rammene for frikjøp av folkevalgte.

Det foreslås ikke i økonomiplanen noen endringer i kommunens folkevalgte organer, men anbefales å gjøre en vurdering av omfanget og innretningen på dette inn mot neste kommunevalgperiode.

Fredrikstad kirkelige fellestråd

Bystyrets innledende kommentar

Sammenliknet med andre kommuner, ligger vi på et høyt nivå på overføring til kirken. Det har vært vår vilje og prioritering, men i en svært krevende situasjon for Fredrikstad kommune, foreslår vi denne gangen å ta ned driftsrammen med 2,0 millioner kroner for 2023. Nedrekket videreføres ikke i planperioden.

Satsinger og utfordringer

Som samfunnsaktør skal kirken bidra til å oppfylle kommunens mål om at Fredrikstad skal være et godt sted å leve, skape, og m te framtiden i, gjennom å forvalte, organisere og videreutvikle folkekirken i Fredrikstad.

Kirken er tilstede for innbyggerne i lokalsamfunnene, og kirkelig aktivitet genererer i tillegg betydelig frivillighet. Kommune og kirke må fortsatt samarbeide, med innbyggerne i fokus. Den norske kirke i Fredrikstad forsøker å møte innbyggerne med hjelp til livstolkning og livsmestring gjennom sine kjernevirksomheter gudstjenester, begravelser, kultur- og konsertvirksomheter, omsorgs- og barne- og ungdomsarbeid.

Omsorgsarbeid

Fredrikstad har store utfordringer knyttet til utenforskap og psykisk helse. Levek rsindikatorerne viser en systematisk skjevfordeling i helse hos befolkningen, og det er store geografiske forskjeller i kommunen. Kirken vil supplere kommunens innsats her ved å øke innsatsen for sårbare og marginaliserte grupper, ungdom og innbyggere som sliter med isolasjon og ensomhet.

Fredrikstad kirkelige fellestråd har engasjert en medarbeider i en to-årig prosjektstilling som diakon. Denne diakonen har ungdom og unge voksne som prioritert målgruppe og jobber på tvers av menigheter og bydeler. Diakonen skal bidra til å bygge fellesskap og skape trygge arenaer, videreutvikle og styrke samarbeidet med dialogforum og ha fokus på et flerkulturelt arbeid. Det har også blitt opprettet en stilling som studentprest/byprest (finansiert av Borg bispedømme) som skal jobbe med gruppen ungdom og unge voksne. Sammen er disse stillingene i gang med å utvikle nye tiltak og etablere samarbeid med skoler og institusjoner hvor ungdom møtes. En økning i denne delen av kirkens tjenesteproduksjon mobiliserer ressurser i lokalsamfunnet.

Vedlikeholdsetterslep og driftsmessige utfordringer

Fredrikstad har store verneverdige kirkebygninger og verdifulle instrumenter som det er viktig å ta vare på, også i nasjonal sammenheng. Kirkebyggene er kulturskatter med stor symbol- og identitetsverdi i lokalsamfunnet, og manglende vedlikehold over tid kan medføre ekstra store kostnader. I tillegg til vedlikeholdsetterslep har også et våtere klima i gitt nye utfordringer som lekkasjer og råteskader, noe som gjør at det er et økt behov for midler til forebyggende og verdibevarende vedlikehold av kirkebygg, kapellbygg og orgler.

Vi har i denne sammenheng blitt orientert om kirkerådets kirkebevaringsprogram hvor målsetningen er å få fredede og listeførte kirker opp på et akseptabelt tilstandsniv  i de neste tiårene. Her vil vi kunne hente ut midler til mange av kirkebyggene i Fredrikstad kommune, men det forutsetter at kommunen bidrar med tilsvarende beløp. For kommunens del vil dette bety at kostnaden til istandsetting av fredede og listeførte kirker vil bli halvert. Vi ønsker samtidig med istandsetting av kirkebyggene   gjennomføre relevante ENØK-tiltak i de ulike byggene. Dette vil bli et prioritert satsingsområde for kirkelig fellestråd de kommende årene for å gjøre kirkebyggene mer energieffektive.

Gravplassforvaltning og grønt skifte

Endret klima gir endrede utfordringer for driften av gravplassene. Økt nedbør og nedbørintensitet gir problemer med overvann på gravplassene; både utvasking av veier og gravfelt som står under vann. Mildere klima gir lenger driftssesong og økt mannskapsbehov. Flere store prosjekter er under planlegging både på bygninger og gravplass. Vi arbeider med å legge om til mer miljøvennlig gravplassdrift gjennom redusert sprøyting, tilrettelegging for økt biomangfold og elektrifisering av maskinpark.

Utviklingstrekk

Det blir stadig flere innbyggere i Fredrikstad. Selv om befolkningsveksten ser ut til å flate noe ut, forventes det en sterk økning i gruppen 65 år og eldre, mens antall innbyggere i alderen 0-19 år forventes å holde seg på et stabilt nivå. Tilbudet til de helt unge og de eldste er allerede godt etablert i menighetene. Samtidig som dette opprettholdes er vi godt i gang med nysatsingen med fokus på ungdom og unge voksne og grupper som faller utenom de allerede etablerte tilbudene.

Medlemsprosenten i Den norske kirke i Fredrikstad ligger omtrent på landsgjennomsnittet, og viser over tid en svakt synkende tendens. Dette avspeiler endringer i sammensetningen av befolkningen, med større mangfold og en større andel innvandrere eller norskfødte med innvandrerforeldre.

Økonomi – Fredrikstad kirkelige fellesråd

Tall i tusen kroner (i 2023-kroner)	2023	2024	2025	2026
Vedtatt ramme 2022	48 654	48 654	48 654	48 654
Netto endringer i vedtatt økonomiplan 2022–2025				
Bystyrets endring				
Rammereduksjon	-2 000			
Sum ramme	46 654	48 654	48 654	48 654

Note: Alle tall er i 2023-kroner, det vil si at budsjettall for 2022 er justert med pris- og lønnsvekst på 3,5 prosent.

Kommunens bevilgninger til Fredrikstad kirkelige fellesråd er holdt uendret i planperioden. Fredrikstad kirkelige fellesråd driftes hovedsakelig via tilskudd som bevilges fra Fredrikstad kommune. I tillegg får fellesrådet flere faste tilskudd fra Borg bispedømme og mer prosjektbaserte tilskudd fra både Borg bispedømme samt andre aktører. Fredrikstad kirkelige fellesråd tar inn gebyrer, egenbetalinger og leieinntekter.

Økte utgifter til energi, er en utfordring som ikke er dekket inn i driftsrammene. Fredrikstad kirkelige fellesråd legger til grunn at kostnadsøkningen behandles sammen med Fredrikstad kommunes oppfølging av økte energikostnader.

Økonomiske utfordringer og behov det ikke er funnet rom for i planperioden:

- Gravferdsvirksomheten har i lang tid vært stående på samme nivå til tross for stadig flere innbyggere og dermed også flere gravferder, graver og vedlikehold. Behovet tilsier en økning på 1 årsverk på gravferdsområdet, og ytterligere 1 årsverk på sikt.
- Ungdomsdiakoni – Dette er et prosjekt som er igangsatt med 100 prosent prosjektmidler til å begynne med. Når prosjektet er over vil bispedømmet dekke 50 prosent av kostnadene til en slik stilling videre. Prosjektperioden varer ut 2023. Foreløpig er det ikke funnet rom for å videreføre tiltaket etter prosjektperioden. Det jobbes videre med å se på omprioriteringer eller andre måter som gjør at tilbudet kan videreføres.

Nye/endrede egenbetalinger og gebyrer:

Avgifter som er knyttet til begravelser, kremasjon og feste av graver vedtas av bystyret. Forslag til nye satser for disse gebyrene vedlegges. Enkelte av postene her er betydelig økt da vi ser et behov for å øke våre egeninntekter for i større grad kunne dekke våre kostnader til de ulike postene. Vedlagt ligger forslag til nye avgifter.

Investeringsutfordringer

- *Leie kapell* – Her er det store utfordringer på mange områder hvor det er behov for ekstra tilskudd til investering fordelt over noen år. Det har i år vært gjennomført en omfattende undersøkelse som har avdekket taklekkasje, behov for utbedring av prosesjonsvei, og utbedring av trapper/adkomstvei for de med rullestol. I tillegg er det avdekket store problemer med vann og avløpsnettet inne på kirkegården som krever utbedring. Det mest prekære i dette prosjektet er å utbedre takene og tette disse

En helhetlig tiltaksrapport vil oversendes så snart den er klar, men her vil sannsynlig totalkostnad bli på cirka 74 millioner kroner hvorav cirka 12 millioner kroner gjelder utbedring av tak. Prosjektet kan deles i flere etapper slik at ikke alt må tas samtidig.

Samlet sett er det ikke finansiell rom for denne investeringen innenfor tilgjengelige investeringsrammer.

Ordinært tilskudd til investeringer søkes indeksregulert. På grunn av stor prisøkning øker kostnadene betydelig for investeringsprosjektene. Det er derfor behov for at investeringsrammen indeksreguleres fra år til år.

Investeringer

Bystyrets innledende kommentar

De viktigste investeringsobjektene i bystyrets budsjettforslag er sammenfallende med det kommunedirektøren har fulgt opp fra bystyrets tidligere vedtak.

Det foreslås følgende endringer i investeringsbudsjettet:

- Infrastruktur betaling ferge 3,0 millioner kroner tas ut.
- 1,0 million kroner flyttes fra Smertu Kråkerøy til Hauge nærmiljøpark på Rolvsøy.

Innledning

Investeringsbehovet i Fredrikstad kommune har ligget på et høyt nivå over en lengre periode, noe som har resultert i en økende gjeld de seneste årene. I tillegg står kommunen overfor et stort investeringsløft, utover den kommende fireårige planperioden, gjennom blant annet plan for skolebygg mot 2040, plan for helse- og omsorgsbygg mot 2040 og et stort etterslep på byggvedlikehold, som delvis dekkes over investeringsbudsjettet. Dette medfører at konsekvensanalyser av det totale investeringsbehovet, og en strukturert prioritering av investeringene, vil bli sentralt for god økonomistyring framover.

Gjennom koronapandemien har det vært uvanlig stor prisøkning på byggevarer. Dette har eskalert ytterligere etter at krigen i Ukraina tok til. Konsekvensen er økt risiko for vesentlig dyrere utbyggingsprosjekter framover, sett opp mot foreliggende kostnadsestimer og tidligere prosjekter. Dette vil i sin tur påvirke kommunens muligheter til å bygge ut i samme takt som ønskelig, samt påvirke det totale kostnadsbildet for investeringsrelaterte kostnader.

Prosjektmodell og beskrivelse av hovedaktiviteter

Fredrikstad kommune har innført en prosjektmetodikk og et investeringsreglement som skal brukes på alle investeringsprosjekter.

Reglementets formål er å tydeliggjøre hvordan kommunens egne investeringsprosjekter innen bygg og anlegg skal gjennomføres, samt klargjøre ansvar og roller i prosessen. Reglementet skal bidra til å ivareta kommunens interesser i spørsmål vedrørende bygge- og anleggsprosjekter. Videre skal reglementet sikre en mest mulig lik behandling av alle sakstyper innen virkeområdet. Det skal også tas hensyn til allmenne og private interesser som blir berørt.

Reglementet gjelder all planlegging og gjennomføring av kommunens egne byggeprosjekter, rehabiliteringsprosjekter og investeringer som gjelder kommunaltekniske anlegg og uteområder.

Prosjektmodellen:

Beskrivelse av hovedaktiviteter og leveranser

Foranalyse/utredning – fase 0

Behov/idé foreligger, men behovsutredning er ikke startet. Det er ikke avgjort om prosjektet skal gjennomføres. Denne fasen finansieres hovedsakelig over driftsbudsjettet.

Behovsutredning og alternativanalyse – fase 1

Behovsutredningen skal identifisere, systematisere og så langt som mulig prioritere mellom de ulike behovene som eiere, brukere og andre berørte har for tiltaket. I alternativanalysen identifiseres alternative konsepter, som kan imøtekomme de behov, mål og krav som er definert for tiltaket.

Deretter gjøres en grovsortering, før en sitter igjen med et håndterbart antall alternative konsepter, som så analyseres nærmere.

Fasen avsluttes med beslutningspunktet valg av konsept, og angivelse av usikkert kostnadsanslag. Estimerer for tid og kostnader er usikre fram til gjennomført anskaffelse. Av hensyn til planlegging av finansiering og låneopptak i kommunens økonomi er det likevel behov for å innarbeide et foreløpig beløp i økonomiplanen. Usikre anslag som er tatt inn i økonomiplanen må forventes å kunne bli justert, og er ikke egnet for å evaluere planlegging og gjennomføring av enkeltprosjekter. For hele kommunens prosjektportefølje vil summen av usikre anslag likevel kunne gi et godt bilde av økonomiske konsekvenser av budsjettforslagene.

Skisse- og forprosjekt – fase 2

Etter skisseprosjektet tas det fram en kalkyle, og det gjennomføres en usikkerhetsanalyse for å fastsette prosjektets styringsramme P50, og prosjektets kostnadsramme P85. P50 tilsvarer det beløpet som prosjektet med 50 prosent sannsynlighet kan gjennomføres innenfor, P85 tilsvarer det beløpet som prosjektet med 85 prosent sannsynlighet kan gjennomføres innenfor.

Prosjektene i økonomiplanen vedtas på P50, og differansen mellom P50 og P85 legges til en egen bufferbevilgning med en definert formel. Bufferbevilgningen disponeres av kommunedirektøren.

Prosjektgjennomføring – fase 3

Prosjektet er under gjennomføring i henhold til vedtatt P50. Fasen omfatter entrepris konkurranse og bygg- og anleggsutførelse, og avsluttes med overlevering.

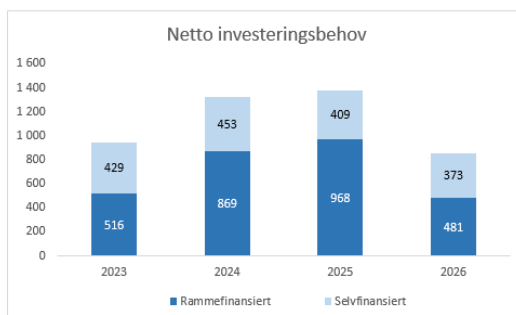
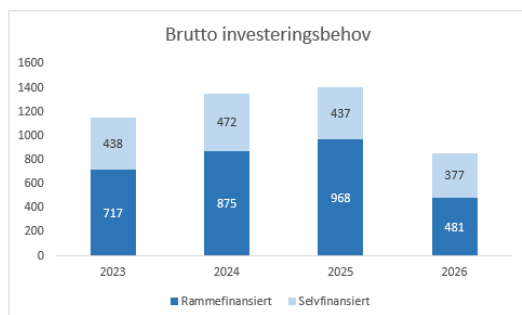
Garantiperiode – fase 4

Prosjektet er overlevert og tatt i bruk. Fasen omfatter godkjenning-/garantiperiode.

Investeringer kommende fireårige planperiode

Den vedtatte investeringsporteføljen i forslag til økonomiplan utgjør en samlet brutto investering på 4,8 milliarder kroner i fireårsperioden 2023–2026. Herav er 3,0 milliarder kroner rammefinansierte investeringer og 1,7 milliarder kroner selvfinansierende investeringer.

Tas det hensyn til tilskudd, er netto investeringsbehov 289 millioner kroner lavere, og skyldes i hovedsak tilskudd på 197 millioner kroner for Helseparken Onsøyheimen, forventet i 2023.

Samlebevilgning

Investeringsramme som er avsatt til investeringer ved flere bygg og/eller enkeltanlegg eller anskaffelser, for eksempel rehabiliteringsmidler for tiltak ved ulike bygg, eller vann- og avløpsinvesteringer for oppfølging av vann- og avløpsplan. Det kan være utvikling, brukerdefinerte behov og lovpålagte tiltak.

Enkelte samlebevilgninger dreier seg om større utviklingsløp med mange delprosjekter, men som overordnet sett går gjennom de samme fasene som et enkeltprosjekt. Noen ganger vil slike delprosjekter bli så omfattende at de utvikler seg til egne prosjekter.

Program for disponering av samlebevilgninger behandles av teknisk utvalg.

Strukturen i investeringsoversikten og prosjektoversikten

Investeringene i dette kapittelet er strukturert etter følgende områder:

1. Barn, familie og skole
2. Kultur og fritid
3. Helse, omsorg og velferd
4. Bygg og eiendom
5. Infrastruktur og samferdsel
6. Vann, avløp, renovasjon og feier
7. Kirke og andre religiøse formål
8. Organisasjon, styring og utvikling

Prisregulering

Kommunedirektørens foreløpige estimater (usikre anslag) prisjusteres årlig, i henhold til deflator. Det samme gjelder prosjekter i skissefase med en beregnet P50.

Garantiavsetninger

Ved avslutning av enkeltprosjekter overføres budsjetttramme til en egen servicekonto, med inntil 2 prosent av budsjettet byggekostnad. Servicekonto benyttes til finansiering for utbedring av feil, som ikke kan henføres til entreprenører eller andre involverte parter, eller til andre nødvendige arbeider som ikke er gjort i byggefasen.

Utfordringer spesielt knyttet til investeringsprosjekter

Med mange investeringsprosjekter og et høyt investeringsvolum, vil risikoen knyttet til både framdrift og kostnader øke. Vi må ha et realistisk bilde i forhold til kapasitet og drift, men samtidig være rustet for framtiden med tanke på befolkningsvekst og byutvikling. Et godt forarbeid med utredninger og analyser vil være nødvendig for å legge til rette for de rette investeringene. Det vil dermed være nødvendig med driftsmidler for å imøtekomme dette arbeidet.

Det vil i dette dokumentet bli presentert investeringer i de ulike fasene, med en kort beskrivelse av hver budsjettpost inndelt etter tjenesteområde. Tallene representerer netto beløp, hvilket vil si brutto investering fratrasket eventuelle tilskudd.

1. Barn, familie og skole

Tall i millioner kroner, netto	Fase	Budsjett	Økonomiplan			
		2023	2024	2025	2026	
Inventar elevtallsøkning	S	0,0	0,5	0,5	0,5	
IKT-investeringer skole	S	10,7	8,7	9,0	8,7	
Gudeberg og ny Råkollen skole (tot 216,7 mill kr)	F2	49,3	99,8	54,3	0,0	
Ombygging Ambjørnrød (tot 49,2 mill kr)	F4	0,0	0,0	0,0	0,0	
Fredrikstadmarka barnehage – Veum (tidl. Trollstua, 21 mill kr)	F4	0,0	0,0	0,0	0,0	
Rød skole (Kråkerøy tot 182 mill kr)	F1	0,6	91,8	86,2	0,0	
Lunde skole (tot 359,4 mill kr)	F2	2,8	159,3	191,0	0,0	
Møllehjulet Kvernhuset u.skole	F1	8,0	14,0	0,0	0,0	
Plan for skolebygg mot 2040	S	1,5	3,0	6,0	92,0	
Plan for barnehagebygg	S	3,0	4,0	100,0	66,6	
Sum Barn, familie og skole		75,9	381,1	447,0	167,8	

Prosjekter i fase 0 – foranalyse/utredning

Plan for skolebygg mot 2040

Fredrikstad kommune er en vekstkommune i endring, antall barn og unge er stabilt, men økende i slutten av perioden. Det er kontinuerlig behov for å videreutvikle skolestrukturen, slik at den, også på lengre sikt, kan ivareta de krav som stilles til framtidens skole.

Dagens skolestruktur henger i stor grad sammen med den tidligere kommuneinndelingen. Det er i dag manglende skolekapasitet i de fleste skolekretser i tettsteder og i byområdet. Spesielt mangler det skolekapasitet i byområdet, hvor det er planlagt at den største delen av framtidig boligbygging skal skje. Skoleutbyggingen bør støtte opp om målsettingen om at 60 prosent av boligbyggingen skal skje i byområdet.

Plan for skolebygg mot 2040 er forankret i Fredrikstad kommunes planstrategi 2020–2023. I tråd med planstrategien skal planen omfatte utredning og planlegging av riktig dimensjonerte og framtidsrettede skolebygg. Plan for skolebygg mot 2040 skal være en plan for kommunens skolestruktur og skolekapasitet framover, på kort og lengre sikt, og gi en samlet framstilling av alle skolebygg og alle planlagte og foreslåtte byggeprosjekter i Fredrikstadskolen fram mot 2040, både nybygg, utvidelser og rehabiliteringer.

Det arbeides nå med å ferdigstille forslag til ny plan for skolebygg, med en hensiktsmessig skolestruktur som bidrar til bærekraftig kommuneøkonomi framover.

Kommunens helsestasjoner

Det er kapasitetsutfordringer på flere av våre helsestasjoner. I tillegg har flere av byggene dårlig tilstand og egnethet. Det er et behov for å utrede framtidig lokalisering og tjenestebehov for å sikre gode tilbud til våre innbyggere i et langsiktig perspektiv.

Prosjekter i fase 1 – behovsutredning og alternativanalyse

Rød skole Kråkerøy

De opprinnelige behovene på Rød skole Kråkerøy har vært som følger: Behov for å erstatte dagens svartbygg på Rød skole Kråkerøy med et nytt bygg som skal dekke behov for utvidelse til en to-parallell skole, med tilstøtende arealer som garderobes, grupperom og arealutvidelse av SFO-base. I tillegg kommer utvidelse av kontorarbeidsplasser og personalgarderobe. Det skal også utredes muligheter for flerbrukshall.

Dette behovet er kartlagt endret i forbindelse med arbeidet med Plan for skolebygg mot 2040, hvor behovet har gått fra utvidelse fra 350 elever til 450 elever. Det er også sett på alternative plasseringer for Rød skole, Kråkerøy, i planen. Prosjektet er derfor satt på vent til Plan for skolebygg mot 2040 er behandlet og vedtatt politisk. Foreløpig usikkert anslag er innarbeidet i budsjettet med 182 millioner kroner inklusive mva, hentet fra Concreto og Norconsult sine beregninger i skolebyggplanens del 2.

Møllehjulet Kvernhuset ungdomsskole

Prosjektet omfatter utvidelse av arealer til den forsterkede avdelingen ved ungdomsskolen. Prosjektet har tidligere stått på planen, men ble satt på vent da første kostnadsoverslag ble for høyt. Prosjektet er nedskalert betydelig, og foreløpig usikkerhetsanalyse viser et usikkert anslag på 22 millioner kroner, inklusive mva.

Prosjekter i fase 2 – skisse- og forprosjekt

Gudeberg og ny Råkollen skole

For Gudeberg skole omfatter prosjektet nytt musikkrom, auditorium og nye lokaler til administrasjon, personalrom og lærerarbeidsplasser, samt å erstatte dagens skolepaviljonger. Det innhentes også opsjonspris på rehabilitering og oppgradering av eksisterende lokaler. Råkollen skole skal bygges samlokalisert med Gudeberg skole, hvor Råkollen skole etableres som et tilbygg. Detaljregulering er vedtatt av bystyret og rammetillatelse for prosjektet er gitt. Prosjektet lyses ut på anbud høsten 2022. Prisjustert P50 er 216,7 millioner kroner, og P85 244,7 millioner kroner, inklusive mva.

Lunde skole

Prosjektet Lunde skole omfatter utvidelse til to paralleller på alle syv klassetrinn, og en stor aktivitetshall. Rehabilitering og tilpasninger for skolens spesialrom, samt fasiliteter for ansatte. Det tilrettelegges arealer til korps og idrettslag. Oppdatert usikkert anslag er 359,4 millioner kroner, inklusive mva.

Sak om prosjektet «Lunde skole – Investeringsak» ble behandlet i bystyret 15.09.2022. Lunde skole vil i henhold til bystyrets beslutning gå videre til forprosjektfase og utarbeidelse av

konkurransegrunnlag. Det søkes dispensasjon fra reguleringsplanen. Basert på kalkylene for gjennomført skisseprosjekt er det gjennomført en usikkerhetsanalyse som viser en anbefalt kostnadsramme (P85) på 417,2 millioner kroner inklusive mva., og en styringsramme (P50) på 359,4 millioner kroner inklusive mva. Endelig kostnadsramme for prosjektet vedtas etter gjennomført entrepris konkurranse.

Prosjekter i fase 4 – garantiperiode

Ambjørnrød skole

Prosjektet omfatter oppgradering og rehabilitering, både utvendig og innvendig. I tillegg til byggteknisk arbeid er det investert i nye ventilasjonsaggregater, varmepumper og energibrønner, samt en ny brannsentral. Prosjektet ble ferdigstilt våren 2022, med regnskap og budsjett i balanse.

Samlebevilgninger (S)

Inventar elevtallsøkning

Det er en generell elevtallsnedgang i grunnskolen i Fredrikstad, og i henhold til befolkningsprognosene vil ikke dette snu før etter planperioden. Samtidig er det variasjoner mellom de ulike skolekretsene i kommunen, som gjør at det er behov for inventar ved vesentlige økninger i elevtall på enkelte skoler.

IKT-investeringer skole

Det er i digitaliseringsstrategien vedtatt 1:1 dekning med Chromebooks for alle elever i grunnskolen fra og med 3. trinn. For 1. og 2. trinn vil vi etter samråd med rektorene opprettholde en dekning på 1:2.

Fra skolestart 2022 har alle grunnskoleelever i Fredrikstad ned til og med 3. trinn fått sin egen digitale enhet. Innen budsjettåret 2023 vil 1. og 2. trinn ha den nødvendige dekningen.

Årlige investeringssummer er estimert for planperioden for å kunne innføre og opprettholde en strategi hvor man fra 2024 kommer inn i en fast syklus med ny enhet i 3. og 8. trinn, med forutsetning om at enhetene har en levetid på 4-5 år. Planen er at 3 år gamle enheter som har vært på brukt på 10. trinn, brukes videre på barnetrinnet når det er behov for utskifting.

Plan for skolebygg mot 2040

Det er for perioden lagt inn midler til oppstart av prosjekter som vil bli prioritert i del 2 av Plan for skolebygg mot 2040.

Plan for barnehagebygg

I 2023 er det satt av midler til oppstart planlegging av følgende prosjekter, jamfør plan for barnehagebygg:

St. Hansfjellet barnehage har gjennomført to mulighetsstudier for utvidelse av barnehagen. Sentrum er et pressområde for barnehageplasser, og med arealplanens føringer om fortetting i byområdet vil behovet for barnehageplasser i sentrum øke. Behovet for St. Hansfjellet barnehage er å utvide med fire avdelinger og rehabilitering av bygget.

Bjørneklova barnehage har et stort rehabiliteringsbehov, jamfør utført tilstandskartlegging. Barnehagen ligger i et pressområde for nye barnehageplasser, og virksomheten bør utvides med to til fire avdelinger.

2. Kultur og fritid

Tall i millioner kroner, netto	Fase	Budsjett	Økonomiplan			
		2023	2024	2025	2026	
Mindre anskaffelser, samt utskifting av instrument- og utstyrspark	S	1,5	1,0	1,0	1,0	
Kunstgressbaner	S	8,8	0,0	15,0	0,0	
Nærmiljøanlegg	S	1,0	1,0	0,0	0,0	
Arena Fredrikstad (tot 640,2 mill kr)	F2	93,2	103,5	293,8	103,5	
Tårnet på Isegran (tot 13,0 mill kr)	F1	9,5	0,0	0,0	0,0	
Ridesenter Bekkevold (tot 57,3 mill kr)	F2	19,6	32,2	0,0	0,0	
Blå Grotte, ombygging og tilpasning (41,7 mill kr)	F2	15,0	14,2	0,0	0,0	
Tak St. Croix (tot 7,2 mill kr)	F2	6,2	0,0	0,0	0,0	
Flerbrukshall Trosvik skole (tot 105,5 mill kr)	F3	61,1	24,0	0,0	0,0	
Sum Kultur og fritid		215,9	175,9	309,8	104,5	

Prosjekter i fase 0 – foranalyse/utredning

Kino

Det er gjennomført en mulighetsstudie om mulig utvidelse av Fredrikstad kino, og det pågår utredningsarbeid. I tiden etter koronapandemien har imidlertid en trend, både internasjonalt, nasjonalt og lokalt, vist at kinobesøket ikke har tatt seg opp på tilsvarende nivåer som før pandemien (normalårene). Det er følgelig knyttet usikkerhet til tiltaket. Kommunedirektøren vil komme tilbake til utvidelse av kinoen i egen sak til bystyret.

Prosjekter i fase 1 – behovsutredning og alternativanalyse

Tårnet på Isegran

Det pågår prosesser for å kartlegge videre framgangsmåte.

Prosjekter i fase 2 – skisse- og forprosjekt

Arena Fredrikstad

Kommunedirektøren legger fram en politisk sak til bystyret høsten 2022, med anbefaling om gjennomføringsmodell og kostnadsreducerende tiltak, i samarbeid med brukerne. I kommunedirektørens dialog med Viken fylkeskommune er det kommunisert at fylkeskommunen legger til grunn en framdrift for Frederik II videregående skole, slik den er vedtatt i fylkestinget i juni 2021. Budsjettet ligger inne med en prisjustert P50 på 640,2 millioner kroner inklusive merverdiavgift, og er i økonomiplanen periodisert med tanke på tomtekjøp og prosjekteringskostnader i 2023. Det arbeides samtidig for å kunne gjennomføre tomtekjøpet så snart det formelt lar seg gjøre.

Blå Grotte

Blå Grotte skal oppgraderes til en regional kulturscene. Arbeidet er delt i to faser, hvor fase 1 omfatter utstyrsanskaffelse for lyd, lys, bilde og scenemekanikk. Fase 2 omfatter ombygging og tilpasning. Fase 1 ble ferdigstilt høsten 2022. Indeksjustert usikkert anslag for hele prosjektet er 50,1 millioner kroner, inklusive mva. Det er gitt tilsagn på spillemidler på 8,4 millioner kroner til hele prosjektet Blå Grotte.

St. Croix-huset

Prosjektet omfatter rehabilitering og heving av tak. St. Croix-huset har en særskilt vernestatus og en eventuell heving må gjennomføres i samråd med kulturminnemyndighet og relevante fagmiljøer. Budsjettet står foreløpig med et prisjustert usikkert anslag på 9 millioner kroner, inklusive mva. Prosjektet har fått tilsagn på 1,8 millioner kroner i spillemidler.

Prosjekter i fase 3 – prosjektgjennomføring

Bekkevold natur- og ridesenter

Det ble gjennom politisk sak i desember 2021 fattet vedtak om at ridesenteret oppgraderes innenfor en øvre investeringsramme på 60 millioner kroner, inklusive mva. Innenfor investeringsrammen skal prioriterte tiltak være å etablere ridehall og oppstalling for 30 hester, samt nødvendig riving av eksisterende bygninger. Det jobbes mot oppstart byggearbeider andre halvår 2023, med ferdigstillelse andre halvår 2024. Investeringsrammen er indeksjustert til 61,9 millioner kroner, inklusive mva.

Flerbrukshall Trosvik

I henhold til vedtatt investeringsbeslutning er prosjektets styringsramme P50 105,5 millioner kroner, og P85 117,7 millioner kroner, inklusive mva. Kontrakt for byggearbeidene er signert, og det antas byggestart høsten 2022, med forventet ferdigstillelse i februar 2024.

Samlebevilgninger (S)

Mindre anskaffelser instrument- og utstyrspark

Midler til behov for mindre utstyrsanskaffelser med én million kroner årlig, inklusive mva. Det er i tillegg avsatt 0,5 millioner kroner i 2023 til kjøp av fire nye utlånsautomater/RFID-automater på hovedbiblioteket og Østsiden bibliotek.

Kunstgressbaner

I budsjett for 2023 er det satt av midler til ferdigstillelse av banen på Gressvik, samt rehabilitering av banen på Lisleby i 2023. I 2025 er det planlagt rehabilitering av banene på Lervik, Selbak og Skogstrand. Ny bane på Kongsten, jamfør kunstgressplanen, er ikke prioritert.

Nærmiljøanlegg

Det er avsatt midler til Hauge nærmiljøpark på Rolvsøy i 2023.

3. Helse, omsorg og velferd

Tall i millioner kroner, netto	Fase	Budsjett	Økonomiplan		
		2023	2024	2025	2026
Utstyr helse og velferd	S	3,0	3,0	3,0	3,0
Velferdsteknologi	S	7,5	7,5	7,5	7,5
Helseparken Onsøyheimen (tot 283 mill kr)	F3	-154,6	0,0	0,0	0,0
Bofellesskap – personalbaser og fellesarealer	S	16,5	24,0	20,0	15,0
Furutun rehabilitering (tot 100,3 mill kr)	F2	5,2	82,8	8,9	0,0
OJ Moumsvei barnebolig (tot 16,8 mill kr)	F1	11,0	0,0	0,0	0,0
Boligprosjekt for eldre – «Holmen II»	F1	1,0	0,5	0,5	4,8
Plan for helse- og omsorgsbygg mot 2040	S	0,5	2,0	5,0	56,0
Nybygg og kjøpsramme boliger	S	66,2	94,6	77,3	30,9
Sum Helse, omsorg og velferd		-43,7	214,4	122,2	117,2

Prosjekter i fase 0 – foranalyse/utredning

Medisinsk senter

Plan for helse- og omsorgsbygg mot 2040 ble vedtatt i bystyret 15.09.22, som grunnlag for framtidig planlegging av botilbudet innen heldøgns omsorg for eldre og syke i Fredrikstad kommune.

I planarbeidet framkom det en faglig anbefaling om å lokalisere nytt medisinsk senter i sentrum av kommunen. I det videre utredningsarbeidet legges det til grunn at medisinsk senter bygges på nåværende tomt i Borge. Opprustning og utredning av eksisterende bygg skal utredes.

Boligplan 2022–2030

Boligplanen er forankret i Planstrategi for Fredrikstad kommune 2021–2024, vedtatt av bystyret 17.06.2021. I boligplanen skal «den ordinære boligpolitikken» og den «sosiale boligpolitikken» sees i nær sammenheng. Planen skal beskrive de muligheter og utfordringer som utviklingen på boligmarkedet gir for samfunn og innbyggere. Planen skal adressere tiltak som bidrar til at flest mulig av kommunens innbyggere på egenhånd kan skaffe seg en god bolig, identifisere tiltak som forebygger at flere blir vanskeligstilte på boligmarkedet, og tiltak som sikrer god og effektiv hjelp fra kommunen til de som ikke selv klarer å skaffe eller beholde bolig på egen hånd.

Planen skal drøfte og formulerer mål og tiltak innenfor temaene:

- Organisering og forankring
- Boligproduksjonens størrelse og lokalisering
- Alternative boformer
- Boligmarkedene
- Bistå vanskeligstilte på boligmarkedet
- Geografisk fordeling av levekår og integrering

Prosjekter i fase 1 – behovsutredning og alternativanalyse

Boligprosjekt for eldre – «Holmen II»

Prosjektet skal bidra til å øke tilbudet av boliger til eldre i Fredrikstad kommune, og baserer seg på eksisterende Holmen eldresenter i sentrum av byen. Funksjoner, tjenester og aktivitetstilbud for beboerne på Holmen ønskes videreført til Holmen II-prosjektet. Det er ønske om ca. 50-70 boliger for eldre, samt fellesarealer som ivaretar tjeneste- og aktivitetstilbud for beboerne. For boligene etableres det et leieforhold mellom leietaker (bruker) og utbygger, mens for fellesarealene etableres det et leieforhold mellom Fredrikstad kommune og utbygger.

OJ Moumsvei barnebolig

Etablering av ny barnebolig som erstatning for barneboligen i OJ Moums vei 10. Foreløpig usikkert anslag 16,8 millioner kroner, inklusive mva.

Prosjekter i fase 2 – skisse- og forprosjekt

Furutun – rehabilitering

Innenfor helse- og velferdsområdet er det påpekt noen viktige grep for å redusere kostnadsnivået i seksjonen. I etat tjenester til funksjonshemmede gjelder det blant annet tiltak som går på strukturendringer til færre og større lokasjoner, med spesielt fokus på avlastningstjenesten og dagtilbudene. Furutun er pekt på som aktuelt for et kompetansesenter for avlastning. Sak om renovering og oppgradering av bygget til slikt formål ble behandlet i bystyret i desember 2021. Prisjustert usikkert anslag for renoveringsprosjektet (uten tomtekostnad) er 100,3 millioner kroner, inklusive mva.

Prosjekter i fase 3 – prosjektgjennomføring

Helseparken Onsøyheimen

Helseparken bygges på tomta til gamle Onsøyheimen sykehjem, som ble sanert i 2017. Det nye bygget blir på 6 etasjer, med BRA på 12 459 m² og BTA på 14 605 m² og vil bestå av 120 beboerrom, dagavdeling med 12 plasser, samt kafeteria for ansatte/beboere og lokalbefolkning.

Prosjektet gjennomføres som en totalentreprise, som omfatter nytt bygg inklusive utomhusanlegg, samt opparbeidelse av nytt utomhusanlegg rundt eksisterende Onsøy rådhus. Dette i tillegg til utvidelse av vei fra Storveien og opp til ny parkeringskjeller, samt opparbeidelse og rehabilitering av eksisterende sansehage. Planlagt ferdigstilling desember 2022 med innflytting våren 2023.

Prosjektets styringsramme P50 er i henhold til prognose nedjustert fra 526,4 millioner kroner til 480 millioner kroner, inklusive mva. Det er gitt tilsagn fra Husbanken på 216,2 millioner kroner i investeringsstilskudd, men denne justeres ned med forholdsmessig lik andel til 197 millioner kroner.

Samlebevilgninger (S)

Utstyr helse og velferd

Investeringer i utstyr som er kritisk og nødvendig for driften i seksjonen, og for å sikre god flyt i tjenestene.

Velferdsteknologi

Midlene brukes til innføring av velferdsteknologiske løsninger i seksjonen. Etablerte løsninger skal utbres og nye løsninger skal på plass. Fokus framover vil være teknologi for hjemmeboende, både trygghet, mestring og digital hjemmeoppfølging. Digitale tilsyn, og andre verktøy for økt trygghet og egenmestring i hjemmet, er en viktig faktor i kommunens arbeid med å gi innbyggerne mulighet til å bo hjemme lenger.

Det vil også vurderes velferdsteknologiske løsninger for andre boformer, som omsorgsboliger og institusjoner.

Bofellesskap – personalbaser og fellesarealer

De fleste personalbaser tilknyttet bofellesskapene i etat tjenester til funksjonshemmede er bygget på starten av 1990-tallet, dimensjonert etter datidens krav til baser. Det er nå et stort behov for oppgradering, dels på grunn av alder, men også fordi det har blitt store endringer i krav til arealer, utforming og annet for å ivareta de ansattes behov. I tillegg er det på flere steder større bemanning nå enn da basene ble bygd. Eksempler på innmeldte behov er Haugeløkka, Torp, Borgarveien 9 og 11, Fredriksvei, Eplestien og Leiegata. Gjennomgang og prioritering av rekkefølge for oppgradering må gjennomføres før igangsetting. I 2023 vil det pågå arbeid med kartlegging og planlegging, samt oppstart av rehabilitering.

Plan for helse- og omsorgsbygg mot 2040

I tråd med vedtatt plan er det for aktuelle prosjekter lagt inn midler til oppstart i 2023, og videre ut planperioden.

Boliginvesteringer – nybygg og kjøpsramme

Denne samlebevilgningen er selvfinansiert og omfatter boliger til vanskeligstilte, både kommunale utleieboliger og omsorgsboliger. Et godt boligsosialt arbeid får positive konsekvenser for måloppnåelse innen arbeid, helse, utdanning og integrering.

Husbanken har fram til nå gitt tilskudd til utleieboliger der kommunen sannsynliggjør at prosjektet bidrar til flere egnede kommunalt disponerte utleieboliger og en mer formålstjenlig boligmasse. Husbankens investeringsstilskudd har stimulert kommunene til å fornye og øke tilbudet av omsorgsboliger for personer med behov for heldøgns helse- og omsorgstjenester. Dette er selvfinansierende investeringer, som dekkes gjennom husleie. I forslag til statsbudsjett har regjeringen foreslått å avvikle denne ordningen.

I investeringene ligger det planer om redesign på Cicignon, Grønlien bosenter og Kronprinsensgate, til henholdsvis bemannede botilbud for brukere med utfordringer innenfor rus og psykisk helse.

I Leiegata og Nedre Bommen planlegges det å gjøre om leiligheter til familieboliger, ved å slå sammen enkeltleiligheter.

I beregningen for småhus til vanskeligstilte er det beregnet fem småhus og to tomter.

4. Bygg og eiendom

Tall i millioner kroner, netto	Fase	Budsjett	Økonomiplan		
		2023	2024	2025	2026
Bygningsmessige endringer, brukertilpasset	S	7,8	6,5	1,8	1,8
Bygningsmessig rehabilitering og påkostning	S	40,0	19,9	1,3	0,0
Digitalisering og robotisering	S	4,8	5,6	4,6	4,6
SD-anlegg (Sentral Driftsstyring)	S	5,0	2,5	0,5	0,0
ENØK	S	13,0	10,0	6,0	0,0
HMS og lovpålagte påkostninger	S	0,8	0,3	0,3	0,3
Uteanlegg og lekeplasser	S	6,5	2,5	0,0	0,0
Eiendomsutvikling					
Næringsarealer, TD	S	1,5	1,5	1,5	1,5
Boligarealer, TD	S	3,6	3,6	3,6	3,6
Sum Bygg og eiendom		82,9	52,3	19,6	11,8

Prosjekter i fase 0 – foranalyse/utredning

Brannstasjonen

Det jobbes med en utredning hvor man ser på løsninger for hvordan dagens brannstasjon kan benyttes videre og løses organisatorisk for Fredrikstad brann- og redningskorps. Politisk sak er utsatt, i påvente av sak om brannordningen, og forventes lagt fram for bystyret i løpet av 2023.

Samlebevilgninger (S)

Bygningsmessig endring, brukertilpasning

Benyttes til planlagte og løpende innmeldte brukerspesifikke tilpasninger i bygningsmassen.

Bygningsmessig rehabilitering og påkostning

Det er planlagt flere prosjekter i 2023 knyttet til tilstandsbasert vedlikehold, gjennom rehabilitering og oppgradering av eksisterende formålsbygg. Det forventes at investeringsaktiviteten er høy gjennom hele planperioden, slik at tilstandsbaserte oppgraderinger ivaretar bygningsmassen på en bærekraftig måte i årene som kommer, og lever opp til vedtatte normer.

HMS og lovpålagte påkostninger

Det er nødvendig å opprettholde et handlingsrom i planperioden, for uforutsette pålegg som kan oppstå fra bruk eller myndighet knyttet til HMS og arbeidsmiljø.

Næringsarealer

Salg næring forventer i mindre grad å komme til anvendelse i kommende planperiode, sammenlignet med foregående planperiode. Innløsning næring forekommer uregelmessig, og det er ikke planlagt konkrete investeringer på nåværende tidspunkt.

Boligarealer

Salg av bolig er avhengig av antall henvendelser fra boligfestere som anmoder om lovpålagt innløsning av festetomt. Innløsning bolig er aktuelt i økonomiplanperioden dersom man kommer til enighet med grunneiere om innløsningsvilkår.

Uteanlegg og lekeplasser

Det planlegges oppgradering av uteanlegg i tilknytning til formålsbyggene, herunder lekeområder, rekreasjonsområder og øvrige utomhusanlegg.

Digitalisering og robotisering

Renhold og Eiendomsdrift planlegger investeringer knyttet til driftsmaskiner som bidrar til økt effektivitet i manuelle operasjoner, eksempelvis robotklippere og robotiserte renholdsmaskiner, håndholdte enheter og IOT-sensorer.

SD-anlegg

Det planlegges investeringer i bygg med gammel og utdatert automatikk, slik at en høyere andel anlegg kan kontrolleres fra driftssentralen.

ENØK

Det planlegges ENØK-investering i eksisterende bygg, som gir en energiøkonomisk gevinst for Fredrikstad kommune. Målet er at investeringene skal bidra til å redusere energiforbruket med 1 MWh årlig. Hovedsatsing neste år er varmepumpeanlegg, effektive varme- og ventilasjonsanlegg. Det er også planlagt noe investeringer i fornybar energiproduksjon.

5. Infrastruktur og samferdsel

Tall i millioner kroner, netto	Fase	Budsjett	Økonomiplan		
		2023	2024	2025	2026
Biler, maskiner	S	9,0	5,3	15,0	15,0
Utstyr teknisk drift	S	3,5	0,7	0,0	0,0
Elvebredder, fergeleier, kaier, brygger og broer	S	12,5	24,5	4,0	1,5
Parker, grøntområder, lekeplasser og nærmiljøanlegg	S	4,0	5,3	4,6	2,5
Trafikksikring	S	13,9	6,0	6,0	6,0
Gatelys	S	13,0	12,0	12,0	5,0
Rehabilitering av veier	S	51,5	24,0	24,0	24,0
Sykkelplan	S	11,7	5,0	5,0	5,0
Universell utforming i sentrum, og smarte søppelkasser	S	4,0	1,0	1,0	1,0
Universelt utformet lekeplass	F1	5,0	0,0	0,0	0,0
Kaifront Cicignon (tot 13,5 mill kr)	F2	12,8	0,0	0,0	0,0
Molvigkaia (tot 75 mill kr)	F1	2,5	22,3	47,5	0,0
Ny vei Floa (tot 25 mill kr)	F4	0,0	0,0	0,0	0,0
Biogasstasjon (tot 26,3 mill kr)	F4	0,0	0,0	0,0	0,0
FMV Vest, Infrastruktur	F0	4,5	0,0	0,0	0,0
Stordammen (tot 39,5 mill kr)	F3	14,1	0,0	0,0	0,0
Sikringstiltak ras og skred	S	3,0	3,0	3,0	1,0
Ny el-ferge 2	F3	9,0	0,0	0,0	0,0
Ny båt (skjærgårdstjenesten – tot 6,6 mill kr)	S	4,1	0,0	0,0	0,0
Infrastruktur ferger	S	42,0	14,0	0,0	0,0
Oppstillingsplass bobiler	F1	2,0	0,0	0,0	0,0
Servicehus gjestehavn (selvfinansierende)	F1	3,0	0,0	0,0	0,0
Sum Infrastruktur og samferdsel		225,5	123,1	122,1	61,0

Prosjekter i fase 0 – foranalyse/utredning

Infrastruktur FMV-vest

Forprosjekt «Felles infrastruktur FMV Vest» er i prosess. Fredrikstad kommune blir grunneier på FMV Vest når tomt for Arena Fredrikstad kjøpes, og vil da bidra forholdsmessig, som angitt i de avtaler som framforhandles mellom øvrige grunneiere (Værste AS, Jotne AS og Viken fylkeskommune) og kommunen. I tillegg til dette så skal det etableres et nytt ferjeleie på FMV 1 området, som er avsatt til Frederik II og Arena Fredrikstad.

Felles infrastruktur FMV Vest er et stort og krevende prosjekt hvor det blant annet for Parkgata fra rundkjøring ved Værstebrua til Sagparken/Sveiseparken kan stilles krav til finansiering og sikring av opparbeidelse før Arena Fredrikstad og Frederik II tas i bruk. Bruk av utbyggingsavtaler og privatrettslige avtaler må framforhandles i parallell med forprosjektet, for at investeringsbeslutning basert på forprosjektet også fordeler kostnader og byggherreansvar for den felles tekniske infrastrukturen mellom grunneierne. Det må påregnes videre investeringer for ferdigstilling av forprosjekt og videre detaljprosjektering i år 2023.

Prosjekter i fase 1 – behovsutredning og alternativanalyse

Molvigkaia

Prosjektet omfatter i hovedsak rehabilitering av området foran Molvigkaia 1 og Evjekaia 1. Det er behov for et relativt omfattende arbeide for å sikre bæreevne og trafikksikkerhet. Det er registrert setninger og råte, og trepelene er i en forfatning som gjør at det er anbefalt fullstendig rehabilitering i løpet av 1 til 3 år. Det er i planen innarbeidet et usikkert anslag på 75 millioner kroner, inklusive mva.

Universelt utformet lekeplass

Det foreligger et politisk ønske om en universelt utformet lekeplass på Tollbodplassen. Usikkert anslag 5 millioner kroner, inklusive mva.

Oppstillingsplass bobiler

Det er en politisk bestilling om å etablere permanent oppstillingsplass for bobiler. Det jobbes med å finne en egnet plass.

Servicehus gjestehavn

Det jobbes med mulig løsning for et servicehus for gjestehavnen. Målet er å få dette på plass første halvdel av 2023. Dette er en selvfinansierende investering.

Prosjekter i fase 3 – prosjektgjennomføring

Stordammen

Dammens tilstand er ikke godkjent av NVE, i henhold til damforskriften og damsikkerhet. Arbeidet med nedtapping og rehabilitering av Stordammen startet i begynnelsen av august 2022, og skal være sluttført i løpet av juni 2023. Midlertidig nedtapping skal avsluttes senest 1. februar 2023, slik at vannmagasinet kan fylles naturlig opp. I nordenden grenser Stordammen til Stordamsmyra naturreservat/vernet område (våtmark), og har ikke krevd noen særtiltak.

Budsjettvedtak etter egen politisk sak i bystyret våren 2022, med P50 på 39,5 millioner kroner og P85 på 45,5 millioner kroner, inklusive mva.

Ny el-ferge 2

For planperioden 2022–2025 ble det planlagt for to nye elektriske ferger til driften. Den ene ferger ble levert i 2022, og skal erstatte eksisterende ferge på ruten Ålekilen–Gamlebyen. Den andre el-fergen ble bestilt tidlig i 2022 for levering og idriftsetting sent i 2023. Denne ferger er planlagt som erstatningsferge når tre av dagens dieselferger skal elektrifiseres.

Ny båt skjærgårdstjenesten

Ny båt til skjærgårdstjenesten ble bestilt i 2022, med overlevering i 2023. Finansieringskilder til den nye driftsbåten er kommunale investeringsmidler, tilskudd fra Miljødirektoratet, tilskudd fra Oslofjorden friluftslivs båtfond, og tilskudd fra tidligere Østfold fylkeskommune.

Prosjekter i fase 4 – garantiperiode

Ny vei Floa

Prosjektet ble ferdigstilt høsten 2022 innenfor P50 på 25 millioner kroner, inkludert oppføring av støttemur og parkeringsfelt.

Biogasstasjon

Prosessanlegg for biogass ble ferdigstilt våren 2022 og skal forsyne renovasjonsbiler og andre kommunale kjøretøy på biogass med drivstoff. Kommunens vaskeri skal også benytte biogass fra anlegget. Det er planlagt en fyllestasjon for eksterne biler, for å gjøre det mulig for eksterne bedrifter og private å velge mer miljøvennlig drivstoff ved anskaffelse av kjøretøy, i tråd med kommunens klimasatsing. Anlegget er lokalisert i tilknytning til nytt garasjeanlegg i Tomteveien, og ble gjennomført innenfor P85 på 26,3 millioner kroner, inklusive mva.

Samlebevilgninger (S)

Utstyr Teknisk drift

Diverse utstyr til blant annet brannstasjonen og vakt og sikring, for å forsikre forsvarlig drift.

Sykkelplass

Fredrikstads sykkelprogram planlegger i 2023 strategiske tiltak, store og små infrastrukturtiltak, samt maskininngjøp. Det er to finansieringskilder til tiltakene; kommunens investeringsmidler og statlige belønningsmidler gjennom Samferdselsdepartementet.

Universell utforming sentrum og smarte søppelkasser

Det er en utfordring flere steder i sentrum med hindringer for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Det kan være behov for å etablere ledelinjer, kontrastfelt og fjerne barrierer for rullestolbrukere ved å senke eller skråstille fortauskanter. Det settes av 1 million kroner til dette årlig, inklusive mva.

I tillegg er det lagt inn 3 millioner kroner til innkjøp av 50 søppelkasser i 2023, primært utplassert i sentrum.

Sikringstiltak ras og skred

Det er behov for midler til kommende ras, skred og erosjonssikring. Etablering av konkrete tiltak må kartlegges.

Biler, maskiner

Investeringsplanen for biler og maskiner er lagt med bakgrunn i mål om at 50 prosent av kommunens biler og maskiner skal være utslippsfrie innen 2025. For å oppnå dette er det behov for en forutsigbar investeringsplan for å opprettholde utskiftingstakten for overgang til en utslippsfri bilpark. Som hovedregel byttes enhetene etter endt nedskrivning på 10 år, men det gjøres en vurdering for den enkelte enhet basert på alder, slitasje og driftskostnader.

Elvebredder, fergeleier, kaier og broer

Store vassdrag som Glomma og Seutelven gjennom kommunen, samt lang kystlinje krever at det årlig settes av midler til å håndtere uforutsette hendelser som krever både mindre, og litt større investeringer. Det samme gjelder kaianlegg og bro-konstruksjoner.

For å opprettholde sikkerheten er det i 2023 satt av midler til rehabilitering og oppgradering av fire broer, blant annet gangbroa i sentrum hvor løftesynderne skal byttes ut.

Parker, grøntområder, lekeplasser og nærmiljøanlegg

I planperioden planlegges det for rehabilitering av lekeplasser, bytte belysningskilder, samt opprusting av beplantning og historiske kvaliteter i parker (vedtatt i teknisk utvalg i 2015). I henhold til vedtak 2018 vil det også planlegges for servicebygg og tilrettelegging i friluftslivsområdene. Det er ønske om rehabilitering av badeflåter, HC-ramper, stier og turløyper. I planperioden vil det samarbeides med lokalsamfunnene om belysning av aktivitetsområder, grønne korridorer og løypenett. I henhold til kommuneplanens samfunnsdel og kommunedelplanen Aktive liv skal Glommastien, kyststien samt grønne korridorer og nærmiljøanlegg sikres og utvikles.

Trafikksikring

Midler til trafikksikkerhetstiltak, slik som fartsbegrensende tiltak, lys ved gangfelt og regulering av hastighet/kjøremønster. Det er i tillegg satt av midler til grunnerverv av tre gang- og sykkelveier i 2023.

Gatelys

Gatelysanleggene i kommunen består av cirka 12 000 lysstolper. Det er ønskelig å skifte gatelysanlegg i de gatene der det rehabiliteres vann- og avløpsledninger. I tillegg er det igangsatt en utskifting av armaturer for å få nytte av vårt nye styrings- og administrasjonssystem for gatelys, samt å oppnå den energibesparelse og miljøgevinst som dagens teknologiske utvikling har gitt oss mulighet til.

7 millioner er satt av årlig fra 2023–2025, i henhold til tiltak fra kostnadsreduksjonsprogrammet

#bærekraft25.

Rehabilitering av veier

Rehabilitering av Porsmyrveien og vei Gunnelandet er planlagt med ferdigstillelse i 2023. Resterende del skal gå til rehabilitering av eksisterende veinett.

Infrastruktur ferger

Gressvik fergested planlegges ferdigstilt i 2023. I tillegg investering i toaletter på fergestoppene, samt nye motorer og elektrifisering av tre fossile ferger.

6. Vann, avløp, renovasjon og feier

Tall i millioner kroner, netto	Fase	Budsjett	Økonomiplan		
		2023	2024	2025	2026
Vann	S	88,0	93,0	98,0	100,0
Avløp	S	132,0	137,0	142,0	150,0
Avfallssugeanlegg (tot 22,1 mill kr)	F1	1,5	17,5	0,0	0,0
Åpen Veumbekk Holmengata (tot 221 mill kr)	F2	7,0	50,0	50,0	70,0
Overføringsledning nytt renseanlegg (tot 188 mill kr)	F3	87,1	31,0	14,0	0,0
Fellesinvesteringer VA	S	13,3	4,7	3,6	3,6
Renovasjon og feier	S	23,0	20,1	19,4	13,0
Sum Vann, avløp, renovasjon og feier		351,9	353,3	327,0	336,6

Investeringer innen selvkostområdene vann, avløp, renovasjon og feier finansieres med lån, som i sin helhet dekkes over gebyrer.

Prosjekter i fase 2 – skisse- og forprosjekt

Åpen Veumbekk Holmengata

Arbeidet med prosjektering av overvannsbehandling er startet. Eksisterende kulvert i Holmengata er i svært dårlig forfatning og må fornyes. Det er utført flomberegninger for området, og i forhold til dagens kapasitet på kulvert er ikke denne tilstrekkelig og må økes. Bystyrets vedtak med prosessledende beslutning har medført at planen må omarbeides. Det forutsettes at planen for Veumbekken–Holmen tilpasses til pågående planarbeid for Trosvikstranda. Budsjettet er utarbeidet på bakgrunn av kostnadsoverslag fra tidligere skisseprosjekt, med et usikkert anslag på 221 millioner kroner, eksklusive mva.

Prosjekter i fase 3 – prosjektgjennomføring

Overføringsledning nytt renseanlegg

Fredrikstad kommune har vedtatt å bygge nytt renseanlegg, i henhold til krav fra statsforvalteren om at et nytt anlegg skal være i drift senest 01.07.2025. Mens investeringsmidler for renseanlegget innarbeides i FREVAR KFs portefølje, vil nødvendige overføringsledninger og infrastruktur budsjetteres i kommunens investeringsbudsjett.

Overføringsledningene er nødvendig infrastruktur for å transportere avløpet til det nye renseanlegget. Budsjettet er beregnet til P50 på 188 millioner kroner.

Samlebevilgninger (S)

Avfallssuganlegg

Det er vedtatt at det ved utbyggingsprosjekter med 150 boenheter eller flere, skal vurderes avfallssuganlegg som avfallsløsning. Kommunen kan kreve at det skal bygges avfallssug i nye utbyggingsområder med 150 boenheter eller flere.

Stasjonært avfallssug skal etableres som renovasjonsløsning på FMV Vest samt i andre utbyggingsområder i samme størrelsesorden. Det utarbeides en finansieringsmodell for kostnadsfordeling mellom kommunen og private utbyggere.

Vann

Kommunal teknisk infrastruktur utbedres og fornyes i takt med utvikling og behov, samt for å ta vare på ressurser. Investeringsplanen er forankret i at ledningsnettets fornyes i henhold til tilsynsmyndigheters krav og anbefalinger. Investeringsplanen skal sikre utskifting av 9 km ledningsgrøft vann per år, i henhold til anbefaling fra Mattilsynet.

Avløp

Investeringsplanen skal sikre utskifting av 8 km ledningsgrøft avløp per år, i henhold til krav fra statsforvalteren.

Fellesinvesteringer VA

Fellesinvesteringer for vann og avløp gjelder innkjøp av biler og maskiner etter investeringsplan for kommunens biler og maskiner, i henhold til kommunens investeringsplan for biler og maskiner.

Renovasjon

Fellesinvesteringer for renovasjon skal dekke behov for avfallsbeholdere, beregnet til 1 million kroner per år. I 2023 er det i tillegg budsjettert innkjøp av avfallsbeholdere til matavfall med 9 millioner kroner. Det resterende budsjettet er for innkjøp av renovasjonsbiler etter investeringsplan for kommunens biler og maskiner.

7. Kirke og andre religiøse formål

Tall i millioner kroner, netto	Fase	Budsjett 2023	Økonomiplan			
			2024	2025	2026	
Ramme – kirken	S	13,0	13,0	13,0	13,0	
Sum Kirken		13,0	13,0	13,0	13,0	

Samlebevilgninger (S)

Kirken

Investeringsmidler knyttet til kirkebygg og gravplasser.

8. Organisasjon, styring og utvikling

		Budsjett	Økonomiplan			
Tall i millioner kroner, netto	Fase	2023	2024	2025	2026	
IT – sentrale investeringer	S	1,5	1,5	1,5	1,5	
Eget nett II	S	1,1	1,1	1,0	0,0	
Nettverksoppgraderinger	S	1,0	0,0	0,0	0,0	
Reservestrømsaggregater (tot 22,1 mill kr)	S	9,6	0,0	0,0	0,0	
Trådløst nett	S	1,0	0,0	0,0	0,0	
Bufferbevilgning P85	S	3,0	6,1	14,0	40,2	
Sum Organisasjon, styring og utvikling		17,2	8,7	16,5	41,7	

Samlebevilgninger (S)

IT – sentrale investeringer

Investeringer i sentral infrastruktur servere.

Eget nett II

Omfatter infrastruktur IT i kommunal virksomhet.

Nettverksoppgraderinger

Utskifting av kommunens virksomhetsring og kjernekomponenter for å imøtekomme økt digital bruk.

Reservestrømsaggregater

Prosjekt «Mobilt strømaggregat – beredskap/Nedre Glomma ROS» omfatter etablering av nødstrømsaggregat for fire lokasjoner med prioritert rekkefølge: Hancobygget, Helsehuset, Torsnes sykehjem og Rolvsøy sykehjem.

Trådløst nett

Dagens driftsløsning for alle kommunens antenner må erstattes neste år, før eksisterende løsning utløper. Ideen med anlegget er å anskaffe nytt drifts-/forvaltningssystem.

Bufferbevilgning P85

Investeringsprosjektene i økonomiplanen vedtas på P50, og differansen mellom P50 og P85 legges til en egen bufferbevilgning med en definert formel. Bufferbevilgningen disponeres av kommunedirektøren.

Vedlegg

Detaljoversikt investeringer

Budsjettnotat selvkost

Oversikt over låneporteføljen per 30. september 2022

Budsjettskjemaer

Verbalvedtak per 2022

VEDLEGG 1

Barn, familie og unge	Fase	Sum		2022			2023			2024			2025			2026		
		Brutto	Netto	Brutto	Tilsk	netto	Brutto	Tilsk	Netto	Brutto	Tilsk	Netto	Brutto	Tilsk	Netto	Brutto	Tilsk	Netto
Tall i millioner kroner																		
Inventar elevtallsøkning	S	1,5	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,5	0,5	0,0	0,5	0,5	0,0	0,5
IKT-investeringer skole	S	48,3	48,3	11,2	0,0	11,2	10,7	0,0	10,7	8,7	0,0	8,7	9,0	0,0	9,0	8,7	0,0	8,7
Gudeberg og ny Råkollen skole (tot 216,7 mill kr)	F2	207,7	207,7	4,3	0,0	4,3	49,3	0,0	49,3	99,8	0,0	99,8	54,3	0,0	54,3	0,0	0,0	0,0
Ombygging Ambjørnrød (tot 49,2 mill kr)	F4	4,6	4,6	4,6	0,0	4,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rød skole (Kråkerøy tot 182 mill kr)	F1	178,6	178,6	0,0	0,0	0,0	0,6	0,0	0,6	91,8	0,0	91,8	86,2	0,0	86,2	0,0	0,0	0,0
Lunde skole (tot 359,4 mill kr)	F2	355,4	355,4	2,3	0,0	2,3	2,8	0,0	2,8	159,3	0,0	159,3	191,0	0,0	191,0	0,0	0,0	0,0
Møllehjulet Kvernhuset u.skole	F1	22,0	22,0	0,0	0,0	0,0	8,0	0,0	8,0	14,0	0,0	14,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Plan for skolebygg mot 2040	S	102,5	102,5	0,0	0,0	0,0	1,5	0,0	1,5	3,0	0,0	3,0	6,0	0,0	6,0	92,0	0,0	92,0
Plan for barnehagebygg	S	173,6	173,6	0,0	0,0	0,0	3,0	0,0	3,0	4,0	0,0	4,0	100,0	0,0	100,0	66,6	0,0	66,6
Sum		1094,2	1094,2	22,4	0,0	22,4	75,9	0,0	75,9	381,1	0,0	381,1	447,0	0,0	447,0	167,8	0,0	167,8

Kultur og fritid	Fase	Sum		2022			2023			2024			2025			2026		
		Brutto	Netto	Brutto	Tilsk	netto	Brutto	Tilsk	Netto	Brutto	Tilsk	Netto	Brutto	Tilsk	Netto	Brutto	Tilsk	Netto
Tall i millioner kroner																		
Mindre anskaffelser, samt utskifting av instrument- og utstyrspark	S	3,5	3,5	-1,0	0,0	-1,0	1,5	0,0	1,5	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	1,0
Kunstgressbaner	S	55,2	47,0	30,2	7,0	23,2	10,0	1,2	8,8	0,0	0,0	0,0	15,0	0,0	15,0	0,0	0,0	0,0
Nærmiljøanlegg	S	2,0	2,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Arena Fredrikstad (tot 640,2 mill)	F2	598,1	598,1	4,1	0,0	4,1	93,2	0,0	93,2	103,5	0,0	103,5	293,8	0,0	293,8	103,5	0,0	103,5
Tårnet på Isegran (tot 13,0 mill kr)	F1	9,5	9,5	0,0	0,0	0,0	9,5	0,0	9,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ridesenter Bekkevold (tot 61,9 mill kr)	F2	56,6	52,0	0,2	0,0	0,2	19,6	0,0	19,6	36,8	4,6	32,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Flerbrukshall Trosvik skole (tot 105,5 mill kr)	F3	100,6	100,6	15,5	0,0	15,5	61,1	0,0	61,1	24,0	0,0	24,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Blå Grotte utstyr, ombygging og tilpasning (tot 50,1 mill kr)	F2	33,1	28,9	2,6	2,9	-0,3	15,0	0,0	15,0	15,5	1,3	14,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tak St. Croix (tot 9,0 mill kr)	F1	8,0	6,2	0,0	0,0	0,0	8,0	1,8	6,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum		866,6	847,8	51,6	9,9	41,7	218,9	3,0	215,9	181,8	5,9	175,9	309,8	0,0	309,8	104,5	0,0	104,5

Helse og velferd	Fase	Sum		2022			2023			2024			2025			2026		
		Brutto	Netto	Brutto	Tilsk	netto	Brutto	Tilsk	Netto	Brutto	Tilsk	Netto	Brutto	Tilsk	Netto	Brutto	Tilsk	Netto
Tall i millioner kroner																		
Utstyr helse og velferd	S	13,9	13,9	1,9	0,0	1,9	3,0	0,0	3,0	3,0	0,0	3,0	3,0	0,0	3,0	3,0	0,0	3,0
Velferdsteknologi	S	32,5	32,5	2,5	0,0	2,5	7,5	0,0	7,5	7,5	0,0	7,5	7,5	0,0	7,5	7,5	0,0	7,5
Helseparken Onsøyheimen (480 mill kr)	F3	252,4	55,4	210,0	0,0	210,0	42,4	197,0	-154,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bofellesskap – personalbaser og fellesarealer	S	103,5	103,5	28,0	0,0	28,0	16,5	0,0	16,5	24,0	0,0	24,0	20,0	0,0	20,0	15,0	0,0	15,0
Furutun rehabilitering (100,3 mill kr)	F2	98,3	98,3	1,4	0,0	1,4	5,2	0,0	5,2	82,8	0,0	82,8	8,9	0,0	8,9	0,0	0,0	0,0
OJ Moumsvei barnebolig (tot 16,8 mill)	F1	11,0	11,0	0,0	0,0	0,0	11,0	0,0	11,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Boligprosjekt for eldre – «Holmen II»	F1	6,8	6,8	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,5	0,0	0,5	0,5	0,0	0,5	4,8	0,0	4,8

Plan for helse- og omsorgsbygg mot 2040	S	63,5	63,5	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,5	2,0	0,0	2,0	5,0	0,0	5,0	56,0	0,0	56,0
Nybygg og kjøpsramme, TD	S	416,7	344,1	89,2	14,2	75,0	74,6	8,4	66,2	113,1	18,5	94,6	104,8	27,5	77,3	35,0	4,1	30,9
Sum		998,6	729,0	333,0	14,2	318,8	161,7	205,4	-43,7	232,9	18,5	214,4	149,7	27,5	122,2	121,3	4,1	117,2

Infrastruktur og samferdsel		Sum		2022			2023			2024			2025			2026		
<i>Tall i millioner kroner</i>	Fase	Brutto	Netto	Brutto	Tilsk	netto	Brutto	Tilsk	Netto	Brutto	Tilsk	Netto	Brutto	Tilsk	Netto	Brutto	Tilsk	Netto
Utstyr teknisk drift	S	5,3	5,3	1,1	0,0	1,1	3,5	0,0	3,5	0,7	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Biler, maskiner	S	47,4	47,4	3,2	0,0	3,2	9,0	0,0	9,0	5,3	0,0	5,3	15,0	0,0	15,0	15,0	0,0	15,0
Elvebredder, kaier, brygger og broer	S	44,8	44,8	2,3	0,0	2,3	12,5	0,0	12,5	24,5	0,0	24,5	4,0	0,0	4,0	1,5	0,0	1,5
Parker, grøntområder, lekeplasser og nærmiljøanlegg	S	22,3	19,9	5,0	1,4	3,6	4,5	0,5	4,0	5,8	0,5	5,3	4,6	0,0	4,6	2,5	0,0	2,5
Trafikksikring	S	40,3	40,3	8,4	0,0	8,4	13,9	0,0	13,9	6,0	0,0	6,0	6,0	0,0	6,0	6,0	0,0	6,0
Gatelys	S	54,0	54,0	12,0	0,0	12,0	13,0	0,0	13,0	12,0	0,0	12,0	12,0	0,0	12,0	5,0	0,0	5,0
Rehabilitering av veier	S	140,0	140,0	16,5	0,0	16,5	51,5	0,0	51,5	24,0	0,0	24,0	24,0	0,0	24,0	24,0	0,0	24,0
Sykkelplan	S	30,0	30,0	3,3	0,0	3,3	11,7	0,0	11,7	5,0	0,0	5,0	5,0	0,0	5,0	5,0	0,0	5,0
Universell utforming i sentrum og smarte søppelkasser	S	7,0	7,0	0,0	0,0	0,0	4,0	0,0	4,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	1,0
Universelt utformet lekeplass i sentrum	F1	5,0	5,0	0,0	0,0	0,0	5,0	0,0	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kaifront Cicignon (totalt 13,5 mill kr)	F2	12,8	12,8	0,0	0,0	0,0	12,8	0,0	12,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ny vei Floa (totalt 25 mill kr)	F4	7,0	7,0	7,0	0,0	7,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Biogasstasjon (tot 26,3 mill kr)	F4	2,0	2,0	2,0	0,0	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
FMV Vest, infrastruktur	S	8,7	8,7	4,2	0,0	4,2	4,5	0,0	4,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stordammen (tot 39,5 mill kr)	F3	37,7	37,7	23,6	0,0	23,6	14,1	0,0	14,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sikringstiltak ras og skred	S	11,0	11,0	1,0	0,0	1,0	3,0	0,0	3,0	3,0	0,0	3,0	3,0	0,0	3,0	1,0	0,0	1,0
Ny el-ferge 2	F3	26,2	26,2	17,2	0,0	17,2	9,0	0,0	9,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ny båt (skjærgårdstjenesten)	F3	13,1	6,6	4,6	6,5	-1,9	8,5	0,0	8,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Infrastruktur ferger	S	67,8	67,8	11,8	0,0	11,8	42,0	0,0	42,0	14,0	0,0	14,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Molvigkaia (tot 75,0 mill kr)	F1	72,3	72,3	0,0	0,0	0,0	2,5	0,0	2,5	22,3	0,0	22,3	47,5	0,0	47,5	0,0	0,0	0,0
Oppstillingsplass bobiler	F1	2,0	2,0	0,0	0,0	0,0	2,0	0,0	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ombygging automater til billettløs betaling	S	1,0	1,0	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Servicehus gjestehavn	F1	3,0	3,0	0,0	0,0	0,0	3,0	0,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum		660,7	651,8	124,1	7,9	116,2	230,0	0,5	229,5	123,5	0,5	123,0	122,1	0,0	122,1	61,0	0,0	61,0

Vann, avløp, renovasjon, feier, slam		Sum		2022			2023			2024			2025			2026		
<i>Tall i millioner kroner</i>	Fase	Brutto	Netto	Brutto	Tilsk	netto	Brutto	Tilsk	Netto	Brutto	Tilsk	Netto	Brutto	Tilsk	Netto	Brutto	Tilsk	Netto
Vann	S	461,3	461,3	82,3	0,0	82,3	88,0	0,0	88,0	93,0	0,0	93,0	98,0	0,0	98,0	100,0	0,0	100,0
Avløp	S	684,4	684,4	123,4	0,0	123,4	132,0	0,0	132,0	137,0	0,0	137,0	142,0	0,0	142,0	150,0	0,0	150,0
Avfallssuganlegg	S	20,0	20,0	1,0	0,0	1,0	1,5	0,0	1,5	17,5	0,0	17,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Åpen Veumbekk Holmenget (tot 221 mill kr)	F2	178,0	178,0	1,0	0,0	1,0	7,0	0,0	7,0	50,0	0,0	50,0	50,0	0,0	50,0	70,0	0,0	70,0

Overføringsledning nytt renseanlegg (tot 188 mill kr)	F3	183,7	183,7	51,6	0,0	51,6	87,1	0,0	87,1	31,0	0,0	31,0	14,0	0,0	14,0	0,0	0,0	0,0
Fellesinvesteringer VA	S	27,4	27,4	2,2	0,0	2,2	13,3	0,0	13,3	4,7	0,0	4,7	3,6	0,0	3,6	3,6	0,0	3,6
Renovasjon og feier	S	80,0	80,0	4,5	0,0	4,5	23,0	0,0	23,0	20,1	0,0	20,1	19,4	0,0	19,4	13,0	0,0	13,0
Sum		1634,8	1634,8	266,0	0,0	266,0	351,9	0,0	351,9	353,3	0,0	353,3	327,0	0,0	327,0	336,6	0,0	336,6

Bygg og eiendom		Sum		2022			2023			2024			2025			2026		
<i>Tall i millioner kroner</i>	Fase	Brutto	Netto	Brutto	Tilsk	netto	Brutto	Tilsk	Netto	Brutto	Tilsk	Netto	Brutto	Tilsk	Netto	Brutto	Tilsk	Netto
Bygningsmessig endringer, brukertilpasset	S	21,4	21,4	3,5	0,0	3,5	7,8	0,0	7,8	6,5	0,0	6,5	1,8	0,0	1,8	1,8	0,0	1,8
Bygningsmessig rehab og påkostning	S	101,7	101,7	40,6	0,0	40,6	40,0	0,0	40,0	19,9	0,0	19,9	1,3	0,0	1,3	0,0	0,0	0,0
Digitalisering og robotisering	S	22,0	22,0	2,5	0,0	2,5	4,8	0,0	4,8	5,6	0,0	5,6	4,6	0,0	4,6	4,6	0,0	4,6
SD-anlegg (Sentral Driftsstyring)	S	9,9	9,9	1,9	0,0	1,9	5,0	0,0	5,0	2,5	0,0	2,5	0,5	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0
ENØK	S	34,6	34,6	5,6	0,0	5,6	13,0	0,0	13,0	10,0	0,0	10,0	6,0	0,0	6,0	0,0	0,0	0,0
HMS og lovpålagte påkostninger	S	3,2	3,2	1,5	0,0	1,5	0,8	0,0	0,8	0,3	0,0	0,3	0,3	0,0	0,3	0,3	0,0	0,3
Uteanlegg og lekeplasser	S	19,1	17,4	9,6	1,2	8,4	7,0	0,5	6,5	2,5	0,0	2,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Eiendomsutvikling																		
Næringsarealer, TD	S	7,5	7,5	1,5	0,0	1,5	1,5	0,0	1,5	1,5	0,0	1,5	1,5	0,0	1,5	1,5	0,0	1,5
Boligarealer, TD	S	17,9	17,9	3,6	0,0	3,6	3,6	0,0	3,6	3,6	0,0	3,6	3,6	0,0	3,6	3,6	0,0	3,6
Sum		237,2	235,5	70,3	1,2	69,1	83,4	0,5	82,9	52,3	0,0	52,3	19,6	0,0	19,6	11,8	0,0	11,8

Kirken		Sum		2022			2023			2024			2025			2026		
<i>Tall i millioner kroner</i>	Fase	Brutto	Netto	Brutto	Tilsk	netto	Brutto	Tilsk	Netto	Brutto	Tilsk	Netto	Brutto	Tilsk	Netto	Brutto	Tilsk	Netto
Ramme	S	65,0	65,0	13,0	0,0	13,0	13,0	0,0	13,0	13,0	0,0	13,0	13,0	0,0	13,0	13,0	0,0	13,0
Sum		65,0	65,0	13,0	0,0	13,0	13,0	0,0	13,0	13,0	0,0	13,0	13,0	0,0	13,0	13,0	0,0	13,0

Sentrale investeringer		Sum		2022			2023			2024			2025			2026		
<i>Tall i millioner kroner</i>	Fase	Brutto	Netto	Brutto	Tilsk	netto	Brutto	Tilsk	Netto	Brutto	Tilsk	Netto	Brutto	Tilsk	Netto	Brutto	Tilsk	Netto
IT – sentrale investeringer	S	6,6	6,6	0,6	0,0	0,6	1,5	0,0	1,5	1,5	0,0	1,5	1,5	0,0	1,5	1,5	0,0	1,5
Eget nett II	S	4,3	4,3	1,1	0,0	1,1	1,1	0,0	1,1	1,1	0,0	1,1	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0
Nettverksoppgraderinger	S	2,0	2,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Reservestrømsaggregat (tot 22,1 mill kr)	S	15,0	15,0	5,4	0,0	5,4	9,6	0,0	9,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trådløst nett	S	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bufferbevilgning P85	S	64,8	64,8	1,5	0,0	1,5	3,0	0,0	3,0	6,1	0,0	6,1	14,0	0,0	14,0	40,2	0,0	40,2
Sum		93,7	93,7	9,6	0,0	9,6	17,2	0,0	17,2	8,7	0,0	8,7	16,5	0,0	16,5	41,7	0,0	41,7

VEDLEGG 2

Kommunale gebyrer – Budsjett 2023

Fredrikstad kommune beregner kommunale gebyrer i tråd med forskrift om beregning av selvkost.

Selvkost innebærer at ekstrakostnadene som kommunen påføres ved å produsere en bestemt tjeneste skal dekkes av gebyrene som brukerne av tjenestene betaler. Kommunen har ikke anledning til å tjene penger på tjenestene.

En annen sentral begrensning i kommunens handlingsrom er at overskudd fra det enkelte år skal tilbakeføres til abonnentene eller brukerne i form av lavere gebyrer innen de neste fem årene.

Dette betyr at hvis kommunen har bokført et overskudd som er eldre enn fire år, må dette brukes til å redusere gebyrene i det kommende budsjettåret. Eksempelvis må et overskudd som stammer fra 2018 i sin helhet være disponert innen 2023.

Utfordringer med selvkostbudsjettet

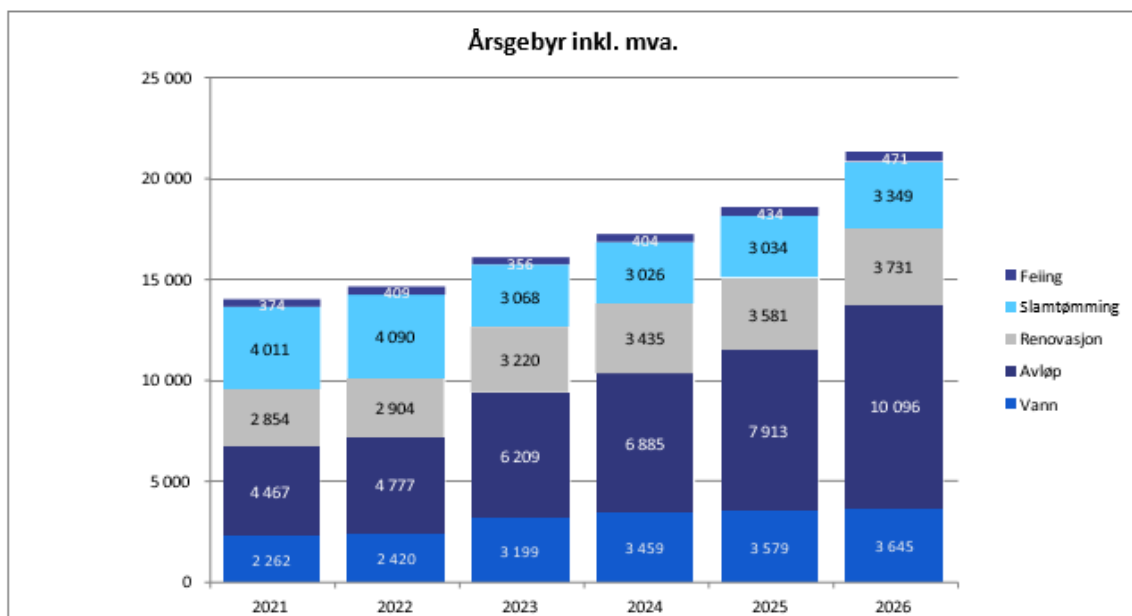
Det er en rekke faktorer som påvirker selvkostresultatet og som ligger utenfor kommunens kontroll. De viktigste faktorene er budsjettårets forventede kalkylerente (5-årig SWAP-rente + 1/2 %-poeng), kapasitetsbegrensninger ved gjennomføring av planlagte prosjekter, samt usikre utgifter og inntekter. I sum fører dette til at det er utfordrende å treffe med budsjettet.

Generelle forutsetninger

Kalkylerenten er anslått å bli 4,20 % i 2023. Budsjettet er utarbeidet den 11. august 2022. Tallene for 2021 viser endelig etterkalkyle, tallene for 2022 er prognostiserte verdier, mens tallene for 2023 til 2026 er budsjett-/økonomiplan. Ved behov for ytterligere grunnlagstall og beregningsmetoder henvises det til kommunens selvkostmodell Momentum Selvkost Kommune.

Gebyrutvikling for vann, avløp, renovasjon, slamtømming og feiing

Fra 2022 til 2023 foreslås en samlet gebyrøkning på rundt 10,0 %, hvor vann øker mest i prosent med 32,2 %. Slamtømming reduseres med 25,0 %. I perioden 2021 til 2026 øker samlet gebyr med kr 7 326, fra kr 13 967 i 2021 til kr 21 292 i 2026. Dette tilsvarer en gjennomsnittlig årlig gebyrøkning på 7,3 %. Gebyreksempelene for vann og avløp er basert på et årlig vannforbruk på 150 kubikkmeter. Gebyrsatsene er inkl. mva.

Gebyrendring fra året før	2023	2024	2025	2026
Vann	32,2 %	8,1 %	3,5 %	1,9 %
Avløp	30,0 %	10,9 %	14,9 %	27,6 %
Renovasjon	10,9 %	6,7 %	4,3 %	4,2 %
Slamtømming	-25,0 %	-1,4 %	0,3 %	10,4 %
Feiing	-12,8 %	13,3 %	7,4 %	8,6 %
Samlet endring	10,0 %	7,2 %	7,7 %	14,8 %

Fredrikstad kommune benytter selvkostmodellen Momentum Selvkost Kommune til for- og etterkalkulasjon av kommunale gebyrer. Modellen benyttes for tiden av flere enn 300 norske kommuner og selskap.

Forslaget til gebyrsatser for 2023 er utarbeidet av Fredrikstad kommune i samarbeid med Momentum Solutions AS som har mer enn 18 års erfaring med selvkostberegninger og -rådgivning og bred erfaring rundt alle problemstillinger knyttet til selvkost.

Vann – 2021 til 2027

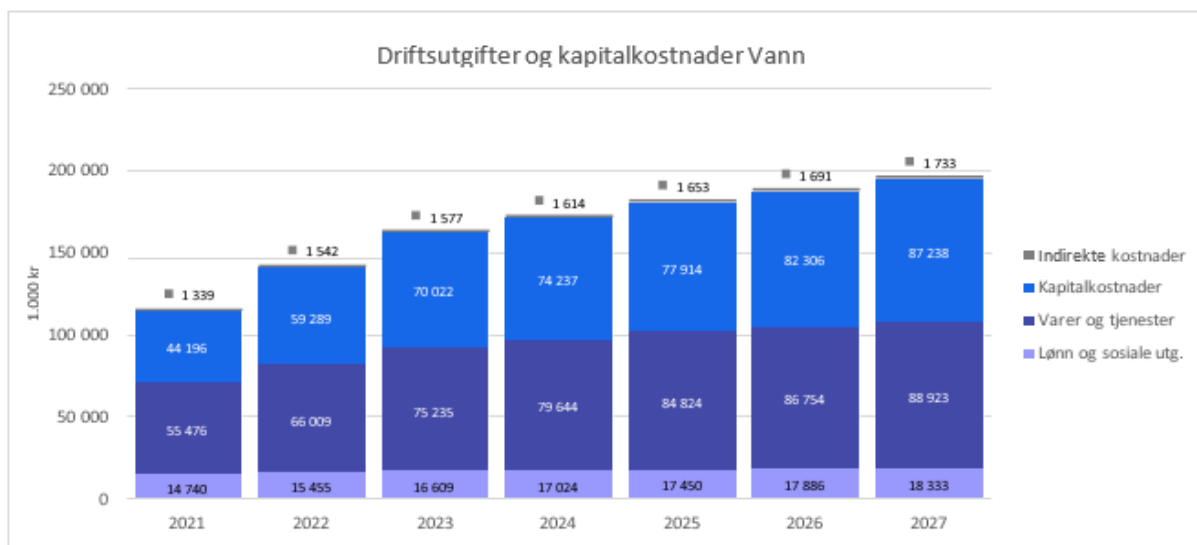
Gebyrsatser – Vann 2021 til 2027

De samlede gebyrinntektene for vann i Fredrikstad kommune er ment å dekke alle kostnadene kommunen har ved å yte tjenesten. Årsgebyret er todelt, bestående av et fast abonnementsgebyr og et variabelt forbruksgebyr. For 2023 er det beregnet at abonnementsgebyret bør settes til 1 270 kroner og forbruksgebyret bør settes til 12,86 kroner/m³ for å dekke kommunens forventede kostnader. Det gir et samlet årsgebyr på 3 199 kroner for en standardabonnent med årlig vannforbruk på 150 m³.

Gebyrsatser, Vann (inkl. mva.)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Abonnementsgebyr (kr/abonnent)	874	958	1 270	1 350	1 374	1 376	1 384
Endring, abonnementsgebyr		9,6 %	32,6 %	6,3 %	1,8 %	0,2 %	0,5 %
Forbruksgebyr (kr/m ³)	9,25	9,75	12,86	14,06	14,70	15,13	15,59
Endring, forbruksgebyr		5,4 %	31,9 %	9,3 %	4,5 %	2,9 %	3,1 %
Årsgebyr ved 150 m³ årlig forbruk	2 262	2 420	3 199	3 459	3 579	3 645	3 722
Endring fra året før		7,0 %	32,2 %	8,1 %	3,5 %	1,9 %	2,1 %

Driftsutgifter og kapitalkostnader Vann

Diagrammet nedenfor viser den forventede utviklingen av kostnadene for vann i Fredrikstad kommune fram mot 2027.

Fra 2022 til 2023 forventes de totale kostnadene å øke med 15,4 %, hvorav kapitalkostnadene øker mest med omtrent 10 734 000 kroner. Kapitalkostnadene utgjør 29,9 % av de totale kostnadene og forventes å øke med 17,2 millioner kr fra 2023 til 2027 som følge av planlagte investeringer. Hovedinntekt er art "1640 kommunale årsgebyrer (var) mva" som utgjør 99,7 % av gebyrinntektene.

Selvkostoppstilling Vann

Selvkostregnskap (1.000 kr)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
10*** Lønn	14 740	15 455	16 609	17 024	17 450	17 886	18 333
11*** Varer og tjenester	5 512	5 990	8 321	8 529	8 742	8 961	9 185
12*** Varer og tjenester	10 306	10 527	10 487	10 749	11 018	11 293	11 576
13*** Tjenester som erstatter kommunal egenpr	39 658	49 492	56 427	60 366	65 064	66 500	68 163
14*** Overføringsutgifter	568	302	850	871	893	915	938
Direkte driftsutgifter	70 785	81 765	92 694	97 540	103 167	105 556	108 195
Direkte kalkulatoriske avskrivninger	28 801	30 790	31 733	34 527	36 578	38 778	41 258
Direkte kalkulatoriske rentekostnader	15 395	28 499	38 289	39 711	41 336	43 528	45 980
Sum kapitalkostnader	44 196	59 289	70 022	74 237	77 914	82 306	87 238
Indirekte kostnader (drift og kapital)	1 339	1 542	1 577	1 614	1 653	1 691	1 733
Øvrige inntekter	-1 445	-1 789	-1 834	-1 880	-1 927	-1 975	-2 024
Gebyrgrunnlag	114 874	140 807	162 460	171 512	180 807	187 579	195 142
Gebyrinntekter	108 306	120 159	161 359	177 755	187 203	193 938	201 339
Selvkostresultat	-6 568	-20 648	-1 100	6 244	6 396	6 360	6 197
Selvkost dekningsgrad i %	94,3 %	85,3 %	99,3 %	103,6 %	103,5 %	103,4 %	103,2 %
Selvkostfond/framførbart underskudd (1.000 kr)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Selvkostfond 01.01	6 109	-404	-21 412	-23 435	-18 014	-12 203	-6 197
-/+ Bruk av/avsetning til selvkostfond	-6 568	-20 648	-1 100	6 244	6 396	6 360	6 197
-/+ Kalkulert rentekostnad/-inntekt selvkostfond	55	-360	-922	-823	-585	-354	-121
Selvkostfond 31.12	-404	-21 412	-23 435	-18 014	-12 203	-6 197	-121

Avløp – 2021 til 2027

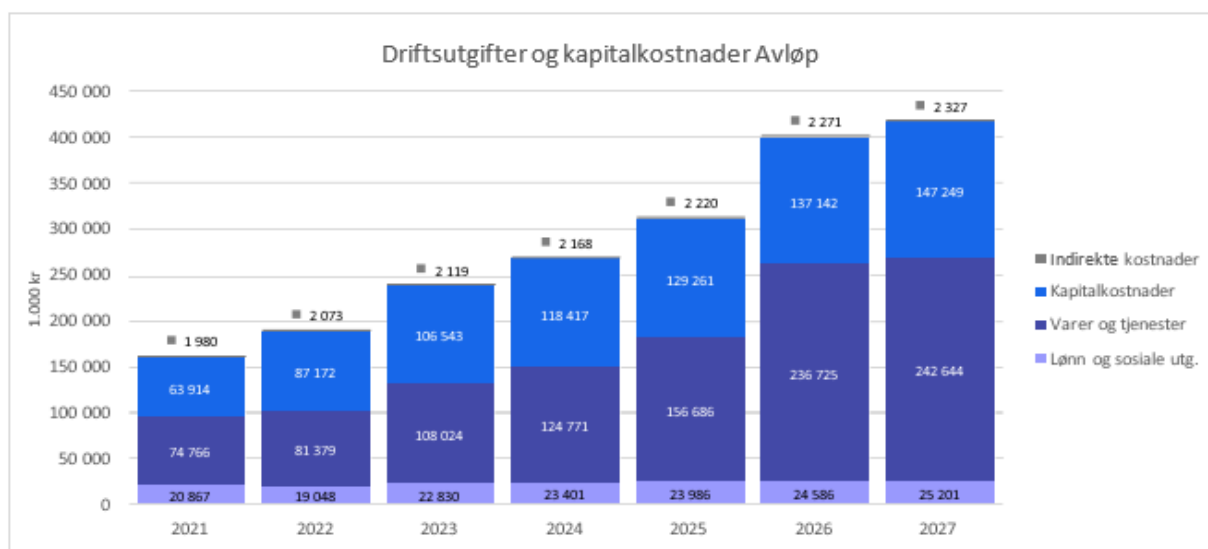
Gebyrsatser – Avløp 2021 til 2027

De samlede gebyrinntektene for avløp i Fredrikstad kommune er ment å dekke alle kostnadene kommunen har ved å yte tjenesten. Årsgebyret er todelt, bestående av et fast abonnementsgebyr og et variabelt forbruksgebyr. For 2023 er det beregnet at abonnementsgebyret bør settes til 2 038 kroner og forbruksgebyret bør settes til 27,81 kroner/m³ for å dekke kommunens forventede kostnader. Det gir et samlet årsgebyr på 6 209 kroner for en standardabonnent med årlig vannforbruk på 150 m³.

Gebyrsatser, Avløp (inkl. mva.)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Abonnementsgebyr (kr/abonnent)	1 387	1 516	2 038	2 258	2 591	3 303	3 403
Endring, abonnementsgebyr		9,3 %	34,4 %	10,8 %	14,8 %	27,4 %	3,0 %
Forbruksgebyr (kr/m ³)	20,53	21,74	27,81	30,85	35,48	45,29	46,73
Endring, forbruksgebyr		5,9 %	27,9 %	10,9 %	15,0 %	27,7 %	3,2 %
Årsgebyr ved 150 m³ årlig forbruk	4 467	4 777	6 209	6 885	7 913	10 096	10 411
Endring fra året før		6,9 %	30,0 %	10,9 %	14,9 %	27,6 %	3,1 %

Driftsutgifter og kapitalkostnader Avløp

Diagrammet nedenfor viser den forventede utviklingen av kostnadene for avløp i Fredrikstad kommune fram mot 2027.

Fra 2022 til 2023 forventes de totale kostnadene å øke med 26,8 %, hvorav utgifter til varer og tjenester øker mest med omtrent 26 645 000 kroner. Kapitalkostnadene utgjør 30,7 % av de totale kostnadene og forventes å øke med 40,7 millioner kr fra 2023 til 2027 som følge av planlagte investeringer. Hovedinntekt er art "1640 kommunale årsgebyrer (var) mva" som utgjør 99,8 % av gebyrinntektene.

Selvkostoppstilling Avløp

Selvkostregnskap (1.000 kr)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
10*** Lønn	20 867	19 048	22 830	23 401	23 986	24 586	25 201
11*** Varer og tjenester	9 486	12 625	19 498	19 985	20 485	20 997	21 522
12*** Varer og tjenester	17 364	14 290	18 707	19 175	19 654	20 145	20 649
13*** Tjenester som erstatter kommunal egenpr	47 916	54 464	69 819	85 611	116 547	195 583	200 472
14*** Overføringsutgifter	493	327	850	871	893	915	938
Direkte driftsutgifter	96 126	100 754	131 704	149 043	181 565	262 227	268 782
Direkte kalkulatoriske avskrivninger	42 370	46 188	48 344	54 189	59 842	63 144	68 150
Direkte kalkulatoriske rentekostnader	21 544	40 983	58 199	64 228	69 419	73 998	79 099
Sum kapitalkostnader	63 914	87 172	106 543	118 417	129 261	137 142	147 249
Indirekte kostnader (drift og kapital)	1 980	2 073	2 119	2 168	2 220	2 271	2 327
Øvrige inntekter	-914	-835	-843	-850	-858	-867	-875
+/- Andre inntekter og kostnader	-492	0	0	0	0	0	0
Gebyrgrunnlag	160 613	189 164	239 524	268 778	312 188	400 773	417 483
Gebyrinntekter	161 473	181 397	238 195	267 110	310 340	400 365	417 475
Selvkostresultat	860	-7 766	-1 328	-1 668	-1 848	-408	-8
Selvkost dekningsgrad i %	100,5 %	95,9 %	99,4 %	99,4 %	99,4 %	99,9 %	100,0 %
Selvkostfond/framførbart underskudd (1.000 kr)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Selvkostfond 01.01	11 297	12 386	4 906	3 756	2 206	408	8
-/+ Bruk av/avsetning til selvkostfond	860	-7 766	-1 328	-1 668	-1 848	-408	-8
-/+ Kalkulert rentekostnad/-inntekt selvkostfond	229	286	178	118	51	8	0
Selvkostfond 31.12	12 386	4 906	3 756	2 206	408	8	0

Renovasjon – 2021 til 2027

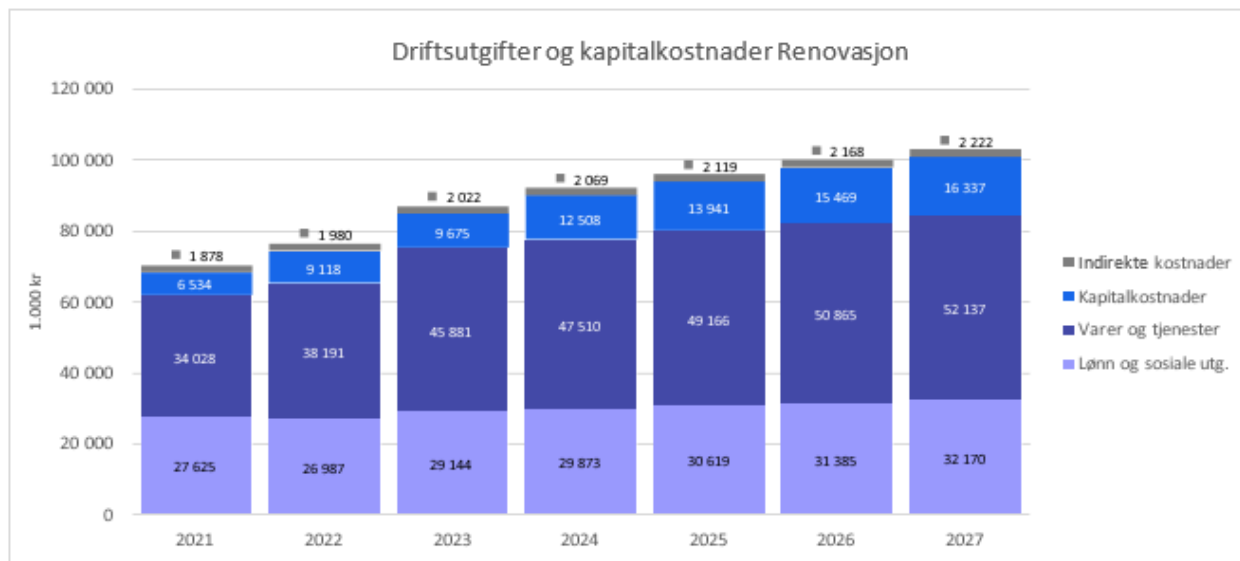
Gebyrsatser – Renovasjon 2021 til 2027

De samlede gebyrinntektene for renovasjon i Fredrikstad kommune er ment å dekke alle kostnadene kommunen har ved å yte tjenesten. For 2023 er det beregnet at normalgebyret ("standardgebyret") for renovasjon bør settes til 3 220 kroner for å dekke kommunens forventede kostnader. Dette er en endring på 316 kroner fra 2022 til 2023. Normalgebyret som er vist i tabellen nedenfor er Husholdning 140 liter. Gebyret til den enkelte abonnent vil variere med abonnentkategori.

Gebyrsatser, Renovasjon (inkl. mva.)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Normalgebyr (kr/vare)	2 854	2 904	3 220	3 435	3 581	3 731	3 880
Endring fra året før		1,8 %	10,9 %	6,7 %	4,3 %	4,2 %	4,0 %

Driftsutgifter og kapitalkostnader Renovasjon

Diagrammet nedenfor viser den forventede utviklingen av kostnadene for renovasjon i Fredrikstad kommune fram mot 2027.

Fra 2022 til 2023 forventes de totale kostnadene å øke med 14,0 %, hvorav utgifter til varer og tjenester øker mest med omtrent 7 690 000 kroner. Kapitalkostnadene utgjør 10,0 % av de totale kostnadene og forventes å øke med 6,7 millioner kr fra 2023 til 2027 som følge av planlagte investeringer. Hovedinntekt er art "1640 kommunale årsgebyrer (var) mva" som utgjør 100,0 % av gebyrinntektene.

Selvkostoppstilling Renovasjon

Selvkostregnskap (1.000 kr)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
10*** Lønn	27 625	26 987	29 144	29 873	30 619	31 385	32 170
11*** Varer og tjenester	9 905	10 820	10 460	10 722	10 990	11 264	11 546
12*** Varer og tjenester	2 934	2 538	3 471	3 558	3 647	3 738	3 831
13*** Tjenester som erstatter kommunal egenpr	21 189	24 832	31 950	33 231	34 530	35 863	36 759
14*** Overføringsutgifter	2	0	0	0	0	0	0
Direkte driftsutgifter	61 655	65 178	75 025	77 383	79 785	82 250	84 306
Direkte kalkulatoriske avskrivninger	5 000	6 618	6 130	8 549	9 506	10 579	11 478
Direkte kalkulatoriske rentekostnader	1 534	2 500	3 545	3 959	4 435	4 890	4 859
Sum kapitalkostnader	6 534	9 118	9 675	12 508	13 941	15 469	16 337
Indirekte kostnader (drift og kapital)	1 878	1 980	2 022	2 069	2 119	2 168	2 222
Øvrige inntekter	-3 356	-3 720	-3 140	-3 219	-3 299	-3 381	-3 466
+/- Andre inntekter og kostnader	-209	0	0	0	0	0	0
Gebyrgrunnlag	66 502	72 555	83 582	88 742	92 546	96 505	99 399
Gebyrinntekter	70 214	71 709	80 238	87 613	91 468	95 428	99 377
Selvkostresultat	3 712	-846	-3 344	-1 128	-1 078	-1 077	-21
Selvkost dekningsgrad i %	105,6 %	98,8 %	96,0 %	98,7 %	98,8 %	98,9 %	100,0 %
Selvkostfond/framførbart underskudd (1.000 kr)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Selvkostfond 01.01	3 090	6 898	6 270	3 119	2 094	1 077	21
-/+ Bruk av/avsetning til selvkostfond	3 712	-846	-3 344	-1 128	-1 078	-1 077	-21
-/+ Kalkulert rentekostnad/-inntekt selvkostfond	97	218	193	103	61	21	0
Selvkostfond 31.12	6 898	6 270	3 119	2 094	1 077	21	0

Slamtømming – 2021–2027

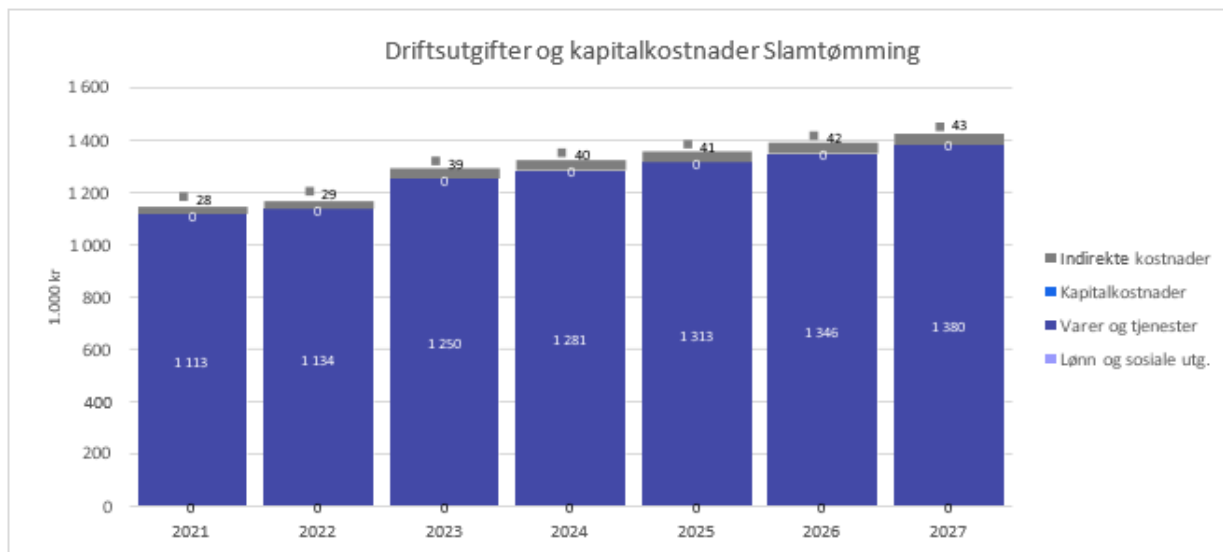
Gebyrsetter – Slamtømming 2021 til 2027

De samlede gebyrinntektene for slamtømming i Fredrikstad kommune er ment å dekke alle kostnadene kommunen har ved å yte tjenesten. For 2023 er det beregnet at normalgebyret ("standardgebyret") for slamtømming bør settes til 3 068 kroner for å dekke kommunens forventede kostnader. Dette er en endring på -1 022 kroner fra 2022 til 2023. Normalgebyret som er vist i tabellen nedenfor er 1400 Slamtømming husholdning. Gebyret til den enkelte abonnent vil variere med abonnentkategori.

Gebyrsetter, Slamtømming (inkl. mva.)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Normalgebyr (kr/vare)	4 011	4 090	3 068	3 026	3 034	3 349	3 693
Endring fra året før		2,0 %	-25,0 %	-1,4 %	0,3 %	10,4 %	10,3 %

Driftsutgifter og kapitalkostnader Slamtømming

Diagrammet nedenfor viser den forventede utviklingen av kostnadene for slamtømming i Fredrikstad kommune fram mot 2027.

Fra 2022 til 2023 forventes de totale kostnadene å øke med 10,3 %, hvorav utgifter til varer og tjenester øker mest med omtrent 116 000 kroner. Hovedinntekt er art "1640 kommunale årsgebyrer (var) mva" som utgjør 100,0 % av gebyrinntektene.

Selvkostoppstilling Slamtømming

Selvkostregnskap (1.000 kr)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
11*** Varer og tjenester	523	524	600	615	630	646	662
12*** Varer og tjenester	15	14	0	0	0	0	0
13*** Tjenester som erstatter kommunal egenpr	576	596	650	666	683	700	717
Direkte driftsutgifter	1 113	1 134	1 250	1 281	1 313	1 346	1 380
Indirekte kostnader (drift og kapital)	28	29	39	40	41	42	43
Gebyrgrunnlag	1 141	1 162	1 289	1 321	1 354	1 388	1 423
Gebyrinntekter	1 572	1 546	1 110	1 023	952	971	982
Selvkostresultat	431	383	-179	-298	-402	-417	-440
Selvkost dekningsgrad i %	137,8 %	133,0 %	86,1 %	77,4 %	70,3 %	70,0 %	69,0 %
Selvkostfond/framførbart underskudd (1.000 kr)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Selvkostfond 01.01	876	1 328	1 763	1 654	1 417	1 063	680
-/+ Bruk av/avsetning til selvkostfond	431	383	-179	-298	-402	-417	-440
-/+ Kalkulert rentekostnad/-inntekt selvkostfond	21	51	70	61	48	34	18
Selvkostfond 31.12	1 328	1 763	1 654	1 417	1 063	680	258

Feiing – 2021 – 2027

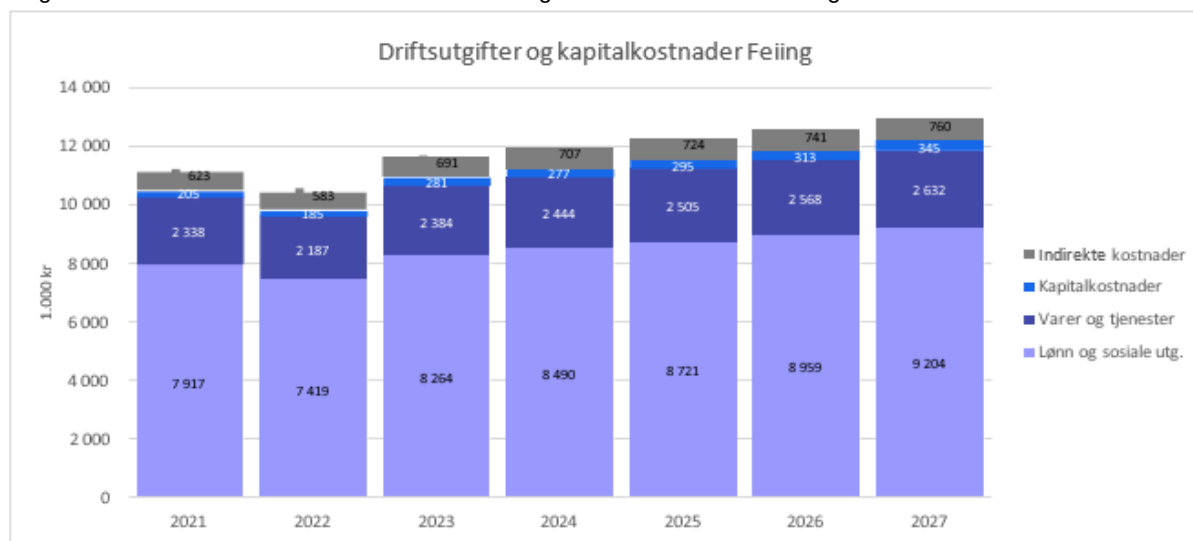
Gebyrsatser – Feiing 2021 til 2027

De samlede gebyrinntektene for feiing i Fredrikstad kommune er ment å dekke alle kostnadene kommunen har ved å yte tjenesten. For 2023 er det beregnet at normalgebyret ("standardgebyret") for feiing bør settes til 356 kroner for å dekke kommunens forventede kostnader. Dette er en endring på -53 kroner fra 2022 til 2023. Normalgebyret som er vist i tabellen nedenfor er 153 Branntilsyn 1 løp. Gebyret til den enkelte abonnent vil variere med abonnentkategori.

Gebyrsatser, Feiing (inkl. mva.)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Normalgebyr (kr/vare)	374	409	356	404	434	471	486
Endring fra året før		9,4 %	-12,8 %	13,3 %	7,4 %	8,6 %	3,2 %

Driftsutgifter og kapitalkostnader Feiing

Diagrammet nedenfor viser den forventede utviklingen av kostnadene for feiing i Fredrikstad kommune fram mot 2027.

Fra 2022 til 2023 forventes de totale kostnadene å øke med 11,6 %, hvorav lønnsutgiftene øker mest med omtrent 845 000 kroner. Kapitalkostnadene utgjør 2,4 % av de totale kostnadene og forventes å øke med 63 998 kr fra 2023 til 2027 som følge av planlagte investeringer. Hovedinntekt er art "1640 kommunale årsgebyrer (var) mva" som utgjør 100,0 % av gebyrinntektene.

Selvkostoppstilling Feiing

Selvkostregnskap (1.000 kr)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
10*** Lønn	7 917	7 419	8 264	8 490	8 721	8 959	9 204
11*** Varer og tjenester	1 753	1 722	1 909	1 957	2 006	2 056	2 107
12*** Varer og tjenester	496	413	475	487	499	512	524
13*** Tjenester som erstatter kommunal egenpr	89	53	0	0	0	0	0
Direkte driftsutgifter	10 255	9 606	10 648	10 933	11 226	11 527	11 836
Direkte kalkulatoriske avskrivninger	194	154	220	213	227	241	276
Direkte kalkulatoriske rentekostnader	11	31	61	64	68	72	68
Sum kapitalkostnader	205	185	281	277	295	313	345
Indirekte kostnader (drift og kapital)	623	583	691	707	724	741	760
Øvrige inntekter	-2 021	-1 944	-1 771	-1 591	-1 591	-1 591	-1 591
Gebyrgrunnlag	9 061	8 431	9 848	10 327	10 654	10 990	11 349
Gebyrinntekter	8 641	9 299	8 144	9 206	9 937	10 760	11 130
Selvkostresultat	-420	868	-1 704	-1 120	-717	-231	-219
Selvkost dekningsgrad i %	95,4 %	110,3 %	82,7 %	89,2 %	93,3 %	97,9 %	98,1 %
Selvkostfond/framførbart underskudd (1.000 kr)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Selvkostfond 01.01	3 146	2 783	3 760	2 178	1 123	437	219
-/+ Bruk av/avsetning til selvkostfond	-420	868	-1 704	-1 120	-717	-231	-219
-/+ Kalkulert rentekostnad/-inntekt selvkostfond	57	108	122	66	30	13	4
Selvkostfond 31.12	2 783	3 760	2 178	1 123	437	219	4

VEDLEGG 3

Oversikt låneporteføljen per 30. september 2022

Instrument	Ref. nr	Motpart	Beløp	Påløpte renter	Rente	Margin	Tot rente	P.a. rente	i % av gjeld
Hovedbok, Husbanken - Startlån									
Lån	11520509.10	Husbanken	29 467 399	-175 257	2,379	0,000	2,379	701 029	0,37 %
Lån	11520509.40	Husbanken	31 612 198	-101 660	1,383	0,000	1,383	437 197	0,40 %
Lån	11505867.10F	Husbanken	5 554 051	-31 985	1,385	0,000	1,385	76 924	0,07 %
Lån	11513011.10.B	Husbanken	25 823 780	-148 716	1,385	0,000	1,385	357 659	0,33 %
Lån	11508899.10.B	Husbanken	29 884 007	-172 098	1,385	0,000	1,385	413 893	0,38 %
Lån	11537564.10	Husbanken	80 000 000	-399 303	1,385	0,000	1,385	1 108 000	1,01 %
Lån	11537564.50	Husbanken	57 700 000	-291 997	1,385	0,000	1,385	799 145	0,73 %
Lån	11540051.10	Husbanken	122 400 000	-619 419	1,385	0,000	1,385	1 695 240	1,55 %
Lån	11541752	Husbanken	167 000 000	-695 240	1,385	0,000	1,385	2 312 950	2,11 %
Lån	11520509.30 (2)	Husbanken	62 481 580	-200 930	1,383	0,000	1,383	864 120	0,79 %
Lån	11524019	Husbanken	63 000 000	-316 310	1,385	0,000	1,385	872 550	0,80 %
Lån	11532055	Husbanken	83 076 000	-417 108	1,385	0,000	1,385	1 150 603	1,05 %
Lån	11543324	Husbanken	180 000 000	-1 036 598	1,385	0,000	1,385	2 493 000	2,27 %
Lån	11543723	Husbanken	70 000 000	-403 121	1,385	0,000	1,385	969 500	0,88 %
Lån	11544291.10	Husbanken	250 000 000	-1 439 719	1,385	0,000	1,385	3 462 500	3,16 %
Lån	11513011.40	Husbanken	30 882 348	-177 848	1,385	0,000	1,385	427 721	0,39 %
Lån	11516864.10	Husbanken	55 500 000	-63 088	1,383	0,000	1,383	767 565	0,70 %
Lån	11516864.40	Husbanken	52 743 498	-59 954	1,383	0,000	1,383	729 443	0,67 %
Lån	11545066	Husbanken	250 000 000	-1 439 719	1,385	0,000	1,385	3 462 500	3,16 %
Lån	11503561	Husbanken	20 307 918	-23 118	1,385	0,000	1,385	281 265	0,26 %
			1 667 432 779	-8 213 188				23 382 803	21,05 %
Instrument	Ref. nr	Motpart	Beløp	Påløpte renter	Rente	Margin	Tot rente	P.a. rente	i % av gjeld
Hovedbok, KLP Kommunekreditt									
Lån	8317.56.24360	KLP	520 000 000	-3 418 119	2,171	0,000	2,171	11 289 200	6,56 %
			520 000 000	-3 418 119				11 289 200	6,56 %
Instrument	Ref. nr	Motpart	Beløp	Påløpte renter	Rente	Margin	Tot rente	P.a. rente	i % av gjeld
Hovedbok, Kommunalbanken									
Lån	20100637.B	KBN	72 255 280	-1 324 746	3,100	0,000	3,100	2 239 914	0,91 %
Lån	20190136	KBN	430 000 000	-5 000 243	2,125	0,000	2,125	9 137 500	5,43 %
Lån	20200044	KBN	500 000 000	-6 018 833	1,876	0,000	1,876	9 380 000	6,31 %
Lån	20200366	KBN	205 000 000	-69 216	0,715	0,000	0,715	1 465 750	2,59 %

Instrument	Ref. nr	Motpart	Beløp	Påløpte renter	Rente	Margin	Tot rente	P.a. rente	i % av gjeld
Hovedbok, Kommunalbanken									
Lån	20210173	KBN	320 000 000	-1 627 920	1,377	0,000	1,377	4 406 400	4,04 %
			1 527 255 280	-14 040 958				26 629 564	19,28 %
Hovedbok, Verdipapirmarkedet									
Lån	NO0010809213	Danske Bank	282 000 000	-4 952 312	1,910	0,000	1,910	5 386 200	3,56 %
Lån	NO0011050221	Danske Bank	400 000 000	-1 694 700	1,720	0,163	1,883	7 532 000	5,05 %
Lån	NO0011088684	DNB	350 000 000	-413 233	1,518	0,000	1,518	5 313 000	4,42 %
Lån	NO0012554668	DNB	270 000 000	-1 866 181	2,380	0,000	2,380	6 426 000	3,41 %
Lån	NO0012701285	Handelsbanken	160 000 000	-263 014	3,750	0,000	3,750	6 000 000	2,02 %
Lån	NO0010821424	Nordea Mkts	400 000 000	-3 890 444	2,135	0,000	2,135	8 540 000	5,05 %
Lån	NO0010834179	Nordea Mkts	300 000 000	-6 982 500	2,394	0,000	2,394	7 182 000	3,79 %
Lån	NO0010859754	Nordea Mkts	270 000 000	-1 208 190	2,369	0,000	2,369	6 396 300	3,41 %
Lån	NO0012539065	SB1M	180 000 000	-1 284 164	2,170	0,000	2,170	3 906 000	2,27 %
Lån	NO0010917289	SEB MB	330 000 000	-1 401 840	1,720	0,168	1,888	6 230 400	4,17 %
Lån	NO0010945835	SEB MB	350 000 000	-3 107 854	1,515	0,000	1,515	5 302 500	4,42 %
Lån	NO0012526278	SEB MB	225 000 000	-670 000	2,420	0,260	2,680	6 030 000	2,84 %
Lån	NO0012526252	SEB MB	200 000 000	-1 220 548	1,650	0,000	1,650	3 300 000	2,52 %
Lån	NO0012643271	SEB MB	330 000 000	-965 250	2,570	0,355	2,925	9 652 500	4,17 %
Lån	NO0012701277	SEB MB	160 000 000	-283 353	4,040	0,000	4,040	6 464 000	2,02 %
			4 207 000 000	-30 203 584				93 660 900	53,11 %
Total:			7 921 688 059	-55 875 849				154 962 467	100,00 %

VEDLEGG 4

Bevilgningsoversikt drift etter budsjett- og regnskapsforskriften § 5-4 første ledd

(tall i tusen kroner)	Regnskap 2021	Oppr.bud. 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
1 Rammetilskudd	2 509 491	2 446 065	2 664 329	2 674 329	2 674 329	2 674 329
2 Inntekts- og formueskatt	2 531 704	2 517 000	2 648 900	2 648 900	2 648 900	2 648 900
Økt konsesjonskraft			30 000			
Realvekst frie inntekter			0	77 746	125 754	174 345
3 Eiendomsskatt	272 941	325 000	340 000	343 000	346 000	348 000
4 Andre generelle driftsinntekter	60 583	10 800	10 800	9 700	9 000	8 000
5 Sum generelle driftsinntekter	5 374 718	5 298 865	5 694 029	5 753 675	5 803 983	5 853 574
6 Sum bevilgninger drift, netto	5 082 477	4 943 608	5 230 547	5 184 664	5 108 112	5 082 297
7 Avskrivninger	371 651					
8 Sum netto driftsutgifter	5 454 128	4 943 608	5 230 547	5 184 664	5 108 112	5 082 297
9 Brutto driftsresultat	-79 410	355 257	463 482	569 011	695 870	771 278
10 Renteinntekter	24 840	24 506	37 564	41 556	43 556	43 556
11 Utbytter	6 770	17 700	20 000	17 000	15 000	15 000
Overføring fra FREVAR	14 000	22 000	25 000	22 000	22 000	22 000
12 Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler	44 099	36 900	43 450	42 845	43 916	45 014
13 Renteutgifter	108 858	136 452	281 040	333 899	375 937	420 002
14 Avdrag på lån	276 250	333 933	344 046	373 844	414 648	438 211
15 Netto finansutgifter	-295 399	-369 279	-499 072	-584 343	-666 112	-732 643
16 Motpost avskrivninger	371 651					
17 Netto driftsresultat*	-3 158	-14 022	-35 589	-15 332	29 758	38 635
Disp. eller dekning av netto driftsresultat						
18 Overføring til investering	-1 571					
19 Avsetninger til bundne driftsfond	-50 692	-463	-451			
20 Bruk av bundne driftsfond	70 300	22 791	26 779			
21 Avsetninger til disposisjonsfond	-96 646	-13 000	-55 000	-5 000	-29 758	-38 635
22 Bruk av disp.fond	81 767	4 694	64 261	20 332		
23 Dekning av tidligere års merforbruk						
24 Sum disp. eller dekning av netto driftsresultat*	3 158	14 022	35 589	15 332	-29 758	-38 635
25 Framført til inndeckn. i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0
Avsetninger til disposisjonsfond						
Til disposisjonsfond FEAS 99/00			-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
21 Til fond "økte energiutgifter" TD/Kirken			-50 000			
Avsetning til inntektsregulerende fond DF1001					-24 758	-33 635
Bruk av disposisjonsfond						
22 Bruk av inntektsregulerende fond DF1001 (energi, styrking UO og HOV 23)			64 261	20 332		

*Netto driftsresultat inkluderer (2021-2023) avsetning til og bruk av bundne fond.

Bevilgningsoversikt drift etter budsjett- og regnskapsforskriften § 5-4 andre ledd

(tall i tusen kroner)	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
Seksjoner/tjenesteområder	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Kommunedirektørens sentrale staber	242 788	226 695	231 006	224 277	223 760	220 660
Effektivisering administrasjon*/**		-2 150				
Generell reduksjon i administrative utgifter			0	0	0	0
Kultur, miljø og byutvikling	281 853	178 719	191 117	181 117	174 621	173 821
Teknisk drift	462 129	424 775	438 300	430 267	418 183	418 183
Utdanning og oppvekst	1 875 054	1 907 185	2 053 916	2 072 568	2 072 568	2 072 568
Helse og velferd	2 307 548	2 262 230	2 411 040	2 327 289	2 275 539	2 275 539
Kirken	45 873	47 009	46 654	48 654	48 654	48 654
Østfold kontrollutvalgsekretariat (ØKUS)***	1 562					
Tall ships races (TSR)						
Søndre Viken interkommunale råd (SVIPR)	94					
Felles ansvar regnskap (899001)	-154 031	-123 183	-167 814	-99 508	-105 213	-127 128
Delsum	5 062 870	4 921 280	5 204 219	5 184 664	5 108 112	5 082 297
Avsetning til bundne fond	-50 692	-463	-451			
Bruk av bundne fond	70 300	22 791	26 779			
6 Sum bevilgninger drift, netto	5 082 477	4 943 608	5 230 547	5 184 664	5 108 112	5 082 297

* Innarbeidet i kommunedirektørens staber fra 2023 med 2,150 mill kr fra 2023

** Fordelt 10 millioner kroner mellom seksjonene fra 2023

***ØKUS (Østfold kontrollutvalgsekretariat) er eget rettssubjekt fra 2022

Bevilgningsoversikt investering etter budsjett- og regnskapsforskriften § 5-5 første ledd

(i hele tusen)	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
1 Investeringer i varige driftsmidler	822 654	1 124 025	1 144 525
2 Tilskudd til andres investeringer	13 000	13 000	13 000
3 Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	14 207	16 748	17 753
4 Utlån av egne midler	0	0	0
5 Avdrag på lån	0	0	0
6 Sum investeringsutgifter	849 861	1 153 773	1 175 278
7 Kompensasjon for merverdiavgift	104 789	151 341	142 927
8 Tilskudd fra andre	33 903	44 530	213 880
9 Salg av varige driftsmidler	17 836	17 250	6 500
10 Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	
11 Utdeling fra selskaper	0	0	
12 Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	
13 Bruk av lån	691 788	923 354	793 668
14 Sum investeringsinntekter	848 315	1 136 475	1 156 975
15 Videreutlån	243 318	250 000	250 000
16 Bruk av lån til videreutlån	243 318	250 000	250 000
17 Avdrag på lån til videreutlån	140 596	41 571	39 259
18 Mottatte avdrag på videreutlån	97 819	41 571	39 259
19 Netto utgifter videreutlån	42 777	0	0
20 Overføring fra drift	-1 571	0	
21 Avsetninger til bundne investeringsfond	68 583	0	
22 Bruk av bundne investeringsfond	-111 561	0	
23 Avsetninger til ubundet investeringsfond	18 056	3 450	3 450
24 Bruk av ubundet investeringsfond	-17 828	-20 748	-21 753
25 Dekning av tidligere års udekket beløp	0		
26 Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-44 322	-17 298	-18 303
27 Framført til inndecking i senere år (udekket beløp)	0	0	0

Bevilgningsoversikt investering etter budsjett- og regnskapsforskriften § 5-5 andre ledd

(i hele tusen)	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Investering i varige driftsmidler			
Administrasjon og fellesutgifter	23 514	81 650	79 500
Oppvekstjenester	117 092	32 650	75 900
Omsorgstjenester	226 689	278 950	113 200
Helse- og sosialtjenester	18 158	71 500	55 100
Næringsområder og miljø	2 309	1 500	5 500
Boligområder	3 542	3 550	8 550
Kultur	57 669	201 200	218 900
Vann, avløp og renovasjon	234 604	264 500	350 600
Samferdsel og andre tekniske tjenester	139 075	188 525	237 275
Sum investering i varige driftsmidler	822 654	1 124 025	1 144 525
Tilskudd til andres investeringer	13 000	13 000	13 000
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	14 207	16 748	17 753
Utlån av egne midler	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0
6 Sum bevilgninger til investering	849 861	1 153 773	1 175 278

Økonomisk oversikt drift etter budsjett- og regnskapsforskriften § 5-6

(i tusen kroner)	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Driftsinntekter			
1 Rammetilskudd	2 509 491	2 446 065	2 694 329
2 Inntekts- og formuesskatt	2 531 704	2 517 000	2 648 900
3 Eiendomsskatt	272 941	325 000	340 000
4 Andre skatteinntekter			
5 Andre overføringer og tilskudd fra staten	261 207	133 249	193 223
6 Overføringer og tilskudd fra andre	696 978	552 602	644 887
7 Brukerbetalinger	201 840	189 723	196 862
8 Salgs- og leieinntekter	690 956	788 632	936 222
9 Sum driftsinntekter	7 165 116	6 952 271	7 654 423
Driftsutgifter			
10 Lønnsutgifter	3 620 249	3 557 782	3 794 936
11 Sosiale utgifter	900 323	985 171	1 047 481
12 Kjøp av varer og tjenester	1 787 962	1 616 418	1 823 643
13 Overføringer og tilskudd til andre	550 689	416 633	500 644
14 Avskrivninger	371 651		
15 Sum driftsutgifter	7 230 874	6 576 004	7 166 704
16 Brutto driftsresultat	-65 758	376 267	487 719
Finansinntekter			
17 Renteinntekter	26 057	25 426	39 230
18 Utbytter	6 796	17 770	20 020
19 Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	44 099	36 900	43 450
20 Renteutgifter	109 752	136 452	281 962
21 Avdrag på lån	276 250	333 933	344 046
22 Netto finansutgifter	-309 051	-390 289	-523 308
23 Motpost avskrivninger	371 651		
24 Netto driftsresultat	-3 158	-14 022	-35 589
Disp. eller dekning av netto driftsresultat:			
25 Overføring til investering	1 571	0	0
26 Avsetning til bundne driftsfond	50 692	463	451
27 Bruk av bundne driftsfond	-70 300	-22 791	-26 779
28 Avsetning til disposisjonsfond	96 646	13 000	55 000
29 Bruk av disposisjonsfond	-81 767	-4 694	-64 261
30 Dekning av tidligere års merforbruk			
31 Sum disp. eller dekning av netto driftsresultat	-3 158	-14 022	-35 589
32 Framført til inndeckn. i senere år (merforbruk)	0	0	0

VEDLEGG 5

Verbalvedtak per 2022

Navn	Ansvarlig seksjon	Status
Sak der det beskrives hvordan de ulike hensynene blir ivaretatt innenfor kommunens parkeringspolitikk	Kultur, miljø og byutvikling, Teknisk drift	Under arbeid
Utrede tiltak og virkemidler kommunen kan iverksette for å bidra til fredrikstadsamfunnets omstilling av person- og varebilparken, samt tyngre kjøretøy, til nullutslipp eller biogass	Kultur, miljø og byutvikling	Kommunen har nylig fått innvilget tilskudd på 1,3 millioner kroner fra Miljødirektoratet til arbeidet. Tiltaket igangsettes 01.01.2023.
Innføring av tillitsreform i Fredrikstad kommune, til politisk behandling innen utgangen av 2022	Sentrale staber	Utkvitteres i løpet av 2022.
Økt grunnbemanning i virksomheter med høyt sykefravær.	Sentrale staber	Ferdig
Egen sak om verbalbestillingene «flere med funksjonsvariasjoner/psykisk utviklingshemming ut i jobb» og «større ansvar for inkluderende arbeidsliv ved nyansettelser» innen utgangen av 2022	Sentrale staber	Utkvitteres i løpet av 2022.
Oppdatert skiltplan	Teknisk drift	Under arbeid
Mulige strategier for å øke matproduserende areal i kommunen	Kultur, miljø og byutvikling	Utkvitteres i løpet av 2022.
Kompetanseheving i kommunen, særlig innenfor helse- og velferdsområdet	Sentrale staber	Politisk sak planlegges til behandling 1. halvår 2023.
Samlet forvaltning av parkeringsvirksomhet i en enhet	Sentrale staber	Utkvitteres i løpet av 2022.
Pilotprosjekt – leksefri skole (leksebevisst skole)	Utdanning og oppvekst	Ferdig
Digitale psykososiale tjenester – framskutt progresjon og finansiering	Utdanning og oppvekst	Under arbeid, med utsatt framdrift grunnet kommunens økonomiske situasjon.
Skoler som nærmiljøarenaer	Teknisk drift, Utdanning og oppvekst, Kultur, miljø og byutvikling	Under arbeid
Utforme ny sosial boligpolitikk	Kultur, miljø og byutvikling, Helse og velferd	Planprogram vedtatt av bystyret 24.03.2022. Planarbeidet pågår, men er noe forsinket.
Kapasitet og tilgang til varmtvannsbasseng	Kultur, miljø og byutvikling	Ferdig
Naturgress	Kultur, miljø og byutvikling	Utkvitteres i løpet av 2022.
Holdning til kostnadsdekning for parter i kommunale konflikt- og varslingssaker – omtale i aktuelle retningslinjer	Sentrale staber	Arbeidet er i oppstartsfase.
Utrede skolearealer og forskjellige skolehagekonsepter for etablering av skolehager	Utdanning og oppvekst	Ferdig

Stimuleringstiltak for studenter	Kultur, miljø og byutvikling	Politisk sak planlegges til behandling 1. halvår 2023.
Etablere nettverk i samarbeid med frivilligheten (frivillighetsråd)	Helse og velferd, Kultur, miljø og byutvikling, Utdanning og oppvekst	Bystyret har i planstrategi 2021–2023 vedtatt at det skal utarbeides en frivillighetsstrategi for kommunens samhandling med frivillig sektor. Kommunedirektøren vil se på et frivillighetsråd i lys av dette planarbeidet. Foreslås utkvittert fra denne oversikten.
Eablering av kunstgalleri	Kultur, miljø og byutvikling	Politisk sak planlegges til behandling 1. halvår 2023.
Utvikle kystkultursenter til ressursenter for å ivareta maritim kulturarv	Kultur, miljø og byutvikling	Planlagt utkvittert i løpet av 2022. Avhenger av vedtak i Viken fylkeskommune.
Gjennomføre utredning om "Framtidsbiblioteket"	Kultur, miljø og byutvikling	Politisk sak planlegges til behandling 1. halvår 2023.
Utarbeide kommunedelplan for kulturminner i Fredrikstad	Kultur, miljø og byutvikling	Arbeidet pågår og planforslag legges fram til politisk behandling i 2023.

